

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտերծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

սպասման և տարածել նյութը ցանկացած մեդիայով կամ կոդով
մեդիայով կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

Հոգո Զատնա

ԳԵՂԱՄ ՏԵՐ ԿՐԻՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 2

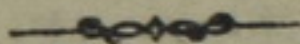
ԱԿՁԴԵՄԻԱ

82

7-

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՔՐԻՒԶՈԷԻ

ՌՈՊԷՆՍՈՆԻ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ
ԾՆՈՂՔԻՆ ՄՕՏ

Համապուրկ քաղաքին մէջ Ռոպէնսոն անուն
մէկը կար օր երեք զաւակ ունէր. անոնցմէ յոգ-
րանիկը զինուորագրուեցաւ և ֆրանսացւոց դէմ
պատերազմի մը մէջ մեռաւ. երկրորդը ուզեց
մտաւորական ըլլալ, բայց ան ալ՝ օր մը չափա-
զանց խմելով կուրծքի հիւանդութեամբ տառա-
պելէ վերջ մեռաւ: Երրորդը որ Բոնապարտէ Ռոպէն-
սոն կը կոչուէր, իբր մէկ հատիկ և միակ յոյս,
չափազանց կը սիրուէր ծնողքէն: Սոյն ծայր առ-
տինան սիրոյն իբր հետեւանք փոքրիկն Ռոպէնսոն
ազատ ձգուած էր իր ժամն ուզածը ընելու: Ռո-
պէնսոն ամբողջ օրը աւելի դրօսնուլ կը սիրէ
քան թէ աշխատիլ և ուսանիլ:

Ռոպէնսոն մեծցաւ առանց բան մը "

A 2042

լու՝ հակառակ ծնողացը բաղձա՝ քին : Հայրը, շատ
խելացի մարդ, կը փափաքէր որ իւր տղան վա-
ճառականութիւն սովորի. սակայն տղան աւելի կը
սիրէր քաղաքէ քաղաք պաշտիլ, նոր բաներ լսել
և նորանոր տեղեր տեսնել : Հայրը ի զուր կ'ը
խրատէր զինքը ապագայ դժբախտութիւններ
գուշակելով և նկատագրելով :

Փոքրիկն Ռոպէնսոն բնաւ մտիկ չէր ըներ,
այնպէս որ ան մինչեւ իր տասներեօթը տարիքը՝
խաղերով ու փողոցները չափիփելովանցուց ժա-
մանակը :

Ճամբորդութիւնը շատ կը սիրէր և իր այս
սիրոյն գոհացում տալու համար պէտք էր սա-
կայն որ աշխարհագրութիւն և վաճառականու-
թիւն գիտնար :

Ռոպէնսոն ամէն օր սկսաւ նեղել հայրը՝ պա-
հանջելով որ իրեն հրաման արուի ճամբորդելու.
հայրը սակայն շարունակ կ'ընդդիմանար և ճամ-
բորդութեան մասին խօսք բացուելուն սոսկալի կը
նեղուէր : Մայրն ալ ամէն անգամ որ տղուն ճամ-
բորդել ուզելը կը լսէր, լալախառաչ ու պաղա-
տագին կ'ըսէր .

— Զաւա՛կս, հո՞ս, մօտս կեցիր ու բան սորվէ :

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴ
ԵՂԱԻ

Օր մը Ռոպէնսոն, ինչպէս միշտ սովոր էր, տունէն դուրս ելաւ ու ժուռ գալու գնաց և այդ միջոցին իր ընկերներէն մէկուն հանդիպեցաւ։ Այդ ընկերը նաւապետի մը զաւակն էր որ նոյն օրը իր հօրը հետ ճամբայ պիտի ելլէր Լոնտոն երթալու համար։ Ընկերը հարցուց Ռոպէնսոնի.

— Կ'ուզե՞ս դուն ալ մեզի հետ գալ։

Ռոպէնսոն պատասխանեց.

— Անշուշտ, և շատ սիրով, բայց հայրս և մայրս չեն ուզեր որ ես իրենց քովէն հեռանամ։ Ընկերը յարեց.

— Մտիկ մի ըներ, եկուր միասին երթանք, շատ ուրախ պիտի ըլլաս, անանկ կը կտրծեմ որ երեք շաբաթէն կը վերադառնանք. երթալդ նախ հօրմէդ ու մօրմէդ գաղտնի կը պահես, և յետոյ նաւ նստելու ատեննիս ուրիշի մը միջոցաւ մեկնելդ կ'իմացնես.

— Բայց քովս բնաւ դրամ չունիմ։

— Հոգ չէ, մինչեւ մեր վերադառնալը ես ծախքերդ կը հոգամ։

Ռոպէնսոն նախ վարանեցաւ բայց յետոյ չար ընկերը այնքան պնդեց և այնքան վառ գոյներով

Նկարագրեց ճամբորդութիւնը որ Ռոպէնսոն, խե-
լայեղ, առանց ծնողացը օրհնութիւնը տոնելու,
առանց խղճին ձայնին անսալու որ տակաւին
քորացած չէր, անսաց ընկերոջ խորհուրդին, հե-
տեւեցաւ անոր և իր մէկ բարեկամին ապսպրեց
որ երթայ հայրը գտնէ, պատմէ իր ճամբորդու-
թիւնը և ըսէ որ ինք միայն Անգլիա տեսնելու
կ'երթայ, հոգ թող չընէ, որովհետեւ քիչ ատենէն
պիտի վերադառնայ:

Այս կը պատահէր 1651 սեպտեմբեր մէկին:

ՓՈԹՈՐԿԱԼԻՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ, ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԿԸ ԶՂԶԱՅ

Ռոպէնսոն իր ծնողաց լուր դիւելէն անմի-
ջապէս վերջ, իր ընկերոջ հետ նաւ նստաւ:

Նաւավարները նաւին երկաթը վեր առին,
առագաստները պարզեցին. հովը սկսաւ տռաջ
տանիլ նաւը: Նաւապետը ի նշան մնաք բարովի
տասն տնգամ թնդանօթ արձակեց: Ռոպէնսոն
նաւուն մէջ իր ընկերոջ հետ կը զուարճանար նոր
վայրեր տեսնելու հեռանկարով տոգօրուած:
Ճամբայ ելած օրերնին օդը շատ գեղեցիկ էր.
հովն ալ տյնքան նպաստաւոր կը փչէր որ շուտ
մը Համպուրկ քաղաքը տներեւոյթ եղաւ: Նա-
ւը հետեւեալ օրը հասաւ Ուիզպուրէլ, ուրկէ
կ'տնցնի Էլպա՝ որ մեծ և շատ շահարեր գետը

որ Համապուրչի քովէն անցնելով կ'երթայ կը
թափի գերմանական ծովը, որ մէկ մասն է ահագին
ովկիանոսին՝ Պաթիկ ծովին մօտ։ Նաւը այս տե-
ղէն անցաւ և մտաւ օվկիանոս։

Ռոպէնսոն երբ չորս կողմը նայեցաւ ուրիշ
բան չի տեսաւ այս անջրպետին մէջ եթէ ոչ եր-
կինք ու ջուր, վասնզի ցամաքները հետզհետէ
աներեւոյթ եղան. միայն ժամանակ մը եւս Հէլի-
կօլանտ կղզին փարոսը միայն կը տեսնուէր,
բայց շուտով ան ալ աներեւոյթ եղաւ։ Այլեւս
Ռոպէնսոնի համար վրան երկինք և չորս դին
ծով միայն կար։

Երկու օր խիստ յաջող և լաւ էր հովը. եր-
րորդ օրը երկինք ամպով գոցուեցաւ. մութ մը
պատեց և հովը սաստկացաւ։ Մերթ կը փայլա-
տակէր՝ կարծես թէ ամբողջ երկինքը բռնկած ըլ-
լար, մերթ այնպիսի մութ մը կը տիրէր որ կար-
ծես թէ ամէն կողմ խաւար գիշեր պատած ըլ-
լար. ի վերջոյ սկսաւ սաստիկ օրոտում մը, ամ-
պերու գոռում գոչում մը, որ մինչեւ վերջը
տեւեց։ Անձրեւը հեղեղանման կուգար և փոթո-
րիկը ահագին շլեկոծութիւն կը պատճառէր ծո-
վուն մէջ. իսկ ալիքները կ'ելլէին ու կ'իջնէին։
Նաւը ալիքներու այդ լեռնացումներուն և վայրի-
ջումներուն հետ կը տարուբերէր. երբեմն ալիքին
անձնատուր՝ մինչեւ ամպ կը բարձրանար և եր-

բեմն ալ մինչեւ անդունդ կը վայրիջէր. մերթ
մէկ կողմ կը պառկէր և մերթ միւս կողմ: Այս
տարուքերումէն վար չիյնալու համար ամէն մարդ
նաւուն մէջ մէյմէկ բան բռնած կը դողար:

Ռոպէնսոն որ բան մը ընելու անկարող էր,
խելակորոյս հիւանդ ինկած էր. սիրտը սաստիկ
կը խառնուէր, հոգի տալու աստիճան. այս աս-
հուդողին մէջ խղճահար կ'աղաղակէր.

— Ա՛հ, մա՛յր իմ, հա՛յր իմ, անգամ մըն
զիս չպիտի տեսնէք, այս ի՛նչ անխելքութիւն էր
որ ըրի. ինչ որ ըրի ես իմ խելքովս ըրի:

Այս միջոցին ձայն մը լսուեցաւ վերէն. Ռո-
պէնսոն, որուն երեսը մեռելի գոյն առած էր,
ձեռքերը կուրծքին վրայ՝ սկսաւ յուսահատ ու կի-
սամեռի մը ձայնով պոռալ և հարցնել.

— Արդեօք երկինք ողորմեցա՞ւ մեզի, այս
ի՛նչ ձայն էր... ա՛հ կորանք, ո՛հ, կայծակը
զարկաւ, կտոր կտոր ըրաւ կայմը. տհա՛ մեծ
կայմն ալ անանկ տկարացաւ որ հիմա պիտի
կտորի և ծովը իյնայ:

Ռոպէնսոն սոսկումի տղդեցութեան տակ հա-
զիւ թէ պահ մը լռած էր, տհա դարձեալ սկսաւ
աղաղակել.

— Կորա՛նք, կորա՛նք. տհա նաւը ջուր տ-
ռաւ, չորս ռոքէն աւելի ջո՛ւր:

Ռոպէնսոն, որ արդէն պառկած էր տախտա-

կին վրայ, գլորեցաւ յանկարծ և անդիտակից վիճակ մը ստացաւ։ Նաւուէն մէջ ամէնքը ջրհանին քով փռւեցին որպէս զի ոեւէ կերպով նաւուէն մէջ լեցուած ջուրը պարպեն և վտանգէն ազատին։ Չափէն աւելի աշխատեցան։

Այդ միջոցին նաւավար մը եկաւ Ռոպէնսոնին քով, շարժակեց և ըստւ.

— Ինչո՞ւ այսպէս անշարժ կեցած ես, նաւուէն մարդիկը կ'աշխատին, դուէն ինչո՞ւ չես աշխատիր։

Ռոպէնսոն պահ մը ինքզինքին գտլու ջանք րրաւ, վերջապէս ոտքի ելաւ, վեր գնաց և սկստւ ջրհանին քով աշխատողներուն օգնել։ Նաւապետը ի նշան վտանգի սկսաւ թնդանօթ արձակել, որպէս զի եթէ մօտերը նաւեր կը գտնուին՝ օգնութեան հասնին։

Ռոպէնսոն երբ լսեց այդ թունդ ձայնը յանկարծակիի եկաւ, կարծեց թէ նաւը կործանեցաւ, նորէն ինկաւ մօրեցաւ։ Ջրհանին քով նաւավար մը անմիջապէս իր տեղը անցաւ, ոտքով մէկդի հրելով զինքը։ Ռոպէնսոն մտրած վիճակի մէջ գետինը փռուած մնաց, ամեն մարդ կարծեց թէ մեռած էր։

ՊԶՏԻԿԸ ՄԵԾԻՆ Կ'ՕԳՆԷ

Ջուրը պարպելու աշխատողները շարունակ կը քաշէին ջրհանը, բայց ի դուր, ջուրը շարուն-

Նաեկ կը բարձրանար նաեւուն գագը, նաւը սկսեալ
հետզհետէ խորասուզուիլ դէպի ծովուն յատակը.
Նաւը թեթեւցնելու համար ամէն բան ծովը նե-
տեցին, թնդանօթները, ոռմբերը, տակառները
եւայլն. սակայն անօգուտ: Նաւ մը հեռուէն լը-
սած ըլլալով տրուած նշանը, մակոյկը դրկեց որ-
պէս ազատարար. բայց մակոյկը չի կարող
տենել նաւուն, ալիքներուն լեռնացումին
հաշաւ: Ազատարար մակոյկը վերջապէս մօտե-
ցաւ նաւուն գլխուն ուրկէ չուան նետեց դէպի
նաւը, չուանին շնորհիւ նաւաստիները կրցան ա-
զատարար մակոյկը նաւուն լաւ մը մօտեցնել:
Ուժեղները մակոյկը ցատկեցին: Բայց որովհետեւ
Ռոպէնսոն ոտքի վրայ չէր կրնար կենել, մէկ
քանի նաւավար բռնեցին զինքը և մակոյկին մէջ
նետեցին: Հազիւ թէ մակոյկը բաժնուած էր, նա-
ւը գնաց ծովին տակ: Փոթորիկը և հետեւաբար
ալեկոծութիւնը արդէն պահ մը դադրած էին և
ալիքները իրենց կատաղութիւնը զոպած, այն-
պէս որ մակոյկը ընկղմելու վտանգէն ազատե-
ցաւ, ազատելով շատ մը մարդիկ: Այս վտանգ-
ները անցնելէն վերջ ազատսղները մակոյկով
գացին մօտան օգնութեան փութացող նաւը:

Զորս օր վերջը նաւը հասաւ Թայմզ գետին
բերանը և հինգերորդ օրը խարսխեց Լոնտոնի
տոջեւ:

ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԷՏՔ Է ՈՒՏԵԼ
ՈՒՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԷՏՔ Է ԱՇԽԱՏԻԼ

Նաւէն ազատողները ամէնքն ալ գետին
կած կ'ուրախանային որ այսպէս մեծ վտանգէ
ջը ազատեցան, իսկ Ռոպէնսոն ամեն բանէ յա-
ղթ սկսաւ դիտել Լոնտոն թաղաքին համայնա-
պետները. ի տես այդ համայնապետներին դըլ-
խուն եկած բոլոր դժբախտութիւնները մոռցաւ,
վախին անհետացումը ստամոքսին շարժման դուռ
բացաւ. ստամոքսը հասկցուց թէ՛ անօթի է,
պէտք է ուտել և ապրուստ ճարել եթէ կ'ուզէ
ապրիլ այդ մեծ քաղաքին մէջ: Ռոպէնսոն գնաց
գտաւ նաւապետը օրուն հետ ճամբայ ելած էր:
Նաւապետը սեղան նստած կը ճաշէր: Ռոպէնսոն
խնդրեց որ սեղանակից ըլլայ, նաւապետը ընդու-
նեց: Ճշի տտին նաւապետը հարցուց. — Ինչո՞ւ
Լոնտոն եկած է և ո՞վ ղրկած: Ռոպէնսոն առանց
վարանելու ամէն բան պատմեց ըսելով թէ՛ այս
ճամբորդութիւնը ըրած էր պարզապէս զբօսանքի
համար, թէ՛ առանց ծնողքէն հրաման տնելու
եկած էր և թէ չէր գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլար
անկէ վերջ:

— Ի՞նչ, ըսաւ նաւապետը — դանակը ձեռքէն
ձգելով եւ զարմացած, ի՞նչ առանց ծնողացդ հը-
րամանի՞ն եկար հոս...: Տէր Աստուած, ինչո՞ւ ես

առաջուց չգիտցայ, հաւատա՞նք անխոհեմ պատանի
որ՝ եթէ Համպուրկէ ելած ատեննիս առաջուց
գիտնայի, զքեզ բնաւ նաւուս մէջ չէի առներ:

Ռոպէնսոն, գլխիկոր, ամօթէն կարմրեցաւ և
լուռ կեցաւ: Բարի նաւապետը շարունակեց իր
խօսքը և ըսաւ.

— Պատանի՛, դո՛ւն ամենեւին բարիք և
զըստութիւն չի պիտի վայելես մինչեւ որ խել
զլուխդ չի ժողվես և ծնողքիդ օրհնութիւնը
չառնես:

Ռոպէնսոն սկսաւ սաստիկ լալ և հարցնել.

— Ուրեմն ես ի՞նչ պիտի ընեմ.

— Գիտե՞ս ինչ պիտի ընես, ըսաւ նաւապե-
տը, շուտով պէտք է դառնաս ծնողքիդ տունը,
ոտքերնին իյնաս ու ճշմարիտ օրտով զղջաս,
ճիշտ այնպէս ինչպէս անառակ որդի մը, որ նե-
րողութիւն կը խնդրէ իր գործած յանցանքներուն
համար. այս է ահա ընելիքդ:

— Խնդրեմ, ըսաւ Ռոպէնսոն, զիս Համպուրկ
կը տանի՞ս:

— Ե՞ս տանիմ, ըսաւ նաւապետը, մոռցա՞ր
իմ նաւս ընկղմեցաւ, ես Համպուրկ չեմ կրնար
դառնալ մինչեւ որ ուրիշ նաւ մը չի գնեմ.
Շուտով ըլլալիք բան չէ, իսկ դուն ալ այնչ՛
ժամանակ հոս չես կրնար մնալ: Ահա նաւ մը
հիմա Համպուրկ կ'երթայ, մտի՛ր մէջը և գն.
մի՛ ուշանար, նայէ որ օր մը առաջ հասնիս:

— Բայց ես ստակ չունիմ, ըսաւ Ռոպէնսոն:

— Ես քեզի քանի մը ոսկի փխ կուտամ.

գնա՛ նաւահանգիստ եւ նաւ նստէ. եթէ զղջումդ ճշմտրիտ է Աստուած քեզի հետ ըլլայ ճամբորդութեանդ մէջ:

Նաւապետը այս խրատներէն վերջ ի նշան երթաւ-բարովի Ռոպէնսոնի ձեռքը թոթվեց: Ռոպէնսոն ալ մնաս-բարով ըսելով նաւապետին՝ նաւահանգիստ ուղղուեցաւ: Ռոպէնսոն նաւահանգիստին ճամբուն վրայ կը մտմտար ըսելով.

«Եթէ տուն վերադառնամ, ծնողքս ի՞նչ պիտի ըսեն. յայտնի է որ զիս չարաչար պիտի պատժեն. ընկերներս ալ վրաս պիտի խնդան որ ասանկ չուտ մը դարձայ. Լոնտոնի մէջ գրեթէ երկու երեք ճամբայէ զատ ուրիշ բան չի տեսայ»: Ռոպէնսոն երբեմն ոկ'որովէր չվերադառնալ, երբեմն ալ նաւապետին խրատները միտքը բերելով տուն վերադառնալը լաւ կը նկատէր:

Այսպէս ընդերկար մտածեց, առանց վերջնական որոշում մը տալու: Իր քայլերը սակայն չղղեց դէպի նաւահանգիստ:

ՌՈՊԵՆՍՈՆ ԿԸ ՍԱՅԹԱՔԻ ԵՒ ԱՓՐԻԿԷ
Կ'ԵՐԹԱՅ

Հոն նաւապետէ մը հասկցաւ որ ուղղակի Համպուրկ գացող պատրաստ նաւ չկայ: Այդ նա-

ւապետը սահայն Ափրիկէի Կուինէ տնուն վա-
ճառաշահ քաղաքը պիտի երթար: Այս նաւապե-
տը կ'ուզէր որ Ռուպէնսոնին հետ երկար բարակ
խօսի, ուստի միասին նաւ գացին թէյ առնելու
համար: Նաւապետը հոն հասկցաւ որ Ռուպէնսոն
շատ կը փափաքի ճամբորդութիւն ընել և քա-
ղաքներ տեսնել, և որովհետեւ հասկցաւ նաեւ
որ Ռուպէնսոն չուզեր Համպուրկ երթալ, առա-
ջարկեց որ իրեն հետ Կուինէ երթայ: Կուինէ Ափ-
րիկէի մէջ ծովեզերեայ քաղաք մըն է, ուրկէ ոս-
կի, շաքար և փղոսկր շատ կ'ելլէ: Անոր բնակիչ-
ները սև, մուրի և կատաղի մարդիկ են և 50 տա-
րիէն աւելի չեն ապրիր: Ռուպէնսոն, նաւապետին
այդ առաջարկին վրայ, նախ օոսկաց, բայց երբ
նաւապետը ճամբորդութեան զուարճալի ու գե-
ղեցիկ ըլլալը և քաղաքին շահարեր քաղաք մը
ըլլալը նկարագրեց, և իրեն հետ ընկեր ըլլալով
թէ նաև ու և թէ կերակուրի համար ամենեւին
բան մը չվճարելը հասկցուց, որոշեց ընկերանալ,
մօռնալով զինքը Լոնտոն բերող նաւապետին խը-
րատները, և ըսաւ.

— Լաւ, բայց ես երեք օրէիէն զատ բան մը
չունիմ, այսչափ ստակով ի՞նչ կրնամ գնել, որ-
պէսզի հոն ծախեմ և շահիմ:

— Հոգ մի՛ ըներ, ըսաւ նաւապետը, ես քե-
զի կուտամ, քիչ բան գտնելով հոն շատ դրամ
կրնանք վաստկիլ եթէ բախտ սւնինք:

— Ի՞նչ բաներ կը տանին հոն ծախելու, հարցուց Ռոպէնսոն:

— Հոն պէտք է տանիլ ամէն տեսակ խաղալիկ տղոց համար. մկրատ, կացին, հրացան, ժապաւէն ևն. ևն.: Աստեղ բաները շատ հաճելի են Ափրիկէցիներուն. մէկի տեղ հարիւր կուտան, փոխարէնը վճարելով ոռկի, փղոսկր եւայլն:

Ռոպէնսոն այս խօսքերէն դիւթուելով այս անգամ բոլորովին մոռցաւ ծնողքը, բարեկամները և հայրենիքը և վճռական շեշտով մը գոչեց. «Կուգամ հետդ, Պ. Նաւապետ»:

Խեղճ տղան չէր գիտեր թէ իր գլխուն ի՞նչ փորձանքներ պիտի գար, ուստի իսկոյն, ունեցած ստակովը գնաց գնեց նաւապետին ըսած ապրանքները և բերաւ նաւը դրաւ: Քանի մը օր վերջ, հովը նպաստաւոր ըլլալով նաւը առագաստ բացաւ և ճամբայ ելաւ:

Ռոպէնսոն իր ծնողաց կարօտին չդիմանալով, օրագրութեանը մէջ կ'ըսէ. «Յրանի թե ծնողացս քով դառնայի, որոնք լսելով մեր նաւունը բնկովիլը անօուտս սրտմած էին: Արդար և Աստուած որ զիս կը պատէ, ես անհնազանդ գտնուեցայ: Ո՛հ, որչափ պիտի ուրախանար հայրս երբ զիս տեսնէր: Բայց աւագ, մոլորեցայ»:

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻ ՄԷՋ ՆԱԻՈՒ ՄԸ ԲՌՆԿՈՒՄԸ

Ռոպէնսոնի այս երկրորդ ճամբորդութիւնը
ևս յաջողութեամբ սկսաւ, նաւը առանց պատա-
հարի անցաւ կիրճերը և մտաւ Ատլանտեան ու-
կէանոս : Սակայն քանի մը օր վերջ հակառակ ուղ-
ղութեամբ բռնն հով մը փչել սկսաւ և Գանաթ-
եան կղզիներէն անցնելէ վերջ Ամերիկայի ճամ-
բան բռնել սկսաւ՝ հակառակ Ափրիկէի գիծը բռ-
նելու համար թափուած բոլոր ջանքերուն : Իրի-
կուն մը նաւապետը և ճամբորդները հեռուն կը-
րակ մը տեսան և այդ կողմէն քանի մը թնդա-
նօթի ձայներ լսեցին : Նաւապետը քարտէսը քն-
նելով հասկցաւ որ մօտերը ցամաք չկայ և ի-
րենք հարիւրներով փարսախս հեռու են ցամաքէն :
Ուստի ամէնքը միասին վճռեցին թէ ծովու վը-
րայ նաւ մը կ'այրէր : Որոշեցին օգնութեան փու-
թալ, նաւը այն կողմէ դարձուցին և վերջապէս
տեսան որ արդարեւ նաւ մը կ'այրէր : Նաւապե-
տին հրամանով, հինգ անգամ թնդանօթ արձակ-
ուեցաւ՝ հասկցնելու բռնկած նաւուն ճամբորդ-
ներուն թէ իրենց օգնութեան կը փութան : Բայց
հազիւ կատարած էին այս գործողութիւնը, ահա
վտուղ նաւը ահռելի պայթումով մը վեր բարձ-
րացաւ և իջաւ ծովուն տակը ու կրակն ալ մա-
րեցաւ : Յայտնի եղաւ որ բոցերը հասած էին վա-

աօդին վայրը : Բայց չհասկցուեցաւ թէ արդեօք նա-
ւաւն մէջ գտնուողներուն ամէնքն ալ կորսուեցան
թէ ոչ : Նաւապետը ենթադրելով որ նախ վառօդա-
րանը պատժած է և մակոյկով փախողներ գտնուին,
ամբողջ գիշերը թնդանօթ կ'արձակէր որպէսզի վը-
տանգի մէջ եղողները գիտնան թէ իրենց օգնու-
թեան փութացողներ կան : Նաւապետը հրամա-
ցեց նաև որ նաւուն կանթեղները վառեն, որ-
պէսզի արկածեալները զիրենք լաւ տեսնեն : Ա-
ռաւօտուն դիտակով որոշապէս տեսան երկու
մակոյկ լեցուն մարդ, որոնք ալիքներուն մէջ
կ'ելլէին ու կ'իջնէին և բաւական դժուարութիւն
կը կրէին թիավարելով իրենց մօտենալու, հովին
ընդդէմ ուղղութեան պատճառով : Նաւապետը
դրօշով մը հասկցնել ուզեց որ զիրենք տեսած
են և պատրաստ են ընդունելու : Նաւապետը ա-
մէն ջանք ի գործ դնել տուաւ և մօտեցաւ այդ
երկու մակոյկներուն որոնց մէջ 60 հոգի կար, այր
կին և տղայ :

ԻՆՉԵՐ Կ'ԸՆԵՆ ՄԱՀԷ ԱԶԱՏՈՒՈՂՆԵՐԸ

Ասոնք ամենքն ալ նաւ ելան և ազատեցան :

Աննկարագրելի էր նաւ մտնողներուն եռու-
զեւը, ոմանք կը պոռային թէ վտանգը նոր պի-
տի սկսէր, ոմանք աօդին անդին կը ցատկէին
խելագարի նման, ոմանք գունատած, ձեռքը ձեռ-
քի վրայ դրած անշարժ կեցած էին, ոմանք ալ
խենթի պէս կը ծիծաղէին և պար բռնելով ու-
րախութեան ճիչեր կ'արձակէին, ոմանք ալ, գե-

տին փռուած անխօս, անլեզու և անզգայ մնացած էին: Անոնցմէ ոմանք ևս ծունկի եկած, ձեռնամած բարձրաձայն Աստուծոյ շնորհակալ կ'ըլլային: Կրաչքով մը անակնկալօրէն ազատուած ըլլալնուն համար: Ոմանք ալ երբեմն յանկարծ վեր կը ջատկէին, տղռն ալէս կը ջատկէին, լաթերնին կը պատռէին և յետոյ լալով կ'իյնային զետին անշարժ ու հազիւ հազ կրնային ինքզինքնին գտնել: Որքան ալ մարդ խստասիրտ ըլլայ թոեա այս խեղճութեանց չի կրնար ինքզինքը դժպտել և չարտասուել:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԸ Կ'ԱՂՕԹԷ

Այս խեղճերուն մէջ երիտասարդ եկեղեցական մը կար որ արժանաւոր և բարեպաշտ էր: Երբ նաւ մտաւ, երեսները զետին քսելով փռուեցաւ զետին: Նաւապետը կտրծեց թէ մտրած է, մօտեցաւ և ուղեց սթափեցնել: Քահանան հանդարտ կերպով ըսաւ նաւապետին.

— Քիչ մը համբերէ, երկնաւոր տաեղծողիս շնորհակալութիւն յայտնեմ մեր ազատութեանը համար, յետոյ ալ քեզի, որպէսզի հասկնաս թէ ինչպէս սրտանց կը ճանչնամ բարերարութիւնդ:

Նաւապետը ամչցաւ և ետ քաշուեցաւ: Քահանան չիչ մը ևս մնաց նոյն դիրքին մէջ և յետոյ ելաւ մօտեցաւ նաւապետին ու յայտնեց իր երախտագիտութիւնը: Վերջը դառնալով իր ընկերներուն ըսաւ.

— Իմ սիրելի բարեկամներս, քիչ մը սիր-

տերնիդ թող հանդարտի. ամենաբարին զձեզ ազատեց. պէտք է որ դուք ևս անոր շնորհակալութիւն յատնէք: Ինչո՞ւ կը յապաղիք:

Շատեր հետեւեցան քահանային խրատներուն: Քահանան յետոյ պատմեց ինչ որ պատահած էր:

Ան ըսաւ. — Այրած նաւը գաղիացի վաճառականի մը կը պատկանէր: Նաւը Ամերիկայի ծովեզերեայ քաղաքներէն Գիւպէք պիտի ելթար. հրդեհը յառաջ եկաւ նաւապետին խուցէն, և այնպիսի արագօրէն ծաւալեցաւ հրդեհը որ չի կրցան ճար մը գտնել վտանգին առաջքը առնելու համար. հազիւ ժամանակ ունեցանք մէկ քանի թնդանօթ արձակելու: Անմիջապէս մակոյկին մէջ նետուեցանք, առանց մտածելու թէ ինչ պիտի ըլլանք: Դժբախտաբար ալեկոծութիւնը սոսկալի էր, և ալիքները մակոյկին վրայ յարձակելով զմեզ խռովքի կը մատնէին: Նաւէն չի կրցանք պաշար առնել. եթէ ծովուն վրայ շատ մնայինք ոտվումահ պիտի կորնչէինք: Միայն քանի մը օրուան համար հաց և ջուր ունէինք: Այս մտաւորանջումին, ու սոսկումին մէջ թնդանօթի ձայն առինք. տեսանք նաւուն լոյսերը: Ջանաջինք դէպի ձեր նաւը գալ, սակայն ալիքները միշտ մեզի արգելք կ'ըլլային: Վերջապէս առաւօտ եղաւ, եկանք ձեր քով և ազատեցանք. ամէն հոգ վերջացաւ:

Ռոպէնսոն որ չափազանց խռոված էր ըսաւ ննքնիբեն. «Յայտնի է թէ Աստուած բոլոր այս մարդոց մէջ տեսաւ բարի հոգիներ որոնց պատհառաւ ազատեց մեզ ամենքս այս տհալի վը-

տանգէն : Անպայման ես այդ բարի հոգիներուն մէջ չեմ գտնուիր, քանի որ իմ ձեռքիս մօտ տալերախա գտնուեցայ : »

Ռոպէնսոն այս մտածումներով սրտաբեկ, չարագործի մը պէս մէկդի քաշուած անխօս, անյոյս, դեղնած, ձեռքերը իրար կապած նստած էր, և չէր համարձակեր տղօթը ընել, վառնդի չէր յուսար որ Աստուած իրեն պիտի ողորմի :

ՆՈՒԷՐ ՄԸ ՈՐ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ

Ազատուողները այլևս բաւական հանգիստ առած և զօրացած էին : Յանկարծ տնոնց գլխաւորը քսակ մը լեցուն ստակ առաւ նաւապետին որ քաժնէ տնոնց որոնք զիրենք ազատելու համար ամէն ջանք թափեցին :

— Այս փոքրիկ նուէրը մեր երախտագիտական զգացումներուն մէկ նշանը թող ըլլայ ըստ գլխաւորը :

— Լաւ գիտցիր որ, ըստ նաւապետը, եթէ քու այդ ընծագը բնդունիմ, Աստուծոյ առջեւ մեծ մեղք գործած կ'ըլլամ, ես իմ մարդկային պարտականութիւնս կատարեցի, համոզուած եմ որ եթէ դուք մեր տեղն ըլլաիք, ու մենք ալ ձեր վիճակին մէջ գտնուէինք, դուք ալ նոյնը պիտի ընէիք մեզի, որպէս դթասիրտ մարդիկ :

Երախտագէտ մարդը ի գուր կր ստիպէր որ նաւապետը առնէ ընծան : Նաւապետը ոչ միայն չբնդունեց ընծան, այլ խնդրեց նաև որ այլևս այդ բանին վրայ չի խօսի :

Նաւապետը նկատելով որ զանոնք կիւրնէ
տանիլ յարմար չէ հեռաւորութեան պատճառաւ,
հանեց Ամերիկայի մօտ Նոր Երկիր կղզին զոր
1497ին գտած էր Վենետիկցի մը: Ազատուողները
իբենց խորին երախտագիտութիւնը յայտնեցին այս
փրկարար գործին համար: Ազատուողները յետոյ
այդ կղզիէն Ֆրանսա փոխադրուեցան Ֆրանսա-
կան նաւերով որոնք հոն կ'երթեւեկեն տեղւոյն
առատ բերքը եղող «պաքալա» և «մէրլուցցո» ձուկը
Եւրոպա փոխադրելու և ծախելու համար:

ԾՈՎԻՆ ՔՄԱՀԱՃՈՅՔԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ

ՈՒՐԻՇ ՆԱԻ ՄԸ

Նաւապետը այս բարեսիրտեան պարտաւոր-
ութիւնէն վերջ նաւը դէպի կիւրնէ ճամբայ հա-
նեց: Յաջող հով մը նաւուն ճեղքել կոտար ծո-
վը ինչպէս թռչունը օդը կը ճեղքէ: Ռապէնսոն
նաւուն արագընթացութենէն մեծ հաճոյք կը
զգար: Նաւը միշտ դէպի հարաւ կ'երթար նպա-
տակայարմար ուղղութեամբ:

Քանի մը օր վերջ յանկարծ հանդիպեցան
մեծ նաւու մը որուն կայմը կոտրած էր: Նաւուն
ճամբորդները յանկարծ պոռացին.

— Օգնեցէ՛ք մեզի, պիտի կորցունք:

Յետոյ անոնցմէ մին շարունակեց.

— Մենք անգլիացի ենք, ճամբայ ելանք Մար-
թինիկէ կղզին երթալու համար: Գացինք, հոն
խահուէ պիտի բոցնէինք: Առաջին և երկրորդ
նաւապետները նաւը խաբսխելէ վերջ զնումներ

ընելու համար ցամաք ելան։ Եւ եւտ յանկարծ
ուռական մը ալեկեծութեան մը պատճառ եղաւ։
Նաւուն խորսխին չուանը կտրեցաւ ու նաւը նա-
ւահանգիստէն դուրս քաց ծովը քշուեցաւ։ Այդ
տոսկալի հովը, ուռականը, երեք օր շարունակեց
նոյն սաստկութեամբ։ Նաւին կայմը կտրեցաւ,
մենք հիմա ցամաքէն հարիւրաւոր մղոն հեռու կը
գտնուի՞ք։ Նաւավարութենէ հասկցող չունինք
մէջերնիս, և հետեւաբար ծովին քահանայքին
յանձնուած մէկ կողմէն միւսը կը տարուբերինք։
աւելին կայ, կերակուրնիս հատաւ։ մենէ շատեր
կիսամեռ անօթի ինկած են։

Նաւապետը և Ռոպէնսոն, ընկերակցութեամբ
մակոյկավարներու արկածեալ նաւը գացին, հոն
իրենց աչքով տեսան տիրող խեղճութիւնը։ Ա-
մէնքն ալ անօթութենէ նուաղած վիճակ մը ու-
նէին։ Կին մը երկնցած էր անզգայ երեսը նաւուն
կողին տուած, զաւակը նմանապէս, բերնին մէջ
ունենալով կաշեայ ձեռնոցի կտոր մը կէս կրր-
ծած, աղախինն ալ քովերնին փռուած նոյն վի-
ճակի մէջ։

Ասոնք պատուաւոր մարդիկ էին որոնք Ա-
մերիկայէն Անգլիա կ'երթային։ Կինը այնքան կը
սիրէր իր զաւակը որ ինք բնաւ բան մը կերած
չէր և ինչ որ գտած էր որպէս ուտելիք, զաւակին
տուած էր որ չի մեռնի, իսկ տղան ալ չէր ու-
տեր ու մօրը կուտար որ ապրի, աղախինն ալ
ինքզինքը մոռցած բան չէր կերած որպէս զի ե-
նոնք ողջ մնան։

Նախապէս այնպէս կարծուեցաւ թէ երեքն
ալ մեռած են, բայց երբ կաթիլ մը տաք ջուր

զեցուցին բերանին, անոնք սկսան քիչ քիչ
աչքերնին բանալ: Նաւապետին կողմէ տրուած
խնամքներուն շնորհիւ ամէնքն ալ ստոյգ մահ-
ուանէ ազատեցան:

Այս փրկութիւնը ջանքերէն յետոյ նաւապետը
բեկեալ նաւուն նորոգութիւնները կատարել
տուաւ և նաւը իր նաւուն միջոցաւ առաջ
նորոգեց դէպի Գանարեան կղզիները, Ատլանտեան
ովկիանոսին մէջ Ա. իրիկէէն 120 մղոն հեռու: Այս
կղզիներէն մէկը կը կոչուի Մատերա, ուր Գա-
նարեան կոչուած թռչուններ կը վիստան և ուր
առաստընէ կ'արտադրուի ազնիւ գինի մը որ աշ-
խարհին ծանօթ է Մատերեան գինի անունով:
Մատերա, որ կը նշանակէ անտառաշատ, ունի
գեղեցիկ օդ: Կոն բնաւ թռչնաւոր կենդանի գո-
յութիւն չունի, և եթէ փոխադրուի իսկ չապրիր:

Ռոպէնսոն դուրս ելաւ, և տեսնելով երկրին
գեղեցկութիւնը և պարարտ հողը, սքանչացաւ:
Խաղողին գեղեցիկ ողկոյզները բերնին ջուրեր կը
վազեցնէին: Նաւապետէն հրաման տոնելէ վերջ
ուղտներն չափ կերաւ այդ խաղողէն:

ԱԶԱՏԱՐԱՐ ՆԱԻԸ ԻՐ ԿԱՐԳԻՆ ԿԸ ՎՏԱՆԳՈՒԻ ԵՒ Կ'ԸՆԿՂՄԻ

Նաւապետը քիչ մը հոն մնաց որպէսզի նա-
ւը նորագէ որովհետեւ բաւական փնասուած էր:
Ռոպէնսոն ալ քանի մը օրէն սկսաւ ձանձրանալ:
սիրտը հանգիստ չէր, փոփոխութիւն կ'ուզէր:
Կը փափաքէր թռչունի թռելը ունենալ որպէսզի

քիչ ժամանակի մէջ կարենայ բարձր աշխարհք տեսնել և ամէն բանի տեղեակ ըլլալ:

Այս միջոցին հոն փորթուկէզ նաւ մը եկաւ. նաւը Լիզպոսայէն կուգար Պրազիլիա երթալու համար, ուրկէ շատ ոսկի և թանկագին գահարներ կ'ելլեն: Ռոպէնսոն որոշեց Պրազիլիա երթալ հարստանալու տենչով:

Ռոպէնսոն իր այս փափաքը յայտնեց իր նախկին նաւապետին: Նաւապետը չուզելով իր քով պահել այդպիսի ծնողաց անհնազանդ և փոփոխամիտ տղայ մը՝ խրատներ տալով ճամբեց զայն: Ռոպէնսոն մտաւ փորթուկէզ նաւուն մէջ: Նաւը անցնելով Թեներիֆա կղզիին քովէն Պրազիլիոյ ճամբան բռնեց: Թեներիֆա Գանաչեան կղզին Երէն մէկն է, աւելի մեծ և փաթաթ. զինքն խիստ ազնիւ է. բացի շատ մը մանր լեռներէ կայ նաև լեռ մը 1700 օտք բարձրութեամբ որ Փիքօ կը կոչուի: Փիքօ լեռան գլուխը հեռուէն տրածայր կ'երեւի, թէեւ վրան տափակ է. մէջտեղը կայ հրաբուխի բերան մը անդնդախոր, ուրկէ միշտ ծծումբի բոց կ'ելլէ: Այս անդունդին մէջ եթէ քար նետես ահագին ձայն մը կը լսուի: Փիքօի այդ անդունդին Սպանիացիք Սատանայի կաթսայ անունը կ'ուտան. իսկ հին բնակիչները կը նկատեն զայն դժոխքը ուր չար մարդիկ կը տանջուին: Երբ նաւը այդ տեղերէն անցաւ, հակառակ մութը կոխելուն և ամեն կողմ խաւար պատելուն այդ լեռան գագաթը դեռ կ'երեւար: Կարծես բռնկած ըլլար, վասնզի արեւին ճառագայթները հոն կը ցալալին լեռան բարձրութեան պատճառաւ: Բանի մ'օր վերջ ծովուն վը-

բայ տեսան ուրիշ զուարճալի տեսիլ մը, մեծ քանակութեամբ ձուկեր թռչելով ծովուն մակերեսէն վեր կը բարձրանային և արծաթանման կը զոլային ու կը փալփէին :

Ճամբորդութիւնը շատ օր յաջող գնաց: Բայց յանկարծ սոսկալի փոթորիկ մը որ վեց օր տեւեց նաւը քշեց տարաւ անծանօթ ուղղութեամբ. եօթներորդ օրը արեւածագին ուրախութեամբ տեսան Հարաւային Ամերիկայի կողմը Այրեցեալ դօտինն վրայ Անդիլեան կղզիներու մօտը կազմող Գարայիայ կղզիները որոնցմէ մին է Ռոպէնսոնի կղզին: Գարայիայի բնակիչները մարդուկներն էին: Այդ ուրախութիւնը սակայն վաղանցուկ եղաւ. վասնզի նաւը աւազի վրայ նստելով սարսկեցաւ, և նաւուն մէջ եղողները ամենքն ալ կոնտկի վրայ ինկան:

Նաւը խրած մնաց. ճամբորդները անմիջապէս նսուռն ներսերը քաշուեցան. ալիքներուն մատնուելով ծով չի քշուելու համար: Ահուսարսափի մատնուած ճամբորդներէն շատեր սկսան աղաղակել և մօզներն փետտել. և ոմանք ալ նրկիւղալից դետինը ինկած անշունչ մնացին: Ռոպէնսոն ևս անշունչ ինկած էր, գրեթէ մեռած վիճակի մէջ: Յանկարծ աղաղակ մը ելաւ թէ ահա բնկղմեր ենք:

Այս սոսկալի լուրին վրայ ճամբորդները մէկէն վեր վազեցին և անհնարին արագութեամբ մը մակոյկը ծովը իջեցուցին և ամէնքը մէջը ցատկեցին: Մակոյկը բազմութենէն գրեթէ ջուրին հաւասարեցաւ:

Յամաքը շատ հեռուն էր, և ալեկոծութիւնը

առաջին : Հոգևով մտքով աշխատելով թիազարել
դէպի ցամաք : Յանկարծ ալիք մը , լեռնանման , ին-
կաւ մակ-յկին վրայ : Թիազարները ի տես այս
սարսափելի ալիքին թողուցին թիերնին և ան-
շարժ մնացին : Ալիքը նաւուն բաղխելուն պէս
նաւը ընկղուղեց և ճամբորդները գացին ծովին
յատակը :

ՄԵԿԸ ՄԻԱՅՆ Կ'ԱԶՍՏԻ

Ռոպէնսոն իր օրագրութեան մէջ կ'ըսէ .
«Մնողացս օրհուրթիւնը չառնելու և համար տասնի
գոթ խտուրթիւններու նշխարկուեցայ : Իմ գրե-
թագորթիւնս խրատ թող բլլայ այն անհնազանդ
մանուկներուն որոնք իրեց կամքը կատարել
կ'ուզեն ամեն կերպով : Ով որ ազէկ օրերը չի
հանչներ , գէշ օրերու կը հանդիպի :

Նաւապետը , նաւավարները և ուրիշ ճամ-
բորդներ ամէնքը մէկանց գացին ծովուն տակը :
Բայց նաւը տակնուվրայ ընող ալիքը Ռոպէնսոնը
քշեց իր հետը տարաւ և նետեց ապստամբ քարերու
վրայ թմրած վիճակի մէջ : Բաւական ժամանակ
վերջ երբ Ռոպէնսոն քիչ մը յիշատեցաւ , տեսաւ
որ թէեւ ցամաքին վրայ կը գտնուի բայց ու-
ժասպատ է : Ինքզինքը քաշկռտելով տարաւ ծո-
վեզրէն քաւական հեռու ապստամբի մը վրայ . հոն
ևս քիչ մը ժամանակ մնալէ վերջ երբ բոլորովի-
խելքը գլուխը եկաւ գնաց և ցամաք ելաւ : Տե-
սաւ որ ո՛չ նաւ , ոչ մականկ կայ և ոչ ալ ըն-
կերներէն ոեւէ մէկը . միայն տեսաւ տախտակի
բեկորներ , զորս ալիքները դէպի ցամաք կը քը-

չէին: Ինքը միայն ազատեցաւ այդ տհաճ Վր-
տանգէն. ուրախութիւնը և տրամուխիւնը իրար
խառնուեցաւ, չէր գիտեր թէ՛ ուրախանար թէ
տրամէր: Դողդղալով ծունկի եկաւ, թեւերը եր-
կինք բարձրացուց, բարձրաձայն և արտասուալից
շնորհակալ եղաւ Արարչին որ զինքը ազատած
էր: Այս կը պատահէր սեպտեմբերի 30ին աշնան
գիշերահաւասարին:

Ռոպէնսոն իր օրագրութեան մէջ կ'ըսէ. «Ա-
րեւուն ճառագայթները աւղղակի իյնալուն սաս-
տիկ տաք կ'ընէր. երբ ցամաք ելայ մէկէն սիրտս
ետ եկաւ. վասնզի ծովուն ջուրը բերանս գա-
ցած էր. պարկեցայ որ քիչ մը հանգչիմ. բայց
վախուս ելայ ասդին անդին ինկայ: Եւ այսպէս
անձար հոս մնալուս համար յուսահատ վիճակ մը
տոյի և կղզիին անունը դրի Կղզի Յուսահատու-
թեան որուն երկայնութիւնը 24 մղոն էր:

Շատեր պիտի հարցնեն հիմա թէ ինչո՞ւ հա-
ւար միայն Ռոպէնսոն ազատեցաւ, ու միւսները
սեղդուեցան: Աստուած Ռոպէնսոնը անոր հա-
ւար պահեց որ քաջած նեղութիւնները իրեն խը-
րատ ըլլայ ու զինքը իմաստուն ընեն: Աստուած
նախախնամող հայր ըլլալով ձախորդութիւն կու-
տայ որ մարդիկ խրատուելով ուղղուին երբ բա-
րութիւն տեսնելով չեն շտկուիր:

Ռոպէնսոն այս անգամ ճշմարիտ սրտով դար-
ձաւ առ Աստուած. երբ տեսաւ թէ՛ կեանքը ա-
մէն կերպով վտանգի մէջ է և բոլոր աշխարհ իր-
մէ հեռացած է: Ան ըմբռնեց թէ՛ իր բռնած ճամ-
բան սխալ էր, և իր խիղճը կը վկայէր թէ իր
քրածը Աստուծոյ դէմ էր: Ուստի ճշմարիտ զրդ-

ջուժով ծաւնկի եկաւ և Աստուծոյ խնդրեց որ իր
մեղքերուն թողութիւն տայ: Այս զղջումէն վերջ
վճապէս որոշեց որ այլեւս ռեզուլի և ամենեւին
խղճմտանքին դէմ բան մը չընէ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԳԻՇԵՐԸ ՊԱՌԿԵԼՈՒ ՏԵՂ

ԿԸ ՓՆՏՈՒԷ

Ռոպէնսոն այս դիտաւորութեամբ իր փրկու-
թեան վրայ ուրախանալով, սկսաւ չորս դին նա-
յիլ և տեսաւ որ ծառերէն և անտառներէն զատ
ուրիշ բան չիկայ: մարդ փնտռեց բայց ի դուր,
սկսաւ դողդղալ և պոռալ:

—Վայ գլխուս, ինչ պիտի ընեմ, եթէ հոս
լերան մարդիկ և վայրի կատաղած գազաններ վը-
րաս յարձակին:

Ռոպէնսոն վախով մը լեցուեցաւ, և անշարժ
մնաց. ներքի ջերմութիւնը պղծեցաւ և սարսա-
փէ մտանուեցաւ: Յանկարծ սաստիկ ծարաւ մը
զգաց, ասոր վրայ սիրտ առաւ, սկսաւ ասդին
տնդին իյնալ ջուր փնտռելու համար: Բաղդէն,
քիչ մը հեռուն յատակ ջուր մը գտաւ, խմեց և
ծարաւը անցուց շնորհակալ ըլլալով Աստուծոյ:
Թէեւ բան մը կերած չէր բայց անօթութիւն չէր
իմանար, վախ և տանջանք ախորժակը գոցած
էին: միայն հանդիլ կ'ուզէր: Հոգ կ'ընէր թէ՞
զիշերը ուր պռակի, կը վախնար որ գազանները
և լերան մարդիկ զինքը ուտեն: Սկսաւ ամեն
դի երթալ, ո՛չ բնակարան կար, ո՛չ խրճիթ և ո՛չ
ալ քարանձաւ, ուստի սկսաւ լալ և հառաչել

ամմխիթար: Իրիկուն եղաւ. ճարահատ մտածեց
թոշուններուն նմանիլ և անոնց պէս ծառերուն
վրայ բնակարան չիւնել. յանկարծ ծառ մը տեսաւ
որուն ճիւղերը թէ բազմաթիւ էին և թէ խիտ,
ուստի փաթթուեցաւ և ծառը ելաւ, աղօթեց
Վատուծոյ, նստաւ ծառին վրայ և յանկարծ սկսաւ
շնորհալ:

Երբ այց երեւակայութիւնը խռոված ըլլալուն,
գոյոր գլխուն եկածները երազը եկան. Գը տես-
նէր ալիքներուն լեռնացումը, նաւին փարատի-
լը, ընկերներուն խղճուիլը. կը տեսնէր ծնողքը
որոնք կարօտալիւ իրեն կ'սպասէին և զինքը կը
փնտռէին: Այս պակուցիչ երազները զինքը քրո-
տինքով ողողեցին. յանկարծ սառսափահար պո-
ռաց. «Եհա ե՛ս, ահա ե՛ս, հո՛ւս եմ սիրելի ծնողք
իմ: Ասպէս պոռայով քունին մէջ՝ թեւերը բա-
ցաւ որ ծնողացը փաթթուի, և ահա ծառէն վար
ինկաւ: Բայց բարեբաղդաբար ծառին վրայ քը-
նացած տեղը գետնէն չատ բարձր չէր, և ինկած
տեղը չատ խոտ գոնուելուն չի փնտռուեցաւ,
միայն ինկած կողմը ցաղուց որ ոչինչ էր բաղ-
դատմամբ երազին մէջ քաշածներուն:

Ռապէնսոն նորէն ծառը ելաւ շուրջուելով և
մինչեւ առտու հոն մնաց: Առտուն սկսաւ մրտ-
մրտալ ուտելիքին վրայ. հոն չի կար ոչ հաց, ոչ
միս, ոչ ընդեղէն և ոչ ալ կաթ: Եթէ ըլլար իսկ,
կերսելուր եփելու համար ոչ կրակ կար և ոչ ալ
պտուկ: Անպտուղ ծառեր միայն կային, կարնաւ
տեսակ մը ծառ որ կը կոչուի գամբէշ: Այս ծա-
ռին փայտը երաջուրը ձգես կարմիր ներկ մը ա-
ռաջ կուգայ: Արդէն կղզին կաւատ ըլլալով խիտ

տներէր էր : Սաստիկ տաքը և խոնավութիւնը այն-
պէս մը ապակեանած էր օդը որ ամէն բան շուտով
կը խաթարուէր . այնքան վատ էր տեղւոյն մթնա-
լորտը . կենդանիին սատկիլը և հոտիլը մէկ կ'ըլ-
լար :

ՍԱՐՍԱՓԷՆ ՎԵՐՋ ԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Ռոպէնսոն անօթութենէն սկսաւ սաստիկ
նեղուիլ : Ասդին տնդին դիմեց բան չի գտաւ ու-
տելու . սակայն փոխանակ յուսահատելու , ուժ
տաաւ . ելաւ . վազեց զանազան ճամբաներ . բայց
ի զուր , յոգնեցաւ և կիսամեռ ինկաւ անօթի , ե-
րեւոր հողին տուած սկսաւ արտասուել և ըսել .

— Երանի թէ ծովը խեղդուած ըլլայի քան
թէ ասանկ խեղճ ու անօթի մեռնէի : Այսպէս երբ
յուսահատ մահուան կը սպասէր , յանկարծ տե-
սաւ ծովի թռչուն մը որ ձուկ մը բռնած կ'ու-
տէր . Ռոպէնսոն ի տես այս պատկերին Նախախ-
նամութեան վրայ յոյս դրաւ . վերուժովցած նո-
րէն փնտռտուքի ելաւ . վերջապէս տւազին վը-
րայ տեսաւ ոստրէի աման մը . ուրախութեամբ
վազեց ողջ ոստրէ փնտռելու և իրօք մէկ քանի
ոստրէ գտաւ որոնք ծովուն մանրնթացութեան
պահուն տւազին վրայ բերուած էին և տեղատուն
ութեան պահուն հոն մնացած : Ռոպէնսոն կերաւ
տնոնցմէ . թէև գոհ մնաց բայց ուրախութիւն
չզգաց , որովհետեւ չի կշտացաւ :

Կէս կուշտ կէս անօթի սկսաւ նոր բնակարան մը
հոգալ , ծառի բնակարանէն գոհ մնացած չըլլալով .
բայց գործիք եւայլն չունէր որ բնակարան չինէ .

եթէ ծառին ճիւղերէն խրճիթ մը շինէր, իրաւ թէ եւ
օձերէն կ'ազատէր, բայց կատղած գազաններէն
չէր կրնար ազատիլ. հրացան ալ չսւնէր որ ինք-
զինքը պաշտպանէր. իբր գէնք երկու ձեռքերը
միայն ունէր զինքը պաշտպանող: Շատ մտմտաց
բայց ճար մը չի գտաւ բնակարան շինելու հա-
մար. նորէն յուսահատեցաւ: Նորէն սոսկումով
համակուեցաւ. երեւակայութեան առջեւ եկան
վայրի գազանները. այնչափ տարուեցաւ արհաւ-
րալից երեւակայութենէ որ՝ աչքին կատղած գա-
զան մը երեւցաւ, որ բերանաբաց պատրաստ կը
սպասէ զինքը յափշտակելու, իրին այնպէս թուե-
ցաւ թէ գազանը զինքը պիտի փառատէ, Ռո-
պէնսոն այլայլած գետին ինկաւ և գոչեց.

— Հայր իմ, մայր իմ, ո՞ւր էք:

Քիչ մը տենն այս վիճակին մէջ մնաց: Յե-
տոյ սակաւն վերստին սթափեցաւ. նորէն ինք-
զինք նախախնամութեան յանձնեց և մանկու-
թեանը մօրմէն սովորած յուսադրիչ երգ մը սկսաւ
երգել և ասդին անդին պտտիլ: Ռոպէնսոն մին-
չեւ այն տեսն չէր գիտեր թէ ինք Ամերիկայի
որ կողմը կը գտնուի. կողմի մէջ թէ ցամաքի
վրայ եր գտնուի: Հեռուն լեռ մը տեսաւ. դէպի
լեռը դնազ անպտուղ ծառերը դիտելով: Հազիւ
հազ բարձրացաւ այդ լեռան գագաթը ուրկէ սի-
տելով հասկցաւ թէ ինք կը գտնուի կղզիի մը
մէջ. ուրիշ ցամաք չի տեսաւ բացի մէկ երկու
մանր կղզիներէ: Նորէն սրտաբեկ թեւերը եր-
կինք բարձրացուցած սկսաւ աղաղակել.

— Ո՛հ թշուառութիւն, ալ յայտնի եղաւ որ
ես կատարելապէս զրկուած մըն եմ, այլեւս այս

անմարդաբնակ և անտառաւ կղզիէն դուրս չնմ
կրնար ելնել. և սակայն ես արժանի եմ այս
չարչարանքին. ինչ որ ըրի իմ ձեռքովս ըրի. ո՛վ
Աստուած, արդար է քու դատաստանդ. յանցան-
քը իմօ է :

Ռոպէնսոն այսպէս թախծալից և տնչարժ
ընդերկար սպաւելէ վերջ նորէն յուսահատեցաւ,
խորհելով որ Աստուած է ամէն մարդու ամենա-
քարի հայր՝ գթած և ամենակարող տէրը, որ ամէն
տեղ ներկայ գտնուելով կը մխիթարէ :

!! յս մտածումները նոր ոգի մը ներշնչեցին
Ռոպէնսոնի. ներքին այնպիսի ուժ մը զգաց որ
մէկէն ելաւ և լեռանը չորս դին շրջեցաւ բնա-
կելու տեղ մը գտնելու համար. վերջապէս փոք-
րիկ լեռ մը դտաւ. լեռան կողին վրայ տեսաւ
անձաւ մը բերանը բաւական նեղ : Ռոպէնսոն ե-
թէ քարակոփի կռան մը ռնննար պիտի կրնար
այդ անձաւը վերածել բնակարանի. բայց ինչ օ-
գուտ որ ու է գործիք չունէր :

Երկար ժամանակ խորհելէ վերջ ռեփի նը-
ման ծառերուն ճիւղերը առաւ ու լեռան կողին
վրայ գտնուող ծակին առջեւ սկսաւ տնկել բո-
լորածեւ մէկ մէկու մօտ, նկատելով որ այդ ճիւղ-
երը շուտով կ'աճին և կ'ուճանան : Ուրա-
խութիւնը չափ ու սահման չունեցաւ երբ տե-
սաւ որ լեռան կողէն վճիտ ջուր մը կը վազէր,
գնաց լաւ մը խմեց. արդէն տաքէն սաստիկ ծա-
րաւցած էր : Բնակարանի շինութեան համար գե-
տինը փորելով և ծառերուն ճիւղերը կտրելով
հազիւ թէ հինգ վեց ճիւղ տնկած էր իրիկուն և
դաւ : Անթիւթիւն զգաց. սւստի ծովեզր իջաւ

քանի մը ոստրէ գտնելու և ուսուելու: Բայց չի գտաւ. — վասնզի մակընթացութեամբ ձովը բարձրացած էր: Ստիպուեցաւ անօթի պառկիլ այս անգամ ալ նոյն ծառին վրայ, որովհետեւ բնակարանը տակաւին տւարտած չէր:

Եւ որովհետեւ առջի գիշերները շատ նեղութեամբ կը քնանար ծառին վրայ, գոլապային կտակերը քակեց և ոտքերը ծառին կապեց և կըռնակն ալ հաստատուն ճիւղերու կոթնցովց որպէս անկողինի. յանձնեց ինքզինքը նախախնամութեան և հանգիստ քնացաւ մինչեւ առտու:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՈՒՏԵԼԻՔ ԿԸ ԳՏՆԷ

ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ Կ'ԸԼԼԱՅ

Ռոպէնսոն Հոկտ. 2ի առտուն ծովեզր գնաց, քանի մը ոստրէ ժողովեց և դարձաւ իր գործին. բայց այս անգամ ռարիչ ճամբէ եկած ըլլալով ճամբուն վրայ ծառ մը տեսաւ, վրան խոշոր պլտուղներ կային. ծառին վրայէն հատ մը ձգեց. նայեցաւ որ եռանկիւն ձեւով ընկոյզ էր՝ պզտիկ տղու մը մեծութեամբ: Վրայի կեղեւը կանեփի թելի պէս փաթթուած էր. երկրորդ կեղեւը կըրտայի պտտեանին պէս կտրծր էր և կրնար ծառայել իրեն որպէս տփսէ: Այս կեղեւը այնքան ընդարձակ էր որ Ամերիկայի մանր կապիկները օրոնք սակուեան կ'ըտուին, կրնան մէջը բնակիլ իրենց երկայն պոչովը, մէջի ընկոյզը կամ միօր պարարտ և անուշ հիւթ մըն էր, իսկ մէջի պտուղ տեղն ալ համեղ կաթով լեցուէ էր: Ռոպէն-

պէնսոն այդ ֆօֆօթիկ ըսուած ծառին պտուղէն
հատ մը վար ձգեց և կերաւ. բայց իր անօթու-
թիւնը չանցաւ. հատ մըն ալ ձգեց ան ալ կերաւ :
Ռոպէնսոն թէեւ լաւ մը կշտացաւ բայց դարձեալ
ծովեզր գնաց, ինախազգուշութիւն, քանի մը հատ
ոսարէ ժողվեց ուտելու համար : Վերադարձաւ ու
նորէն սկսաւ բնակարանի շինութեան : Ծովին
քով մեծ խեցի մը գտաւ, զոր իբր բրիչ գործա-
ծեց : Դիչ ժամանակ վերջ ծառ մը տեսաւ որուն
կեղեւներուն վրայ կանեփի թելերու նման թելեր
կախուած էին. քննեց, զննեց որպէսզի օգտա-
գործէ այդ թելերը. ծառին վրայէն այդ թելերը
փրցուց, զիրար կապեց և ջուրը դրաւ որպէսզի
կակուղնան. քանի մը օր վերջ ջուրէն հանեց և
տեսաւ որ կակուղցած էին. արեւը գրաւ դա-
նօնք, աւելի կակուղցան. չորնալէն վերջ փայտով
սկսաւ ոլորել կանեփի պէտ, ուզածէն աղէկ եղաւ :
Այդ փորձէն վերջ շատ մը չուաններ պատրաստեց
թէեւ կոշտ, իր գտած խեցին չուանով կապեց
մարդակի մը ծայրը և ըրաւ պատուական գոր-
ծիք մը՝ պարտիզպաններուն փետաւին նման :
Այս անգամ աւելի դիւրութեամբ սկսաւ իր բնա-
կարանը շինել ծառ ծառի քով տնկելով. որպէսզի
իւր բնակարանը աւելի ամրապնդէ, բոլորածեւ
տնկած ծառերուն ուղղութեամբ աւելի մեծ չըր-
ջանալով ծառեր ևս տնկեց քով քովի : Իրիկուն

առտու իր տնկած ծառերուն ջուր կուտար մօտը
գտնուած ջուրէն զոր կը կրէր իր գտած պտու-
ղին կճեպներովը: Ծառերը քիչ ատենէն սկսան
կանանչնալ և ուռճանալ: Բնակարանի աշխա-
ռութիւնը աւարտելէն բաւական վերջ սկսաւ ա-
յլի հաստ չուաններ պատրաստել: Այդ չուան-
ներով սանդուխ մը շինեց դիւրաւ ելեւէջ ընելով
բնակարանը մտնելու համար ծառերուն վե-
րեւէն, վասնզի կը մտածէր որ իր շինած բնա-
կարանին դուռ չչինէ, և այն բաց տեղը զոր թո-
ղած էր կը մտածէր ծառեր տնկելով գոցել: Շի-
նած սանդուխը բնակարանին վերը գտնուող պղզ-
տի լերան վրայ գտնուած ծառին կապեց և սկսաւ
իր բնակարանը մտնել ու ելնել այդ չուանէ սան-
դուխով: Ռոպէնսոն այդ բնակարանը առժամեայ
նկատեց և սկսաւ քարայրին նեղ ծակը մեծցնե-
լու վրայ խորհիլ: Կացինի ձեւ սուր քար մը գը-
տաւ, տեսաւ որ քարը ծակ մը ունէր, այդ քա-
րին ծակէն կոթ մը անցուց, կոթին մէկ ծայրը
քարին, իր շինած չուանով, լաւ մը ամրապնդեց.
Կացինը պատրաստ էր: Նորագիւտ կացինին վը-
րայ փորձ կատարեց. զարկաւ ծառին, ծառը
տրեցաւ և վար ինկաւ: Պործիքը աղէկ պատ-
րաստուած էր և իրեն համար հազար ոսկի կ'ար-
ժէր: Քարերուն մէջ գտաւ նաև ուրազանման
քար մը որ կրնար իրեն իբրեւ դուր ծառայել:
Այս գործիքներով Ռոպէնսոն կրցաւ քարայրին
ծակը մեծցնել և ապահով բնակարան մը շինել.
Իր տնկած ծառերը եղան իրեն համար պատնէշ
ը: Նախապէս հաւաքած և տրեւին տակ չոր

ցուցած խոտերով իրեն համար անկողին պատ-
րաստեց: Ութը գիշեր ծառին վրայ պառկելէ
վերջ անցաւ իր նոր պատրաստած բնակարանը,
ուզածին պէս ռաքերը փռեց և հանգիստ պառ-
կեցաւ. այլեւս սկսաւ հանգիստ քուն քաշել: Իր
աշխատութիւնները աւարտելէ վերջ կիրակի
Ռոպէնսոն չաշխատեցաւ, և աղօթքով սոս-
կահեց ամբողջ օրը: Ծունկի եկած խնդրեց Ան-
տուծմէ որ իր մեղքերուն թողութիւն տայ և
մխիթարէ իր ծնողքը: Ռոպէնսոն առաջադրեց
նաեւ որ միշտ բարի ըլլայ և հաւատարիմ մնայ
որդիական հնազանդութեան մէջ: Ռոպէնսոն
զգաց թէ՝ Աստուած նախատեսելով՝ խեղճութեան
մէջ կը ձգէ մարդը որ համբերութեամբ առաքի-
նի ըլլայ, ինչ որ ընէ Ան միշտ մեղի համար բարի
է. և եթէ երբեք անիկա մեղի չարիք կը ղրկէ,
բարկութենէն չէ՝ հապա ողորմութենէն. վասնզի
Ան գիտէ թէ մենք կարօտ ենք բարի ըլլալու:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՕՐԱՑՈՅՑ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ

Ռոպէնսոն օրերուն կարգը չի մոռնալու հա-
մար, և մասնաւորապէս կիրակին օրոշելու
մօր չորս ծառ որոշեց, որոնք մէկմէկու
անկուած ըլլալով իրարու միացած էին: Էն հաս-
ածուն վրայ ամէն իրիկուն մէյմէկ գիծ կը քա-
շէր սուր քարով մը. նշան էր թէ՝ օր մը անցաւ
երբոր եօթը գիծ կ'ըլլար, այն ատեն քովի ծա-
ռին վրայ մէկ գիծ կը քաշէր որ կը նշանակէր
շաբաթ: Այս երկրորդ ծառին վրայ երբոր չորս

գիծ կ'ըլլար, երբորդ ծառին վրայ գիծ մը կը
քաշէր որ տմիս կը նշանակէր, և երբ այս գի-
ծերը տաւաներկու կ'ըլլային՝ չորրորդ ծառին վրայ
կը նշանակէր, որ մէկ տարին կը լմննար: Եւ ո-
րովհետեւ տմէն տմիս մէկ չէ, որը երեսունն օր է,
որը երեսուն և մէկ, սկսաւ ձեռքին վրայ որոշել
անոնք. նախ ձեռքը գոցեց և սկսաւ համրել
գ ձեռքին ցից տեղերը ու փոս տեղերը մէկ մէկ
տմաւ վրայ՝ յունուարէն սկսելով, այն տմիսներն
որ ցիցին վրայ կուգային երեսուն և մէկ էին,
անոնք որ փոսին վրայ էին 30, բացի փետրուա-
րէն որ 28 օրէ, և չորս տարին անգամ մը 29 օր:
Բոլոր տմիսները որոշելու գործողութիւնը սկսաւ
ցուցամատին ցիցէն եր յունվարն է, իսկ քովի փոսը
փետրուաբը: Կիրակի օրերը սուրբ պահելու հա-
մար այս բնական օրացուցին մեծ հոգ տարաւ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՀՈՎԱՆՈՑ ԿԸ ՇԻՆԷ

Ռոպէնսոն քոքոյ պտուղներուն մեծ մասը
տրդէն կերած լմնցուցած էր, և ծովին եզերքն
ալ այնչափ քիչ ուտէր կը գտնէր որ՝ իրեն չէր
բաւեր ապրելու. ուստի նորէն ուտելիքի վրայ
ս'սաւ մտածել: Վախկոտ ըլլալուն հետուններն
որ չէր ուզեր երթալ, գազաններուն և լեռնա-
աշնակ մարդոց վախը դինքը կ'արգիլէր: Սակայն
ստիպուած որոշեց հեռու տեղեր երթալ: Բայց
տրեւին ցերմութենէն ազատ ըլլալու համար ու-
ռի ճիւղերը առաւ, իրարու հետ հիւսեց, բոլո-
րակ մը շինեց, մէջտեղը փայտ մը հաստատեց
բարակ չուանով. յետոյ քոքոյ ծառին լայն տե-

բեւեռները ժողովեց և ձուկի փուշերով հաստատեց
բոլորակին վրայ և հովանոց մը շինեց: Ռոպէն-
սոն ամէն անգամ որ նոր բան մը կը շինէր կ'ը-
սէր ինքնիրեն. «Ափսոս որ մանկութեանս ատե-
անուս մնացի, մե'ղք որ ժամանակս պարապ ան-
ցուցի»: Եւ որովհետեւ բաւական տռարկանք
ունեցաւ, ստիպուեցաւ իր պատրաստած չուանե-
րով ձկնօրսի ուռկանի նման հիւսուածքով տոպրո-
մը շինել զանոնք մէջը պահելու համար: Տոպրակը
բերանը հաստ չուանով մը կը կապէր և վիզէն կ'ան-
ցունէր: Այս լաջողութիւնները իրեն մեծ ուրախու-
թիւն պատճառեցին քունը փախցնելու տատիճան:
Հետեւեալ օրը Ռոպէնսոն կանաւիս մուխն ու
լուսուն. տոպրակը վիզն անցուց և մէջքը
չուան մը կապեց, կեցինը թուրի տեղ մէջքը խո-
թեց, հովանոցն ալ հետը, սկսաւ կտրիճի պէս եր-
թալ. նախ և առաջ իր ծառին քով գնաց, մէկ
երկու ընկոյզ փրցուց տոպրակը դրաւ, ծովեզր
գնաց ոստրէ գտաւ և տոպրակին մէջ դրաւ նա-
խազգուշութեան համար: Ի վերջոյ ջուրին քով
նստաւ նախաճաշ ըրաւ, վազուն ջուրէն կուշտ
ու կուռ խմեց և ճամբայ ելաւ: Առաւօտուն
բեւաճագին բիւրաւոր թոչուններ զանազան
ծութեամբ և այլազան գոյներով սկսան իր
առաւօտեան երգերը երգել ուրախ զուար-
չուններուն երգը, ծաղիկներուն բոյրը, և քանզի
ցում մը առաջ կը բերէին բնութեան մէջը: Ռո-
պէնսոն ի տես այս սքանչելիքին սկսաւ նստալ զԱս-
ուած փառաւորել խառնելով իր ձայնը թիւժա-
ներու ձայնին:

Ռոպէնսոն գաղաններէն վախճալով չէր կըր-
նար շատ յառաջ երթալ. դիմացը ելած խիտ թու-
փերը և անտառները կտրելով իրեն ճամբայ կը
բանար ուր որ երթար, տեղւոյն ծառերուն ա-
մէնքն ալ անպտուղ էին: Բաւական քաւեց բայց
րեն համար օգտակար բան մը չի գտաւ: Արդէն
կայդ կղզիները անմարդաբնակ ըլլալով ծառերը չի
կր տուելով անտառի վերածուած էին: Ռոպէնսոն
հոն հանդիպեցաւ նաեւ երկաթէ ծառի մը որ խիստ
կարծր ըլլալով երկաթ չի բանիր և ինք երկաթի
տեղ կը գործածուէր. հոն տեսաւ նաեւ ծառ մը
որուն փայտը քար կը կտրէր կտրուելէ վերջ:

Տեսաւ որ ծառի պէս բարձրացած շատ մը
բոյսեր կային հեռուն: Ուղեց մօտէն քննել: Բոյ-
սերէն ոմանց վրայ ճերմակ, ուրիշներուն վրայ
կարմիր ծաղիկներ կային, իսկ ոմանք ալ կանանչ
մանր խնձորներ ունէին: Խնձորներէն հատ մը
փրցուց և խածաւ, բայց տեսաւ որ չուտուիր:
Բարկանալով՝ բոյսերը քաշեց հանեց, դարման-
քով տեսաւ որ արմատներուն վրայ զանազան
ձեւերով գունտեր կախուած էին: Խորհեցաւ թէ
այդ գունտերը ըլլալու էին բոյսին պտուղը. խա-
ծաւ, շատ կարծր և անհամ էր: Ռոպէնսոն պիտի
ձգէր երթար, բայց մտածեց որ բանի մը օգուտը
երբ անմիջապէս հասկնալ կտրելի չըլլար, պէտք չէ
չէ անպէտքան մը նկատել: Ուստի գունտերէն քանի
մը հատ տոպրակը դրաւ ու ճամբայ ելաւ:

Գունտերը գետնախնձոր էին: Ռոպէնսոնի
ժամանակը Եւրոպայի տնտեսութիւն էր տակաւին
գետնախնձորը, զոր Ամերիկայէն Եւրոպա մըտ-

ցուց ֆրանսացի մը : Հետեւաբար Ռոպէնսոն չէր
զիտեր գետնախնձորին ինչ ըլլալը :

ՌՌՊԷՆՍՈՆ ՈՐՍՈՐԴ

Ռոպէնսոն զգուշութեամբ կը քալէր . հոսկիւ
ձայնէն , ծառերուն շարժելէն դող կ'ելլէր սիրտը
և վախէն ձեռքը կացինին կը տանէր ինքնա-
պաշտպանութեան համար : Աղբիւրի մը քով հա-
սաւ , ուղեց հոն ճաշել . ծառի մը տակ նստաւ
յանկարծ հեռուէն ձայն մը լսեց . սոսկեաց , տե-
սաւ որ կենդանիներ խմբովին կուգային : Գազան
չէին անոնք , այլ օչխարի նմանող վայրի տնա-
սուններ՝ ուղտի սապատ մը կռնակնին : Այս կեն-
դանիները լամա կ'ըսուին , որոնց երկայնութիւնը
5 ոտնաչափ է և բարձրութիւնը 4 : Հասարակո-
րէն երկու ձագ կը ձգնին : Բերուցիք ընտանեցու-
ցած են լաման , վրան համեալ դնելով իշու կամ
կովի պէս կը գործածեն բոռ կրելու համար ,
բուրդն ալ մանեկով լաթ կը շինեն :

Ռոպէնսոն ուղեց անոնցմէ մէկը զբռնել և
միտը խորովելով ուտել . ուստի ծառին ետին պահ-
ուեցաւ . յանկարծ գէր լամա մը մօտեցաւ և ծառին
քսուեցաւ : Ռոպէնսոն կացինով անանկ ուժով զար-
կաւ լամային վիզին որ մէկէն գետին թնկաւ :

Ռոպէնսոն միտը եփելու վրայ խորհիլ սկսաւ .
վասնզի ոչ տման , ոչ կրակ , ոչ հրահան , ոչ քար
և ոչ ալ արեթ կար կրակ պատրաստելու համար ,
լերան մարդոց ըրածը միտքը ինկաւ որ էր երկու
չոր փայտեր իրարու քսելով և շփելով կրակ .
պատրաստել : Ուստի ուրախութեամբ լաման շալ-

կեց և իր բնակարանը տարաւ : Ճամբան ութը
լեմոնի ծառ տեսաւ որոնց տակը լեցուն հասած
լեմոններ թափած էին. անոնցմէ մէկ քանի հաս-
ածողվեց, և որպէսզի այդ վայրը չի կորսնցնէ
նշան դրաւ : Արդէն լեմոնը տաք երկրի բոյսի
պտուղ ըլլալով այդ տեղերը շատ կտր : Իր բնա-
կաբանը դառնալէն վերջ, սուր քարով մը քեր-
թեց լաման, և մօրթը մեծ զգուշութեամբ ա-
րեւին փռեց որ չօրնայ. վասնզի գիտէր որ իրեն
շատ պէտք պիտի ըլլար՝ կօշիկները և գուլպա-
ները լաւ մը մաշած ըլլալով : Ռոպէնսոն գիտէր
որ անոնցմով կրնայ ոտքի աման պատրաստել
և հագուստ շինելով ձմեռը հագնիլ տաքուկ մնա-
լու համար : Թէեւ հոն երկու ամիսմիայն ձմեռ
կ'ընէր, ան ալ ոչ այնքան ցուրտ :

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԿՐԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԿԸ ՓՈՐՁԷ

Ռոպէնսոն լամային կաշին քերթելէն վերջ
կտօր մը միւս կտրեց խորովելու համար, ծառի
մը ճիւղէն շամփուր մը պատրաստեց, և երկճիւղ
փայտերէ ալ երկու նեցուկ պատրաստեց և ծայ-
րերը դետինը խօթեց դէմ դիմաց : Մէսը անցուց
շամփուրին և դրաւ նեցուկներուն վրայ : Կրակ
չի կտր սեկայն, չորցած ծառէ երկու փայտ կըտ-
րեց, սկսաւ իրար քսել. ճնանկ ուժով իրար կը
քսէր որ քրտինքը ջուրի պէս կը վազէր. սկիզբ-
ները չի յաջողեցաւ, վասնզի հագիւ թէ փայտը
տաքնալով պիտի բռնկէր, Ռոպէնսոն յօգնած
կ'ըլլար եւ փայտը իսկայն կը պտղէր : Ռոպէնսոն

հասկացաւ որ մօրդկային ընկերութիւնը եղած է իրերածօգնութեան համար: Ռոպէնսոն բաւական աշխատեցաւ կրակ պատրաստելու համար, բայց ի դուր, վասնզի լեռնցիներուն կրակ պատրաստելու եղանակին անտեղեակ էր: Ռոպէնսոն այս անյաջողութեան վրայ չափազանց տրամեցաւ եւ սկսաւ իր բնակարանին մէջ խոտէ տեղին վրայ գլուխը թեւին կրթնցուցած մտածել. շատ անգամ կը նայէր միօին վրայ որ հում ըլլալով չէր կրնար ուտել: Այդ միջոցին ձմեռն ալ միտքը ինկաւ որ շատ մօտ էր. կը մտածտանջուէր թէ առանց կրակի ի՞նչ պիտի ընէ: Սրտին կակիծէն վեր ցատկեց ելաւ որ ժողո՞գայ եւ սիրտը բացուի, գնաց ջուրին գլուխը որ քոքոյին ամանով պաղ ջուր խմէ, ջուրին մէջ քիչ մը լեմոնի ջուր սխմեց, որպէս դեղ՝ արիւնը պաղեցնելու համար: Խելքը միտքը միսին վրայ մնաց: Լսած էր որ Թաթարները, երբոր միս ուտել ուզեն, միսը կը դնեն իրենց ձիուն թամբին մէջ եւ հոն տաքցնելով կ'եփեն:

Նմանապէս կը մտածէր թէ՛ արդեօք ինքն ալ կրնա՞յ հնարք մը գտնել փորձելով:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԱՌԱՆՅ ԿՐԱԿԻ ՄԻՍ ԿԸ ԽՈՐՈՎԷ

Ռոպէնսոն շուտով նախապէս իր գտած կացինի քարին տեսակէն լայն քար մը գտաւ, անոր նման ուրիշ քար մըն ալ գտաւ. յետոյ երկու քարին մէջտեղ կտոր մը միս դրաւ ու սկսաւ զարնել անդադար իր քարէ գործիքովը:

վեց բոպէ չի քչեց վրայի քարը տաքցաւ. Ռո-
պէնսոն բաղխումը շարունակեց և ահա կէս ժամ
չանցաւ, միսը թէ քարին տաքութենէն և թէ
շարունակ զարնելէն անանկ կակուղցաւ որ
կրնար ուտուիլ: Թէեւ միսը խորովածի պէս հա-
մով չէր, սակայն Ռոպէնսոնի համար գեղեցիկ
կերակուր մըն էր, որովհետեւ բաւական ժամա-
նակ միս չէր կերած: Ռոպէնսոն կերաւ միսէն
առանց տրտնջալու շնորհակալ ըլլալով Աստուծոյ,
բայց որպէսզի աւելի համով ըլլայ քիչ մը լեմոնի
ջուր լեցուց միսին վրայ: Կերակուրէն վերջ սկը-
սաւ մտածել հազուստին համար, որոշեց որ մէկ
քանի լամպ զարնէ և մորթովը տաքնայ որով-
հետեւ ձմեռը մօտ էր: Այս որոշումէն վերջ փորը
կուշտ դնաց իր տեղը պառկեցաւ և ֆնուշ քու-
նով մը քնացաւ:

ԿՂՋԻԻՆ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԹՈՐԻԿԸ

Ռոպէնսոն մինչեւ լոյս քնացաւ, առտուն
ուշ արթնցաւ, լամպ զարնելու համար պիտի եր-
թար, բայց արգիլուեցաւ տեղատարափ անձրե-
ւին պատճառաւ: Որոշեց որ անձրեւին դադրե-
լէն վերջ երթայ, բայց անձրեւը փոխանակ դադ-
րելու աւելի սաստկացաւ: Որոշում և կայծակ
միեւնոյն ժամանակ սոսկումի պատճառ դարձան:
Ըստ Ռոպէնսոնի օրագրութեան այս անձրեւը ըս-
կըսուէր զալ հոկտ. 25ին: Արդէն այս երկիրներուն
մէջ ամեն տարի, միակերպ աստեն թտեն, սաստիկ
անձրեւ կուգայ և երբեմն սաստիկ փոթորիկներ

կ'ելլեն : Ռոպէնսոնի համար այս առաջին որո-
տումախառն տեղադարաւիւր երկիրը սոսկալի կը
շարժէր և լեռներուն արձագանգը ահագնադղորդ
կը լսուէր շատ անգամ կրկնուելով :

Ռոպէնսոն անգիտակ տյա բներեւոյթներուն
սաստիկ կը դողար : Անիկա չէր գիտեր որ փո-
թորիկներն անգամ աստուածային բարիքներ են ,
բնութեան մէջ մաքրագործութեամբ առաջ բերող և
կենդանիներուն ու բոյսերուն ուժ տուող : Այս
սարսափելի փոթորիկը մինչեւ կէսօր շարունակ-
ուեցաւ : Ռոպէնսոն օթերեւութաբանական այս ե-
րեւոյթներուն պատճառներուն անգիտակ ըլլալով
կը կարծէր թէ Աստուած կ'ուզէ զինքը պատ-
ժել : Մինչեւ այդ ժամանակամիջոցը Ռոպէն-
սոն իր բնակարանայրին մուտ տեղը նստած ,
ձեռքերը իրար կապած կիսամեռ կը դողար : Ա-
խորժակը գոցուած էր և սրտնեղ էր : Կը մտածէր
որ այլեւս առանց ծնողքը տեսնելու պիտի
կորսուէր զրկուած Ամենաբարին հոգածութե-
նէն : Այս մտածման մէջ էր երբ փոթորիկը դադ-
րեցաւ , սնձրեւ ու որոտութեմեղմացան : Յուսա-
դիր կացինը և տոպրակը առաւ , դուրս ելնելու
վրայ էր , յանկարծ երեսի վրայ ինկաւ խելակո-
րոյս . վասնզի այդ վայրկենին սարսափելի փայ-
լակ մը փայլատակեց՝ երկիրը սաստիկ շարժե-
ցաւ , և ահագին կռածակ մը զարկաւ այրին վրայ
գտնուած ծառին ու շարդ ու փշուր ըրաւ զայն
ահագին որոտութեմով մը : Վերջապէս Ռոպէնսոն
ինքզինքին եկաւ և զգաց թէ ողջ է , վեր ելաւ .
տեսաւ թէ ծառին մէկ կտորը այրին առջեւ ին-

կած էր. տխրեցաւ, տեսնելով թէ իր սանդուխին
յենակ ծառն է որ ջարդուփշուր եղած է :

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿՐԱԿ ԿՈՒՏԱՅ ՌՈՊԷՆՍՈՆԻՆ

Ալ անձրեւ եւ որոտում բոլորովին դադրե-
ցաւ. երբ լալով դուրս ելաւ, տեսաւ պայծառ
երկինքը և Աստուծոյ փառք տալաւ, բայց միւ-
նայն ժամանակ ամէցաւ քիչ առաջ յուսահատած
ըլլալուն համար : Այդ միջոցին տեսաւ որ ջարդ ու
փշուր եղած ծառին արմատը բռնկած է կայծակէն :

Ի տես կրակին Ռոպէնսոն խելքը գլխէն թը-
ռուց. վասնզի կրակին այնչափ պէտք ունէր : Զգաց
թէ Նախախնամութիւնն է որ իրեն այդ շնորհը
ըրած էր, ուրկէ ինք զրկուած կը կարծէր : Ռո-
պէնսոն փառք տալով Աստուծոյ ձեռքերը գէպի
երկինք ուղղած ըսաւ .

— Ո՞վ կը համարձակի տրտնջալ Աստուծոյ
դէմ, որուն ոչ խելք կը հասնի և ոչ ալ միտք :

Մանաւանդ ուրախութիւնը չափ ու սահման
չունեցաւ երբ Աստուծոյ կողմէ զրկուած այդ կը-
րակը տաւ և ուրիշ փայտեր բռնկցուց :

Կրակին վրայ քանի կը նայէր, իրեն անդին
գանձ մը կ'երեւար և աստուածատուր պարգեւ
մը կը նկատէր : Այդ թուականէն յետոյ Ռոպէն-
սոն երբ կրակ տեսնէր կ'ըսէր. «Աստուած ինծի
պարգեւեց կրակը» :

Անցեալ օր Ռոպէնսոն քարով ծեծած մի-
օր երբ առանց աղի կերաւ, այնքան չի դըժ-
գոհեցաւ. բայց խորոված միսին համար գնաց ծո-

ու ջուր բերաւ քոքոյին ամանովը և լեցուց խորովածին վրայ պէտք եղածին չափ։ Եւ երբ ձեռքով կտոր մը փրցուց խորոված միսէն զմայլելի համ մը զգաց և չափազանց ուրախացաւ, վասնզի չորս շաբաթ կար որ եփած միս կերած չէր, և բնաւ յոյս ալ չուէր որ այս կերպ համեղ կերակուր մը պիտի ուտէ։ Կշտանալէ վերջ մտածեց միշտ կըրակը վառ պահել։ Վախցաւ որ կրնար կրակը անձրեւէն մարիլ. բնակարանը ընդարձակ չէր որ կըրակը հոն վառէր, մանաւանդ որ մօտին ալ զինքը պիտի տանջէր։ Կրակը վառ պահելու համար բաւական ժամանակ բղեղը տանջելէ և պահ մը իր բնակարանին շուրջ պտտելէ վերջ Ռոպէնսոն տպառաւի մը հանդիպեցաւ. մտածեց որ կրակ վառելու յարմար տեղ մը կրնայ ըլլալ ան. ուստի բրիչովը տպառաւիին տակը փորեց, և որպէսզի պատով դոցէ այդ վառարանը, մօտերը գտնուած կաւոտ հողերէն տղիւսներ պատրաստեց և դրաւ արեւին տակ որպէսզի չորնան։ Սպասելով աղիւսներուն չորնալուն բնակարան վերադարձաւ և մնացած խորոված միսը ամբողջովին ուտել որոշեց, աշխատութենէն չափազանց անօթեցած ըլլալով։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԸՆԿԵՐ ԿԸ ՓՆՏՈՒ
ԵՒ ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՈՂԲԱՅ

Նոյն օրը ուղեց ինքնիբեռն պատիւ բնել աւելի կերակուրով մը. սեղանը գրաւ մէկ քոքոյ ընկոյզ։

Այս անգամուան կերակուրը ունի փառաւոր եղաւ. սակայն Ռոպէնսոն կ'ըսէր իւրովի սրտանց հառաչելով կէս մը ուրախ կէս մը տրտում:

—Ահ, իսկապէս երջանիկ պիտի ըլլայի եթէ ինծի սեղանակից ընկեր մը ունենայի, հոգ չէ թէ ան ողորմելի և մոլորացիկ ըլլա՞ր, ծեր կամ երիտասարդ ու պատանի, միայն թէ ըլլար մէկը որուն հետ խօսէի, պատասխան տայի ու պատասխան առնէի: Եթէ անասուն մը, շուն մը կամ կատա մը ունենայի խիստ բաղդաւոր պիտի համարէի ինքզինքս. մինչդեռ հիմա առանձին մնացած եմ. իբր թէ ես միս մինակ ստեղծուած ըլլայի աշխարհիս վրայ:

Այս մտածութիւններէն վերջ յանկարծ միտքը եկաւ առջի ժամանակը որ ատեն ուրախ զուարթ ընկերներուն հետ կը խաղար: Յիշեց որ ինք իր ընկերներուն հետ շատ սիրով չէր վարուէր, և համոզում գոյացուց որ մարդուս երջանկութիւնը ընկերութեան մէջ բազմութեամբ ապրելն է: Ո՞հ երանի թէ, ըսաւ ան, նորէն մանուկ ըլլայի, որքա՛ն սիրով, ինչպիսի ուրախութեամբ և քաղցրութեամբ ընկերութիւն մը պիտի ընէի իմ ընկերներուս և ուրիշներուն հետ. քանի սիրով և համբերութեամբ պիտի տանէի անոնց թերութիւնները, սէրս և գութս ամէն մարդոց պիտի յայտնէի, ամենքը պիտի պատուէի, ամենուն ալ ծառայ պիտի ըլլայի. ո՛վ Տէր, ես ինչո՞ւ համար չի գիտցայ յարգել բարեկամութեան մեծութիւնը, աւանդ, այն երջանիկ օրերը հեռացան ինձմէ:

Ռոպէնսոն երբ այսպէս արամալից կը խոր-

հէր, դուրս նայեցաւ յաշկարծ՝ տեսաւ որ բը-
նակարանին դրան մէկ կողմը մամուկ վը ոստայն
կը շինէ. սկսաւ ուրախանալ թէ գոնէ կենդանի
մը կայ քովը: Միտքը դրաւ որ ամեն օր ճան-
ճորսութեան ելնէ և բռնած ճանճը մամուկին
տայ, խօրհելով որ մամուկը, տեսնելով իրեն ե-
ղած այս օգնութիւնը, չի պիտի վախճայ իրմէ և
պիտի ընտանեկանայ իրեն:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՈՍԿԻ ԿԸ ԳՏՆԷ

Հետեւեալ օրը, առտուն կանուխ օդը անձ-
րեւէն զովացած ըլլալով շատ զուարճալի էր ա-
մեն բան: Ռոպէնսոն չուզեց պառկած մնալ, և
անօգուտ ժամանակը անցնել, առաւ բրիչը աղիւս
շինելու գնաց: Երբ բրիչը գետնին զարկաւ,
կարծր բանի մը հանդիպեցաւ և քիչ մնաց որ
կտորէր: Երբ փորեց գետնէն հանեց այդ կարծր
բանը, տեսաւ որ զուտ սկիի մեծ կտոր մըն է:
Զարմացաւ մնաց: Ոսկիի կտորը այնքան մեծ էր
որ եթէ կտրատուէր հազարաւոր սկի կ'ըլլար:
Թէեւ Ռոպէնսոն հարստացաւ, բայց ինչ օգուտ
որ հան բանի մը չէր ծառայէր այդ հարստու-
թիւնը: Այդ հարստութեամբ չէր կրնար իրեն
պէտք եղած բաները հոգալ, ոչ կրնար տուն շի-
նել, ոչ կառք ու ձիեր գնել, ոչ ծառաներ ունե-
նալ, և ոչ ալ կենդանի մը, նոյնիմկ կապիկ մը
գնել:

Ռոպէնսոն փոխանակ ուրախանալու այս գան-

ձին վրայ, իբր ոչինչ բան մը արանհղելով վեր-
ցուց նետեց ըսելով.

— Գնա՛ հողին տակ մտի՛ր, ողորմելի հաճախ, քեզի համար այնչափ մարդիկ զոհ կ'ըլլան, քեզի ցանկանալով կը ջարդուին անարգանքով ու չար-
չարանքով: Քեզի պէտք չունիմ ես, ո՛հ, եթէ քու տեղդ կտոր մը երկաթ գտնէի աւելի լաւ էր, գտնէ անով դանակ մը կը շինէի. գնա՛, հողին տակ, երանի թէ դուն, ինծի պէտքցու ուրիշ բան մը ըլլայիր: Եթէ քանի մը գամ, և մէկ գործիք տային ինծի, շատ սիրով կուտայի այս ոսկին:

Ռոպէնսոն, անգամ մըն ալ այդ ոսկիին չնայեցաւ որչափ ատեն որ այդ տեղէն անցաւ:

Ռոպէնսոն նմանեցաւ Եզովրոսին քաղաքին որ մարգարիտ գտաւ ու մէկդի նետեց ըսելով թէ աւելի աղէկ էր հատ մը գարի գտնէի քան այս մարգարիտը:

Ռոպէնսոն երբ իր բնակարանը դարձաւ, ա-
րեգակը ծովին մօտենալով մարը կը մտնէր, լուսինն ալ անանկ գեղեցիկ ծագած էր ծովուն վը-
րայ որ Ռոպէնսոն զմայլելով չէր ուզեր հեռանալ այդ տեսարանէն. ուստի երկար ատեն կեցաւ և զուարճացաւ նոյնիսկ չուզեց գիշերը քնանալ: Յետոյ գնաց կրակը նայեցաւ թէ լաւ կը վառի՞, քիչ մըն ալ փայտ դրաւ որ չի մարի ու գնաց պառկեցաւ հազառակ իր կամքին:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԿՐԵԱՅԻ ԵՒ ԼԱՄԱՅԻ ՄԻՍ Կ՝ՈՒՏԷ

Այս կղզին որովհետեւ սաստիկ տաք կ'ըլլայ Ռոպէնսոն ժողովները կանուխ կ'ելլէր և գործի ետեւէ կ'ըլլար. և իրիկունն ալ ուշ գործէն կը դադրէր։ Գիշերանց ելաւ նորէն փայտ դրաւ կըրակին վրայ. և առջի օրէն մնացած կէս քոքոյ ընկոյզ կերաւ. վերջը ուզեց լամպին մօէն շամփուրը անցընել և խորովել, բայց միսը սաստիկ տաքէն հոտած էր. միսը նեղեց և նոյն օրը առանց միսի անցուց։

Կաւին տեղը երթալու պատրաստուեցաւ աղիւս շինելու համար։ Երբ տոպրակը ձեռքը առաւ տեսաւ որ տակը քանի մը գետնախնձոր մընացած էր, հասկնալու համար թէ եփելէ վերջ ինչպէս բան կ'ըլլայ. զանոնք մոխիրին մէջ թաղելէ վերջ գնաց գործին։ Հոն մեծ ջանքով վառարանին պատին համար պէտք եղածին չափ աղիւսներ պատրաստեց։

Յետոյ գնաց ծովուն մօտ ոստրէ ժողովելու. թէեւ խիստ քիչ գտաւ, բայց երբ սորսափելի մեծ ութեամբ կրիայ մը գտաւ, շատ ուրախացաւ։ Կրիային միտէն թէեւ ինք կերած չէր, բայց լսած էր որ ան խիստ համով և առողջարար է։ Ռոպէնսոն կերպով մը բռնեց կրիան շալկեց՝ և կամաց կամաց տարաւ իր բնակարանը, և կացինովը քանի մը անգամ զտրնելով մեղցուց և միսը տափանին մէջէն հանելով սկսաւ խորովել։ Երբոր շամփուրը կը դառնար, մտածեց որ մնացած միսը չի հոտելու համար պէտք է աղել, բայց աղ չի

կար: Ուստի կրիային պատեանը որպէս տաշտ գործածեց: Տաշտը ծովի ջուրով լեցուց և միսն ալ մէջը դրաւ և ըսաւ.

— Ահ, երանի թէ՛ կտոր մը հաց — ունենայի և միսին հետ ուտէի: Մանկութեանս ցամաք հաց ուտել չէի ուզեր, և երբեմն պանիր ու կտորագ կ'ուզէի որ միատեղ ուտեմ, ով յիմարութեանս, հիմա կտոր մը և և հաց ալ չեմ կրնար գտնել. այն եւլ հացէն զօր մեր պահապան շանը համար կը շինէինք. երջանիկ պիտի ըլլայի եթէ այդ հացէն գտնէի:

Երբ այսպէս սրտմաշուքի մէջ կը մնար յանկարծ միտքը ինկաւ մոխիրին առկ թաղած գետնախնձորը. բացաւ մոխիրը, տեսաւ որ քարի պէս պտուղները կտկուղցեր էին և անուշ հոտ մը կը բուրէին: Կերաւ խնձորի պէս. շատ անուշ էր. որոշեց որ անկէ վերջ հացի տեղ ուտէ գետնախնձորը: Կերակուրը ուտելէն վերջ քիչ մը պտուկեցաւ իր տեղին վրայ և սկսաւ իր ընելիքներուն վրայ մտածել: Խորհեցաւ վառարանը այնպէս մը շինել որ թէ միս կարենայ չորցնել և թէ ապուխտ: Սեկացն տակաւին աղիւսները չորցած չէին որ կարենար վառարանին շինութիւնը աւարտել:

Երբ այսպէս կը մտածէր, յանկարծ միտքը ինկաւ որ քանի մը ողջ անասուն բռնէ, անուցանէ և ընտանեցունէ, որպէսզի անոնց հետ ընկերակցաբար ապրի: Ուստի որոշեց մէկ քանի լամա ողջ ողջ բռնել. լամաները հեզահոգի կեն-

դանի ըլլալով կրնային ողջ ողջ բռնուիլ թէեւ,
բայց շատ հոգեւոր էր այդ բանը ընել անկար
Ռոպէնսոնին համար. սակայն ամէն ջանք ըրաւ
որպէսզի այդ բանին յաջողի. լամա որսալու հա-
մար հնարքին վրայ երկար ժամանակ մտածեց.
յանկարծ չուանը ոլորելով թակարդ մը պատ-
րաստել որոշեց, որպէսզի լամաներուն անցած
տեղը ծառին տակ պահուելով, եթէ անոնցմէ մէ-
կը մօտենայ հոն՝ չուանը վրան նետէ, գլուխը ան-
ցընէ։ Այս մտածումը ի գործ դրաւ և անմիջա-
պէս թակարդը շինեց։

Լամաներուն անցած տեղը բաւական հեռու էր,
ուրկէ ջուր խմելու կ'երթային և չէր դիտեր թէ՝
անասունները իրիկուան կ'անցնէին. ուստի որոշեց
յաջորդ օրը երթալ, և նոյն օրը սկսաւ ճամբու
պաշարը պատրաստել. շատ մը գետնախնձոր հա-
ւաքեց, անոնցմէ մէկ քանի հատ մոխիրին տակ
թաղեց օրեփին։ Յետոյ մեծկակ կտոր մը կրիային
միսէն առաւ առաւուռն և իրիկուան համար և ծովու
ջուրով լուաց։ Յետոյ փոս մը փորեց՝ բոն պա-
հելու տեղ շինեց, և հոն պահեց աղած կրիային
միսը, նաև խորոված միսին կէսն ալ հոն դրաւ ի-
րիկուան ուտելու համար. փոսին վրան ալ ճիւ-
ղերով լաւ մը գոցեց։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ԾՆՈՂՔԸ

ԿԸ ՅԻՇԷ

Կերակուրը ուտելէ վերջ զբօսանք ընելու.
համար ելաւ ճովուն քով գնաց ժուռ գալու ծո-

վեզերքը զով հով մը կը փչէր։ Ռոպէնսոն ահա-
գին ովկիանոսին վրայ նայելով կը զուարճանար,
գիտելով ալիքներու տատանումը։

Երբ այդպէս կը դիտէր հորիզոնը, յանկարծ
հայրենիքը և ծնողքը միտքը ինկան, սկսաւ լալ
ըսելով.

— Արդեօք հիմա ի՞նչ կ'ընեն իմ խեղճ ծը-
նողքս. ո՞հ ով գիտէ ի՞նչ դառնութեամբ իրենց
օրերը կ'անցընեն, ա՛հ արդեօք որքան կ'ողբան
իրենց զաւկին վրայ. ո՞հ, այս ամէնուն պատ-
ճառը ես եմ։ Ո՛վ բարի հայրիկ, և սիրելի մայ-
րիկ, ա՛հ ներեցէք ինծի, կ'աղաչեմ, ներեցէք ձեր
անբաղդ և ողորմելի զաւկին, որ այնչափ վշտա-
ցուց ձեզ։ Դուն ալ, ով երկնաւոր հայր, ներէ,
թողութիւն առւր մեղքերուս. դուն որ իմ միակ
պաշտպանս ու ապաւէնս ես։

Ռոպէնսոն բոլորովին յուզուած, գետին ին-
կաւ երեսի վրայ աղաղակելով.

— Ո՛վ ստեղծող թագաւոր, թափէ վրաս երկ-
նային օրհնութիւնդ, ծնողացս մխիթարութիւն
շնորհէ, երջանիկ ըրէ զանոնք։

Քիչ մը ատեն ևս լուռ կենալէ վերջ, ան-
գամ մը ևս արտասուալից երկինք նայեցաւ։ Ռո-
պէնսոն քանի մը քալ առնելէ վերջ ծառի մը
կեղեւին վրայ սկսաւ փորելով գրել հօրը և մօրը
անունները, վրան աւելցնելով հետեւեալ խօսքը.
«Ասուած ձեզ օրհնէ»։ Իսկ տակը՝ «Ներեցե՛ք ձեր
կորած զաւկին»։ Ռոպէնսոն ջերմեռանդ սրտով
գրած անունները համբուրեց և արցունքով թըր-
ջեց։

Այս անունները և խօսքերը Ռոպէնսոն շատ
մը ծառերու վրայ գրեց։ Գրեց նաև նոյն բանը
այն ծառին վրայ որ շարունակ կ'երթար աղօթք
ընելու։ Այս յիշատակարանները ըրաւ որպէսզի
շարունակ յիշէ իր ծնողքը և վառ պահէ անոնց
յիշատակը։ Ռոպէնսոն նոյն օրը ծովափը ժողո-
կուգար, ծով մտնալ և լուացուիլ որոշեց. հան-
ուելու պատրաստուեցաւ. տեսաւ թէ մինակ շա-
պիկը մնացած է. հագուեալները շալունակ հագ-
նելով մաշած և թափած էին. շապիկն ալ այնքան
աղտոտած էր որ սեւցած քուրջ դարձած էր։
Ուստի ծով մտնելէ յառաջ շապիկը լուաց և ծա-
ռին վրայ փռեց, ու ցատքեց ծով մտաւ։ Մտն-
կուիման տառն լողալ սովրած ըլլալով լողալով
կը գոլարճանար։ Ինչ մը անդին ծովուն մէջ եր-
կընցած հողաժառմար մը, փոքր գլուխ մը կար, լո-
ղալով հոն գնաց, ցամաք ելաւ, տեսաւ որ մա-
կընթացութեան երեսէն ցամաքին վրայ շատ մը
կրիաներ, աստրէներ և խեցիներ մնացած էին.
թէեւ անոնց այնքան պէտք չունէր, վասնզի բա-
ւական ուտելիք ունէր, բայց շատ ուրախացաւ։
Լողացած տեղը շատ մը ձուկեր կային, որոշեց
թող շինել զանոնք սրսալու համար։ Ժամ մը
ջուրին մէջ գոլարճացաւ։ Ծովէն ելաւ. արեւին
տաքութենէն շապիկը չորցած էր. շապիկը մաք-
րուած ըլլալուն և անգամ մը ևս մաքուր շա-
պիկ հագնելուն համար ուրախացաւ. թէեւ քիչ
վերջը արտմեցաւ. վասնզի ուրիշ շապիկ մ'ալ
ունենալու հնարք չի կար։ Հագուեցաւ դարձաւ

իր բնակարանը, երգելով. «Օրհնեա անձն իմ զՏէր
յամենայն ժամ» և այլն: Իրիկուն կերակուրը
կերաւ և պառկեցաւ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՔԱՋ ՈՐՍՈՐԴ

Ռոպէնսոն կանուխ ելաւ, դրաւ տոպրակին
մէջ քանի մը հատ եփած գետնախնձոր, կտոր մը
խորոված միս զոր տերեւներու մէջ փաթթած
էր. յետոյ կացինը մէջքը խօթեց, շինած չուանն
ալ մէջքը փաթթեց զոր պիտի գործածէր իբր Թ-
րոգայթ համ թակարդ, լամա բռնելու համար: Կա-
նուխ ելած էր. ուստի ուզեց կղզիին միւս կողմն
ալ տեսնել: Գնաց. տեսաւ որ ծառերուն մէջ դա-
նազան գոյնով թռչուններ կան լեցուն. հոն տե-
սաւ զարմանալի դեղեցկութեամբ թռթակներ:
Ուզեց որ տնոնցմէ բռնէ և ընտանեցունէ. բայց
չի կրցաւ հնարք մը գտնել. բայն մը գտնելու աշ-
խատեցաւ, ձագերէն տննելու համար, բայց ի
գուր: Բայց ուրիշ բան մը գտաւ որ թռթակէն
շատ աւելի կարեւոր էր: Երբ ծովուն մօտ բլուրի
մը գագաթը ելած էր. վար նայեցաւ, տեսաւ որ
խոռոչ փոս մը կար, հոն աչքին բան մը հանդի-
պեցաւ. ճար ճարակ ըրաւ հոն իջաւ, տեսաւ որ
աղ կայ. տնայատմելի ուրախութեամբ մը լեց-
ուեցաւ, իբր թէ թանկագին գանձ մը գտած ըլ-
լար. թէեւ մինչեւ այն տտեն ծովուն ջուրը աղի
տեղ կը գործածէր, բայց շատ դառն կուգար ի-
րեն, և այդ ջուրով երկար ատեն կարելի չէր

պահել միսը. վասնզի երբ ծովուն ջուրը երկար
ժամանակ տեղ մը մնայ կ'ապականի: Այդ աղէն
առաւ, լեցուց գրպանները իր բնակարանը տա-
նելու համար:

Ի վերջոյ Ռոպէնսոն գնաց լամաներուն անց-
նելու տեղը, լամա չտեսաւ, վասնզի դեռ կէսօր
եղած չէր. նստաւ ծառի մը տակ և ապաստեց,
առաքակէն հանեց խորոված միսը և գետնտխըն-
ձորը եւ գտած աղը թաթխելով սկսաւ համով
հոտով ճաշակել: Ժաշէն վերջ լամաները հեռուէն
երեւցան, որոնք ցատկոտելով, ուրախ գուարթ
ջուր խմելու կուգային: Ռոպէնսոն մէկէն ծառին
ետեւն անցաւ՝ թակադրը ձեռքը պատրաստ կը
ապասէր՝ անոնցմէ մէկուն հոն մօտենալուն: Շու-
տերը անբան գացին և երբ անոնցմէ մէկը հոն
մօտեցաւ՝ յանկարծ չուանէ թակարդը նետեց լա-
մային վրայ, չուանը վիզը անցաւ և կենդանին
բռնուեցաւ: Ռոպէնսոն լաւ մը կապեց ու խոթեց
բոյսերուն մէջ՝ որ միւսները չի տեսնեն ու չի
փախչին, և ձայնը ատնելով չի վախնան:

Այս բռնուած լաման էգ ըլլալով երկու պըզ-
տիկ ձագ ունէր, որոնք իրենց մօրը ետեւէն գա-
ցին: Ռոպէնսոն տեսաւ որ անոնք իրմէ չեն փախ-
չիր, գրկեց զանոնք, սիրեց փայփայեց մեծ հաճոյ-
քով:

Ռոպէնսոնին ուրախութիւնը անպատմելի
դաւ. վասնզի փափաքին հասաւ. եւստի մեծ
զգուշութեամբ բռնած լաման սկսաւ տանիլ. թէև
կենդանին վեր վեր կը ցատկէր և չէր ուզեր եր-

Թալ, բայց և այնպէս կարճ ճամբայէ մը քաշեց
տարաւ, ձագերն ալ ետեւէն:

Եւ որովհետեւ դժուար էր լաման իր բնա-
կարանին մէջ մտնել պատէն անցընելով, վախ-
նալով որ եթէ չուանով ժայռին վրայէն իջեցնէ
կը խղդուի, բնակարանին քով ծառին կապեց.
մտածեց չորս կողմը իրարու մօտ ծառեր տնկելով
ախոռ շինել մինչեւ որ յարմար եղանակ մը գտ-
նէ ներս առնելու: Լաման այդ ախոռին մէջ մնաց
ձագերովը, որոնք բռնուած ըլլալնին չէին գիտեր
և մօրերնուն կաթիլ ուտելով կը զուարճանային:

Լամաները այնքան սքանչելի կ'երեւային Ռո-
պէնսոնին որ անդադար կը կենար և կը զմայլէր
ձագերուն վրայ և մեծ հաճոյք կը զգար անոնց
ընկերութենէն: Իրեն այնպէս կը թուէր թէ ինք
այլեւս առանձնութեան դժուարութենէն ազատե-
ցաւ: Այս հրճուանքը զինքը այնքան ուժով հրէց,
որ քիչ տտենէն ախոռը շինեց լմնցուց: Դուռը
ճիւղերով լաւ մը գոցեց: Իրեւ տանտէր սկսաւ
զանոնք կտաւարել: Չափազանց ուրախութիւն
զգաց երբ մտածեց թէ անոնց բուրդով հագուստ
շինելու հնարքը պիտի գտնէ: Մանաւանդ որ պի-
տի կրնար անոնց կաթէն կոզի և պանիր պատ-
րաստել, քանի որ ինք յուսահատիլ և ձանձրա-
նալ չէր գիտեր: Ռոպէնսոն կը փափաքէր որ լա-
մաները երբ ազատ թողու ախոռէն դուրս՝ իրմէն չի
փախին և շարունակեն իրեն հետ գիւղակցօրէն ըն-
կերակցաբար ապրիլ: Բայց վարժեցնել պէտք էր,
ուստի քանի մը օրուան մէջ նախ իր բնակարա-

նին մէկ կողմը բացաւ, քովէն ուրիշ ծառէ պատ
մը շինելէ վերջ, այսպէս իր բնակարանը աւելի
մեծցաւ և լամպաներուն ալ բնակարան եղաւ միև-
նոյն ժամանակ: Երբ մէկ կողմէ լամպաները այս-
պէս ընկերակցութեան կը պատրաստէր, միւս
կողմէ չի մոռցաւ նաև իր նախորդ ընկերը, մա-
մուկը, որուն, ամէն օր ճանճ բռնելով, կը իրամ-
ցընէր, և մամուկը վարժուած կը վազէր և կու-
գար բերնովը կ'առնէր ճանճը: Լամպն ևս ընտա-
նեցաւ իր ձագերովը. Ռոպէնսոն երբ դուրսէն իր
բնակարանը վերադառնար, լամպաները ցատկելով
իր դէմը կ'ելլէին և հոտուրալով կը նայէին թէ
իրենց բան մը բերա՞ւ: Ամէն անգամ օր խոտ կամ
տերեւ կուտար անոնց, կարծես շնորհակալ լլլա-
լու համար ձեռքը կը լղէին:

Այսպէս լամպաները ընտանեցնելէ վերջ կը կթէր,
ձագերը մօրմէն դատելով: Կաթը կը լեցընէր քո-
քոյէ ամաններուն մէջ, կէսը մածուն կը շինէր,
կէսն ալ կ'ուտէր:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՊԱՏՈՒԱՍՏ Կ'ԸՆԷ

Ռոպէնսոն քոքոյ ծառէն շատ օգտուեցաւ.
բայց դժբախտաբար մէկ հատ միայն կար: Ուզեց
այդ ծառը բազմապէս: Լսած էր թէ՝ ծառը բազ-
մապէս և համար պատուաւոր կ'ընեն, սակայն ը-
նելու կերպը չէր գիտեր. ուստի կ'ըսէր իւրովի
հառաչելով.

— Հազար ափսո՛ս, մանկութեանս գեղեցիկ օ-
րերուն, ամիսոս որ բան մը չեմ սովորած: Ա՛հ, ե-

Թէ իմ շահս գիտնայի, ժամանակս չէի կորսըն-
ցուներ փուճ բաներու ետեւէ ըլլալով: Եթէ օգ-
տակար գիտութեանց ետեւէ ըլլայի, հիմա խելքս
ինծի լոյս կուտար. ա՛հ երանի թէ մանուկ ըլ-
լայի, և իմաստուն մարդիկներէն բռն սորվէի:

Սակայն այս տրտունջները ի՞նչ օգուտ ու-
նէին Ռոպէնսոնին. եղածը եղած էր. հիմա պէտք
էր գիւտեր հնարելու ետեւէ ըլլալ. և իսկապէս
այ ջանաց և հնարագէտ եղաւ: Կտրեց մէկ եր-
կու մատղաշ ծառերու ծայրերէն և մէջտեղը բա-
րակ մը ճեղքեց ու քոքոյին ծառին ճիւղէն առ-
նելով դրաւ այդ ճեղքին մէջ և պատուաստ ը-
րաւ. ետքը բարակ տերեւով մը փաթթեց պատ-
ուաստուած տեղը: Շատ չանցաւ ճիւղերն սկսան
ծլիլ. պատուաստները քիչ ատենի մէջ տճեցան և
քոքոյ ծառի անտառ դարձան: Այս յաջողութեան
վրայ Ռոպէնսոն աւելի ջերմեռանդ եղաւ և շնոր-
հակալ եղաւ Աստուծոյ որ բոյսերուն տուած էր
տճելու և բազմանալու այդ յատկութիւնը յօգուտ
մարդոց:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆԸ

Համաները, մեծ ու պզտիկ կատարելապէս
ընտանեցան. շուն ու կատուի ընտանութիւնը
գերազանցեցին, Ռոպէնսոն յաջողեցաւ, լաման
որպէս գրաստ գործածել վրան բեռ բեռցնելով.
երբոր ինք բան մը բերելու կ'երթար լաման հե-
տը կը տանէր և լամային կը բեռցնէր: Եւ երբ

Ռոպէնսոն իր բնակարանը կը վերադառնար, լաման տիրաջմէն յառաջ կը վազէր ճամբան լաւ սորված ըլլալով: Երբ լաման դրան կը մօտենար կանգ կ'առնէր որ բեռը վրայէն վար առնէ յետոյ ցածնալով դուռնէն ներս կը մտնէր, Ռոպէնսոն ալ նստելէն կը մտնէր: Չագերուն ուրախութիւնըմեծ կ'ըլլար երբ մօրերնուն հոտը կ'առնէին, որոնք իրենց զուարթութիւնը յայտնելու համար վեր վար կը ցատկէին ու կը խաղային. անգամ մը մօրերնուն քով կը վազէին, անգամ մը Ռոպէնսոնի քով և քսուրբտելով իրենց համակրութիւնն ու սէրը կը յայտնէին: Ռոպէնսոն չափազանց կ'ուրախանար, կը գրկէր զանոնք, կը գգուէր, կը շոյէր ու կը սիրէր, ինչպէս հայր մը կը սիրէ իր զաւակը: Արդէն կենդանիներուն իրենց բարեբարը սիրելու այս բնազդը շատ ծանօթ է. անոնք երբ մէկէն երախտիք մը տեսնեն բնաւ չեն մօռնար և ուշ կամ կանուխ կ'ուզեն իրենց նրախտագիտութիւնը յայտնել փոխարէն բարիք մը ընելով:

Երբ լաման բեռ կրելու վարժուեցաւ, Ռոպէնսոն շինեց նաև երկու կողով, դրաւ լամային վրայ և անոնցմով արեւէն հորցած աղիւսները կըրեց իր բնակարանին մօտ յինելու համար վառարանին պատը: Նախ շինեց տափակ քարէ ծեփիչ մը, կաւը շաղեց և պատրաստեց, շինեց նաև հարթացոյց քանակ մը, որպէսզի պատը ուղիղ շինէ: Գործիքները այսպէս պատրաստելէ վերջ սկսաւ շինել պատը, առաջ մէկ կողմը շի-

նեց, և երբ միւս կողմը շինելու ձեռնարկեց, դիպուած մը իր նպատակին գործադրութեանը արգելք եղաւ:

ՍԱՍՏԻԿ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Յորեկը աշխատանքէն յոգնած ըլլալով՝ իրիկունը գնաց տեղը հանգիստ պառկեցաւ և անուշ անուշ քնտնալ սկսաւ: Լամաները ոտքին տակ պառկեցան: Լուսինը պայծառ ծագած էր, օդը հանդարտ, պարզ և մաքուր էր, բնաւ հով չըլլալով ձայն ձուռն չիկար: Ռոպէնսոն իր անուշ քունին մէջ սիրական ծնողքը կ'երեւէր, գետնաշարժի մը ցնցումէն ընդոստ արթնցաւ: Այնպիսի սոսկալի գետնաշարժ մը որուն նմանը երբեք տեսնուած ու լսուած չէր. նախ անագին որոտում մը, յետոյ զարհուրելի փոթորիկներ գոռումով ու գոչումով խառն մէկէն լսուեցան. երկինքը կայծակներ սկսան խաչաձեւել: Ռոպէնսոն երբ արթնցաւ դողահար եղաւ, և ահա տարսափի մէջ շուարած մնաց: Ռոպէնսոն սարսափահար կը մնար և գետինը սոսկալի կը շարժէր, և ահա իր որոտումը գետնին տակէն կը լսուէր. փոթորիկը ծառերը կը տապալէր և ժայռերը կը շրջէր միայն ձեռքերէն: Ահագնադողորդ ձայնը ծովուն անդունդին տակէն, ալքերէն կը լսուէր և աշխարհը կը դողացնէր, կարծես տիեզերքի բոլոր տարերքը իրարու հետ կռիւ կ'ընէին, կարծես թէ ամէն բան պիտի կործանէր: Զարմանահրաշք այն էր որ ծովուն խռովքը ցամաքէն աւելի էր: Ռո-

պէնսոնի լեզուն կապուեցաւ սոսկումէն, և հազիւ հազ կրցաւ աղօթք մը ընել խնդրելով որ Աստուած օգնէ իրեն:

Ռոպէնսոն պառկած անդէն ցատկելէն վերջ կիսամեռ և խենդի պէս բնակարանէն դուրս ելաւ և սկսաւ փախչիլ. լամաներն ալ սարսափահար իրեն կը հետեւէին: Հազիւ թէ բնակարանէն դուրս ելած քիչ մը հեռացած էին թռչունի մը արագութեամբ, ահա լերան մէկ կտորը փրփօ աւ և ինկաւ Ռոպէնսոնի պառկած տեղին վրայ: Ռոպէնսոն խորհեցաւ ընդհուպ ելնել մօտը գտնուած լերան սարահարթին վրայ որ ծառերով ծածկուած էր: Եւ երբ վազելով լերան պիտի մօտենար, տեսաւ որ լերան մէկ կողին վրայ բերան մը բացուեցաւ. բացուածքէն սկսաւ մուխ, բոց, մոխիր, քար և լավա դուրս ժայթքել: Ռոպէնսոն հազիւ հազ սկսաւ անկէ փախչիլ և հեռանալ, որովհետեւ արջաօպէ և պաղլեղէ բաղկացեալ հեղուկը, լավան, բորբոքած գետի մը պէս կը հոսէր, և մեծամեծ քարեր մէկ կողմէն միւսը կը նետուէին: Երբ այս մահափիւռ վտանգին առջեւէն կը փախէր ուրիշ վտանգ մը դիմաւորեց. սարսափելի փոթորիկ մը ամէն կողմէն զինքը պաշարեց:

Այս փոթորիկը բոլոր ամպերը իրարու քով բերաւ, այնպէս հեղեղանման տեւրել մը սկսաւ որ ամբողջ կղզին ողողեց և լիճ մը ձեւացուց: Ռոպէնսոն անմիջապէս ծռոին վրայ ելաւ չափազանց դժուարութեամբ և ինքզինքը ազատեց վը-

տանգէն . օակայն լամաները հեղեղէն քշուեցան
տարուեցան հակառակ Ռոպէնսոնի զանոնք աղա-
տելու ջանքերուն : Լամաներուն կանչիւնը Ռո-
պէնսոնին սիրտը հնհնուքի մատնեց :

Գետնաշարժը պահ մը ևս շարունակեց , բայց
յետոյ դադրեցաւ բոլորովին . անձրեւ ու փոթո-
րիկ անցան . հրաբուլխին բերնէն ելած նիւթը
դադրեցաւ . երկինքը բացուեցաւ և բոլոր ջու-
րերը քաշուեցան կէս ժամուան մէջ :

Ռոպէնսոն նոյն գիշերը ծառին վրայ կը դո-
ղար վախէն . առտուան դէմ ծառէն վար իջաւ ,
խոռոված ու յուսահատած՝ այնքան որ չէր կրնար
ինքզինքին գալ և շնորհակալութիւն յայտնել իր
կեանքին աղատութեանը համար : Ան կ'երեւա-
կայէր որ երկրաշարժ , փոթորիկ եւ անձրեւ իր
բնակարանը կործանած էին և սիրական լամաներն
ալ ջուրին մէջ խեղդուած : Անպատմելի ցաւով մը
սկսաւ կսկծալ :

Մութ տեղը նայեցաւ , տեսաւ որ հրաբուխին
բոցը ցածցեր էր , միայն սև մուխ մը կ'ելնէր բեր-
նէն . այդ լեռը այդպէս իբր հրաբխային լեռ մնաց :
Ռոպէնսոն սոսկալի դէպքը մտաբերելով սոսկումէն
կը դողար ու կը կարծէր թէ նորէն երկրաշարժ
պիտի ըլլայ . սասանումները և սոսկումները միշտ
աչքին առջեւ կուգային , անմխիթար չէր համար-
ձակէր վեր նայիլ : Թէեւ ինքզինքը դարձեալ
լանձնեց Աստուծոյ նախախնամութեան , մանա-
ւանդ երբ տեսաւ ծիածանը որ նշան էր թէ այլևս
անձրեւը պիտի դադրի , սակայն հալեցաւ մաշե-

ցաւ տագնապներէն . ծառին կրթնած կը հառա-
չէր ու կ'ողբար : Ամբողջ գիշերը անմխիթար մը-
նաց հոն մինչեւ որ արշալոյսը բացուեցաւ և տ-
մէն կողմ լոյսը տիրեց :

Առտուան արեգակը գեղեցիկ ծագեցաւ և ա-
մէն կողմ ծիծաղ սփռեց : Ռոպէնսոն խաւար
տրտմութեան մէջ ծառին կրթնած կեցաւ դամ-
ուտծ վիճակի մէջ : Ամենեւին քուն չէր մտած
աչքը , սիշտ խռովքի մէջ :

Քիչ յետոյ սկսաւ գլտորելով յառաջ երթալ :
Ինքզինքը երազի մէջ կը կարծէր , բայց մեծ ե-
ղաւ զարմանքը և ուրախութիւնը երբ տեսաւ որ
լամաները ողջ առողջ դիմացը ելան : Սկիզբը չի
հաւատաց աչքին . բայց երբ լամաները , զինքը
տեսնելով , իր վրայ վազեցին և սկսան ձեռքերը
լզել և հանդարտ ցատկելով ուրախանալ այն ա-
տեն հաւատաց : Ռոպէնսոնի սիրտը որ մինչեւ այն
ատեն տրտմութենէն քարացած էր , մէկէնիմէկ
արթնցաւ ի տես լամաներուն , աչքը դէպի եր-
կինք ուղղեց և ուրախութենէն սկսաւ լալ . և
յուսահատելուն համար զղջաց աստուածային բա-
րիքը մտաբերելով : Ի վերջոյ լամաները սիրեց ,
և հետը առած դէպի բնակարանը ուղղուեցաւ
հասկնալու համար թէ ինչ եղաւ բնակարանը :
Երբ բնակարանին մօտ գնաց զարմանքով անհաւ-
թէ , իր կարծածին չափ կործանումի ենթար-
կուած չէր . իրաւ թէեւ բնակարանին վրայի քո-
րը վար ինկած էր և հողերը մէջը լեցուած , բայց
կարելի էր մտքրել և նորոգել իր շինած բնակա-

քանը, մանաւանդ որ ան ատեն աւելի կը մեծ-
նար ան և աւելի աղէկ կ'ըլլար: Ռոպէնսոն երբ
տեսաւ թէ՛ եղածը չարիք մը չէր, այլ ընդհակա-
ռակը բարիք մը, հասկցաւ թէ աստուածային նա-
խախնամութիւնը զինքը սիրելուն համար զրկեց
այդ դիպուածները և ոչ թէ զինքը պատուհասե-
լու համար: Այս հաւատքը իր մէջ աւելի ար-
մատ գտաւ, երբ տեսաւ թէ՛ իր բնակարանին
վրայի այն մեծ քարը հողի պէս փխրուն դար-
ձած էր. և կրնար օր մը ինքնիրեն իր վրայ իյ-
նար և մահացնէր զինքը:

Յայտնի է թէ Ռոպէնսոն պիտի մեռնէր եթէ
երկրաշարժէն առաջ ստորերկրեայ որոտումները
չի լսէր և արթննալով բնակարանէն փախուստ չի
տար: Յայտնի է որ եթէ երկրաշարժը առանց ձայ-
նի տեղի ունենար Ռոպէնսոն չէր կրնար արթննալ
և քարն ալ վրան փլչելով պիտի մեռնէր: Ուստի
վտանգներէ զգուշանալու համար ամէն մարդ մեծ
թէ պզտիկ պարտաւոր է վտանգի նախանշաննե-
րուն ուշադրութիւն ընել և նախազգոյշ գտնուիլ:
Բարի վախճան ունեցող չարիքներ և պատուհաս-
ներ նախազգուշութեան արդիւնք են:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԼԾԱԿԷՆ Կ'ՕԳՏՈՒԻ

Ռոպէնսոն այս դիպուածներէն վերջ ըստ սո-
վորութեան աղօթեց և ազատած ըլլալուն համար
Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ և սկսաւ իր բնակա-
րանին աւրուած մասերուն շինութեան աշխատիլ:

Քիչ աշխատանքով հողերը և փլած մասերը վերցուց, բայց մեծ քարը որ երկու կտոր եղած էր, չի կրցաւ վերցնել. առանձին չէր կրնար կտորրտելով փշրել: Շատ ջանաց որ գոնէ պզտիկ կտորը հրելով դուրս ձգէ բայց չի կրցաւ. իր ուժը բաւական չեղաւ այդ բանին: Սակայն չի յուսահաւանցաւ, իր նպատակը իրագործելու համար շատ խորհեցաւ. յանկարծ միտքը ինկաւ որ լծակըսուած գործիքը պիտի կրնայ նպատակը իրագործել. իր մանկութեան տանն տեսած էր որ գործաւորները ծանր բաները լծակ կը շարժէին և կը տեղափոխէին: Ուստի մեծ փայտ մը կըտրեց, ծայրը քաւին տակ խոթեց, փոքրիկ քար մըն ալ լծակը դրած տեղին մօտ փայտին տակ դրաւ և յետոյ փայտին ճեթէն կոխածին պէս քարը տեղէն շարժեցաւ: Ռոպէնսոն այդպէս երկու քարերն ալ դուրս նետել յաջողեցաւ: Ուրախութիւնը մեծ եղաւ երբ տեսաւ որ բնակարանը առաջուանէն աւելի մեծ և աւելի ապահով եղաւ, մանաւանդ որ փլչելու վտանգէն զերծ էր այլևս:

ԿԻՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ռոպէնսոն ելաւ հրաբուլխին մօտ գնաց հեռուէն տեսաւ որ սև մաւխ մը կ'ելնէր: Բայց դուրս ելած հրեղէն նիւթին վրայ շատ զարմացաւ. այդ նիւթը ամէն կողմ կը հոսէր և տաք էր: Տեսաւ նաև որ այդ հրեղէն նիւթը դէպի գետնաթանձորին տեղը հոսած էր, վախցաւ որ

չըլլայ թէ այդ բոյսերը ապականին . ուստի գնաց
և տեսաւ որ տնփնաս մնացած են : Բայց մտա-
ծելով որ կրնայ օր մը այդ մասը փնասուիլ , ուս-
տի գետնախնձորէ զուրկ չի մնալու համար սկսաւ
ամեն կողմ գետնախնձորը շտաղնել գետինը փո-
րելով և անոնցմէ թաղելով :

Եւ երբ գետինը կը փորէր , ուշադրութիւնը
բաւ որ հրաբուդխին բերնէն այրած քարեր դուրս
եկած և կիր եղած են հրաբխային լեռան մէջ ջեր-
մութեան ազդեցութեան ենթարկուելով : Ռոպէն-
սոն փոս մը փորեց և այդ այրած քարերը մէջը
լեցուց , վրան ալ ջուր թափեց և կիրը մարեց և
մարած կիր պատրաստեց ինչպէս որ մնադիրները
կ'ընեն : Յետոյ քիչ մըն ալ աւազ բերաւ և միտ-
տեղ շաղեց և ուզածը պատրաստեց : Բաւոր այո
դէպքերէն յետոյ մօտեցաւ հրաբուդխին և տեսաւ
թէ տն մարած էր , և այլեւս վտանգաւոր ըլլալէ
դադրած :

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԶՄՐԱՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

Ռոպէնսոն նախ գնաց լամտ որսալու : Նախ
իր գիտցած կերպովը ութը հատ բռնեց . արու
լամա մը պահեց որպէս ընկեր իր լամաներուն ,
մնացածները ամենն ալ մորթեց , միսը չորցուց և
ապաւխտ շինեց . նախ քանի մը օր աղը դրաւ ,
յետոյ հանեց և վառարանին մէջ մուխին դէմ կա-
խեց որ չորնան : Ապաւխտ շինելը իր մօրմէն սով-
բած էր : Ռոպէնսոն վախնալով որ ձմեռը սաստիկ

կ'ըլլայ, քանի մը հաստ լամա ևս բռնել ուզեց։
Բայց այս անգամ չի յաջողեցաւ, վասնզի կեն-
դանիները զգացին վտանգը և զգուշացան ծառին
մօտենալու։ Ուրիշ հնարք մը գտաւ։ Ռոպէնսոն
կը դիտէր որ ամեն անգամ որ լամաները ջուրին կը
մօտենային՝ վախ մը կուգար իրենց և խրտչելով
ծառին քովէն պզտիկ լերան վրայ կը փախչէին։
Անոնց փախչելու ճամբուն վրայ փոս մը փորեց և
վրան գոցեց բարակ ծածկոցով մը։ Միւս օրը տե-
սաւ որ լամաները խաբուելով փոսին վրայէն տն-
ցած և մէջը ինկած էին։ Շատ ուրախացաւ։ Ասոնց
միսն ալ նոյնպէս չորնալու դրաւ։ Բայց Ռոպէն-
սոն փոխանակ ուարախանալու սկսաւ հոգ ընել,
իր բնակարանին կից լերան մէկ կողին վրայ քա-
րայրի ձեւ բաւական ընդարձակ խոռոչ մը կտր,
այդ խոռոչը պատերով յարդարեց և իր ուտե-
լիքները թէ ձմեռը և թէ երկրաշարժէ անվտանգ
պահելու համար յարմարագոյն ձեւի մը վերածեց։
Ռոպէնսոն արդիւնքէն գոհ մնաց։

Ռոպէնսոն ուզեց նախատես ըլլալ ձմեռուան
ամէն բանի։ Գետնախնձոր հասնեց նոր բնակարա-
նին մէջ պահելու համար, փայտ ժողվեց վառե-
լու համար։ Ան պէտք էր նաև խոտ ճարել լա-
մաներուն համար։ Ժողվեց խոտերը, ինչպէս որ
գիւղացիները կը շարեն, իրարու վրայ դիզեց, և
այնչափ կոխեց ու սեղմեց որ, չէր կրնար մէջը
տնձրել անցնիլ։ Սակայն անփորձ ըլլալով քա-
շած աշխատանքը փուճ ելաւ, որովհետեւ խոտը
նախապէս չի չորցուց։ Խոտը թացութենէն սկսաւ

տաքնալով այրիլ եւ մուխ արձակել : Խոտին այս
այրումը, առաջ կուգար քիմիական խմորումէ :
Խոտին ցնդական ոգին թացութենէն արթննալով
կը տաքցորնէր նիւթը, ուրկէ առաջ կուգար խմո-
րումը, ինչպէս կը պատահի գինիին շիւր թրջոց
դրուած պահուն : Ուստի Ռոպէնսոն ստիպուե-
ցաւ խոտը դիզելէ առաջ լաւ մը չորցնել : Պատ-
րաստած դէզը լաւ մը ծածկեց, ուրկէ ոչ կրնար
անձրեւ եւ ոչ ալ հով անցնիլ : Մեծ քանակու-
թեամբ հաւաքած գետնախնձորները եւ փայտերը
դրաւ ամբարանոցին մէջ : Այս փրտը հանգչեցաւ,
վասնզի այլեւս ինքզինքը ձմրան համար պատ-
րաստ կը զգար :

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԲՐՈՒՏ

Գրեթէ հոկտեմբեր ամիսը աւարտեցաւ, բայց
իրեն երեւակայած ձմեռը վրայ գալուն տեղ սաս-
տիկ անձրեւի նդանակ մը սկսաւ : Այնչափ շատ
անձրեւ կուգար որ կարծես օդը ջուրի փոխուած
ըլլար : Ռոպէնսոն չէր գիտեր թէ ինչ ընէր : Տաս-
նըհինգ օր բնակարանէն դուրս չելաւ, ամբարա-
նոցը անգամ չայցելեց. ոչ խոտ եւ ոչ ալ ջուր
տարաւ լամաներուն : Արդէն այս կղզիներուն
հորաւային հովերը այնքան սաստիկ եւ յաճախ
կը փչեն որ, ոչ միայն օդը կը խռովի, այլեւ
անձրեւները այնքան սաստիկ կ'ըլլան որ, կղզի-
ները, մանաւանդ հոկտեմբերին եւ նոյեմբերին
ջուրով կ'ողողուին : Ռոպէնսոնի համար այս ա-

կամայ բանտարկութիւնը շատ նեղացուցիչ եղաւ. աշխատելու բան մը չունենալուն համար սաստիկ կը ձանձրանար: Եթէ նոյնիսկ գիրք, թուղթ եւ կաղամբ որունցած ըլլար, անոնցմով իր ձանձրոյթը չլ' պիտի կրնար փառատել: Վասնզի մանկութեան տտեն բան սորված չէր: Շատ անգամ հառաչելով կուլար ու կ'ըսէր.

— Որչափ մեծ յիմարութիւն ըրած եմ մանկութեանս տտեն որ անհագօրէն ուսմունք չի սորվեցայ, պարտաւ բաներու ետեւէ եղայ, ու անօգուտ բաներով զուարճացայ. ո՛հ, հիմայ ինչ գիրք որ ալ ըլլայ ինծի անգին գանձի տեղ է՝ անցնի. մէկ թերթ թուղթն ու գրիչը հիմակ ինծի համար, ամբողջ թագաւորութիւն մը կ'արժէ:

Այս ձանձրացուցիչ ժամանակին մէջ, հորկը ստիպեց զինքը որ աշխատանքի ետեւէ ըլլայ եւ բան մը շինէ: Մտածեց կաւէ ամաններ շինել: Թէեւ անձրեւը միշտ կուգար, բայց մտիկ չըրաւ, գնաց վազելով կաւ բերաւ ու օկսաւ պտուկ եւ ուրիշ ամաններ շինել, բրուտի պէտ աշխատելով: Առաջին անգամ իր արհեստին չի յաջողեցաւ, շինած ամաններուն շատերը տձեւ եղան, բայց ուրիշ գործ չունենալուն համար, նոյն հսկ զուարճանալու համար, շատ անգամ շինածը կ'աւրէր նոր մը շինելու համար, մինչեւ որ յաջողեցաւ: Սկսաւ գեղեցիկ ամաններ շինել: Զանոնք դրաւ վառարանին մէջ կրակէն քիչ մը հեռու որ կամաց կամաց չորնան: Այս յաջողութեան վրայ շինեց նաեւ զանազան մեծութեամբ եւ ձեւով ամաններ

եւ պտուկներ : Վերջապէս վարպետ բրուտ մը
եղաւ :

ՌՈՊԵՆՍՈՆ ՈՒՌԿԱՆ ԿԸ ՇԻՆԷ

Անձրեւը անդադար կը շարունակէր : Ռոպէն-
սոն սկսաւ ձկնորսի ուռկան շինել , որպէսզի ան-
ո՞վ ձուկ բռնէ : Շատ մը փորձերէ վերջ այս
գործն ալ յաջորութեամբ գլուխ հանեց : Թելերը
իրար կապելու կերպը սորվեցաւ : Մեծ յաջողու-
թեամբ սկսաւ իրարու հիւսել թելերը փայտէ գոր-
ծիքով մը զոր քարէ կոցինովը շինած էր :

ՌՈՊԵՆՍՈՆ ԱՂԵՂԱԳՈՐԾ

Ակամայ բանտարկութեան ատեն , ուղեց ու-
աղեղ մը շինել որուն վրայ երկար ատեն մտա-
ծած և շատ սիրտ մաշեցուցած էր : Գիտէր թէ
աղեղը իրեն շատ օգտակար պիտի ըլլար , անով
պիտի կրնար լտմաներ և թռչուններ զօրնել : Մա-
նաւանդ պիտի կրնար ինքզինքը պաշտպանել լե-
ռան մարդոց դէմ , երբ օր մը պատահէր որ իր
վրայ գային : Հակառակ անձրեւին դուրս ելաւ ,
երկար փնտռառութենէ վերջ , գտաւ տմուր , կա-
կուղ և ճկուն , այսինքն առաձգական փայտ մը :
Ափսո՛ս որ շնորհքով դանակ չունէր որ ուղածին
պէս շինէ : Բայց շնորհիւ իր յամառ աշխատու-
թեանը ու համբերատարութեանը , ինը օր աշ-
խատելէ վերջ , աղեղը իր ուղածին պէս շինեց :
Կը մնար իրեն լար մը և նետ մը ճարել :

Եթէ լաւաճները մտրթած ատեն այս բանին վրայ մտածած ըլլար, անոր աղիքներէն պիտի կրնար լար շինել: Բայց որովհետեւ հիմա լաւա չիկար, չուան մը ոլորեց և այնպէս պատրաստեց աղեղը: Կը մնար հիմա մախաթի նման սուր երկաթ մը գտնել. երկաթ չիկար. ոսկին միտքը ինկաւ. բայց, ինչ օգուտ, կարելի չէր անով սուր մախաթ շինել: Յանկարծ խորհեցաւ որ վայրենիները նետին ծայրը ձուկի փուշ կ'անցընէին: Ծովեզր իջաւ. մեծ ձուկի խոշոր փուշեր գտաւ: Սուր քարերով երկար և ուղիղ ձողեր կտրեց ծառէն և դարձաւ իր բնակարանը վասնզի անձրեւը սաստիկ կը տեղար: Աղեղ և տէգ երկուքն ալ պատրաստուեցան. տէգին ծայրէն սուր երկայն քար մը անցուց և նետին ծայրն ալ ձուկի մեծ փուշ մը անցուց. միւս ծայրն ալ քանի մը փետուր խոթեց՝ որպէսզի աղէկ երթայ: Փորձը յաջող դուրս ելաւ: Անով զարկաւ թռչուն և ուրիշ մանր կենդանիներ: Եւ որովհետեւ լերան մարդոցմէ կը վախնար, պատրաստած տէգին համար չափազանց գոհ եղաւ:

Ռոպէնսոն տեսաւ որ շինած ամասները բաւական չորցած են. պտուկին մէջ նախ դրաւ լամային փորէն ելած եղերը հալեցնելու համար, որպէսզի անով ճրագու շինէ աւ մօմի տեղ վառէ: Բայց սրտաբեկ մնաց երբ տեսաւ թէ եղը հալելուն պէս ամասնէն անցաւ և կաթիլ կաթիլ վազեց. ամասին մէջ բան մը չի մնաց: Խռովեցաւ. ինք այնպէս կը կտրծէր թէ իրիկսւնը ճը-

բազ պիտի վառէ ու լուս տալով կերակուր պիտի ուտէ : Բայց ի գուր : Սակայն չի յուսահատեցաւ . սկսաւ մտմտալով ճակատը շփել : Եւրոպայի մէջ շինուած ամաններուն կաւէ շինուած ըլլալը գիտէր . բայց չէր գիտէր թէ ինչու չեն ծծեր մէջը դրուածները : Միտքը ինկաւ որ անոնք այդ կաւէ ամանները կը թրծեն . ուստի ինքն ալ վառարանին մէջ կրակ վառեց . երբ որ լաւ մը բոցը անցաւ և փուռը տաքցաւ . ամանը բոցին մէջ դրաւ . հազիւ թէ ամանը դրած էր և անա ձայն մը ելաւ . ամանը ճաթած էր : Այս անգամ այդ անպատեհութեան առաջքը առաւ : Նախ կաւէ ամանը լաւ մը չորցուց և հետըզհետէ բարկ կրակին յանձնեց . փորձը յաջողած էր այս անգամ . ամանը առանց ճաթելու թրծուեցաւ : Ուստի ամանները բոցին սաստկուած ենէն ազատ ընելու և զանոնք աստիճանաբար թրծելու համար մասնաւոր փուռ մը շինեց խիստ մեծ դժուարութեամբ ու տաժանքով : Անձրեւը սաստիկ կը շարունակէր . երկու ամիս վերջը երկինքը բացուեցաւ : Ռոպէնսոն այնպէս կարծեց թէ ձմեռը եկած էր . բայց քանի մը օր վերջը տեսաւ որ հակառակ հոկտեմբեր ամիսը ըլլալուն բոյսերը և խոտերը ծաղկած են և ծառերը սկսան ծլիլ ու կանառնչնալ : Չէր ուզէր հաւատալ այս բանին . բայց կը տեսնէր որ այդ այդպէս է : Ռոպէնսոն կը կարծէր որ այդ կղզիին կլիման ալ Եւրոպայի կլիմային պէս էր . չէր գիտէր թէ այդ կղզին այնքան տաք էր որ գրեթէ հազիւ երկու

ամիս, հոկտեմբերին և նոյեմբերին, ձմեռ կ'ընէ
և անկէ յետոյ գարուն կուգայ: Ռոպէնսոն աշ-
խարհագրական գիտելիքներու մասին լաւ հմտու-
թիւն չունենալուն կը զարմանար իր չի տեսած
բաներուն վրայ. ուստի ինքզինքը կը խրատէր որ
չուտ մը դատաստան չընէ և ամէն բան գիտելէն
վերջ համոզուամ գոյացնէ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԱԼ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՈՒՆԻ ԳՐԵԹԷ

Ռոպէնսոնի ամէն պիտոյքը գրեթէ լման էր.
գետն-խնձոր ունէր որ հացի տեղ կը բռնէր. չի-
նած թորովը ձուկ կը բռնէր. աղ ունէր. լեմոն
ալ ունէր. ինչպէս նաև՝ լամայի և կրիայի միս.
գիտէր կաթ ու մածուն պատրաստել. ի վերջոյ
յաջողեցաւ նաև կաթէն պանիր չինել: Աստուծոյ
երախտապարտ էր: Բայց բանի մը կը ցանկար,
այն է իր հայրենիքը երթալ: Ինքնիրեն կ'ըսէր.

— Կեանքիս կէսը կուտամ եթէ նաև մը գրտ-
նուէր ու զիս իմ հայրենիքս, իմ ծնողացս գիրկը
տանէր:

Ռոպէնսոն կը մտածէր որ ինչ որ ալ ըլլայ
իր այդ կեանքը ինք զրկուած է մարդկային ըն-
կերութենէն ու բարեկամներէ. վասնզի երջան-
կութիւնը իրարու հետ կենակցելուն մէջն է:
Ռոպէնսոն իր սիրական ծնողքէն ու ազգականնե-
րէն հեռու ըլլալով միշտ տրտում էր, յոյս չունէր
թէ այլեւս պիտի տեսնէ. համոզուած էր թէ իր
սիրելիներէն և բոլոր մարդիկներէն հեռու պիտի
կորսուի անյիշատակ: Ռոպէնսոնի խեղճութեան

ու թշուառութեան չափը հասկնալու համար անոր վիճակին օր մը միայն ենթարկուիլ բաւական է : Իրեն հնարամատութեամբ ձեռք ձգած իրեղէնները իրեն ուրախութիւն չէին պատճառէր . իր սիրելիներուն հոգը մէկ կողմէն , առանց հագուստի մնալը միւս կողմէն , իրեն թշուառութիւնը և արտաբեկութիւնը կը սաստկացնէին :

Այդ կղզին շատ ցուրտ չէր , բայց ճանճեր , կենդանիներ և մեաստքեր միջատներ շատ կային , այնպէս որ հագուստը անհրաժեշտ էր : Մտնաւանդ հոն տեսաւ մը ճանճ կար որ սաստիկ կը խայթէր : Ռոպէնսոն այդ խայթումի պահուն մինչեւ սիրտը թաւը կը զգար : Այդ ճանճին խայթումները անոր երեսն ու ձեռքերը վէրքերով լեցուցած էին . հիմա որ լաթերը աղէկ մը մաշած էին , մերկ պիտի մնար . բնակարանէն աւելի պիտի տանջուէր ճանճերու ձեռքէն : Դեկտ . ամսոյ մէջ սաստիկ տաք մը սկսաւ . Յունվարին ալ աւելի սաստկացաւ այդ տաքը . Ռոպէնսոն չի կրցաւ տաքէն դուրս ելնել . անձրեւէն վերջ այդ տաքը աւելի սաստկացաւ և ճանճերը աւելի կատղեցան և սկսան չարաչար տանջել զինքը : Ռոպէնսոնի կարօտաբաղձութեան վրայ աւելցաւ նաեւ այս տանջանքը . ամէն անգամ որ ծովեզր կ'երթար , լալագին կը նայէր անծայրածիր ովկիանոսին վրայ , ուր ջուր և երկինք միայն կը տեսնէր : Ամէն անգամ որ հորիզոնին վրայ ամպ մը տեսնէր , իրեն այնպէս կուգար թէ նաւ մըն է , որ կուգայ առագաստները բացած : Եւ երբ այդ

յոյսը ի դերեւ կ'ելլէր, կ'ողբար ու կ'արատա-
ուէր, և յուսահատ կուգար կը քաշուէր իր բնա-
կարանը տրտոււմ ու տխուր: Գիշեր ցերեկ կ'ա-
ղօթէր որ Աստուած նաւ մը ղրկէ և զինքը ազա-
տէ: Բայց որպէսզի Աստուծոյ նախախնամութեան
դէմ մեղանշած չլլայ կ'ըսէր.

—Տէ՛ր, ոչ թէ իմ կամքս, այլ միշտ քու
կամքդ թող ըլլայ:

Ռուպէնսոն լաւ հասկցած էր որ ամենաբարին
Աստուած մեզմէ աղէկ գիտէ մեր բարին ու ա-
նանկ կը տնօրինէ: Ռուպէնսոն աղօթելը միայն
ինքզինքին պարտք կը սեպէր յանձնուելով Աս-
տուծոյ իմաստութեանը:

Ռուպէնսոն խորհելով որ կրնայ ըլլալ թէ ի-
րեն ծովեզր չգտնուած պահուն նաւ մը անցնի
ու երթայ և կամ անկէ անցնելով կղզիին մէկ
կողմը խարխսխ նետէ և ինք չտեսնէ, ծովեզրը
երկայն փայտ մը տնկեց և վրան կախեց իր ան-
գործածելի բաւարիւն մաշած շապիկը: Առաւ նաև
քարէ դանակ մը, և այդ տնկած փայտին վրայ
լատիներէն փորագրեց.

Օգնեցե՛ք խեղճ Ռուպէնսոնին

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՎԵՐԱՐԿՈՒ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ

Ռուպէնսոն սաստիկ կը նեղուէր հագուստ և
ոտքի աման չունենալուն համար. ունեցածները
արդէն մաշեր և կտորկտոր եղած էին. գրեթէ մեր-
կացած ըլլալով ճանճերը զինքը սաստիկ կը խայ-
թէին: Երեսին այնքան խայթօցներ առած էր որ

իր բնական տեսքը կորսնցուցած էր։ Ամբողջ մարմինը գոցելու համար չափազանց կը խորհէր և հնարք մը չէր կրնար գտնել և արդէն հագուստ կարելու գործիք չունէր։ Նախապէս կը մտածէր որ կրնայ լամաներուն մորթովը հագուստ շինել և հագնիլ, սակայն լամային կաշին հաստ և կարծր էր և զայն կակուղցնելու կերպը չէր գիտեր։ Բայց ստիպուած էր ճար մը գտնել ճանճերէն ազատելու համար։ Վերջապէս Ռեպէնսոն ճարահատ տուաւ լամային կաշին և դանակովը ձեւեց, կտոր մը տուաւ հողաթափի համար, և ուրիշ կտոր մըն ալ գուլպայ շինելու համար։ Թէեւ չի կրցաւ կարել, բայց չուանով մը փաթթեց օաքին վրայ։ Լամային բուրդի կողմը դէպի ներսը բերելուն օտքը տաքէն սառտիկ կ'այրէր և քալելու տտեն կը ննդուէր։ Բայց այս նեղութիւնը ոչինչ էր ճանճերու տուած տանջանքին քով։ Ուրիշ կտոր մըն ալ կտրեց օր քիչ մը փոս և կարծր էր։ Այդ կտորով երեսին ծածկոց մը շինեց. երկու ծակ բացաւ աչքերուն համար, ծակ մըն ալ բերնին համար։

Ան այսպէս պատրաստեց տեսակ մը դիմակ։ Մեծ դժուարութեամբ միւս հագուստներն ալ պատրաստեց. մեծ հաճոյքով մը հանեց վրայի մաշած վերարկուն և հագաւ կաշիէ լաթերը։ Բայց այդ հինցած վերարկուն իբրեւ յիշատակ պահեց որպէսզի տօնի օրերը և ծնողքին տօնին օրերը հագնի։ Ռեպէնսոն իր ծնողքին տօնախմբութիւնը հանդիսաւոր տօնի պէս կը տօնէր։

Ռոպէնսոն իր օրագրութեան մէջ գրած է թէ Սեպտ. 30ին օրը ծով պահեց իբրեւ տառաջին տարեդարձը կղզին ոտք կոխած ըլլալուն։ Ռոպէնսոն այդ լաթերը հագնելով խիստ ահարկու և սարսափելի կ'երեւնար. ոտքէն մինչեւ գլուխը սորթէ հագուստ հագած էր, և այնքան մազոտ էր հագած կաշիէ հագուստը որ հակայ ողնի մը կը նմանէր։ Գլուխը դրած էր մօրթէ շինած երկայն գլխանոց մը, քարէ կտցինը մէջքը անցուցած էր. տապրակն ու աղեղն ալ կոնակը առած էր. աջ ձեռքը կը կրէր երկայն տէգը, ձախ ձեռքը հովանոցը որ աերեւներով շինած էր։

Այդ նկարագրուած տարազով Ռոպէնսոնը եթէ մէկը տեսնէր երբեք չպիտի կործէր որ մարդկային էակ մըն է ան։

Ռոպէնսոն երբ ջուրին մէջը նայեցաւ տեսաւ իր այլատարազ պատկերը և սկսաւ ծիծաղիլ։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԻՐ ԱՐՋԵՍՏՆԵՐՈՎԸ Կ'ԶԲԱՂԻ

Ռոպէնսոն նորէն սկսաւ ամաններ շինել։ Շինած փուռը ուղածին պէս լմնցուց, կրակ վառեց և առջեցուց դայն։ Սկսաւ փորձեր ընել, ամանները ջնարակելու համար. շինած ամանները փուռը դրաւ, կամաց կամաց կրակը շատցուց, այնպէս որ փուռը ամէն կողմէն կրակ դարձաւ։ Այդ սոսկալի կրակը մինչեւ իրիկուն մնաց. ասկէ վերջ կրակը կամաց կամաց նուազեցուց. յետոյ փուռէն պնակ մը դուրս հանեց, տեսաւ որ ուղածին պէս չէ եղած. ուրիշներ ալ հանեց, և

նայեցաւ որ պէտք եղածին պէս ծեփուած չեն :
Բայց տեսաւ որ անոնց մէջէն հատ մը քաղցր-
ձեր է . թէ՛ զարմացաւ, թէ ուրախացաւ : Այս
բացառութեան պատճառը փնտռեց, և երկար ժա-
մանակ մտմտալէ վերջ, միտքը եկաւ որ այդ
ամանը փռուը դրած պահուէն մէջը աղ կար : Սիր-
տը հանգչեցաւ, վասնզի հասկցաւ որ այդ ամա-
նին ապակիանալուն կամ ջնարակուած ըլլալուն
պատճառը աղն է : Ռոպէնսոն դիպուածով գտաւ
այս իրողութիւնը : Արդէն Եւրոպայի համար ծանօթ
էր որ ջնարակելու կամ ապակիացնելու համար
աղ կը գործածեն, և ապակի շինելու համար շատ
մը բաներու մէջ աղ կը խառնեն : Հողէ ամառներն
ալ ապակիացնելու կամ ջնարակելու համար պէտք
է զանոնք աղջուրով լուծել, և քիչ մը մէջը աղ
ձգել :

Ռոպէնսոն հետեւեալ օրը այդ ուղղութեամբ
փորձեր ըրաւ, սաստիկ վառեց փռուը, քանի մը
ամաններ աղի ջուրով շփեց և քանի մը ամառ-
ներու մէջ ալ աղ դրաւ, ու այնպէս նետեց փռ-
ոին մէջ, կրկնապէս փորձելու համար ամաններ
ապակիացնելու եղանակը :

ՌՈՊԵՆՍՈՆ ԿԸ ՀԻՒԱՆԴԱՆԱՅ

Ռոպէնսոն հազիւ թէ փորձերէն արդիւնք մը
ձեռք պիտի բերէր, յանկարծ տկարութիւն մը
զգաց . զլուխն ու սիրտը կը ցաւէին : Բոլոր մար-
մինը թուլցաւ, զգաց որ շատ դէ՛ լիճակի մը

մատնուած է և աւելի պիտի ծանրանայ: «Ո՛վ
երկինքի և երկրի ստեղծող՝ կ'ըսէր, ի՞նչ պիտի
ըլլայ իմ վերջս, ինչպէս պիտի ընեմ երբոր չի
կրնամ տեղէս շարժիլ. չունիմ օգնական մը որ
զիս հոգայ, օգնէ ինծի իմ այս տկար վիճակիս
մէջ. չի կայ բարեկամ մը որ մահուան քրտինքս
սրբէ ու կաթիլ մը ջուր տայ, ո՛հ Աստուած իմ,
Աստուած իմ, ի՞նչ պիտի ըլլամ: Երբ այսպէս
ոտքի վրայ կը խօսէր յանկարծ գետին ինկաւ,
մարելիք եկաւ վրան: Ռոպէնսոն այս հիւանդա-
գին վայրկեանին չի յուսածհատեցաւ. ջերմեռան-
դութեամբ և մեծ յոյսով Աստուծոյ ապաւինեցաւ:

Բոլոր մարդկային աջակցութենէ զրկուած
ըլլալով զրկուեցաւ նաեւ ուժէ և կարողութենէ:
Ռոպէնսոնի իր այն հիւանդագին վիճակին մէջ ի-
րեն օգնական և մխիթարիչ Աստուած միայն
մնաց: Գետինը ինկած զարհուրելի մտածումնե-
րով կը տանջուէր, ոչ կրնար խօսիլ և ոչ ալ
կրնար մխիթարական բան մը մտածել: Աչքերը
միայն դէպի երկինք յառած կ'աղերսէր, «Աստ-
ուած իմ, օգնէ ինծի»: Ռոպէնսոնի օրագրութեան
համաձայն այս հիւանդութիւնը պատահեցաւ
Յունիսի 19ին և 27 օր տեւեց անատնելի նեղու-
թեամբ և զառանցանքներով և զարհուրելի երե-
ւոյթներով:

Սակայն իր հիւանդացած օրը, ամէն բանի
դիմագրաւելու իր ունեցած եռանդովը, բնակա-
րանէն դուրս ելաւ. պէտք ըլլալու բոլոր բաները
ժողովեց և բերաւ որչափ որ կրնար, իր պառ-
կած տեղին քով շարեց, որպէսզի մէկէն ի մէկ

Կարօտութեան մէջ չիյնայ, երբ հիւանդութիւնը զինքը բուրրովին ուժէ ձգէ: Հազիւ թէ կրցաւ քօքօ ընկուզին տափանովը քիչ մը ջուր բերել, յոգնեցաւ. հասգչիլ ուզեց. յետոյ գնաց քանի մը գետնախնձոր բերաւ իր քովը և չորս հասալ լեմոն: Ուժասպառ ինկաւ իր անկողնին վրայ: Եթէ Աստուած ուզէր յանկարծ հոգին տռնել, մեծ հաճոյքով պիտի տար կեանքը: Բայց այս բանը չէր համարձակէր խնդրել, վախճալով որ Աստուծոյ դէմ մեղանշած կ'ըլլայ: Կր խորհէր որ Աստուած աւելի լաւ գիտէ ինչոր իրեն պէտք է: Ան գիտէր որ Աստուած իրեն օգնութեան կը հառնի, թէ՛ առողջութեանը և թէ մահուան ժամուն. ուստի տոգորուած, եռանդագին ծունկի եկաւ, և աղօթեց Աստուծոյ՝ ըսելով.

— Քեզի յանձներ եմ ո՛վ հայր իմ երկնաւոր, քու գթութեանդ յանձներ եմ զիս, ինչպէս որ կ'ուզես այնպէս ըրէ ինծի, ինչ որ ինծի զրկես ջերմեռանդօրէն կը տանիմ, միայն ոյժ և կարողութիւն տուր ինծի, տուր նաեւ ինծի համբերութիւն, առ'ւր ինծի յոյս, որ այս թշուառութեանս մէջ օգորմութեանդ ապաւինիմ: Լսէ՛ իմ աղաչանքներս, ողորմած Տէր:

Այս միջոցին սոսկալի դող մը եկաւ վրան, թէեւ լամայի մօրթով ծածկուեցաւ, բայց ընաւ չտաքցաւ: Այս դողը ամբողջ երկու ժամ տեւեց, անկէ վերջ տաքութիւն մը սկսաւ, այնպիսի տաքութիւն մը որ կարծես թէ կը բռնկէր: Սաստիկ տաքութենէն սիրտը կ'ելեւէջէր, ինչպէս կ'ըլլայ

շատ վազող մարդոց, այնչափ տկարացաւ որ հազիւ կրցաւ քօքօյի ամանը բերանը տանիլ, որպէսզի կաթիլ մը ջուր խմէ և լեզուն դովացնէ։ Այդ տաքութենէն վերջ սաստիկ քրտինք մը եկաւ վրան։ մէկ ժամ քրտինքի մէջ մնաց, իբր թէ ջուրի մէջ ինկած ըլլար։ Այս քրտինքը իրեն շատ օգնեց, ոյժ տալու իրեն։ Այդ միջոցին միտքը ինկաւ վառարանին կրակը. գիտէր որ պիտի մարի, եթէ փայտ չդնէ։ Յափստերս խաղալով. չորս ոտքով քալել, քանի մը փայտ մէջը ձգեց։ Այդ գիշերը տաք և պաղ մինչեւ լոյս իրարու յաջորդեցին. սոսկալի գլխու ցաւ մ'ունեցաւ, այնպէս որ չկրցաւ աչքերը փակել. այդ գիշերը սաստիկ տկարացաւ։ Առաւուռ, որպէսզի կրակը չմարի, ստիպուեցաւ քսուելով հազիւ կրցաւ երթալ և քանիմը փայտ եւս կրակը նետել։ Իրիկունը հիւանդութիւնը նորէն սաստկացաւ, այս անգամ հակառակ իր կամքին չկրցաւ կրակին քով երթալ։ Ուստի ստիպուեցաւ գործը եղածին կապել և մեռնելու պատրաստութիւն տեսնել։ Այդ գիշերը սաստիկ տաքնապ անցուց. հասկցաւ որ վառարանին կրակը մարեցաւ. տեսաւ որ քովի ջուրը հոտեցաւ, հիւանդութիւնը զինքը շատ ընկճեց, այնչափ որ Ռոպէնսոն տեղէն չկրցաւ շարժիլ. զգաց որ պիտի մեռնի և ազատի։ Մահուն ան այսքան մօտ ըլլալը զինքը ուրախացուց։ Ուրախութենէն զօրացաւ և սկսաւ ջերմեռանդ կերպով աղօթել. սրտանց զղջում ըրաւ. մեղքերուն թողութիւն խնդրեց. շնորհակալ եղաւ Առտուծոյ՝ վայելած բարիքներուն համար։ Շնորհա-

կալ եղաւ նաեւ տուած ներդուլթեանցը համար. որովհետեւ այնպէս կը հաւատար թէ տրուած ներդուլթիւնները զինքը հոգեւորապէս շտկելու, և իրենն օգտին համար էին:

Յետոյ ծնողացը բարութեան համար աղօթեց, և ուրախ զուարթ սպասեց մահուան: Իրեն համար այնպէս կուգար որ մահը մօտեցած է: Տագնապը խիստ տաստկացաւ. կուրծքը խժալով կ'ելլէր կ'իջնէր, շնչառութիւնը հետզհետէ դժուարացաւ: Ան կ'ըսէր. ահա կեանքիս վերջին վայրկեանը եկաւ, որուն ես միշտ կը սպասէի: Հազիւ թէ այս խօսքերը տւարտած էր, անշունջացած, անդգայ և ուշադրորոյս ինկաւ, շունչը բռնուած, սրտի կծկումներով:

Սակայն այդ անշնչացած վիճակը երկար չտեւեց, մէկէն ի մէկ արթնցաւ, նորէն խելքը դըլուխը եկաւ և խոր հառաչանքով մը շունչ առաւ: Աչքը բացաւ հասկնալու համար թէ ո՛ւր կը գտնուի: Փոխանակ ուրախանալու տրրտմեցաւ, մտածելով թէ այն աստիճան խեղճութեան մէջ ի՞նչպէս ողջ պիտի մնամ, մեռնիլը ապրելէն անուշ կուգար իրեն. Ռոպէնսոն շատ տկարացած էր, սակայն մասնաւոր սաստիկ ցաւեր չունէր: Առողջաբեր քրտինք մը եկաւ վրան, լամաներուն մորթովը աղէկ մը ծածկուեցաւ: Կէս ժամ անցնելէն ետքը քրտինքը դադրեցաւ, քրտինքին վրայ շատ հանգստացաւ: Ստատիկ ծաբաւ կ'ըգար. ջուր չէր մնացած. տեսաւ որ քովը քանի մը լեմօն կար, մէկ հատը բերանը առաւ, մեծ դժուար

բութեամբ կճեպը բրցուց և ջուրը ձծեց, սիրտը պաղշտկեցաւ: Ասոր վրայ անուշ քուն մը եկաւ վրան, մինչեւ լոյս աղէկ մը քնացաւ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԻՆՔՋԻՆԻԸ ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ

Ռոպէնսոն երբ քունէն արթնցաւ, սիրտը շատ հանդարտ ըլլալով չափազանց ուրախացաւ: Հիւանդութիւնը կատարելապէս անցած էր. միայն ինքզինքը ուժաթափ կ'ըզար: Շատ շանցաւ տխորժակն ալ բացօժեցաւ: Միտած գետնախնձոր մը առաւ, լեմոնին ջուրը վրան սխմեց և կերաւ. այսպէս, թէ քիչ մը կշտացաւ և թէ զօրացաւ:

Լամաները երկու օր անտէր մնացած էին. ոտքին տակը պտուկած խեղճուկ մը կը նայէին իրեն. կարծես թէ կ'ուզէին հասկնալ թէ արդեօք իրենց տէրը պիտի տռուջանայ: Այս կենդանիները ուղտի դասակարգէն ըլլալով երկար առեն առանց ջուր խմելու կը դիմանան. արդէն եթէ տեսնէ չըլլային շատոնց անոնք առանց ջուրի մեռած կ'ըլլային: Ռոպէնսոն ուժաթափ ըլլալով ճար չունէր որ անոնց ջուր խմցնէ: Ըն առաջ բռնած լաման որ տանը մօտ կը կենար, իր քովը մօտեցաւ. ան ալ տկար ուժովը ամանը մօտեցուց և քիչ մը կաթ կթեց լամայէն: Ռոպէնսոն քանի այդ կաթէն կը խմէր. այնքան աւելի վրայ կուգար, որովհետեւ լամային կաթը տռուջար է:

Ռոպէնսոն նոյն օրը հանգիստ քնացաւ: Ա-

րեւած ուտին երբ արթնցաւ, ուտելու չափազանց
ախորժ զգաց: Առտուն քանի մը եփած զետնա-
խնձոր կերաւ լեմոնի ջուրով և նորէն քնացաւ.
այս անգամ մինչեւ լոյս: Այս հանգիստը իրեն
ոյժ տուաւ, միւտ օրը ոռքի ելաւ, քանի մը
քայլ առնել փորձեց, թէեւ գլորեցաւ, սակայն
յաջողեցաւ մինչեւ բակը երթալ. հոն երկինք
նայեցաւ, արեւին ճառագայթները ծառին տերեւ-
ներէն անցնելով երեսին զարկին. անոնց անուշ
տաքութենէն հոգի տաւ. կարծեա թէ նորէն
աշխարհ եկաւ. աւստի ոկսաւ պոռալ.

— Ո՛վ տղրիւր յաւիտենական կենաց, Աստ-
ուած իմ և կեանք. փառք քեզի որ այս ան-
գամ ալ զիս արժանի ըրիր արեւին լոյսը տես-
նելու: Շնորհակալ եմ որ զիս չլքեցիր, թէեւ
աշխարհ զիս լքած է. փառք քեզի որ իմ կեանքս
նորէն ինձ շնորհեցիր. ամբողջ կեանքո քեզի
շնորհակալ ըլլալ պարտաւոր եմ:

Ռոպէնսոն այսպիսի ջերմեռանդ մտածում
ներէ վերջ դիտեց երկինքի անհուն տարածու-
թիւնը, նայեցաւ նոր կանանչցած ծառերուն և
գեղեցիկ ծաղիկներով զարդարուած թուփերուն,
և իր սիրական լամաներուն, որոնք իր բալորա-
քը շարուած կարծես կ'ուրախանային առողջա-
ցած ըլլալուն համար: Ռոպէնսոն քաղցր յուզում
մը զգաց, ճիշտ ինչպէ՞ս կ'զգայ ճամբորդ մը. և
երկար ատեն հեռու ապրելէ վերջ կուգայ իր բն-
տանիքին քով կը հանգչի: Յուզումէն եւրախու-
թեան արդունքներ թափեց: Որչափ անգամ որ
դուրս ելլալով օդ կ'առնէր և կաթ աւ ջուր ի-

բար խառնելով կը խմէր, այնչափ աւելի սիրտը
կը բացուէր և առողջութիւնը կը վերստանար։
Վերջապէս շատ չանցաւ առջի ռեժը գտաւ և
սկսաւ աշխատիլ իր առաջուան գործերովը։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՆԱԻ ՇԻՆԵԼ Կ'ԵՐԵՒԱԿԱՅԷ

Ռոպէնսոն նախ գնաց նոր շինած ամառները
նայելու թէ ի՞նչ եղան փուռին մէջ, երբ փուռը
բացաւ ուրախացաւ. տեսաւ որ բոլոր ամառները
լաւ մը թրծուած և քարացած էին. Գնաց վա-
ռաբանին քով, բայց հոն տրտմեցաւ, որովհետեւ
կրակը վարած էր։ Գլուխը ծռած մէյ մը ամառ-
ներուն կը նայէր մէյ մը փուռին։ Ինքզինքը
բռնելով չափաւորեց տրտմութիւնը ըսելով.

— Այն Աստուածային նախախնամութիւնը որ
ինձի կրակը տուաւ, կրնայ նոյնն տալ եթէ ու-
զէ. ան զիս չի լքեր։

Զմեռը ռասաիկ ցուրտ չըլլալուն համար՝
Ռոպէնսոն ցուրտէն վախ չունէր. առանց կրակի
կրնար ըլլալ. կրնար նաև առանց եփած կերա-
կուր ուտելու կաթ և պտուղ ուտելով ապրիլ։
Փայտէ ամառներ չինել անկարելի ըլլալով, միտ-
քը դրաւ որ շինած ամառներուն մէջ կաթ լե-
ցընէ, կարագ պատրաստէ և գետնախնձորի հետ
ուտէ։ Ուստի որչափ որ պէտք էր կաթը լեցուց
հողէ շինած մեծ ամառին մէջ, իր շինած տափակ
մէկ փայտովը սկսաւ կաթը խառնել անդադար,
մինչեւ որ եղը վրան ելաւ և թանր զատուեցաւ,
յետոյ հաւաքեց եղը և քիչ մը աղ դրաւ մէջը։

Յորք այս գիւտին վրայ պիտի ուրախանար, միտ-
քը ինկաւ թէ կրակ չըլլալով չպիտի կրնար գետ-
նախնձոր եփել որ իւղով ուտէ. կարագ եղը ա-
ռանց հացի բանի մը չպիտի ծառայէր, սրտնեղե-
ցաւ. մէկդի նետեց կարագը ու սկսաւ նորէն
տրտմիլ: Ինքզինքը կարօտութեան մէջ կ'զգար.
թէեւ ոստրէները, կաթը, քօքօ-ընկայզը և չոր-
ցուցած միսը կրնային իրեն կերակուրի տեղ ծա-
ռայել, սակայն կը մտածէր որ կրնան անոնք ալ
որ մը դիպուածով ձեռքէն երթալ: Յուսահատ,
կ'ըսէր ինքնիրեն. ի՞նչ ընելու է: Եթէ պարտա-
կաւորաբար քնանալով միայն կեանք անցընէ, իր վի-
ճակը շատ ողորմելի պիտի ըլլայ: Ինք աշխա-
տասէր ըլլալով պարտաւ մնալը չէր սիրէր: Արդէն
ինքնիրենը կ'ըսէր միշտ. շարունակ աշխատելը
մայր է առաքինութեանց և ծուլութիւնը աղբիւր
ամէն ախտերու: Ինք գիտէր նաեւ որ մանկու-
թեանը պարտաւ տեղը փողոցները պտտած ըլլա-
լուն այս թշուառութեան ենթարկուած էր: Ռո-
պէնսոն այսպէս մտածելով սկսաւ կղզիին մէկ
դին ու մէկալ դին երթալ, որպէսզի աշխատելու
բան մը գտնէ և ազատի դատարկութենէ: Այս ան-
գամ սկսաւ գիշեր ցերեկ մտածել թէ ի՞նչպէս
կրնայ պզտի նաւ մը շինել: Մենութենէն մեծ նե-
ղութիւն կը քաշէր, մտնաւանդ կրակը մարելէն
վերջ:

Ռոպէնսոն կը յուսար որ Ամերիկան մօտ է.
կ'ուզէր հոն երթալ, այդպէսով թերեւս ազատէր
խեղճութենէ: Մտածեց նաև մը շինել, ասդին

անդին շրջիլ և մարդաբնակ նոր ցամաք մը գրա-
նել : Հաստ ծառ մը փնտռելու ելաւ . խորհելով որ
կրնայ մէջը փորելով նաւակ մը շինել : Կղզիին
մէջ չի տեսած տեղերն ալ շրջեցաւ . շատ մը նոր
պտղատու ծառեր տեսաւ . անոնց պտուղը ուտել
փորձեց : Գտաւ նաեւ հոն ցորենի բոյսեր երկու
հարիւր հատէ աւելի ցորեն ունեցող : Ուղեց ցո-
րենէն հաց շինել , բայց ինչպէս ալիւրի վերածէր .
արդէն եփելու համար կրակ ալ չի կար : Այսու
հանդերձ քանի մը հասկ փրցուց և բնակարանին
մօտ ցանեց . թերեւս ապագային ճար մը գտնելով
կարենայ հաց պատրաստել , երբ քիչ մըն ալ
յառաջ գնաց նոր ծառ մը տեսաւ . այդ ծառէն
կախուած էին խոշոր պճեղներով պտուղներ . բա-
ցաւ անոնցմէ հաստ մը , տեսաւ որ մէջը վաթ-
ուռն հաստ նուշ կար : Այդ նուշին համը իրեն սո-
խորժելի չեկաւ թէեւ , բայց անոնց հառաժներէն
քանի մը հաստ տուարակին մէջ գրաւ . այս պը-
տուղները քաքաօ կը կոչուին . անոնցմով կը շին-
ուին այսօր եւրոպայի մէջ շօքօլտները : Քիչ մը
անդին տեսաւ քաքաօյէն աւելի խոշոր պտուղ-
ներ առանց կճեպի և կակուղ ամբողջ միւս և
խիստ համով : Ամերիկացիք այս ծառին պտուղը
կը ժողվէին և ջրով կ'եփէին , և պաղելէն վերջ
կտոր կտոր ընելով հացի տեղ կ'ուտէին : Հացենի
կոչուած այդ ծառը քաքաօի ծառին նման միա-
կերպ վարէն վեր բարձրացած է , և պսակի ձե-
ւով գագաթը քանի մը տերեւներ ունի : Այս ծա-
ռը արմատէն վեր միակերպ երկայն ըլլալով նաւ

շինելու շատ յարմար էր : Կ'երեւայ թէ հին աս-
տին ալ այս ծառը փորելով նաւ կը շինէին : Ռո-
պէնսոն նայեցաւ որ այս ծառին արմատէն վեր
քիչ մը փոս կար , նաւ շինելու համար յարմար
գտաւ զայն , քիչ մըն ալ ինք երնար փորել : Բայց
այս ահագին ծառը կտրել իրեն համար անհնարին
էր : Ծառին նշան դնելէ վերջ իր տեղը դարձաւ ,
հնարք մը գտնելու համար : Գալու ատեն ճամբան
իւր սիրած թութակ թռչունին բոյնը գտաւ : Բոյ-
նին մէջ թութակի ձագեր կային . զանոնք բռ-
նել ուզեց , բայց մեծցած ըլլալուն համար թը-
ռան . մէկը միայն կրցաւ բռնել :

Չափազանց ուրախացաւ իբր թէ գտնձ մը
գտած ըլլար : Ռոպէնսոն կը յուսար որ այս թու-
թակին խօսիլ կը սորվեցնէ և այդպէսով մարդու
ձայն կը լսէ , կը զուարճանայ և կ'ուրախանայ :
Արդէն ինք բաւական ատեն մարդկային ընկերու-
թենէ զուրկ մնացած ըլլալով մարդկային ընկե-
րութեան բարիքներուն կը ցանկար : Վերջապէս
Ռոպէնսոն հասաւ իր կայանը , վանդակ մը շինեց ,
թութակը մէջը դրաւ և կախեց իր պառկած տե-
ղին քով . ուրախ զուարթ պառկեցաւ , իբր թէ իբր
մօտ նոր բարեկամ մը եկած ըլլար այդ իրիկունը :

ՌՈՊԵՆՍՈՆԻ ԶԲԱՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԱՑՈՅՑԸ

Ռոպէնսոն այն գիշերը նաւ շինելուն վրայ
մտածեց : Կը մտածէր թէ ծառը կտրէ՞ թէ ոչ ,
դիտնալով որ ծառէն պիտի կրնայ նաւ շինել , ո-

բողեց կտրել: Ան նախապէս որոշած էր որ գործի մը սկսի լաւ մը ուսումնասիրելէ վերջ: Նորէն սկսաւ մտածել: Անգամ մը նոր ցամաք մը գտնալու փափաքը աչքին առջեւ կուգար, անգամ մըն ալ ծառին պտուղներուն կը մեղքնար, ինչպէս նաև կը վախնար որ ներկայ կեանքն ալ կը կորսնցնէ և աւելի թշուառութեան կը մատնուի: Կը խորհէր որ անխելքութիւն է քիչ և ստոյգ շահը ձգել, մեծ և անստոյգ շահին ետեւէն վազել: Միտքը ինկաւ շտն առակը, որ երբ լողալով կ'անցնէր գետէն կտոր մը միս բերանը առած, ջուրին մէջ տեսնելով իր շուքը, միսը բերնէն ձգեց: Միւս կողմէ միտքը բերաւ երկբադործներուն գործը, օրոնք կը ցանեն իրենց ուտելիք ցորենը, որպէսզի աւելի շահին և շատ ցորեն ունենան: Ճիւրաւի շտնը գործը յիմարական էր, ըսաւ, որ շուքին ետեւէն վազեց, պարապ ելաւ: Երկրագործներուն ըրածն ալ խօհեմութիւն է և յուսաւոր: Շատ անգամ անոնք տէլի կը շահին և դիպուածով մըն ալ վնասի կ'ենթարկուին: Ուրեմն պէտք է որ այս երկրորդ դիպուածին հետեւին. համբերութեամբ ջանամ ու աշխատիմ և վերջապէս այս ծառէն նաև մը շինեմ, և այդ նաւով այս անմարդաբնակ կըղզիէն ազատիմ: Այս վճռական դատումէն վերջ պառկած տեղէն բառկեց, կացինը առաւ, վազեց ծառին մօտ և սկսաւ կտրել. ծառը շատ կարծր էր, և քարէ կացինն ալ պէտք եղած արդիւնքը չէր տար: Ռոպէնսոն մեծ դժուարութեան

մատնուեցաւ. բայց ինքը միտքը դրած բան
չուտ մը չձգելու սկզբունքն ունենալով չյուսաւ
հատեցաւ. առաուրնէ մինչեւ կէսօր շարունակ
կ'աշխատէր, բիւր անգամ կացինը կը զարնէր,
հազիւ կսուր մը տեղ կը կտրէր: Հասկցաւ որ
այս գործը շատ տարիներու կարօտ է. որպէսզի
չյուսահատի, աշխատութեան կարգացոյց մը շի-
նեց: Հստ կարգացոյցի, առտուն կանուխ կ'ելլէր
տեղէն, շիտակ աղբիւր կ'երթար, երեսը, ձեռքը,
ոտքը կը լուար. սրբուելու բան չունենալուն,
քիչ մը կը կենար որ ցամքի, ետքը կուգար լա-
թերը կը հագնէր. կ'ելլէր բնակարանին վրայի
լերան վրայ և զմայլելով կը դիտէր միօրինակ
հորիզոնին աղուորութիւնը: Բնութեան այս եքան-
չելի տեսարանը սիրտը կը յուզէր, և երկրպագե-
լով շնորհակալութեամբ փառք կուտար Աստու-
ծոյ: Կ'աղօթէր նաև ծնողքին առողջութեանը և
յաջողութեանը համար. աղօթքէն վերջ լամա-
ները կը կթէր և կը խնամէր: Լամաները արդէն
քիչ քիչ շատցած էին. կթած կաթէն քիչ մը կը
խմէր, նախածաշ կ'ընէր և մնացածը կը պահէր.
օրուան առաջին ժամը ասանկ կ'անցընէր: Անկէ
վերջ ծովուն եզերքը ոստրէ ժողվելու կ'երթար
երբ ջուրը քաշուած ըլլար. ցերեկուան ճաշը ոստ-
րէն էր. իսկ եթէ ջուրը քաշուած չըլլար, կ'եր-
թար ծառը կտրելու կ'աշխատէր. լամաներն ալ
կ'երթային ծառին քով խոտ ուտելու: Չորս ժամ
վերջ որ ատեն չափազանց տաքը կը կոխէր, գար-
ծը կը ձգէր, ծովուն եզերքը կ'երթար ոստրէ

ժողովելու: Օրը երկու անգամ ծով կը մտնէր կը լուացուէր. վերջը լամաները կ'աննէր կը քաշուէր իր բնակարանին մէջ: Լամաները երկրորդ անգամ կը կթէր և պանիր կը շինէր: Իրեն ուտելիքներն էին պանիր, կաթ, ոստրէ և քօքօ: Արդէն եղած տեղը տաք ըլլալով շատ բան չէր կրնար ուտել. ցուրտ երկրի մէջ անոր կրկինը պէտք է ուտել որպէսզի մարդ կշտանայ: Թութակին հետ կը խաղար, հետը կը խօսէր, շատ անգամ միևնոյն խօսքը կը կրկնէր որպէսզի սորվի ու խօսի: Ռոպէնսոն կերակուրէն վերջ ժամ մը կը հանգչէր ծառերուն շուքին մէջ. լամաներն ու թութակներն ալ քովը, որոնց հետ խաղալով խօսելով կը զուարճանար, ինչպէս մէկը տղոց հետ կը խօսի կարծելով թէ կը հասկնայ:

Օր մը թութակը Փօլ բառը արտասանեց, երբոր Ռոպէնսոն լսեց. ուրախութենէն շփոթեցաւ, մարդու ձայն կարծելով չէր գիտէր թէ ինչ ընէ. մոռցաւ կզգին, լաման և թութակը. մտքով յափշտակուեցաւ, և կը կարծէր թէ մարդկանց մէջ է: Վերջապէս խելքը գլուխը եկաւ, և տեսաւ որ նոյն մենութեանը մէջ է, սկսաւ հառաչելով լալ և վշտալից ըսել. «Ողորմելի Ռոպէնսոն»): Կէսօրը երկու ժամ անցած էր այդ միջոցին, գնաց ծառին քով և սկսաւ աշխատիլ:

Արդէն մնացած ժամանակն ալ պարտէզը փորելով և բան տնկելով կ'անցընէր: Երբեմն մայիգը ըսուած ցորենը կը ցանէր, և երբեմն ալ գետնախնձոր, յուրալով թէ օր մը կրակ կը ճարէ և

զանոնք կ'եփէ, Երբեմն հացի ծառին պատուաստ
կ'ընէր, և երբեմն մանր ծառերուն ջուր կուտար.
պարտէզին ցանկ կը շինէր, տնկած բոյսերուն ճիւղ-
երը յօտելով կը խնամէր. բակին շորս դին մանր
ծառերուն և տունկերուն ճիւղերը երկնցնելու
կ'աշխատէր, որպէսզի վրան կամար կապեն: Եթէ
ժամանակ ունենար մարզանք կ'ընէր, աղեղով
նշան կ'առնէր, ինքզինքը պաշտպանելու համար
նշան առնելու վարժութիւն կ'ընէր: Ռոպէնսոն
լաւ նշան առնող մը եղաւ: Իրիկունները կերտ-
կուրը կ'ուտէր լուռնին կամ աստղերուն լոյսովը:
Իբրեւ զբօսանք, իրիկունները մութին լերան վը-
րայ կ'ելլար տասղիւրը կը դիտէր, կ'զմայլէր ա-
նոնց գեղեցկութեանը վրայ, ծովեզերք կ'երթար,
ժուռ կուգար հով առնելու և զովանալու հա-
մար: Պառկի չգացած ինքնիրեն համարատուու-
ութիւն կ'ընէր. վայելած բարիքները կը բաղ-
դատէր. Աստուծոյ յայտնած շնորհակալութեանցը
և աղօթքին հետ:

Երբ իր բրած բոլոր գործերը աչքի առջեւ
բերելով խղճի խայթ չէր ունենար, կ'սկսէր փա-
ռաբանել զԱստուծո՝ ջերմեռանդ երգեր երգելով:
Երբ տեսնէր որ բարութիւն մը չէ բրած, և բա-
րի դիտաւորութիւններ չէ ունեցած, ինչպէս նաև
աստուծապաշտութիւն չէ բրած, կը վշտանար:
Ամէն անգամ որ թերութիւն մը գործէր, ծառին
վրայ խաչ մը կը դձէր, որպէսզի ամեն օր զայն
տեսնէ, և անգամ մըն ալ չընէ: Այսպէս Ռոպէն-
սոն ինքզինքը բարի ըլլալ կը վարժեցնէր: Ռո-

պէնսոն երեք տարի այս կերպ իր կեանքը շարունակեց կղզիին մէջ. ասանկ շարունակ աշխատելով ծառին կէսը հազիւ կրցաւ կտրել. իրեն այնպէս կը թուէր թէ չորս տարի ևս պէտք է որպէսզի ծառը կտրէ վար ձգէ. բնաւ չյուսառհատեցաւ. արդէն չէր ուզեր պարապ նստիլ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԱՄԲՈՂՋ ԿՂԶԻՆ ՊՏՏԵԼՈՒ ՈՐՈՇՈՒՄ ԿՈՒՏԱՅ

Օր մը ըսաւ ինքնիրեն. այսչափ տարի է այս կղզին կը բնակիմ, մինչեւ հիմա խիստ քիչ տեղ տեսած եմ: Այս տեղէն ուրիշ տեղ չէր թափուս պատճառը վախկոտութիւնս է. եթէ վախկոտ չըլլայի թերեւս շատ օգտակար բաներ կրնայէ գտնել ժուռ գալովս: Կղզին բաւական մեծ էր, սակայն Ռոպէնսոն կը վախնար ներսերը երթալու: Կղզիին երկայնութիւնը 24 մղոն էր, իսկ լայնաւորը 70: Ռոպէնսոն նոյն օրը վախկոտութիւնը մէկդի ձգեց, ճամբու ամէն պատրաստութիւն տեսաւ. երեք օրուան պաշարը լամային վրայ բնոցուց, զէնքերը վրան առաւ, ինքզինքը յանձնեց Աստուծոյ նախախնամութեան և քաջաբար ճամբայ ելաւ: Միշտ ծովուն եզերքէն կը քալէր, և կը ջանար անտառներու մէջ չմտնել, չրլլայ թէ կատղած գազաններու հանդիպի: Գրեթէ 18 մղոն ճամբայ գնաց. ամէն տեղ իր տեղէն աւելի գեղեցիկ և բարեբեր գտաւ: Տեսաւ պտղատու ծառեր՝ առողջարար և սննդարար պը-

տուղներով: Այս ծառերուն մէջ կը գտնուէր թրդ-
թաքեր ծառը՝ որուն կեղեւովը լաւ թուղթ կը
շինեն, Դահիղի կղզիին բնակիչները, Օդաիղները
ամառուան լաթ կը շինեն:

Ռոպէնսոն առաջին գիշերը ծառի մը վրայ
անցուց օրպէսզի գազաններէն ապահով ըլլայ:
Առտուն կտնուիս ելաւ իր ծառէ անկողինէն և
ճամբայ ինկաւ: Քիչ առաջ գնաց տեսաւ որ կըղ-
զիին հարաւային կողմը աւազուտ է: Հոն ցամա-
քը լեզուի պէս դէպի ծով երկնցած էր, երբ հոն
մարդու ոտքի նշաններ տեսաւ, վախէն գունա-
տեցաւ, պաղ սոսկում մը ունեցաւ, վախճի ոտ-
քի նշանները քաղաքակիրթ մարդու ոտքի նշան-
ներ ըլլալէ աւելի գազանի նման վայրի մարդոց
ոտքի նշաններ էին: Հասկցաւ որ Քարայիպ կըղ-
զիներու մարդակեր մարդիկներն էին. Քարայիպ-
ները խոշոր, սեւ, դուրս ցցուած աչքեր ունին:
Անոնց մարմինները ուժով, և իրենք կատաղի և
յանդուգն են. ասոնք թշնամութեամբ զիրար կը
բռնեն, և անբնական տեղ մը տանելով կ'ուտեն: Ա-
նոնց անունը անգամ մարդը կը սարսռեցնէ: Ռո-
պէնսոն եթէ սովորութիւն ըրած չըլլար մեծ վը-
տանգներու հանդէպ խոհեմ գտնուելու, այդչափ
չպիտի սարսափէր և սրտոտ պիտի ըլլար: Մարդ
երբոր ջանադիր ըլլայ վախի հանդէպ ինքզինքը
կրթելու, մարմին և հոգի զօրաւոր կ'ըլլան: Այդ
բանին համար պէտք է կանոնաւոր վարք և բա-
րեպաշտ ըլլան: Ասով մարդ ո՛րչափ մեծ վտանգ
ունենայ աչքին առջեւ, կ'արհամարհէ: Ներքին

ուժը և խղճմտանքին մաքրութիւնը բոլոր խոռ-
վութիւնը կը փարատէ. Աստուծոյ օգնութիւնը
վրայ կը հասնի, և շուտով շարիքը բարիքի կը
փոխուի: Ռոպէնսոն այսպէս կրթուած չէր, այդ
պատճառաւ զարհուրեցաւ երբ մէկ քանի ոտքի
նշաններ տեսաւ, այդ պատճառաւ չորս դին կը
նայէր դողալով. թմէն մէկ տերեւին շարժուածն
կը սարսափէր: Վախէն չէր գիտէր թէ ի՞նչ ընէ
և ո՛ւր երթայ: Վերջապէս սիրտ առաւ, սկսաւ
փախչիլ, առանց համարձակելու. ետին նայիլ:
Յանկարծ քոր կտրեցաւ մնաց. վախը աւելի
սաստկացաւ, երբ առջեւը ելաւ փոս մը, ուր
տեսաւ թէ կրակ վառած և նոր մարած էր. ա-
ւելի արհաւիրքով լեցուեցաւ երբ փոսին քովը
տեսաւ մարդու օտկորներ, ձեռքեր, ոտքեր և
գանկեր իբրեւ հերակուրի մնացորդ: Այս բանը
Քարաիպ կղզիի մարդակերներն էին ըրած. անոնք
ո՛չ մարդկութիւն գիտեն, ոչ գութ ունին, կտ-
տաղի գազաններ են. իրենց թշնամին բռնածնուն
պէս կը մորթեն կ'ուտեն: Անդիլետն կղզիներուն
Քարայիպները թմէնքն ալ մարդակեր էին. երբոր
թշնամիներէն մէկը գերի բռնէին, պար բռնած կը
խաղային հաչելու ձայներով, և յետոյ կը նստէին
կ'ուտէին: Ասոնք անտառներու մէջ մորմիննին
զանազան գոյներով, մանաւանդ կարմիրով կը
ներկէին: Ականջնուն և քիթերնուն ծայրը կը ծա-
կէին և մէջը փետուրներ և ծովու ժժմուկ կը
խաթէին զարդի համար: Հիմա Ամերիկայի մէջ
շատ չմնացին այս վայրենիներէն. բայց ներ-

տեղեր, անտառներու մէջ կը գտնուին, մանա-
ւանդ նոր Զելանտայի մէջ: Ափրիկէի ներսերն ալ
շատ կան ասոնց նման մարդակեր սեւ մարդիկ,
որոնք մսագործներու խանութներուն մէջ մարդու
միս կը կախեն, այդ միսերը գնուած գերիներու
միսեր են:

Ուստի Ռոպէնսոն աչքը անդին դարձուց այս
զարհուրելի տեսարանէն, սարսափեցաւ, ինչ պիտի
ընէր եթէ բնութիւնը իրեն չօգնէր. ինքզինքը
ժողուեց եւ սկսաւ արագութեամբ փախչիլ, իր
ետեւէն լամա՛ն այ միասին կը վազէր: Անիկա
այնքան վախցած էր որ ետի՛ն անգամ չէր հա-
մարձակեր նայիլ, և իր լամային ոտնաձայնը կը
թուէր ըլլալ մարդակեր գազաններու ոտնաձայնը:
Որպէսզի թեթեւ զգայ ինքզինքը և ալ աւելի
արագ վազէ, ձգեց նետեց ձեռքի տէգը, աղեղն
ու կացինը. Ու կը վազեր անիկա այնքան զար-
հուրած և ա՛յնքան կորանցուցած ինքզինքը, որ
չգիտցաւ թէ ի՛նչպէս եկեր էր դարձեալ հո՛ն,
ուսկից մեկներ էր արդէն: Ռոպէնսոն նորէն սկը-
սաւ շարունակել իր խելայեղ վազքը, սուրաց,
արիւն-քրտինք մտաւ, բայց ոտքերը տկարացան,
ուժերը չաւտան և անզգայ՝ գետին ինկաւ:

Երբ գիշ րը սթափեցաւ, տեսաւ որ կը գրտ-
նուի այն ճամբուն վրայ, ուր նետեր էր իր զէն-
քերը. կարծեց թէ երազ կը տեսնէ:

Ոտքի ելաւ, շատ հոգներ էր ու չկրցաւ
առաջուան պէս վազել: Զմոռցաւ վերցնելու իր
զէնքերն ալ, որոնց ապաւինած ինքզինքը պաշտ-

պանուած կ'զգար: Ուտելու ախորժակը բոլորովին սպառած էր իր մէջ, միայն, մէկ անգամ, ջուրի մը մօտեցաւ ու խմեց:

Հակառակ իր յոյսին, շկրցաւ նոյն օրը բնակարանը հասնիլ, հասաւ այն տեղ ուր քանի մը մղոն հեռու էր իր բնակարանէն, որուն անունը Գիւղ դրեր էր:

Այս վայրը ծանօթ էր իրեն, կը ճանչնար այս ծառերը որ պատած էին չորս դին և զուարճալի կը դարձնէին տեսարանը, իր լաժաները մինչեւ այս տեղուանքը կու գային, քանի որ հոս աւելի առատ էր խոտը:

Նախընթաց տարին ամառ գիշերները շատ անգամ հոս կը պառկէր, որովհետեւ այստեղ մրժեղներ չէին գտնուէր, և կրնար հանգիստ քուն մը քաշել: Յիշեց թէ ասիկա այն դաշտն էր՝ ի գոյնզգոյն ծաղիկներով, ծխախոտի բոյսերով, լեմոնի ծառերով, շաքարեղէգներով, և բազմատեսակ պտղատու ծառերով, ուր՝ փոխադրելու գեց իր բնակարանը, բայց որովհետեւ իր փրկութիւնը ծովէն կ'սպասէր, ուղեց հեռանալ եզերքէն, մտածեց այս տեղ իրեն ամառանոց ընտրել և ծառի ճիւղերով տնակ մը շինեց:

Ռոպէնսոն ուղեց քնանալ հոն, քանի որ գիշերը հասեր էր այլեւս, փակեց աչքերը և հազիւ թէ սկսէր էր մոռնալ իր ցերեկեայ տաժանքները՝ անուշ քունի մը մէջ, յանկարծ յստակ և սուր ձայն մը եկաւ հասաւ իր ականջին: Ռոպէնսոն ընդոստ ոտքի ելաւ, աչքերը սրբեց չորս կողմը

դարձաւ՝ սառեցելու համար թէ ուսկի՞ց կուգար ձայնը։ Վեր նայեցաւ, և ահա ծառի մը վրայ իր սիրտկան թութակը տեսաւ։ Խեղճ, սիրելի և հաւատարիմ թռչն՝ ձանձրացեր էր մինակու-
թենէն, փնտռելու ելեր էր իր տէրը, ու կը կան-
չէր անոր. — Ռոպէնսոն, ո՞ւր էս։ Ռոպէնսոն շատ ուրախացաւ և կանչեց. — Փո՛ւ։ Այն ատեն, թու-
թակը իջաւ, մօտեցաւ իր տիրոջ և սկսաւ կրկնել բոլոր այն խօսքերը զոր իր տիրոջմէն սորվէր էր։

Ռոպէնսոն գրեթէ այն գիշեր բնաւ չի քնա-
ցաւ սրտին խռովութենէն, կը ջանար երեւակայ
ութիւնը հանգարտեցնել, և կը մտածեր որ յաջորդ
առտուն աւրէ բոլոր պարտէզը, քանդէ շինա-
տեղերը, լամաները արձակէ, քակէ իր բնակարանն
այ, որպէսզի ոչ ոք կասկածի թէ մարդ կը
բնակի այս տեղ։

Առաւօտուն, աբդէն բոլոր վախերը անհետա-
ցած էին Ռոպէնսոնի սիրտէն. գիշերուան ունեցած
իր խորհուրդները վանեց միտքէն, և սկսաւ խո-
հեմութեամբ մտածել։ Այսքան ժամանակ է որ
հոս կը բնակիմ կ'ըսէր ինքիրէն, վայրենի մարդու
մը հետքը չտեսայ բնակարանիս քով, շատ հաւա-
նական է որ անիկա հեռուն կը գտնուի, ուրիշ
կղզի մը։ Աստուծոյ սքանչելի մէկ կարգադրու-
թիւնն է ըսաւ, որ այս տեղ ինկայ, որսվհետեւ
այս տեղ քիչ բարեբեր ըլլալուն՝ մարդակերները
չեն մօտենար։ Ռոպէնսոն լսած էր որ երբ վայրե-
նիները մէկը գերի բռնեն, կը մորթեն զանիկա,
կ'ուտեն ուրախութեամբ և յետոյ գազանային

պար մը կը դառնան զարհուրելի պողտուղներ ընելով :

Ռոպէսոն սի'րտ տուաւ ինքզինքին, արիացաւ, մեծ, զօրեղ յոյսով մը լեցուեցաւ, խոնարհեցաւ և իր ախէնէն անկեղծ աղօթքը ըրաւ բարի և հր-
զօր Նախախնամութեան որ հսկեց միշտ իր վրայ
և ազատեց զինքը շատ մը վտանգներէ :

Ռոպէսոն գնաց իր բնակարանը, և առաջին
գործը եղաւ իսկոյն շատ մը ծառեր տնկել իր
տան առջեւ, որպէսզի պարտէզ մը ձեւացնեն՝ ա-
նոնք և ծածուկ պահեն զինքը գազաններու աչքե-
րէն : Ռոպէսոն այսպէս յաջողեցաւ արուեստական
անտառ մը շինել : Յետոյ որոշեց՝ իր բնակարանէն
մինչեւ լերան միւս կողմը գետնուղի մըն ալ պատ-
րաստել, որպէսզի կարենայ ինքզինքը ազատել
հաւանական փորձանքներու ժամանակ : Սոսկալի
դժուար գործ մըն էր ասիկա, բայց Ռոպէսոն
իր ապահովութեանը համար չը յուսահատեցաւ
երբեք, ձգեց նաւ մը շինելու իր առջի դադափա-
րը, և սկսաւ մեծ ու աննկուն խանդով գործել :

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԿԸ ԽՈՐՀԻ

Չարաչար աշխատութիւն և անվհատ կորով
կը պահանջէր այս գործը, և Ռոպէսոն ունեցաւ
առոնք ու տեսաւ որ կը յաջողի : Անիկա կը փո-
րէր հողը, և գուրս նետուած հողով պզտիկ բը-
լուր մը շինեց, որուն միջոց, ութը ոտնահափ էր

և բարձրութիւնը տասը, տեղ տեղ ալ սանդուխ-
ներ կը շինէր, և յետոյ տեղ տեղ ալ ծակեր կը
ձգէր՝ որ կարենար դուրս նայիլ։ Ռոպէնսոն կը
կարծէր թէ ո՛րեւէ թշնամի չպիտի գտնէր իր տեղը,
բայց ուզեց սր կատարեալ ըլլալ այս միջոցը,
կտրելի էր որ զինքը օրերով պաշարէին։ Ի՛նչ
պիտի ընէր Ռոպէնսոն հոս ապահով բայց անօթի,
Ուստի որոշեց ուտելիքի միջերք մը ոռնենալ պատ-
րաստ, քանի մը օրուան համար, պանիր, մածուկ՝
զոր ինք կը պատրաստէր, պտուղ և ծովու ժրժ-
մունք։ Իր բակին մէջ ուզեց աղաւթ մըն ալ շի-
նել, որպէսզի եթէ ներսը փակուի, ծառաւ չի
մնալ։ Բայց տեսաւ որ այս ձեռնարկին յաջողու-
թեանը համար ալ ահագին օրեր պէտք են, հրա-
ցարեցաւ ահա մը այս մտածումէն։

Գետնուղին շինուած լմնցած էր։ Հսկայական
աշխատութիւն մը՝ զոր Ռոպէնսոն իր գերմարդկա-
յին ուժովը և նախնական միջոցներով յաջողած
էր զլուխ հանել։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ԿԸ ՀԱՆԴԻՊԻ

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԱԶԱՏԱՐԱՐ

Ուզեց ձերնարկել նաւաշինութեան։ Գեղե-
ցիկ առտու մը, երբ զբաղած էր նաւաշինութեամբ,
հեռուէն մուխ մը տեսաւ, վախցաւ, բայց հե-
տաքրքրուեցաւ, ուսկից կ'ելլէր անիկա, հասկը-
նալ ուզեց։ Քովի լերան վրայ ելաւ, յանկարծ
սոսկում մը զգած, տեսաւ որ ծովուն եզերքը

հինգ վեց նաւակներ կային և երեսուներեք չափ վայ-
րի մարդեր՝ որոնք ցամաքին վրայ կրակի մը շուր-
ջը կը պարէին՝ դէի սարսափելի մոռնջիւններով։
Ռոպէնսոն արդէն կ'կանխագուշակէր որ այս
տեսակ տեսարանի մը պիտի հանդիպէ, ուստի
այնքան ալ չի վախցաւ, ապաւինեցաւ Աստուծոյ
զօրութեանը, իջաւ լեռնէն, և առաւ իր զէնքերը։
Նորէն լեռ բարձրացաւ որոշապէս տեսնելու համար
թէ ինչ կ'ընեն այդ գազան մարդերը։ Տեսաւ թէ
անոնք երկու խեղճուկ գերիներ կապած էին,
քանի մը հոգի ժօտեցան, առին անոնցմէ մէկը և
մորթեցին։ Միւս գերին կը դիտէր իր ընկերոջ խող-
խողուիլը, և անզօր կ'սպասէր թերեւս որ իր ալ
կարգը գար։ Վայրենիները խելայեղ ճիչերով
սրունք իրենց ուրախութեան նշաններն էին, մօ-
տեցան ի դոտ պատսռին, ու միւսը մնաց ասդին
մինակը։ Այն ատեն, տեսաւ Ռոպէնսոն, որ անի-
կայ իր կողմը սկսաւ վազել։ Վայրենիներէն քանի
մը հոգի սկսան հալածել գերին՝ որ թափ կուտար
իր վաղքին, վերջապէս հասաւ ծոց մը. ուր նետ-
ուեցաւ որ լողալով միւս կողմ, ցամաքը հասնի,
ասիկա անոր համար՝ որ վայրենիները չկրնան հասնիլ
իր ետեւէն։ Թշնամիներէն քանի սը հոգի իրենց
տեղը վերադարձան, իրենց դիւային խրախճանքին,
իսկ քանի մը հոգի ալ ծավը նետուեցան ու սկս-
ան նորէն հալածել խեղճ գերին, բայց այս վեր-
ջինները այնքան ալ աղէկ չէին լողար, այնպէս որ
գերին կրցաւ շուտով մը ցամաք ելլել ու Ռո-
պէնսոնի ուղղութեամբ նորէն վազել։ Թշնամի

ները դեռ ծովն էին: Ռոպէնսոն ուժեղացաւ, աչքերը լեցուեցան անշիշանելի կրակով մը, ուղեց օգնութեան հասնել գերիին, եւստի առաւ իր տէգը և լեռնէն վար խռյացաւ: Մօտեցաւ գերիին ու պոռաց. — Կանգ ա՛ռ, մի՛ փախչի: Խեղճ փախստականը լսեց այս ձայնը, տեսաւ իրեն մօտեցող մարդը՝ որ զարհուրելի կերպարանք մը ստացած էր իր մօրթին տակ ծածկուած, կարծես թէ երկնային ոգի մըն է, և տարակոյսով պաշարուեցաւ: Կանգ առնէր թէ փախուստ տար: Ռոպէնսոն իր թեւերով նշան բրաւ անոր՝ որ կենայ, հասկցնել ուղեց անոր՝ թէ պիտի պաշպանէր զայն ընդդէմ հալածողներուն:

Ռոպէնսոն իր տէգովը զարկաւ, գետին փրռեց վայրենիներէն մէկը, իսկ միւսը տեսնելով իր ընկերոջ պաննութիւնը, հանեց իր աղեղը, նշան առաւ և ուղղեց Ռոպէնսոնի սրտին: Նետը հանդ պեցաւ Ռոպէնսոնի կուրծքին, բայց իր հագած լամպի կաշին վահանի դեր կատարեց ու պաշտպանեց իր կեանքը: Ռոպէնսոն ազատեցաւ, և առանց ժամանակ տալու իր թշնամիին, վրա՛ն խռյացաւ ու ծանրապէս վիրաւորեց: Յետոյ դարձաւ գեռիի կողմը՝ որ շուարեր, անշարժ մնացեր էր: Գիտէր թէ փրկուած էր, բայց այնչափ վախցած էր, որ չկրցաւ հտւատալ: Ռոպէնսոն նշան տուաւ անոր: Գերին հնազանդեցաւ ու դանդաղութեամբ մօտեցաւ: Ռոպէնսոն բարեկամական շարժումներ ըրաւ որպէսզի անիկա չվախնայ: Խեղճը ամէն մէկ քայլին, գետին կիյնար, երկրպագութիւն

կ'ընէր և իր շնորհակալութիւնը կ'ուզէր յայտնել : Այն ատեն, Ռոպէնսոն վերցուց իր մորթը՝ զոր իբր հագուստ կը կրէր, բացաւ դէմքը, ժպտեցաւ և յայտնի ըրաւ որ բարեկամ մըն է ինքը : Գերինն այն ժամանակ, նորէն ետէսի վրայ ինկաւ, երկրպագեց, Ռոպէնսոնին ոտքը դրաւ իր վզին, ասով ան ըսել ուզեց թէ կ'ուզէ գերին ըլլալ : Բայց Ռոպէնսոն գերիի պէտք չուէր, ընդհակառակը, բարեկամի մը կարօտը ունէր, ուստի վեր վերցուց զայն և նշանացի՝ հասկցնել ռազեց անոր թէ իրեն բարեկամ պիտի ըլլար :

Անդին, վայրենին չէր մեռած դեռ, ելաւ վերքին վրայ քիչ մը խոտ դրաւ և կապեց որպէսզի արիւնն ահոսութիւնը դադրի :

Հեռուէն Ռոպէնսոն դիտեց այս շարժումը՝ և ցոյց տուաւ նոյնպէս գերիին : Այն ատեն, գերին կացինը ցոյց տալով, նշաններ սը ըրաւ և հասկցնել ուզեց թէ կը փափարի կացինը առնել և թշնամին սպաննել : Ռոպէնսոն որ կեանքին մէջ մարդ չէր սպաննած ահամայ յանձնեց կացինը և ինք աչքը անդին դարձուց : Գերին կայծակի պէս հասաւ թշնամիին վրայ և մէկ հարուածով սատկեցուց զայն, վրէժը լուծեց և գոհ ու ուրախ իր տիրոջը քով վերադարձաւ, և յաղթական անոր ոտքին տակը ձգեց կացինը ու թշնամիին գլուխը :

Ռոպէնսոն նշաններով հասկցուց որ թշնամիին աղեղն ալ առնէ և իրէն հետեւի : Գերին առաւ աղեղը, լարեց և այնպիսի ճիշտ նշան մը առաւ որ տեղն ու տեղն սպաննեց իր միւս թշնամին ալ :

որ հեռուն, աւագին վրայ կը գտնուէր: Գերին
աւագին մէջ թաղեց իր ոստիւններուն դիակները,
որպէսզի հետք մը չի մնայ անոնցմէ, և հետե-
ւեցաւ իր տիրոջ որ դարձաւ իր տեղը:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԵՒ ԳԵՐԻՆ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ

Ռոպէնսոն նորէն օտարակուսանքի մէջ մտց-
չէր գիտեր թէ ինչ պիտի գայ թշնամիներէն.
ուստի միշտ լեռ կը քարձրանար և կը դիտէր
վայրենի մարդիկը որոնք ծովուն քով կը խաղա-
յին: Կը վախնար որ գազանային զուարճութիւն-
ներէ վերջ կ'ելլեն և իրենց երկու ընկերները
փնտռելու կուգան որոնք իրենց որսը ուտելու զբա-
ղած ատեննին գերին ետեւէն գացին: Եթէ
Ռոպէնսոնին գտնուած տեղերը գային բնականա-
բար պիտի տեսնէին Ռոպէնսոնին բնակարանը,
և ամէնքը միասին ձեռք ձեռքի տուած պիտի
սպաննէին թէ Ռոպէնսոնը եւ թէ գերին:

Ռոպէնսոն այս մտմտութենքով և խռովքով
լերան վրայէն ծառի մը ետեւէն միշտ վայրենի
մարդիկներուն կը նայէր թէ ինչ կ'ընեն. վայրե-
նիները սարսափելի ոռնալու ձայներ հանելով
պար կը բռնէին և զարհուրելի աղտոյակներով
կ'ուրախանային այն գարշելի տօնախմբութեան
համար: Ռոպէնսոն Աստուծոյ ապաւինեցաւ և
այսպէս վախը փարատեց: Վրան քաջութիւն մը
եկաւ. միտքը դրաւ որ եթէ վայրենի մարդիկները

այդ կողմը գան չի փախչի և դիմադրէ : Բայց որպէսզի անոնց աչքին չ'երևայ ծառերու ետեւէն սողոսկելով վար իջաւ . ելաւ սանդուղէն վեր . նշան տուաւ գերիին որ իրեն հետեւի : Երկուքը մէկանց եկան բնակարանին մէջ : Յորը գերին տեսաւ բնակարանին կարգն ու սարքը ինչպէս նաև պիտանի բաները՝ զարմացաւ մնաց . որովհետեւ բնաւ ատանկ բան տեսած չէր :

Ռոպէնսոն իր բնակարանին մէջ նշաններով հասկցուց գերիին թէ կը վախնար վայրենի մարդիկներէն որոնք կրնայ ըլլալ որ վրանիս կուգան : Մի ս կողմէ սակայն հասկցուց նաև գերիին թէ, եթէ այդպիսի բան մը պատահէր պատրաստ էր մինչև մահ կռուի և պաշտպանել զինքը : Գերին ալ իր կարգին հասկցնելու համար թէ ամէն պարագայի մէջ իրեն պիտի օգնէ, վեր բռնեց կացինը, և բարկանալով առաւ տէգը և բռնեց թշնամիներուն կողմը : Գերին կարծես թշնամիներուն պատերազմի հրաւէր կը կարդար և Ռոպէնսոնին հասկցնել կ'ուզէր թէ ամէն կերպով պատրաստ է պաշտպանել զինքը : Ռոպէնսոն ուրախացաւ, գովեց անոր քաջասրտութիւնը, տէգը ձեռքը տուաւ և աղեղը վրան կախելով զինեց զայն ու պահապան դրաւ շինած շրջապատին մէջ : Գերին այդ շրջապատէն դաշտը պիտի դիտէր :

Այս պատրաստութիւններէն ժամ մը վերջ յանկարծ հեռուէն զարհուրելի աղաղակ մը լսեցին . այդ աղաղակներով վայրենի մարդիկը կը յաւաքուէին : Ռոպէնսոն և գերին պատերազմի

պատրաստուեցան. Նշանացի իրարու սիրտ տուին
և որոշեցին պաշապանութեան դիմել: Պահ ժը
աղաղակը դադրեցաւ. բայց դարձեալ լսելի եղաւ
աւելի մօտէն և աւելի սաստիկ: Չայները նորէն
դադրեցան: Դարձեալ ոկսան ձայները աւելի սար-
սափելի սաստկութեամբ: Լեռ դաշտ ձայները
կ'արձագանգէին: Արդէն գերի և Ռոպէնսոն, եր-
կու քաջեր պատրաստ էին և իւենց աղեղը քա-
շած գերին կատաղի մարդ մը դարձաւ, աչքերէն
արիւն կը կաթէր. սրտին քաջութիւնը երեսէն
լայտնի էր. առանց աչքերը թարթելու ծառերսւն
մէջէն աղաղակ եղած տեղը կը դիտէր: Ռոպէն-
սոն և գերին մինչև իրիկուն դէտ կեցան, բայց
թշնամիներէն մարդ մը չտեսան: Չայներն ալ
դադրեցան, կ'երեւի թէ նաւ մտան և տեղերնին
զացին: Այս ենթադրութեամբ գերին և Ռոպէն-
սոն գէնքերնին վար դրին: Ռոպէնսոն ուտելու
րան ճարելու ետեւէ եղաւ: Այս երեւելի և սար-
սառգդեցիկ դէպքերուն պատահած օրը Ուրբաթ
էր: Ռոպէնսոն անոր յիշատակը պահնլու համար
գերին անունը Ուրբաթ դրաւ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԳԵՐԻՆ Կ'ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԷ

Մինչև այս վայրկեանը Ռոպէնսոն ժամանակ
էր ունեցած ուշադրութեամբ գերին վրայ նա-
խելու. տեսաւ որ շնորհքով պատանի մըն է,
գրեթէ քսան տարեկան: Գերին մարմինը սեւա-
գոյն մազերը սև ու երկայն էին քիթը կարճ էր,

բայց ոչ այնչափ տափակ. պրկունքը բարակ էր, ակռաները ճերմակ ոսկորի պէս: Գերին ականջին անցուցած էր քանի մը ծոփու ժժմունք և փետուր զարդարանքի համար և բնաւ լաթ չէր հագած:

Ռոպէնսոն խիստ անօթի էր. բայց պարկեշտութեան համար ուզեց որ նախ անոր մերկութիւնը ծածկէ, ուռտի լամայի մորթէն հագուստ մը շինեց և հագցուց գերիին. անկէ վերջ միայն ճաշի հրաւիրեց. Գերին ի նշան երախտագիտութեան և շնորհակալութեան անգամ մը ևս ազատիչին օտքը իր վզին դրաւ: Ռոպէնսոն որ մարդու կարօտը կը քաշէր քանի գերիին վրայ կը նայէր այնքան կ'ուրախանար և այնքան սէր կը ցուցնէր Ուրբաթին: Ռոպէնսոն ուզեց անոր ինչ բնութեան տէր ըլլալը հասկնալ: Իրեն այնպէս թուեցաւ թէ գերին շատ խոհեմ է, ուզեց այդ վիճակին մէջ պահել, ուզեց պատուաւոր հպատակ մը ընել զայն, պարտուպատշաճ մեծարանքը անկէ ընդունելու համար: Իրաւ ալ գերին հարկ եղած յարգանքը կ'ընծայէր Ռոպէնսոնի: Ռոպէնսոն գերիին նշաններով հասկցուց թէ՝ զինքը միշտ պիտի պաշտպանէ, բայց ինքն ալ պէտք է որ կատարեալ հնազանդ ըլլայ իրեն, տրուած հրամանները կէտ, առ կէտ կատարէ և ամէն արգելք պէտք է սիրով գործադրէ:

Երբ Ռոպէնսոն այս պատուիրանները նշանացի կուտար, գերին ալ Քազիֆ կ'ըսէր:

Ռոպէնսոն յիշեց որ Ամերիկայի լերան մար-

գիկր իրենց գլխաւորին այս անունը կուտան :
Քաղիք ըսելով իրարու ըսածները հասկնալնին կը
յայտնէին : Մանաւանդ գերին իր հնազանդութիւնը
յայտնելու համար Քաղիք ըսելով Ռոպէնսոնին
ոտքը կ'իյնար :

Գերին որպէսզի հասկցնէ Ռոպէնսոնին իր վը-
րայ ունեցած իշխանութեան քանակը, տէգը անոր
ձեռքը տուաւ և ծայրը իր սքտին վրայ դրաւ :
Գերին ասով հասկցնել ուզեց թէ իր կեանքը և
մահը իրմէն կախում ունի : Ռոպէնսոն ալ իր
կարգին ձեռքը անոր գլխուն վրայ դրաւ հաս-
կցնելու համար թէ ամէն կերպով պիտի պաշտ-
պանէ զինքը :

Ռոպէնսոն հրաման ըրաւ որ քովը նստի և
կերակուր ուտէ : Գերին տէրը պատուելու համար
գետինը նստաւ և տէրն ալ զայն խոտէ շինած
նստարանին վրայ նստեցուց :

Ռոպէնսոն մեծ յարգանք ու պատիւ գտաւ
գերիէն : Ռոպէնսոն ալ եղաւ անոր պաշտպանը :
Ռոպէնսոնի գանձերն էին լամաներն ու պտուղ-
ները և Ուրբաթն ալ իր հպատակը, թուրթակն ալ
իր պալատականն էր :

Այսպէս կղզիին մէջ կազմուեցաւ ընտանիք
մը : Ռոպէնսոն կը ջանար կարելի եղածին չափ
յարգել իր գերին : Ռոպէնսոն կերակուրէն վերջ
ուզեց շնորհքով կարգադրել տալ այն բաները
որոնք պառկելու համար պէտք էին :

Ուրբաթ շատ մտացի էր . քիչ ժամանակի մէջ
ամէն բան կատարելութեամբ և հաւատարմու-

Թեամբ ընել սկսաւ։ Ուրբաթ Ռոպէնսոնին թէ
գօրապետը, թէ խորհրդականը և թէ սենեկա-
պետն էր։

Ռոպէնսոն նախ խոհեմութիւն չի համարեց
իր բնակարանին մէջ առնել գերի։ հրամայեց որ
երթայ ամբարանոցին մէջ պառկի՝ վասնզի մեծ ան-
խոհեմութիւն կ'ըլլար չի փորձած լերան մարդը
հաւատարիմ նկատել։ Չուզեց նաև անոր յայտ-
նել բնակարանի ծածուկ ճամբան։ Ուստի հրամա-
յեց որ խոտէ դէզ մը շինէ իրեն համար ամբա-
րանոցին մէջ ու հոն պառկի։ Անկէ զատ Ռոպէն-
սոն միշտ խոհեմութիւն ընելով զէնքերը իրեն
քով կը պահէր։

Թէև Ռոպէնսոն ինքնիշխան տէր էր կղզիին
և բաւական զօրաւոր, սակայն խոնարհամոտ-
թիւնը ձեռքէ չի ձգէր. միշտ ծառայական գործեր
կ'ընէր, և կ'օգնէր գերիին. լաժանքեր կը նայէր,
անոնց ջուր կուտար, կաթ կը կթէր։ Շատ ատեն
գերիին ընելիք գործերը ինք կ'ընէր։ Չէր ուզեր
որ գերին նեղուի։

Ուրբաթ կթուած կաթին վրայ կը զարմա-
նար, կաթին ինչ բանի գործածութիւն չէր գիտեր.
չէր գիտեր թէ կաթը պատուական անունդ մըն է.
վասնզի բնառ բերանը դրած չէր։ Երբ Ռոպէնսոնի
ստիպման վրայ կաթէն քիչ մը խմեց զուարճա-
խառն զարմանքի մը մատնուեցաւ։

Առօրեայ այս աշխատանքէն վերջ երկու քն
յոգնեցան, ուզեցին հանգչիլ։ Ռոպէնսոն հրա-
մայեց գերիին որ երթայ պառկի շնորհակալու-

Թիւն յայտնելէ վերջ դէպի երկինքը որ զինքը
այնչափ վտանգներէ ազատած էր և անանկ
մարդու մը ձեռք ձգած էր որ իրեն թէ ընկեր և
թէ բարեկամ էր : Գերին թէպէտ կռապաշտ էր,
բայց Ռոպենսոն անոր հասկցուց թէ ամէն բան
ընողը Աստուած է, ամէն մարդ պարտական
է իր ստեղծողին երախտիքը ճանչնալ և շնորհա-
կալութիւն յայտնել դէպի երկինք նայելով : Ռո-
պէնսոն առաջին օրէն իսկ գերին աստուած պաշ-
տութիւն սովորեցնել սկսաւ :

ՌՈՊԵՆՍՈՆ ԵՒ ԳԵՐԻ ԴԱՍ ԿՈՒՏԱՆ ԻՐԱՐՈՒ

Ռոպենսոնի առաջին գործը եղաւ իր ընկերոջը
հետ երթալ վայրենիներուն պար բռնած տեղը
տեսնել : Ճամբան՝ հանդիպեցան նոյն տեղին ուր
երկու վայրենի մարդեր թաղուած էին : Գերին
խնդրեց Ռոպենսոնէն՝ որ իրեն հրաման տայ, որ-
պէսզի անոնց մարմինը հանէ և ուղածին չափ
ուտէ և սիրտը պաղշտկի : Ռոպենսոն սաստելով
հասկցուց թէ այդ բանը զարնուրելի ատելութիւն
և անգթութիւն կը նշանակէր : Առաւ տէգը և
սպառնաց գերին ըսել ուղելով թէ զինքը կ'ըս-
պանէ եթէ ասկէ վերջ այդպիսի կերակուր ուտէ :
Գերին վախցաւ և զգուշացաւ տիրոջը կամքին
դէմ դնել : Սակայն զարմացաւ միևնոյն ժամա-
նակ որ ինչո՞ւ իրեն թոյլ չի տրուիր ուտելու
միսը թշնամիներուն՝ զորս կ'ատէր իր մանկութե-
նէն ի վեր : Վերջապէս պարի վայրը հասան : Հոն,

տեսաւ որ, գետինը արիւնով ներկուած է և մարդու ոսկորներ ձգուած են ասդին անդին: Ռոպէնսոն սաստիկ զարհուրեցաւ, աչքը դարձուց և հրամայեց գերիին՝ որ շուտով փոս մը բանայ ու թաղէ այդ բարբարոսական կերակուրին մնացորդը: Երբ գերին այս հրամանը կը կատարէր, Ռոպէնսոն սկսաւ խառնել մոխրակոյտը՝ կրակ գտնելու յոյսով:

Տեսաւ որ կրակը մարած է, ցաւ զգաց, որովհետեւ իրեն ընկեր գտնելէն վերջ կրակէն զատ ուրիշ բանի մը չէր ցանկար: Գլուխը կախ, տրտնութեամբ կը նայէր մոխրակոյտին: Գերին՝ զինքը տխուր տեսնելով, նշաններով պատճառը կը հարցնէր, բայց Ռոպէնսոն չը հասկցաւ: Գերին վերջապէս ձեռքը առաւ կացինը և կայծակի արագութեամբ վազեց դէպի անտառ: Ռոպէնսոն՝ առանձինն՝ չը հասկնալով անոր միտքը, կը զարմանար: Շփոթեցաւ և զարհուրանքի մատնուած իւրովի ըսաւ. — Աս ի՞նչ բան եկաւ գլխուս, արդեօք ապերախտ գերիս զիս ձեռք գնաց. ա՛լ պիտի չը բերէ կացինս. մի գուցէ նենգութեամբ երթայ բնակարանս և գրաւէ զայն, ու անկէ զիս վռնտէ անգթօրէն: Մի՛ գուցէ աւօրէնը երթայ եւ զիս իրեն քաղաքացի լերան մարդոց ձեռքը մատնէ:

Ռոպէնսոն դառնացած՝ առաւ տէգը եւ գնաց գերիին ետեւէն, գտնելու եւ պատժելու համար զայն, այսպէս արգելք ըլլալով անոր ընելիք մատնութեան: Եիբ այսպէս շփոթ վիճակի մէջ

կ'երթար, տեսաւ որ մատնիչ կարծուած գերին ձեռքը չոր խոտեր բռնած՝ վազելով կուգայ: Գերին ձեռքը գտնուած խոտը միաց եւ բոց առաւ, գերին վար ձգեց բռնկած դէզը, եւ ծառի չոր ճիւղեր եւ խոտեր վրա՛ն գնելով, աղէկ կրակ մը վառեց հոն: Ռոպէնսոն զարմացաւ եւ մեւնոյն ժամանակ ուրախացաւ, ցատկեց, գերին վիզը փաթթուեցաւ եւ խանդաղատանքով գրկեց զայն եւ ներում խնդրեց անկէ, անոր մասին՝ իր ըրած սխալ դատաստանին համար:

Գերին՝ անտառոն երկու չոր ճիւղեր կտրած եւ անհնարին արագութեամբ եւ ուժով իրարու քսած եւ քիչ ատենի մէջ բռնկեցուցած էր զանոնք, եւ յետոյ, հոն գտնուած չոր խոտի խուրձերու մէջ փաթթած, դէպի Ռոպէնսոնը վազելու ատենը, հովին ազդեցութեամբ բոց առաջ եկած էր:

Ռոպէնսոն ինքզինքը երջանիկ զգաց, թէ՛ իր կասկածը փարատած ըլլալու եւ թէ այս կրակին համար՝ որմէ զրկուած էր բաւական ժամանակէ ի վեր: Ռոպէնսոն ոգեւորուած կրակոտ փայտ մը առաւ եւ գերին հետ բնակարանը գնաց: Հոն մեծ կրակ մը վառեց եւ կրակին բոլորտիքը գետնախնձոր շարեց, լամպի ձագ մը բերաւ, մորթեց, եւ խոշոր կտոր մը միս շամբուրին անցուց, տուաւ գերին որ կրակին վրայ դարձնէ, եփած միսէն կտրեց մաս մը, քանի մը գետնախնձոր ալ առաւ, կճպեց, մայիզի հոլնտէն ալ առաւ, երկու քարի միջեւ մանրեց, ալիւրի վերածեց,

պտուկը լեցուց ջուրով, եւ դրաւ կրակին վրայ
որ եփի եւ ապուր ըլլայ: Ութը տարիէ ի վեր
բերանը ապուր չէր դրած:

Գերին գիտէր թէ միսը կը խորովեն, իսկ
միւս եփածին նկատմամբ գաղափար չունէր: Ռու-
պէնսոն բնակարան մտաւ, իսկ եփելու բաներուն
վրայ՝ հսկելու պաշտօնը թողուց գերին: Գերին
կը զարմանար՝ ջուրին պղպջալուն եւ եռալուն
վրայ, տեսաւ որ ջուրը վեր ելլելով, յանկարծ
թափեցաւ ամանէն դուրս. կարծեց թէ կենդանի
մը կայ ամանին մէջ որ ջուրը դուրս կը թափէ:
Որպէս զի ջուրը դուրս չը թափի, անիկա ձեռքը
պտուկին մէջը խոթեց՝ կենդանին բռնելու համար,
բայց սաստիկ այրուցքէն՝ այնպիսի աղաղակ մը
արձակեց, որ բոլոր բնակարանը գոռաց: Ռուպէն-
սոն զարհուրեցաւ. կարծեց թէ վայրենի մարդիկ
եկան եւ գերին՝ Ուրբաթը՝ բռնեցին: Ռուպէնսոն
վախէն՝ նախ ուզեց փախչիլ, բայց մտածելով որ
հակամարդկային բան մը ըրած պիտի ըլլայ եթէ
իր գերին կամ ընկերը թշնամիներուն ձեռքը ձգէ
ու փախչի, զէնքերը առաւ ու բնակարանէն դուրս
ելաւ, ամէն գնով ազատելու համար իր գերին
թշնամիներուն ձեռքէն. բայց մեծ եղաւ զար-
մանքը, երբ տեսաւ որ գերին մինակ է եւ կը պոռայ
ու կ'աղաղակէ: Չէր գիտեր թէ ի՞նչ ըսէ: Քիչ
մը վերջ, հասկեցաւ որ գերին ձեռքը այրած է:

Ռուպէնսոն սիրտ տուաւ անոր՝ որպէսզի ձայնը
կտրէ: Տարի մը վերջն էր որ Ռուպէնսոն հասկնա-
լով գերին խօսքերն աւ բնութիւնը, պիտի իմա-

նար թէ այդ սոսկալի աղաղակն ո՞չ թէ միայն
ղգացած ցաւին այլ նաեւ իր երեւակայած վախին
համար էր:

Լերան մարդիկ ընդհանրապէս կ'այլայլին
անոր համար որ չեն գիտեր դէպքերուն պատճառը:
Այս աւելորդապաշտ գերին ալ այնպէս կը հա-
ւատար թէ աներեւոյթ հոգի մը կայ որ ասանկ
կարգ մը բաներու պատճառ կ'ըլլայ: Բոլոր վախ-
բենիները այսպէս աւելորդապաշտ են. անոնք
կ'անգիտանան թէ, օրիակի համար ժամտախտը
ի՞նչ բանէ ծնունդ կ'առնէ, եւ հետեւաբար կը
կարծեն թէ չար ոգի մըն է անիկա, որպէսզի չը
վարակուին, անուշեղէններ կը դնեն անոր առջեւ:
Միամիտ ու յետամնաց ժողովուրդներու մէջ,
քուրմերն են ընդհանրապէս պատճառը՝ որ մար-
դիկ մնան ու խարխափեն տգիտութեան մէջ:
Անոնք՝ քուրմերը՝ կախարդութիւններ կ'ընեն և
զանազան խորհրդաւոր ձեւեր, եւ այնպէս կը հա-
ւատացնեն թէ Աստուծոյ անունով կրնան հեռա-
ցնել չար ոգին, ու խաբելով ժողովուրդը իրենց
գրպանները կը պարարտացնեն:

Ռոպէնսոնի գերին՝ Ուրբաթն ալ չը կրցաւ
զսպել իր զարմանքը՝ երբ գիտեց որ ջուրը կ'ե-
ռար, կը պղպղար, քանի որ հեռու մնացած էր
քաղաքակրթութենէ ու կը մնար խաւարի մէջ:
Իերին ջուրին մէջ կամ պտուկին տակ ոգի մը
կը կառծէր նշմարել... միամտօրէն կը հաւատար
թէ այդ չար ոգին նույն ինքն Ռոպէնսոնն իր տէ-
րն է, ուստի կը դողար և երկիւղով իր տիրոջը

կը նայէր : Ռոպէնսոն ահաւոր կ'երեւար իր գերիին աչքին , որովհետեւ ճերմակ մարմին մը ունէր ինքը , նոյնպէս երկայն մօրուք մը , մինչդեռ վայրէնին զուրկ էր ճերմակութենէ և մօրուքէ : Ամերիկայի նախարանիկները իրենց վրայ մօրուք չեն կրեր , կ'ածիլեն :

Ապուրն ու գետնախնձորը եփեցան , դգալ չը կար , ուստի Ռոպէնսոն ապուր լեցուց քոքոյին ամաններուն մէջ , որպէսզի սուրճի պէս քիչ քիչ խմէ , իսկ գերին չի համարձակեցաւ մօտենալ ապուրին , կարծելով թէ կախրդուած դեղ է ան , ուստի գոհացաւ միայն խորոված միս ու գետնախնձոր ուտելով :

Ռոպէնսոն մեծ ախորժակով կերաւ ապուրը՝ որուն կարօտը ունէր տարիներէ իվեր , ու մոռցաւ իր քաշած նեղութիւնները , ու կարծեց որ այս անմարդաբնակ կղզիէն ազատած՝ բազմամարդ քաղաքի մը մէջ կը գտնուի , ու իր գուհունակութիւնն ու երախտիքը յայտնեց Աստուծոյ :

Կերակուրէն վերջ , Ռոպէնսոն մտածեց բոլոր իր արկածներուն ու դիպուածներուն վրայ երջանիկ զգած ինքզինքը որ ընկեր մը ունի , եւ կրակ կերակուր պատրաստելու համար , իր շուրջը լիքն էր պտուղներով ու նասուկներով՝ որոնք պատրաստ էին միշտ իր սեղանը զարդարիլու , մտածեց որ մոռնայ սիրտ մաշուքը և հանգչի , քանի որ իր ընկերը ունէր՝ առողջ ու աշխատանքի ընդունակ : Բայց այս վերջին մտածումը զինքը կեցուց ի'նչ պիտի լինէր եթէ գերին մեռնէր ու կրակը

մտրէր, եթէ ինքզինքը նուիրէր հանգիստի և զուարճութեան, ինչպէս պիտի դիմանար գալիք արկածներուն, նեղութիւններուն, և դառնօրէն սգսաւ հառաչել. գիտեր որ առանց աշխատանքի՝ քաջութիւնն ալ, առողջութիւնն ալ խոյս կու տային իրմէ, ու պիտի տկարանար մարմինն ու հոգին: Ու ելաւ տեղէն, սկսաւ ժուռ գալ բակին մէջ, մինչ գերին կը ժողվէր սեղանը ու կ'երթար լամաները կթելու՝ իր տիրոջը հրամանով: Ռոպէնսոն ծունկի եկաւ, աղաչեց Աստուծոյ՝ որ փրկէ զինքը փորձանքներէ ու պարկեշտ ու խռհեմ կեանք մը շնորհէ իրեն:

Անիկա երդում րբաւ Աստուծոյ առջեւ որ պարկեշտ պիտի ըլլայ. պարզ կերակուրներով պիտի գոհանայ, եւ շատ մը ճոխութեանց մէջ ժուժկալութեամբ պիտի անցընէ իր օրերը. մտադրեց աշխատանքով զբաղեցնել ինքզինքը, եթէ նոյն իսկ հարկաւոր չըլլար այդ աշխատութիւնը: Որոշեց շաբթուան մէջ օր մը, չեփած կերակուրներ ուտել, և ամէն ամսի վերջին օրը առանձնանալ: Այս տնտեսական առաքինի առաջադրութիւններ Ռոպէնսոնի սիրտը քաղցրացուօին, և հաւատաբուցին Ռոպէնսոնի որ շատ վր բարիքներու ծընունդ պիտի տային:

Ռոպէնսոն փորձով գիտեր որ յարդուս միտքը անկայուն է. անհրաժեշտ էր իրեն համար զգոյշ ըլլալ բնական շատ մը փոփոխականութեանց դէմ: Ուստի իրեն համար օրէնք մը գծեց. բայց որպէսզի այդ օրէնքը միշտ իր քովն ու աչքին գի-

մաքր ունենայ, առաւ կագինք և իր բնակարանին վրայ փորագրեց «Աշխատութիւն. Պահեստապահութիւն», բառերը:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՊԱՏՆԷՇ ԿԸ ՇԻՆԷ ԵՒ ԽՐԱՄ ԿԸ ՓՈՐԷ:

Ռոպէնսոն մէկն էր գով երջանիկ վիճակ մը ունենալէն վերջ միայն մէկ տեսակէտով անհուն գիտ. կը զգար ինքզինքը. կը վախճար որ չըլլայ թէ վայրենի մարդիկ իրենց ընկերները փնտռելու ելնեն. Այդ պարագային ծեծ ծեծկուռութեամբ տեղի պիտի ունենար և կատաղութեամբ զիրար պիտի մեռցնէին:

Ռոպէնսոն ուզեց ապահովուիլ և ինքնապաշտպանութեան դիմել և հետեւարար անոր համեմատ պատրաստուիլ: Ռոպէնսոն շատոնց կ'ոգէր բնակարանը ամբողջել, բայց առանձինն բան մը չէր կրնար ընել: Հիմա ընկեր ունէր և կրնար այդ նպատակը իրագործել: Ոչ ոք աշխատութեան, բայց նախ մեծ դժուարութեամբ գէ իին հասկընուց իր նպատակը. որ էր ծառէ պատին չորս գին խրամներ բանալ և մէջտեղը շինել պատնէշ մը. վազած հուրը բաժնել երկուքի. որոնցմէ մին պիտի վազէր խրամներուն մէջ, իսկ միւսը բակին մէջ, որպէսզի եթէ պաշարուի առանց ջուրի չի մնայ: Գերիին հետ ելան դադին ծովին քով. հոն որչափ որ խեղճներ կային, որոնցմով կրնային գետին փորել, ժողովեցին ու տարին. երկուքը մէկտեղ սկսան աշխատիլ: Այդ աշխա-

տուժիւնը դիւրին չէր, վասնզի խրամը կամ փոսը
տւթը ոտք բարձր և լայն պիտի ըլլար բանի մը
կարենալ ծառայելու համար. իսկ շրջապատը
պիտի ըլլար հարիւր ոտք. Մանաւանդ որ ոչ կա-
նոնաւոր բռիչ ունէր, ոչ ալ բահ: Միայն շորս
հարիւր թից պէտք էր պատնէշին համար: Այդ
ցիցերը պէտք էր կտրուէին և շտկուէին կաթի-
նով: Զուրն ալ թէ խրամին մէջ և թէ՛ պատնէ-
շին ներսի կողմը վազցնելու համար պէտք էր
ջրուղի մը փորել, բարձր տեղերը և արգելքները
ձեղքելով:

Բայց Ռոպէնսոն չյուսահատեցաւ. իր աշխա-
տասիրութիւնը իրեն համար ամէն բան կը դիւ-
րացէր. արդէն պարապ ժամանակ անցնել չէր
սիրել. ո՛չ հեշտութիւն գիտէր ո՛չ ալ թուլու-
թիւն: Որչափ որ ծանր և դժուար բանի մը ձեռք
զարնէր միշտ սա խոսքերը կ'ըսէր. «Աստուծով
և շարունակելով»: Դժուար գործերու առջև բնաւ
չ'ընկրկեցաւ:

Գերի և Ռոպէնսոն միատեղ կ'աշխատէին
առտուրնէ մինչև իրիկուն, անյարժար գործիքով
գործը յառաջ կը տանէին զարմանալի կերպով:
Երկու ամիս վայրենիներէն մարդ չ'երեւցաւ. հա-
կառակ հով մը արգելք եղաւ անոնց Ռոպէնսոնի
կողմին գալու: հանգարտ սրտով աշխատեցան և
պատրաստուեցան ամէն վտանգի դէմ:

Ռոպէնսոն մէկ կողմէ կ'աշխատէր, և միւս
կողմէ կը ջանար որ գերիին գերմաններուն լե-
զուն սովորեցնէ, որովհետև ինք չատ կը փափա-

քէր որ անոր հետ այս լեղւով խօսի։ Գերին ալ, շնորհիւ իր կանոնասիրութեան, վեց ամսուան մէջ սկսաւ գերման լեղւով բաւականաչափ հասկըցնել պէտք եղածները։ Ռոպէնսոն չափազանց ուրախացաւ, որովհետեւ այլեւս մունջերէնը դադրեցուց եւ սկսաւ բարեկամութեամբ խօսակցիլ անոր հետ։ Այս յաջողութենէն մեծ հաճոյք զգաց անոր համար որ իր դիմացը գտնուողը այլեւս թուրքակ մը չէր այլ պարզապէս բանական էակ մը։ Երբ գերին հետ սկսաւ տեսակցիլ ալ աւելի հասկցաւ անոր անկեղծ ընթացքը և հաւատարիմ վերաբերմունքը հանդէպ իրեն։ Ռոպէնսոն իր գերին ալ աւելի սիրելի ոկսաւ. և հաւատարմութեանը վրայ չափազանց վստահեցաւ, այնպէս որ շատ չ'անցաւ գիշերը իր մօտը պառկեցուց, մինչդեռ առաջները կը կասկածէր անկէ։

Փոսին պեղու մը երկու ամիսէն լրացաւ։ Ալ թշնամիներէն վախնալու բան չի մնաց, եւ եթէ պատահէր սր անոնք գային իրենք կրնային զանոնդ դիւրաւ փախցնել, վասնզի ով որ մօտենար խրամին պիտի վտանգուէր թէ տէգէն և թէ աղէղէն։ Ալ ապահովութիւնը կատարեալ էր։

Օր մը երկուքը մէկանց ծովուն մօտ բարձր քարի մը վրայ ելան, ուրկէ կրնային բաւական հեռուն տեսնել, յանկարծ մէկ քանի կղզիներ տեսան որոնք հեռուէն ամպի պէս կ'երեւնային։ Գերին ան կողմը նայեցաւ ուշադրութեամբ և յանկարծ այլայլմէ եղած այնպիսի տարօրինակ շարժումն ըրաւ որ, Ռոպէնսոն կտր-

ծեց թէ կատաղութեան մը բռնուեցաւ: Գերին
ցատկաւելով կը պօռար «զօրաւոր, զօրացի՛ր»:

Ռոպէնսոն հետաքրքրուեցաւ և պատճառը
ուզեց հասկնալ այդ տարօրինակ վիճակին: Գերին
պատասխանեց.

— Ահա իմ քաղաքս, ահա իմ ազգիս բնա-
կարանը:

Գերին տարօրինակ երեւոյթը հայրենասիր-
թենէն և քաղաքը տեսնելու փափաքէն յառաջ
կուգար: Ռոպէնսոն գերին այս զգացումէն չա-
փազանց գոհ մնաց. բայց վախճաւ որ ՚ըրբիւայ
թէ օր մը առիթ գտնէ և իր քովէն հեռանայ ու
ու դառնայ իր հայրենիքը:

Ռոպէնսոն անոր մտադրութիւնը հասկնալու
համար հարցուց.

— Կը փափաքի՞ս հայրենիքդ երթալ:

— Ո՛հ, այո, շատ կը ցանկայի տեսնել զայն:

— Եթէ երբէք հոն երթաս դարձեալ մարդու
միտ պիտի ուտե՞ս.

— Ո՛չ, բտցարձակապէս ո՛չ, ընդհակառակը
ես անոնց պիտի սովրեցնեմ որ վայրենի չի մնան,
հապա կաթ ու սչխարի միտ ուտեն և ամենեւին
մարդու միտ չ'ուտեն:

— Կրնաս նաւ մը շինել ու երկիրդ երթալ:

— Այո՛,

— Լաւ, շինէ ուրեմն նաւ մը ու զածիդ պէս:

Գերին այս միջոցին գետին նայեցաւ, Ռո-
պէնսոն բռնաւ:

— Ինչո՞ւ այդպէս տրտում ու տխուր գետին
կը նայիս:

—Անոր համար որ կը տեսնեմ թէ տէրս
քարկացած է ինծի և կ'ուզէ զիս դրկել բայց
լաւ գիտցիր տէ՛ր որ եթէ դուն հետս չի գա
ամենեւին չեմ երթար :

—Բայց չ'լլայ որ ազգ է զիս թշնամի և կա
տելով բռնէ և ուտէ :

—Քաւ լիցի, ըսաւ գերի :

—Ինչո՞ւ համար կաղինով կը ջարդես այս
կողմի բոյսերը և ինչու համար տրտում ու տը
խուր ես, ի՞նչ կ'ուզես որ ընեմ ըսաւ Ռոպէնսոն :

—Եթէ զիս սպանելով մեռցնել ալ ուզես,
դարձեալ չեմ ուզեր որ քենէ զատուիմ :

Գերին այս խօսքերուն վրայ սկսաւ ար
տասուել :

Ռոպէնսոնի սիրտը գալարուեցաւ, զրկեց գե
րին ու արտասուելից ըսաւ.

—Մի՛ լար իմ սիրական Ուրբաթս, իմ սէրս
մեծ է քու վրադ. վասնզի չուզեցիր ինձմէ զատ
ուիլ, ես քեզ փորձելու համար այդ խօսքերը
ըրի, անոնցմով ուզեցի հասկնալ թէ՛ քու բարե
կամութիւնդ իմինիս հաւասար է : Այս սիրուն
ու քաղցր արցունքները զորս կը թափեմ իմ բա
րեսրտուէրեանս պտուղն են. ահա քեզ նորէն սի
րով կ'ընդունիմ արցունքնիս սրբենք և զիրար
չի լքենք ամենեւին :

Այս տրտմալի խօսքերը փոխելու համար Ռո
պէնսոն սկսու չորէն խօսք բանալ նաւաշինու
թեան վրայ : Բռնեց գերիին ձեռքէն և տարաւ
ու ցուցուց նաւ շինելու համար կտրած ծառը

զոր այնչափ տարիներ աշխատելով փորած էր։
Գերին երբոր տեսաւ կտրուած ծառը սկսաւ խըն-
դալ որովհետեւ այդ երկար ժամանակի աշխա-
տութիւնը պարապը գացած էր։ հապիւ չորս մատ
փորուած էր։

Ռոպէնսոն գերիին խնդալուն պատճառը հար-
ցուց։ Գերին ալ ըսաւ,

Կը տեսնե՞մ որ գլխից պարապ տեղը ժամա-
նակ կորսնցուցեր ես։ Կրնայիր ծառը մէկ քանի
օրուան մէջ կրակով շատ դիւրին փորել։

Ռոպէնսոն երբ լսեց այս խօսքերը խելքը
գլխէն գնաց. իրեն անանկ եկաւ որ նաւը շին-
ուեցաւ լմնցաւ ու ծովուն մէջ ժուռ կուգայ.
իրեն այնպէս թուեցաւ թէ գեղեցիկ ճամբորդու-
թիւն մը ընելով ցամաք հասաւ և Եւրոպացիներ
րու հետ խօսակցելով կը զուարճանայ։

Ռոպէնսոն այս խորհուրդին վրայ որոշեց որ
առտուն կանուխ սկսի գործի և յառաջ տանի։

Ռոպէնսոն թէեւ գործին ճամբան գտաւ,
բայց չէր գիտեր թէ կրնա՞յ գլուխ խնել, կամ
թէ կրնայ անով ճամբորդութիւն ընել. վասնզի
միշտ ապագան անստոյգ է և շատ մը փոփոխու-
թեանց ենթակայ. այնքան որ շատ ատեն մար-
դուս յոյսը ի գերեւ կը հանէ։ Ուստի պէտք է
միշտ խոհեմութեամբ սպասել և պատրաստ կենալ
ասանկ դիպուածներու մէջ։ Ռոպէնսոն այս ամէնը
գիտնալով դարձեալ ըստ սովորութեան յանձնեց
ամէն բան Աստուծոյ նախախնամութեան և դար-
ձաւ իր բնակարանը։

Ռոպէնսոն օրագրութեան մէջ — կ'ըսէ որ՝ օր մը հարցուցի գերիիս թէ՛ ինչպէս բռնուեցար. ըսաւ «թշնամիներս բազմութեամբ վրանիս թափեցան. թէև կռուելով դէմ դրինք, բայց չի կրցանք գլուխ ելնել: Հարցուցի նաև գերիիս թէ՛ դուք ձեր թշնամիները կ'ուտէիք. հա՛պա ըսաւ. «մ'նք ալ կ'ուտէինք որչափ որ կը բռնէինք. օր մը մեծ բազմութեամբ եկանք, քսան մարդ կայինք, երկու մարդ և մէկ տղայ կերանք մեծ տօնախմբութիւն ընելով: Թէև ան ատեն ես պզտիկ շատ պզտիկ էի, բայց հետեւին գտնուեցայ»: Ռոպէնսոն իր օրակարգին մէջ կը գրէ նաև թէ Ուրբաթ քսան թիւը չէր գիտէր համբել. քսան հատ մանր քար համբելով հասկցուց ինծի:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ԵՒ ԳԵՐԻՆ ՆՈՐԱՆՈՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ԿԸ ԶԵՌՆԱՐԿԵՆ,

Ինչպէս ըսինք Ռոպէնսոն այնպէս կարծեց թէ՛ նաւը լմնցած է ու քաղքէ քաղաք կը պտտի շրնորհիւ վայրի մարդուն գաղափարին: Ուստի Ռոպէնսոն միւս օրը հրամայեց գերիին որ նաւը փորէ. հազիւ թէ գերին պիտի սկսէր փորել յանկարծ սաստիկ անձրև մը սկսաւ: Ռոպէնսոն այդ սաստիկ անձրեւին տարին երկու անգամ՝ ներկայ եղած էր. միշտ գիշերահաւասարներուն ատենը, այսինքն մէկ մը մարտ 21ին, մէկ մըն ալ Սեպտ. 28ին: Այս անձրեւային եղանակը ընդհանրապէս երկու ամիս կը տեւէր: Արդ այն միջոցին անկա-

րելի էր դուրս ելնել առողջապահական տնտեսական
տոմ, բռնադատութեցան նաւը ձգել և ուրիշ գոր-
ծիք մը հնարել առանց դուրս ելնելու: Ռոպէն-
սոնի երջանկութիւնը չափ ու սահման չ'ունէր, ալ
չէր ձանձրանար՝ որովհետեւ այս տրտում անձ-
րեւոտ եղանակին, երկար մութ գիշերները ան-
կրակ, լոյս և ընկեր ունեցաւ, ու միատեղ կ'աշ-
խատէին և տեսակցելով սրտին նեղութիւնը կը
փարատէր:

Լեւոն մարդոց շինել գիտցած բոլոր բաները
սովորեցաւ գերիէն և ինքն ալ շատ բան անոր
սովորեցուց: Երկուքն ալ իրենց ծանօթութիւնները
և գիտցածները կատարելագործեցին զիրար լու-
սաբանելով: Երկու ամսուան անձրեւոտ այս շր-
ջանին շատ մը մանր մունր գործիքներ շինեցին:
Որոշտպէս հասկցան թէ՛ որքան օգտակար է մարդ-
կային ընկերութիւնը և միաբանական սիրով
կեանքը:

Ուրբաթ դերին ծառի կեղեւներէն բարակ
ազնիւ փսիաթ հիւսել գիտէր որ կտաւի պէս
պատուական հագուստ կ'ըլլար: Ռոպէնսոն այդ
աշխատութեան գործակցեցաւ, թէ գիշեր և թէ
ցերեկ երկուքը մէկանց իրենց հագուստ շինելու
չափ շատ հիւսուածեղէն պատրաստեցին: Ռոպէն-
սոն շատ հանգստացաւ երբ կաշիէ կոշտ լաթերը
ձգեց սւ բարակ հագուստ հագաւ:

Գերին գիտէր նաև քոքոյի թելերէն թել մա-
նել և ուրիշ ծառերէ ալ չուան շինել, նոյն սկ
Ռոպէնսոնին շինածէն աւելի աղէկ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՔԱՐՈԶԻԶ

Այս նստուկ աշխատանքը Ռոպէնսոն ուրիշ կերպով ալ օգտագործեց։ Ռոպէնսոն ջանաց որ գերիին մտքին ծուռ և հեթանոսական խորհուրդները ցրուէ ու անոնց տեղը բարի խորհուրդներ և աստուածապաշտական սկզբունքներ հաստատէ։ Վայրենի գերին չափազանց տգէտ էր և զարհուրելի մոլորութեան մէջ ընկղմած էր ինչպէս կ'երեւի հետեւեալ տրամախօսութենէն որ տեղի ունեցաւ գերիին և Ռոպէնսոնի միջև։

— Ըսէ՛ ինձի, սիրելիս, գիտես թէ ո՞վ է որ ստեղծեց այս ծովն ու ցամաքը, կենդանիները և քեզ, հարցուց Ռոպէնսոն։

— Թուփան ստեղծեց այս ամէն բանը, պատասխանեց Ուրբաթ։

Ո՞վ է այդ Թուփան բառը։

— Է այն՝ որ կ'որոտացնէ երկինքը, ան խիստ շատ տարեց ծեր մըն է, որ ամէն բանէ առաջ ստեղծեց կայծակը, ան արեգակէն, լուսինէն և աստղերէն շատ յառաջ է, անոր քոլոր ստեղծածները իրեն կը կանչեն ու օ՛ (յարգութիւն) կ'աղաղակեն։

— Լաւ, քու ընկերներդ մեռնելէ վերջ ո՛ւր կ'երթան հարցուց Ռոպէնսոն։

— Կ'երթան Թուփանին քով որ բարձր լեռներուն վրայ կը բնակի։

— Ո՞վ տեսած է անոր բնակիլը այդ բարձր լեռներուն վրայ։

— Միայն Օվոքաքէ քահանաները կը տեսնեն, որոնք հոն ելնելու և Թուփանին օ՛ կանչելու իշխանութիւնը ունին: Նախ ամէն բան անոր կը հարցնեն, անկէ խորհուրդ կ'առնեն, և յետոյ ինչ որ անկէ լսեն մեզի կը բերեն և կ'իմացնեն:

— Մեռնելէ վերջ Թուփանին քով գացողները երանութեան մէջ կը զուարճանան:

— Ո՛հ, այո՛, անտարակոյս, անոնք կը փառաւորուին որ թշնամիները զիրենք մեռցուցին ու կ'երան,

Ռոպէնսոն այս հեթանոսական մոլութիւնները լսելէն վերջ ջանաց որ գերիին միտքը բարի խորհուրդներով լեցնէ, և ստեղծողին ծանօթութիւնը տալով հանդերձեալ կեանքը սովրեցնէ: Հասկցուց անոր թէ Աստուած է գերագոյն էակ մտքէ դուրս, ամենիմաստ և ամենաբարի, որ ինչպէս ստեղծեր է՝ այնպէս ալ կը կառավարէ և կը պահէ ամէն բան, որ չունի ամենեւին սկիզբ, և որ ամէն տեղ ներկայ է ամենուն միտքն ու խորհուրդը կը տեսնէ, ամէն խօսք կը լսէ ամէն գործք կը դիտէ, ամէն տեսակ բարիով լի է և ամէն չար կ'ատէ, ան թէ հոս և թէ հանդերձեալին մեջ կը փառաւորէ զանոնք միայն որոնք կը ջանան օրէ օր բարի ըլլալու:

Ուրբաթ գերին այս գերազանց և մխիթարական վարդապետութիւնը լսելով ուշադրութեամբ մեծ յարգանքով մտքին մէջ խորունկ մը տպաւորեց: Ռոպէնսոնին սորվեցնելու բարի նախանձր, հաւասար էր աշկերտին ջերմեռանդ մտա-

դրութեանը . գերին այնպիսի ցանկութեամբ մը
կը սորվէր որ շուտ մը ա՛լէն բան հասկցաւ , եւ
քրիստոնէական հաւատքին գլխաւոր ճշմարտու-
թիւնը հասկցաւ՝ այնպէս ինչպէս որ վորպէսը
ջանաց իրեն սովորեցնել :

Գերին ինքզինքը երանելի կը նկատէր . ու-
րախ էր որ թշնամիներուն ձեռքը ինկած և այդ
կղզին գալով Աստուածպաշտութիւն սովորեցաւ :
Գերին միշտ կ'ըսէր ինքնիրեն . « աղէկ որ դիպ-
ուածը զիս այս կղզին նետեց . եթէ այս դիպուածը
չ'ըլլար ես ո՛ւր պիտի տեսնէի Ռոպէնսոնը , ո՛ւրկէ ,
պիտի սովորէի ճշմարիտ աստուածպաշտութիւնը ,
պիտի մնայի խաւար կռապաշտութեան մէջ :

Ռոպէնսոն միշտ կը ջանար աղօթք ընել գե-
րին առջև , իբրև օրինակ ջերմեռանդութեան .
Ուրբաթ ալ ուրախութեամբ սիրով տիրոջը
աղօթքին խօսքերը կը կրկնէր : Ռոպէնսոն և գե-
րին երջանիկ վարք մը ունեցան միեւնոյն զգացու-
մով տոգորուած :

Ռոպէնսոն իր օրագրութեան մէջ կ'ըսէ թէ
Ուրբաթ երեք տարիէն քրիստոնէական վարդա-
պետութիւնը կատարելապէս սովորեցաւ և կատար-
եալ քրիստոնեայ եղաւ հետեւելով միշտ իրեն
կրօնական առաջադասութիւններուն :

ՆԱԽԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱԻԱՐՏԻ

Մինչ այս մինչ այն անձրեւային տրտում
եղանակը անցաւ անձանձրոյթ : Սկսաւ երկինքը

բազուիլ, հովերը դադրեցան և հողմաբեր ամպերը
ցրուեցան: Ռոպէնսոն և գերին դուրս ելան տնա-
կէն, գարնան քաղցր հոտ առին, նաև ուժ առ-
նելով շատ գօրացան. գացին մեծ հաճոյքով իրենց
ցանկալի գործին, նաւաշինութեան ձեռք զարկին:

Գերին, իբրև ճարտարապետ նաւաշինու-
թեան գործին, սկսաւ կրակով մեծ դիւրութեամբ
և յաջողութեամբ փորել ծառին կոճղը: Ռոպէն-
սոն կը տրտնջար որ իսք չ'էր կրցած խորհիլ այս
միջոցին վրայ. բայց ինչ օգուտ որ եթէ նոյն իսկ
խորհէր չի պիտի կրնար իրականացնել քանի որ
կրակ չունէր:

Նաւը երկու ամիսէն շինուեցաւ լմնցաւ: Գե-
րին դործեց նաև առագաստ մ, ծառին կեղեւէն
պատրաստուած թելերով: Իսկ Ռոպէնսոն ալ շի-
նեց թիերը: Ալ ամէն բան պատրաստ էր միայն
կը մնար նաւը ծովը իջեցնել: Նաւը մէկ քանի
մղոն հեռու էր ծովէն և դժուար էր նաւը ջուրին
մօտեցնել. ոչ կրնային հրելով և ոչ ալ քաշե ու
տեղէն շարժել. նաւը չափազանց ծանր էր: Ռո-
պէնսոն կը մտածէր որ լծակով հրէ, բայց այդ
միջոցը հազիւ ամիսներ վերջ կրնար նաւը մօ-
տեցնել ծովին. ուստի պտուտակով ծանր բաներ
փոխադրելու դրութիւնը կ'ըսէր: Կլոր հաստ
գերաններ հաստատեցին տեղ տեղ. դրին նաւը
անոնց վրայ, և գերանները դարձնելով տարին
ծովեզեր երկու օրէն: Ռոպէնսոն չափազանց ու-
րախացաւ. մանաւանդ անսահման եղաւ իր խնդու-
թիւնը երբ տեսաւ որ նաւը ծովուն վրայ յաջող
համբայ պիտի ընէ:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ

Ամէն բան կատարեալ է. կերակուրի պատ-
րաստութիւնները անսնել սկսան ճամբայ ելնելու
համար. սակայն ուր պիտի երթային չէին գիտեր:
Ուրբաթ կը փափաքէր որ իր եղած կղզին երթան,
իսկ Ռոպէնսոն կ'ուզէր որ Ամերիկայի ցամաքը
ելնեն ուր կը յուսար թէ կրնայ Սպանեօլ կամ
ուրիշ Եւրոպացի մը գտնել:

Գերիին կղզին մէկ քանի մղոն միայն հեռու
էր. իսկ Ամերիկայի ցամաքը քառապատիկ աւելի
հեռու էր. եթէ շիտակ այս կղզին երթային ցա-
մաքէն աւելի կը հեռանային ու ճամբուն վտանգը
կ'աւելցնէին: Գերին նաւարկութեան արուեստին
անտեղեակ ըլլալով հեռու ճամբայ ընել չէր գի-
տեր, միայն իր կղզին հազիւ կրնար երթալ: Բնաւ
չէր գիտեր թէ՝ Ամերիկայի ցամաքը ինչ ճամբով
երթալու է: Ռոպէնսոն ալ նաւապետութիւն չի
գիտնալուն համար՝ անտեղեակ էր այս ճամբոր-
դութիւնը ընելու: Ռոպէնսոն պահ մը անստու-
գութեան մէջ սկսաւ օրօրուիլ. բայց իսկոյն վրճ-
ուեց ճամբայ ելնել. բոլոր դժուարութիւնները և
գերիին աղաչանքը մէկ կողմ ձգեց. սպասեց յա-
ջող հովի մը և ինքզինքը յանձնեց Աստուծոյ:

ՄՆԱՔ ԲԱՐՈՎԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եկաւ ժամանակը որ Ռոպէնսոն թողու արս-
չափ տարուան բնակարանը, և գերիին հետ նաւ

մտնէ ու երթալ յաջող հովով որ սկսաւ անոյշ
փշել : Ռոպէնսոն նաւ նստելէ առաջ ելաւ այն-
քան գուրգուրանքով պատրաստած բնակարանին
վրայ կեցաւ, սկսաւ շորս դին նայիլ և մտածելով
տրտմիլ : Հոն միտքը ինկան բոլոր քաշած բաները
և աստուածային նախախնամութիւնները՝ զորս
վայելած էր :

Յուզուեցաւ, ուրախալի արտասուք մը աչ-
քէն հեղեղի պէս կը վազէր : Ա՛քը դէպի երկինք
բարձրացուց . բազկատարած ջերմեռանդօրէն ըս-
կսաւ աղօթել Աստուծոյ և ըսել .

«Ո՛վ Հայր երկնաւոր, ո՛վ Աստուած իմ, ինչ-
պէս կրնամ շնորհակալ ըլլալ անչափ բարիքներուդ
զորս մինչև հիմա ինծի ըրիր : Անկարելի է որ
կարենամ խօսքով յայտնել ինչ որ կը զգամ այս
պահուս : Բայց որովհետև քեզի ամէն բան յայտնի
է, ամէն ատեն աչքդ թող կարդայ սրտիս վրայ
անպատմելի շնորհներուդ երախտագիտութիւնը :

«Իրաւ է այս սիրտը շատ անգամ կը վշտանայ,
բայց շաա անգամ ալ քեզմով կը մխիթարուի և
միշտ քեզ կը սիրէ ու քեզի կը փափաքի :

«Ո՛վ ստեղծող՝ ահա այս սիրտը միայն քեզ
կ'ընծայեմ այնչափ բարերարութեանցդ համար .
ընդունէ ամբողջ և կատարելագործէ : Ո՛վ երկ-
նաւոր Հայր, ա՛ռ զիս ամենակալ թեւերուդ
ներքէ, և կարգադրէ ինծի համար ինչ որ հայրա-
կան կամքիդ հաճոյ է : Ահա բոլորովին քեզի եմ
ապաւինած, դուն զիս կառավարէ բարեսէր իմաս-
տութեամբդ, հնազանդ եմ կամքիդ ուր որ ինծի

առաջնորդես: Քեզ վստահելով ահա աներկիւղ
կը մտնեմ նորէն պէս պէս վտանգներու մէջ.
կ'աղաչեմ ո'վ Տէր քու աներեւոյթ պաշտպանու-
թիւնդ ինձմէ մի' հեռացնէր: Գթա՛ իմ անմահ
հոգւոյս և մխիթարէ որ զօրանայ փորձութիւն-
ներու հանդէպ, պահէ սիրտս տկարութենէ, ան-
համբերութենէ և ապերախտութենէ, ո'վ Աստու-
ած իմ:

Ռոպէնսոն այս աղօթքէն վերջ երկրպագեց և
լացաւ, մխիթարուեցաւ և սիրտը զօրացաւ. վեր-
ելաւ նորէն և իր տեղերուն վրայ անգամ մըն
ալ նայեցաւ, այն տեղերուն որուն զարգացմանը հա-
մար այնքան քրտինք թափած էր: Բարձր տեղէն երբ
վար իջաւ տեսաւ որ սիրական լամաները խոտ
կ'ուռաէին: Եթէ Ռոպէնսոն աչքը մէկէն անդին չի
դարձնէր իր սիրական կենդանիներէն, միտքը կը
փոխուէր չէր երթար: Վերջապէս իր քաջութիւնը
յաղթեց այս կսկիծներուն և զօրացաւ, թեւերը
բացաւ տեսած բաներուն վրայ, կարծես կ'ուզէր
ամէն բան գր'իւլ. «մնա՛ք բարով, վանչեց բարձր
ձայնով, մնա՛ք բարով որ վկայ էք իմ քաջած-
նեղութիւններուս»: Վերջին անգամ մըն ալ մնաք
բարով ըսաւ և լալով սկսաւ երթալ. աչքը նորէն
դէպի երկինք դարձուց և հեռացաւ անկէ, բայց
միշտ դէպի հոն նայելով: Երթալու ատեն տեսաւ
իր սիրական Փօլ թուրակը որ ծառէ ծառ թռչե-
լով ետեւէն կուգար. սիրտը չի դիմացաւ, թեւը
երկնցուց ձեռք ըրաւ և անունը տալով կանչեց.
որպէսզի հետը տանի. թռչունը եկաւ և տիրոջը

ձեռքին վրայ և շուտ մը թեւին վրայէն քալելով ելաւ թիկունքին վրայ թոռեցաւ: Ռոպէնսոն գնաց նաւուն եղած տեղը հառաւ, ուր Ուրբաթ ամէն բան պատրաստած իրեն կը սպասէր անհամբերութեամբ:

ՆԱԻ ԿԸ ՆՍՏԻՆ ԱՆԵՐԵԻԱԿԱՅԵԼԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐ

Առանց սպասելու փութով նաւ նստան. Ռոպէնսոնի այս կղզին գալուն իններորդ տարւոյն Նոյեմբերի երեսունն էր այդ օրը: Առաջաստը բացին ճամբայ ելան: Հովը պող, յաջող, և երկինքը պարզ էր: Բայց հազիւ թէ քանի մը մղոն հեռացան ծովուն մէջ, յանկարծ հանդիպեցան ապառտժներու որոնք շղթայի պէս կարծես իրարու ագուցուած և գրեթէ ինր մղոն երկայնութեան մը վրայ շարուած էին: Տեսան որ ասոնց մէջէն անցնիլ վտանգաւոր էր, ստիպուեցան նաւը ուրիշ կողմ դարձնել պտտելով կալենալ այս ժայռերէն անցնիլ:

Հազիւ թէ վտանգաւոր տեղերը անցած էին, հովը սկսաւ սաստկանալ. նաւը մեծ արագութեամբ յառաջ կ'երթար իբր թէ շատ մը առագաստներ բացած ըլլային: Արագութենէն չափազանց վախցան, առագաստը վար առին նաւուն արագութիւնը մեղմացնելու համար, բայց ի գուր, նաւը դարձեալ նոյն արագութեամբ սաստիկ կը վտղէր ալիքներուն վրայէն. հասկցան որ մեծ

վտանգներ յառաջ բերող յորձանքի մը մէջ ինկած էին : Ռոպէնսոն այս վտանգաւոր վայրկեանին ալ չի յուսահատեցաւ և ինքզինքը ալ աւելի Աստուծոյ պաշտպանութեանը յանձնեց :

Ընդ երկար աշխատեցան որ թիով կարենան ելլել այդ յորձանուտ ջուրերէն, բայց ճար չեղաւ : Զուրին բռնութիւնը զիրենք յափշտակած, կայծակի արագութեամբ կը տանէր. կէս ժամուան մէջ այնչափ հեռացան որ իրենց կղզին կորսնցուցին և նոյն իսկ անոր բարձր լեռան գլուխն անգամ չի կրցան տեսնել : Նոյն իսկ եթէ յորձանքը դադարէր չէին կրնար գտնել և դառնալ իրենց կղզին որովհետեւ կողմնացոյց չունէին : Սարսափելի կերպով վախցան խեղճերը, ցամաքի երես չ'էին տեսնէր. ուտելիքնին ալ խիստ քիչ էի : Ռոպէնսոն այս սարսափին առջև դարձեալ չի յուսահատեցաւ, և դարձեալ ապաւինեցաւ Աստուծոյ իր գանձովը այսինքն բարեսրտութեամբը և մաքուր խղճմտանքովը : Իր այդ ապաւինումը փորձանքներու դէմ զինքը համբերաւար կ'ընէր :

Գերին սակայն յուսահատութեան մատնուեցաւ, իր տիրոջ պէս փորձ առաքինի մէկը չ'ըլլալուն համար. սրտաբեկեցաւ, ձգեց թիերը և խեղճութեամբ մը ի յուսահատ կերպով սկսաւ Ռոպէնսոնին ետսը նայիլ : Գերին Ռոպէնսոնին հասկցուց թէ լաւ է որ ծով նետուինք և մեռնինք յանկարծակի, քան թէ այս վշտալի դառնութեան մէջ մնանք :

Ռոպէնսոն նախ սաստով ուզեց քաջ լերել

գերին, յետոյ անուշ խւսքերով երեսին զարկաւ անոր տկարութիւնը և յոյսը կտրելը նախախնամութենէն, որ ամէն բան լաւ կը կարգադրէ: Յիշեցուց անոր բոլոր այն մխիթարական խօսքերը զորս ըսած էր իրեն յառաջուց, և յարեց. «Աշխարհիս վրայ գտնուած բաները ինչպէս նաև մեռիք, Աստուծոյ ձեռքին մէջ չե՞նք միթէ. ինքը չէ՞ ովկիանոսին և ծովերուն արարիչը: Միթէ ան չի՞ կրնար հիմա հրամայել այս ալիքներուն որ զմեզ ապահով տեղ մը տանին ձգեն: Դուն կը մտածես ծովուն մէջ խզողուիլ որպէսզի ազատիս այն անդառնալի վճիռէն որ քեզի համար տրուած է: Խելքդ գլուխդ ժողովէ, անմիտ պատանի, գիտցի՛ր որ հոգիդ անմահ պիտի մնայ յաւիտեանս յաւիտենից երկնաւորին անսահման իշխանութեան ներքև և ան չի կրնար հասնիլ երջանկութեան ասանկ անհնազանդ ըլլալով անոր իշխանութեանը»:

Ռոպէնսոն իր օրագրութեան մջ կը գրէ թէ՝ «այս փրկարար խրատներս անանկ մը յուզեցին Ուրբաթ գերիին սիրտը որ սկոաւ ամչնալ իր արկարութեանը վրայ»:

Յանկարծ երկուքը մէկանց նոր ոգւով գօտէպնդուած թիերը ձռք առին և սկսան անդադար քաշել, թէեւ ամենեւին յոյս մը չկար թէ կարենան ազատիլ:

Ռոպէնսոն կ'ըսէր գերիին.

— Մենք ջանանք, որչափ որ մեր հոգին մեր վրայ է. մեր պարտքը կատարել զմեզ փրկելու համար. և եթէ ճարերնիս հատնի թող մեռնինք մըթարուելով թէ Աստուծոյ կամքը այս է:

Երբ Ռոպէնսոն այս քաջալերական յորդորները կուտար գերիին, իսկ ալիքն մատնուած հոսանքին, միակերպ արագութեամբ առաջ կերթար, այնպէս որ լեռներուն ստուերներն անգամ անհետացան, ալ բնաւ յոյս չի մնաց ազատելու: Այստեղանդերձ երբ մարդկային հնարքը՝ ճարը կը հատնի և անբաղդներուն կորուստը կը մօտենայ, այն ատեն վրայ կը հասնի ամենակարողին ձեռքը որ բոլոր աշխարհս կը կառավարէ, և մարդը որ պիտի կորսուէր յանկարծ կը փրկուի բնաւ մտքէ չանցած զարմանալի եղանակով մը:

Ռոպէնսոն թէեւ յուսահատած էր, բայց այնքան շարժեց թիերը որ չափազանց յոգնեցաւ և ստիպուեալ վար դնել թիերը:

Սակայն յանկարծ տեսաւ որ հոսանքին վազելը դադարեցաւ, վասնզի նաւակը այնչափ արագ չէր երթար և ջուրը առաջուան պէս յորձանաւոր պրտոյտներ չէր ընէր: Ռոպէնսոն դիտեց նսեւ որ ծովուն երեսը յոճանքին ջուրը երկու անհաւասար մասի բաժնուած էր, մեծ մասը արագ կը հոսէր դէպի հիւսիս, իսկ միւս մասը այնչափ արագ չէր հոսէր և դէպի հարաւ կը խոտորէր: Ահա այդ հանդարտ մասին մէջ մտած է նաւը:

Ռոպէնսոն տեսնելով այս վիճակը ուրախութեամբ մը բնաւ գերիին.

— Քաջալերուէ՛, ուրախ եղի՛ր, Աստուած կ'ուզէ որ մոնք չի մեռնինք:

Երկուքը մեկանց ուրախութեամբ վերստին ձեռք առին թիերը և սկսան քաշել զորս վար դրած էին յոգնած ըլլալնուն համար:

Զօրանալով սիրտ առին և լեղուհեցան քաղցր
յոյսով մը որովհետեւ մեռնելէ ազատեցան : Վեր-
ջոյն ճիգ մը եւս ուրին և ելան հոսանքին մէջէն :
Քաշած յոգնութիւննին և նեղութիւնին ապարդիւն
չի մնաց :

Ռոպէնսոն որ փորձառութեամբ զննող և ու-
շադիր միտք մը ունեցած էր հասկցաւ որ հովը
կրնայ իրենց յաջող ծառայութիւն մը մատուցանել :
ուստի բացաւ առաքաստը և տուաւ հովին, երկու
մանր առաքաստները եւս բացաւ որպէսզի աւելի
շուտով ելնէ վտա գնեու մեծաւոր վայրէն և մըտ-
նէ խաղաղ ծովուն մէջ :

Գերիին ուրախութիւնը չափ ու սահման չու-
նէր : յանկարծ ցատկեց և փաթթուեցաւ տիրոջը :
Ռոպէնսոն ազաչեց ա՛ որ որ չափ մը դնէ իր զգացած
ուրախութեանցը մէջ որպէսզի բոլորովին ազատին
վասնզի տակաւին շատ աշխատանքի պէտք կար,
բոլորովին անվտանգ ազատ լուս և դառնալու
իրենց կղզին, թէեւ այլեւս մտած էին խաղաղ
ծովուն մէջ : Կղզիէն չափազանց հեռացած էին և ան
հազիւ հազ կ'երեւար սեւ կէտի մը մեծութեամբ
հորիզոնին ծայրը : Անդադար թիավարելով և օգ-
տուելով յաջող հովէն առաջ գացին և տեսան
կղզիին քանի մը լեռներ : «Եթանք սիրելիս
կ'ըսէր Ռոպէնսոն որ նաւուն առաջամասին վրայ
նստած էր, երթա՛նք բարեկամ երթանք, ահա հա-
սանք մեր կղզին, ահա վերջ գտաւ մեր քաշած
նեղութիւնը : Այլ ասկէ վերջ մեզի չի վալլեր ու-
րիշ տեղ երթալ, դառնանք մեր բնակարանը նըս-
տինք» :

Ռոպէնսոն դեռ խօսքը չէր աւարտած յանկարծ նաւը այնպիսի ուժգնութեամբ մը ցնցուեցաւ որ թ/երը ձեռքերէն ելան և իրենք ալ ինկան նաւուն դողը. միւս կողմէ ալիքներն ալ նաւուն մէջ եկաւ և ջուրով ծածկեցին զանոնք. խեղճերը անշարժ մնացին:

Ռոպէնսոն հտգիւ ազատած էր առջի վտանգէն աւելի ծանր վտանգի մը մէջ ինկաւ: Նաւակը մէկէնիմէկ ցամաքին վրայ, նստաւ և անշարժ մնաց ալիքները մէջը կը լեցուէին: Ռոպէնսոն սայեցաւ որ եղած տեղերնին խոր չէր ուստի ցատկեց ծովուն մէջ, գերին ալ հետեւեցաւ անոր: Տեսան որ նաւը ոչ թէ քարի վրայ այլ աւազի վրայ խրած էր, երկուքը մէկանց նաւը ծովուն դէպի խորունկ կողմը հրեցին և ազատեցին վրտանգէն: Նաւուն մէջի ջուրը պարպեցին իրենց ափերովը և թիերուն միջոցաւ: Յետոյ սկսան նաւը զգուշութեամբ թիափարելով առաջ տանիլ: Նաւը դարձուցին դէպի այն լեզուն որ ծովին մէջ կ'երկարէր հիւսիսէն դէպի հարաւ, կարծելով որ երբ անոր քովէն անցնին շուտով կրնան իրենց նպատակին հասնիլ. չորս ժամ անընդհատ թիավարեցին բայց չկրցան անոր մօտենալ:

Ռոպէնսոն տեսաւ որ ինք ինր տարի առաջ հոն սոսկալի փոթորիկի մը բռնուած և կորսուած նաւէն հոտ ինկած էր: Եւ ճիշտ հոտ նոյն այդ աւազին վրայ. Հաժպուրկէն մեկնող նաւը խրած էր: Այդ սրը ծովը հանդարտ էր, գերի և Ռոպէնսոն թիավարեցին և վերջապէս հասան Ռոպէնսոնի

կղզին ուր արեգակը, ծագեր էր լեռներուն ծայրէն։ Յամաք ելան հանգչեցան։ Թէեւ չափազանց յոգնած էին բայց սոսկալի վտանգէն ազատելնուն հաժար շնորհակալ եղան և ուրախացան։ Երկուքն ալ նաւուն մէջ բան մը կերած չէին։ Բնակարան չի գտած նստան և հետերնին առած պաշարը կերան։ Կերակուրէն վերջ նաւը տարին ծոցին մէջ կապեցին և անոր մէջ գտնուած բաներն ալ առին բնակարան գացին։ Երկուքն ալ պառկիլ ուզեցին։ Գերին խորունկ քուն մը քաշել սկսաւ իսկ Ռոպէնսոն ջերմեռանդ սրտով շնորհակալ կ'ըլլար Աստուծոյ, ինքն ալ քնացաւ։ Հետեւեալ օրը նախաճաշի առեն ընկերոջը ըսաւ։

— Պատրաստ եղի՛ր որ նորէն ճամբայ ելնենք երկրորդ փորձ մ'ալ ընենք։

— Աստուած չընէ ըսաւ գերին։

— Ուրեմն դուն միտքդ դրե՛ս որ ինծի հետ միատեղ կեանքդ անգրնես այս կղզիին մէջ և տեղ մը չերթաս յարեց Ռոպէնսոն։

— Հրամայերես միայն թէ հաւրս հոս ըլլար ըսաւ գերին։

— Հայր ունի՞ս։

— Այո, բայց կռնալ ըլլալ որ իմ բռնուելէս վերջ մեռած ըլլայ։

Այս միջոցին Ուրբաթ գերին սիրտը ելաւ և անանկ կսկծաց որ կեակուրը ձեռքէն ձգեց սկսաւ աղբիւրի պէս արտասուք թափել սաստիկ լալով։ Ռոպէնսոն ալ չի կրցաւ ինքզինքը բռնել, անոր ալ ծնողքը միտքը եկաւ, երկուքը միասին

երկար ատեն լացին իրենց ծնողքներուն վրայ առանց իրարու հետ բան մը խօսելու: Ի վերջո Ռոպէնսօն ըսաւ .

— Մի՛ լար սիրելի Ուրբաթ, հայրդ պէտք է որ ողջ ըլլայ, շուտով կ'երթանք կը գտնենք ու հոս կը բերենք:

Այս խօսքերուն վրայ գերիին խելքը գլխէն գնաց ուրախութենէն փաթթուեցաւ Ռոպէնսօնի ոտքերուն ի նշան գուհուն ակութեան եւ ի նշան ծնողասիրութեան:

Բնութիւնը նոյնիսկ վայրենի մարդոց սորվեցողքեր է որ մարդիկ Աստուծոյ վերջ սիրեն իրենց ծնողքը, եւ ահա ասոր համար Ուրբաթ այնչափ կ'ուլար ու կ'ողբար:

Երբ գերիին ուրախութենէն առաջ եկած այլալութիւնը քիչ մը անցաւ, Ռոպէնսօն հարցուց .

— Կրնա՞ս նաւը անլուանգ մինչեւ ձեր եղած կղզին տանիլ .

— Այս ճամբան այնքան լաւ գիտեմ որ վրստահօրէն գիշերն անգամ կ'ենամ երթալ, վասնզի շատ անգամ եկեր գացեր եմ այս կղզին իմ քաղաքակիցներու հետ տօնախմբութիւն կատարելու մեր յաղթութեանը համար:

— Ուրեմն դուն ալ միւս վայօենի մարդոց պէս թշնամիներդ կը բռնէիր ու կ'ուտէիր:

— Բնականաբար ըսաւ գիրին:

— Դուն ալ քու բաժինդ կ'առնէիր:

— Հրամսերես մայց, վայ ինձ չէի գիտեր թէ մեղք է:

— Այս կղզիին ո՞ր կողմը կելէիք ընդ ան-
րապէս.

— Միշտ հաւաւային կողմը կելնէինք. վա-
սընդի այն տեղը բոլորովին մօտ էր մօր տեղին,
մենք հոն շատ մ'ալ քոքոյի ծառ կը գտնէինք:

Այս խօսքերուն վրայ Ռոպէնսոն երջանիկ
զգաց ինքզիրքը որ Աստուած զինքը հիւսիւսային
բերած ձգած էր. վասնզի եթէ հաւաւային կողմը
կողմը ձգած ըլլա՞նք շուտով կերակուր կ'ըլլա՞նք վայ-
րենի մարդոց. Ռոպէնսոն այս մտածումներէ վերջ
բաւ գեիին.

— Լաւ ուղեմն խօսք կուտամ քեզի որ եր
թանք հայո՞ղ փնտռենք ու գտնենք բայց այս խօս-
տուած ամիջապէս չեմ կրնար գործադրել վասնզի
հիմա այս եղա՞նքին պարտէզներ փորելու և բան
տնկելու ատեն է:

ԳԵՐԻՆ ՌՈՊԵՍՈՆԻՆ ԿԸ ՍՈՎՐԵՑՆԷ

Երկուքը մեկանոց սկսան իրարմէ աւելի
եռանդով հող փորել ու պատապ ատեննին ալ աշ-
խատիլ գործիքնին աւելի կատարելագործելու հա-
մար. Ռոպէնսոն շինեց տրմուղ մը, իսկ գերին ալ
շինեց երկու բիշ կարծր փայտէ:

Ռոպէնսոն ոչ միայն երեսն համար կը
հողար էական ռաները ալ եւ կուզէ՞ իր բնակա-
րանն ալ զարգարէ վասնզի կուզէր միշտ աղէկ ու
ապահովութեամբ ապրիլ: Ռոպէնսոն սկսաւ զար-
գարել ու գեղեցկացնել իր պարտէզը:

Պէսպէս ձեւերով եւ քառակուսիներով ինչ-
պէս նաեւ լայն ճամբաներով երկրաչափական

հաշուով մը: Ամէն մէկ պարտէզին մէջ զանազան բաներ տնկեց շատ մը ծառերէ զատ աճեցուց լեմօնի ծառեր: Շատ մը մատղաշ ծառերու վրայ հաջի ծառի ճիւղեր պատուաստեց:

Գերին պատուաստին վրայ կը զարմանար բայց Ռոպէնսոն անոր հասկցուց պատուաստին ինչ ըլլալը: Պարտէզին մէջ ցանեց նաև գետնախնձոր և շատ մը լազուտ: Ռոպէնսոնի ցանածները կը բազմանային կ'աճէին և առատապէս կը պտղաբերէին:

Ռոպէնսոն երբեմն թողը կ'առնէր և ձուկ բռնելու կ'երթար, շատ անգամ այնքան շատ ձուկ կը բռնէին որ չէին կրնար ուտել, մնացածը թող կուտային որ երթան. վասնզի Ռոպէնսոն կը խորհէր թէ լաւ չէ Աստուծոյ պարգեւը աւելորդ տեղը գործածել: Ձուկ բռնելէ վերջ կը լողային ընդհանրապէս: Ռոպէնսոն խիստ կը զարմանար գերին վրայ որ ձուկի պէս ծովուէ տակ կը մտնէր կ'ելլեր. խիստ բարձր ապառաժի մը ծայրէն ծովը կը նետուէր և ժամանակ մը ջուրին տակը կը մնար և ետքը մէկէն ջուրէն դուրս կ'ելլեր զանազան շարժումներով, և երբեմն կռնակին վրայ կը պառկէր և երբեմն ալ ալիքներուն վրայ կը մնար:

Երբեմն զուարճանալու համար որսորդութիւն կ'ընէին: գերին շատ յաջող կը գործածէր աղեղն ու տէգը, լամաի ձագեր և թռչուններ կը զարնէր պէտք եղածին համար, թէև Ռոպէնսոն աւելի խելացի և ճարտար էր բայց գերին ալ անկէ վար

չէր մնար. անիկա գիտեր ոսկորէ բաներ շինել քարէ և խեցիներէ զանազան. պիտանի գործիքներ կը շինէր. շատ յաջող էր փայտէ և տախտակէ բաներ հնարելուն մէջ. խիստ գեղեցիկ էին անոր շինածները այնպէս որ կարծես թէ երկաթէ գործիքներով շինուած էին: Օր մը պատահաւոր թելի ոսկոր մը գտաւ, անկէ քերիչ մը շինեց. խեցի գտաւ դանակ շինեց. ձուկի կարծրագած կաշի գտաւ խարտոց շինեց: Վերջապէս այս գործիքներով շինեց տան պիտանի շատ մը բաներ մեծ ու պզտիկ: Գերին Ռոպէնսոնին ծառի պտուղներէն հազ շինել սորվեցուց. այդ պտուղը հացի համ ունէր և հացի պէս սնունդ կուտար: Ռոպէնսոն գերիին հաց շինելու արուեստը աւելի կատարելագործեց: Գերիէն սորվեցաւ նաեւ քաքաօի պտուղէն շօքօլա շինել անոր փոշին կաթի մէջ եփելով:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ Կ'ՈՐՈՇԷ ԳԵՐԻԻՆ ԿՂԶԻՆ ԵՐԹԱԼ ՆՈՐԷՆ ՈԹՈՐԻԿ

Ռոպէնսոն այսպէս օրէ օր նորանոր դիպուածներու հանդիպեցաւ երբ գերիին հետ կղզիին ամէն կողմը շրջագայեցաւ անվախօրէն: Արդէն պարտէզին աշխատանքը լմնցած էր. Երթալու և գերիին հայրը գտնելու համար օր մը որոշեցին. բայց քանի օրը կը մօտենար այնքան Ռոպէնսոնի մտաւտուքը կը շատնար՝ Ռոպէնսոն կ'ըսէր գերիին.

— Եթէ այս վայրենի մարդիկ զիս թշնամիի տեղ դնեն, և քեզ չճանչնալով եթէ վրաս յարձակին ու զիս ուտեն ինչ պիտի րնենք:

Գերին ամէն կերպով ապահովցուց, երդումով պատասխանեց.

— Այդ բոլոր կասկածներդ երեւակայական բաներ են. ես աղէկ կը ճանչնամ իմ քաղաքացիներս. կ'երդնում ո՞ւր անոնք իրենց թշնամի չ'եղողի մը բնաւ ծուռ չեն նայիր:

Ռոպէնսոն հաւատաց գերին խօսքերուն եւ բարի հաւատքով որոշեց միւս օրը առագաստը բանալ եւ ճամբայ ելնել, ուստի նաւը որ ցամաք քաշած էին ջուրը ձգեցին. նոյն իրիկունը ութօր-ուան համար ուանելիք պատրաստեցին:

Այս ճամբորդութեան առթիւ գերին լամային միսը եփելու նոր եղանակ մըն ալ սովորեցուց Ռոպէնսոնի: Գերին այս անգամ լամային միսը եփելու համար թոնիր մը պատրաստեց եւ հտմով կերակուր մը պատրաստեց: Ռոպէնսոն շատ սիրեց այս կերակուրը:

Ճամբայ ելնելու նախընթաց իրիկունը ամէն բան պատրաստելէ վերջ երկուքն ալ պառկեցան քնազան: Կէս ժամ չ'անցած Ռոպէնսոն յանկարծ արթնցաւ ահաւոր կայծակի մը ձայնէն: Որոտման ձայները սաստիկ կը լսուէին: Գետնաշարժ, փայլակ եւ ալեկոծութիւն հոս ու հոն:

Ռոպէնսոն ձայն տուաւ գերին եւ ըսաւ.

— Ե՛լ նայէ.

Գերին աչքը բացաւ եւ ըսաւ.

— Աստուած իմ, ի՛նչ պիտի ընէինք եթէ ծովուն վրայ գտնուէի՛ք:

Այն միջոցին հեռուէն լսեցին թնդանօթի ձայներ. գերին կարծեց թէ որոտում էր: Ռոպէնսոն

հասկցաւ թէ թնդանօթի ձայն է. ուստի ուրա-
խութենէն կրակարանին քով վազեց առաւ անկէ
վառած փայտ մը և չուանէ սանդուղէն վեր ելաւ.
և ընկերոջն ալ ըսաւ որ իրեն հետեւի: Գերին
հետեւեցաւ անոր առանց տիրոջը միտքը գիտնա-
լու: Ռոպէնսոն մեծ կրակ մը վառեց լեւան վրայ
ծովին վրայ եղողներուն նշան տալու և հասկցե-
լու անոնց թէ իրենց մօտ կղզի մը կայ և հոն
կրնան ապահով օգնութիւն գտնել:

Ռոպէնսոն աղէկ գիտէր որ կղզին մօտ վը-
տանգի մատնուած նաւ մը կայ:

Սակայն կրակին բոցը հազիւ թէ վեր բար-
ձրացած էր, սաստիկ անձրեւ մը մարեց զայն:
Գերի և Ռոպէնսոն չի թրջելու համար բնակարան
վերադարձան:

Որոտում, կայծակ, փայլատակում աւելի
սաստկացան: Այս սոսկալի տղմուկներուն մէջ
Ռոպէնսոն կը լսէր թնդանօթի ձայները:

Բոլոր գիշերը ալեկոծութեան մատնուած նա-
ւուն վրայ մօածեց. երբեմն կ'ըսէր իւրովի.

— Երանի թէ նաւը ազատէր, նաւապետը
կղզի գար ու զինքն ալ նաւ առնելով Եւրոպա
տանէր:

Քանի մը անգամ դարձեալ կրակ վառեց,
բայց ամէն անգամուն ալ անձրեւը մարեց: Ուստի
Ռոպէնսոն կը մնար միայն աղօթել որպէսզի
Աստուած ազատէ այդ արկածեալները:

Առառւան դէմ փոթորիկը գաղըեցաւ: Ռո-
պէնսոն գերիին հետ թէ վախնալով և թէ յու-

սալով ծովուն մօտ գնաց. նայելու համար թէ ինչ պատահած էր: Հոն ցաւով տեսաւ թէ՛ ծովուն ալիքները իրենց նաւը քշած տարած էին: Սկսաւ լալ: Գերին ալ սրտաբեկ մնաց, որովհետեւ ալ չպիտի կրնար երթալ և իր հայրը գտնել:

Խեղճին երեսին գոյնը մեռելի գոյն դարձաւ, լեզուն կապուեցաւ. և տչքերը մթագնեցան. մարմինը կը դողար, երբեմն ձեռքը կսւրձ քին կը զարնէր և մազերը կը փէտտէր: Ռուպէնսոն տեսնելով անբաղդութիւնը սկսաւ ջաւակից ըլլալ և մխիթարել գերին ըսելով.

— Ո՛վ գիտէ սիրելիս, կրնայ ըլլալ որ մեր նաւուն կորուստը մեզի աւելի օգտակար ըլլայ: Ո՛վ գիտէ թերեւս այս փոթորիկը մեզի ուրիշ օգուտներ բերէ:

Գերին չի կրցաւ ուէ օգուտ գտնել իրենց նաւուն կորուստին մէջ:

Ուստի Ռուպէնսոն զայն տար համոզելու համար ըսաւ.

— Չե՞ս հաւատար որ ամենաբարին Աստուած մասնաւոր նպատակով մը այս փոթորիկը յարուցած ըլլայ. ի՞նչպէս քու տկար միտքդ կը համարձակի դատաստան ընել և չափի մէջ դնել ամենակալին անսահման խորհուրդը:

Գերին պատասխանեց.

— Քու խօսքդ ճշմարիտ է ընդհանրապէս. բայց մեզի համար ի՞նչ օգուտ կրնայ ունենալ այս ալեկոծութիւնը:

— Ի՛նչ չի կրնար ըլլար որ այդ փոթորիկը

ցրուէ այն թունաւոր և մահաբեր գոլորշիները որոնք կրնային գալ մ'ի կղզին ու զմեզ թունաւորել և մեզ մահ պատճառել, և կրնայ ըլլալ որ այն նաւը որուն վրայ մենք այնքան կը ցաւինք ցաւինք մօր կորուստն պատճառ դառնար: Ամեն սրարին Աստուած կարող է թէ զմեզ փրկել և թէ կորուստի մատնել:

Գերին լսելով այս ամէնը, զգաց իր սխալը և զղջաց իր տրտունջին համար և հնազանդեցաւ Աստուծոյ արդար դատաստանին:

Ռոպէնսոն անդադար ծովուն երեսը կը նայեր. համազուած էր որ անպատճառ նաւ մը պիտի տեսնէ: Բայց բան մը չի տեսաւ բացի ծովէն: Այլևս համոզուեցաւ որ թնդանօթի ձայն կարծածը որոտումի ձայն էր: Ուստի տրտմեցաւ և ետ դարձաւ իր բնակարանը երթալու համար: Սակայն իրեն այնպէս կուգար թէ նաև մը եկած և կղզիին մօտ խարսխած է: Ուստի նորէն լեռ բարձրացաւ. հոն ալ բան մը չի տեսաւ. ուրիշ աւելի բարձր լեռ մը ելաւ. հոնկէ յանկարծ տեսաւ, շատ հեռուն մեծ նաւ մը:

Ռոպէնսոնի ուրախութիւնը անպատմելի էր, ինչ ընելը չէր գիտէր. կայծակի պէս թռաւ, շնչասպառ հասաւ իր բնակարանը, վրան առաւ զէնքերը, առանց բան մը ըսելու գերիին — որ զարմացած կը կենար անոր իրար անցնելուն համար, — «Ահա անոնք հոն են, չո՛ւտ չո՛ւտ ըսելով սանդուղէն վեր ելաւ ու վազեց գնաց թըռչունի նման:

Գերին կարծեց թէ վայրենի մարդիկ եկած են։ ուստի ինքն ալ առաւ իր զէնքերը և ետեւէն գնաց մեծ արագութեամբ մը։

Ռոպէնսոն հեռուէն գերին ցոյց տուաւ նաւը։ գերին հասկցաւ Ռոպէնսոնի խռովութեան և շփոթութեան պատճառը։ Ռոպէնսոն ուրախութենէն երբեմն կը ցատկէր և երբեմն ձայներ կը հանէր, և երբեմն ալ կը գրկէր գերին ըսելով.

— Հիմա կը դառնանք Եւրոպա. հոն դուն պիտի տեսնես Համպուրկ քաղաքը. հոն պիտի մոռնաս այստեղի քաշած նեղութիւններդ. հոն պիտի զուարճանանք և հանգիստ ու ցանկալի վիճակի մը տէր պիտի դառնանք։ Մէկ կողմէ Ռոպէնսոնի բերնէն խօսքերը աղբիւրի պէս կը հոսէին. միւս կողմէ անհամբերութեամբ կ'ուզէր հասկնալ թէ նաւուն մէջ գտնուողները ինչ ազգի մարդիկ են։ Բայց թէ ինչպէս պէտք էր հասկնալ։ Ուզեց ձայնել նաւուն մէջը եղողներուն. բայց անօգուտ։ Կրակ վառեցին և այնքան մեծ կրակ մը վառեցին որ բոցերը մինչև ծառերուն բարձրութիւնը ելաւ։ Կրակը մէկ ժամէն աւելի վառեցաւ, բայց ամենեւին փոխադարձ նշան մը չի արուեցաւ և նոյն իսկ նաւակ մը ծով չ'իջեցուցուեցաւ մեծ նաւէն։ Ուրբաթ գերին ուզեց լողալով դէպի նաւը երթալ որպէս զի մէջը եղողները ցամաք հրաւիրէ։ Ռոպէնսոն հաւանեցաւ գերին առաջարկին։ Գերին շուտով լաթերը հանեց. բերանը իբր խաղաղութեան նշան, ծառի կանանչ ճիւղը բերանը առաւ և սկսաւ ալիքնե-

րուն վրայէն լողալով երթալ: Ռոպէնսոն աչքերովը կը հետեւէր անոր: Գերին յաջողութեամբ նաւ հասաւ և մէս երկու անգամ նաւուն չորս բոլորը պատեցաւ: Մէջիններուն սկսաւ կանչել. բայց ոչ ոք երեւցաւ: Ի վերջոյ տեսաւ որ նաւուն մէկ կողմէն ոանդուղ մը կար կախուած, վեր ելաւ կանաչ ճիւղը ձեռքը:

Վեր ելնելուն պէս նախ ասդին անդին նայեցաւ. հոն, իրեն համար բոլորովին նոր սև ու բրդոտ կենդանի մը տեսաւ. սարսափելի վախցաւ: Երբ կենդանին գերին տեսաւ հաչեց. գերին ալ ատանկ ձայն մը լսած չ'ըլլալով սաւառիկ վախցաւ. բայց կենդանին մէկէն սկսաւ քծնիլ և իրեն քսուիլ: Ասոր վրայ գերին այլևս չի վախցաւ. կենդանին ալ աւելի մօտեցաւ. պոչը խաղցնելով և ողբագին ոռնալով, կենդանիին այս ընթացքէն գերին գուշակեց որ իրմէ օգնութիւն կ'ուզէ: Երբ կենդանին հանդարտ դրան քով կեցաւ, գերին համարձակեցաւ կենդանին սիրել և գգուել. որ կարծես թէ ուրախութեամբ կը զուարճանար: Գերին կենդանիին այդ ընթացքէն քաջալերուած շարունակ վեր վար կը պատէր և մարդ կը կանչէր բայց մարդ չերեւցաւ, և երբ իր չտէսած բաներուն վրայ նայելով կը զարմանար յանկարծ ետեւէն մէկը զարկաւ իրեն այնպիսի սաստկութեամբ մը որ վար ինկաւ: Վեր ցատքեց սարսափելով, աչքը չորս դին դարձուց, զարհուրեցաւ մնաց. հոն տեսաւ ծուռ եղջիւրներով և երկայն մօրուքով կենդանի մը որ ետեւի

երկու ոտքերուն վրայ ելաւ կեցաւ երկրորդ ան-
գամ զարեւելու սպառնալիքով : Գերին սոսկալով
և չգիտնալով անոր եւրոպական այժմը ըլլալը և
չգիտնալով անոր կաթը առնելու համար նաւուն
մէջ պահուած ըլլալը սարսափահար աղաղակեց և
ծովը նետուելով փախաւ : Իսկ առջի տեսած կեն-
դանին որ մեծ ու մազոտ շուն մըն էր գերիէն
չկատուելով սկսաւ անոր ետեւէն լողալ երխալ :
Գերին երբոր ետեւէն լողալու ձայն կ'առնէր կը
կարծէր թէ այն եղջիւրաւոր կենդանին էր որ
ետեւէն կը վազէ, զարհուրանքի ենթարկուած
սկսաւ ծովուն տակը մտնել ու ելլել ինքզինքը
վտանգի ենթարկելու աստիճան լողալով : Գերին
չէր համարձակէր ետին նայիլու, քիչ մը կը
հանգչէր նորէն արագ արագ կը լողար այնպէս որ
շունը չէր կրնար ետեւէն հասնիլ : Երբ ցամաք
հասան առանց կարենալու խօսք մը զրուցել ին
կաւ Ռոպէնսոնի առջև և մարեցաւ քիչ վերջ
շունն ալ Էկաւ հասաւ : Ռոպէնսոն ջանաց որ իր
հաւատարիմ ընկերոջ խելքը գլուխը բերէ : ուստի
սկսաւ շփել, թնցել, շունչ տալ և բարձր ձայնով
անունը կանչել : վերջապէս գերին աչքը բացաւ և
նշան տուաւ թէ ողջ է : Քիչ վերջ երբ խելքը
գլուխը եկաւ պատմեց ինչ որ անցած դարձած էր,
ըսաւ նաև թէ կարծեմ այն հրէշ կենդանին այս
շարժող մեծ շերան տյսինքն նաւուն տէրն էր,
որովհետև ուրիշ մարդ չէր տեսած հոն : Ռոպէն-
սոն այս պատմութիւնները զարմանալով կը լսէր :
Խորհելով հասկցաւ որ եղջիւրաւոր կենդանին այժմ

մըն է, և թէ նաւը աւազի վրայ նստած է ու մէջի ճամբորդներն ալ մակոյկներու մէջ նստելով փախած են: Բայց չկրգաւ հասկնալ թէ փախչողները կրցած են ողջ մնալ, եթէ դէպի իրենց կըղզին եկած ըլլային պէտք է որ իրենց ելած տեղը մօտենային, արդէն ոտքի նշան ալ չկար. իսկ եթէ փախչելու ատեն խեղդուած ըլլային պէտք էր որ կամ մօրմիննին և կամ մակոյկը տեղէ մը երեւնար և ծովեզերքը դուրս շետուած ըլլար: Երբ այսպէս կը խորհէր յանկարծ միտքը ինկաւ փոթորիկը որուն ազդեցութեամբ կրնար մակոյկը ուրիշ տեղ ինկած ըլլալ: Մտածեց թէ փոթորիկը զանոնք տարաւ դէպի արեւմուտքի կղզիները կամ այն է որ կորսուեցան խեղճերը և կամ հոսանքին մէջ ինկան և կը չարչրկուին:

Երանի թէ կ'ըսէր Ռօպէնսոն ինքնիրեն արեւմտեան կղզիներէն միկը գացած ըլլան: Այս մտածումները յայտ եց նաև գերիին որ համաձիտ գտնուեցաւ: Կարելի չէր անոնց ճար մը ընել բայց ուզեցին նաւուն մէջէն պիտանի բաները դուրս հանել, սակայն նաւակ չկար որպէս զի նաւուն մօտ երթային: Ռօպէնսոն չէր համարձա կէր յողալով նաւը երթալ և եթէ երթար իսկ ինչ շահ բան մը չէր կրնար ազատել, լաստ մը շինել որոշեց անով երթալու և պիտանի բաները կարենալ ազատելու համար: Մէկ կողմէ գերին ուտելիք պատրաստելու գնաց և մըս կողմէ սկսան լաստը շինելու համար ծառեր կտրել: Գերին իրիկուան դէմ հազիւ կրցաւ դառնալ: Ռո-

պէնսոն ալ շան հետ զուարճացաւ. իր երկրէն ի
քաղաքացին ըլլալուն անոր բնութիւնը լազ գի
տէր: Շունն ալ իր կողմէ սէր և ուրախութիւ
թոյց կուտար և Ռոպէնսոնին հաճելի ըլլալու հա
մար իր սորված խաղերը կ'ընէր անոր. գերի
երբ դարձաւ, Ռոպէնսոն նախ շունը կերակրեց
Այդ գիշերը տղուոր լուսին կար երկուքն ա
լաստը շինելու աշխատեցան, կէս գիշերէն վեր
քուններնին կոխեց պառկեցան խոտին վրայ շուն
ալ պահապան կեցաւ իրենց վրայ մինչև առաւօտ

ԴԷՊԻ ՆԱԻ Կ'ԵՐԹԱՆ

Հազիւ թէ արշաշոյսը բացուած էր Ռոպէն
սոն արթնցաւ և արթնցուց գերին: Երկուքը մէ
կանց աշխատեցոն և մինչև իրիկուն լաստը շի
նեցին պատրաստուած գորանները իրարու կի
կապելով: Լաստը գրեթէ քսան ոտնաչափ լայ
նութիւն և երկայնութիւն ունէր: Լաստը բարե
բախտաբար ծովուն քով շինած էին եւ երբ մա
կնթացութիւն եղաւ և ծովը բարձրացաւ լաստ
ջուրին վրայ ելաւ, վեց ժամ յետոյ նստան իրեն
լաստին վրայ և երբ տեղատուութեան սկսաւ
ծովը, առաւ քչեց լաստը և մտնեցուց զայն կէ
ժամուան մէջ նաւուն: Ռոպէնսոն նաւը մտաւ չ
մտաւ սկսաւ նաւուն շատ մը տեղերը համբուրե
մեծ յուզումով վասնզի Եւրոպայէն հկած էր
մէջը Եւրոպացի նստած էր:

Այս պարագաները իր գուլթը կը շարժէին։
Սակայն աւա՞ղ, ո՞ւր էին այն սիրելի եւրոպացի-
ները, նաւը կար՝ սակայն իրենք չիկային. արդ-
եօք ալիքներուն մէջ խեղդուած էին՝ չէր գի-
տեր։

Այս մտածումներէն պաշարուած էր Ռօպէն-
սոն և յօժարութեամբ պատրաստ էր տալ իր ցա-
ւատանջ կեանքին կէսը, միայն թէ մարդ և նա-
ւը վարող գտնէր ու միասին եւրոպա երթար։
Այս ակնկալութիւնները մտքէն հեռացնելէ վերջ
սկսաւ մտածել թէ պէտք է նաւուն մէջ գըտ-
նուած և իրեն պէտք ըլլալիք բաները դուրս
հանէ՝ յետոյ գործածելու համար քանի որ նաւը
տէր չունէր արդէն։ Իսկ եթէ պատահի որ ապ-
րանքները նաւէն դուրս հանելէն վերջ եթէ տէրը
մէջտեղ ելլէ այն ատեն իբր աւանդ ետ դարձնէ։

Երբ Ռօպէնսոնին խելքը գլուխը եկաւ, եւ-
րոպայէն եկած նաւը տեսած ըլլալուն ուրախու-
թենէն ալլալած ըլլալուն համար, իր առաջին
գործը եղաւ նաւը առանց մնասելու ցամաքին
վրայէն դէպի ծով քշել և գերիին հետ միասին
մէջը մտնելով դէպի եւրոպա ճամբայ իյնալ, հա-
կառակ պարագային եթէ եւրոպա չկարենայ եր-
թալ գոնէ Ամերիկա երթալով հոն գտնուող եւ-
րոպացիները գտնէ։ Վերջապէս միտքը դրաւ այս
մեծ սակայն անկազմ նաւով ճամբայ ելլէ թէեւ
նաւավարութիւն չէր գիտէր։

Ռօպէնսոն իր լստով նաւուն շուրջ պտտե-
լաւ և կողմէ քննեց ջուրին բարձրութիւնը,

բայց յուսահատեցաւ որովհետեւ ջուրը այնքան
ցած էր որ հնար չէր նաւը դէպի ջուրը քշել։
Արդէն փոթորիկէն նաւը խրած էր երկու ժառե-
րու մէջտեղ և կարելի չէր ոչ առաջ հրել և ոչ
ալ ետ։ այնպէս դաժուեր էր։

Ուստի Ռօպէնսոն յոյսը կտրելով, պատրաս-
տուեցաւ մտնել նաւը և պարպել այն բաները ինչ
որ իրեն համար կարեւոր էր։ Գերին չէր մոռցած
քանի մը օր առաջուան քաշած վախը ուստի իր
տէրոջը հետ միասին նաւ մտաւ։ սակայն վախէն
սկսաւ դողդղալ երբ տեսաւ եղջիւրաւոր հրէշը որ
զինքը չափազանց վախցուցեր էր։ Սակայն այծը
առջի օրուան պէս կատղած չէր։ որովհետեւ երեք
օրէ ի վեր ռան մը կերած չըլլալով ուժաթափ ե-
ղած և տկարացած էր։

Ռօպէնսոն ամէն բանէ առաջ ուտելիք բան
մը փնտռեց անօթի այծը կշտացնելու և զօրա-
ցրնելու համար։ Նաւուն մէջ գտնուած ամէն
տեղիւրուն ալ ծանօթ ըլլալով առանց դժուարու-
թեան գտաւ իր փնտռած խոտը։ երբոր այծին
առջեւ լեցուց խեղճ կենդանին այնպէս մը սկսաւ
յարձակիլ որ իբրեւ թէ ամէնքը մէկանց մէկ ան-
գամէն ուտել կ'ուզէր։ Ռօպէնսոն չափազանց
ուրախ եղաւ տեսնելով այս բանը։ սակայն գերին
այն աստիճան կը սարսափէր այծէն որ վախէն
չէր կրնար շեշտակի անոր նայիլ։ որովհետեւ
գերիին անծանօթ էր այծը իր երկրին մէջ չգըտ-
նուելուն համար։

Ռօպէնսոն մտաւ նաւուն շտեմարանը և աչ-

քէ անցուց անոր իւրաքանչիւր խորշերը դտնելով
հոն իրեն համար չափազանց կարեւոր բանք,
ինչպէս՝ լաւ տեսակէ պակսիմաթ, բրինձ, ցորեն,
ալիւր, գինի, վառօդ, գնդակ: Գտաւ նաեւ թըն-
դանօթ, հրացան և զանազան սուրեր, դանակներ,
կացիններ, սղոցներ, մկրատներ և զանազան տե-
սակի երկաթէ գործիքներ: Գարձեալ տեսաւ հոն
տեսակ տեսակ ամաններ, ամսէներ և խոհանոցի
ամէն կերպ առարկաներ: Գտաւ նաեւ զգետ-
ներ, կտաւ, ասուի, կօշիկ, գուլգայ և այլն, այն-
պէս որ Ռօպէնսոն ուրախութենէն խենդեցաւ:

Այս ամբողջ գտածներէն մէկ բան միայն եթէ
առաջուց իրեն տրուեր սիրով պիտի տար այն
ոսկիէ գունդը զոր մէկ կողմ ձգել մոռցեր էր:
Իսկ Ուրքաթ գերին ահաբեկ կը նայէր այս զա-
նազան առարկաներուն վրայ որովհետեւ անոնց
ամէնն ալ իրեն անծանօթ էին և անոնց գործա-
ծութեան կերպը բնաւ չէր գիտէր: Սակայն ընդ-
հակառակը, Ռօպէնսոն ուրախութենէն կուլար
տղու մը պէս երբ ձեռքը կը դպցնէր առարկա-
ներէն որ եւ է մէկին: Ան գրեթէ չուարած չէր
գիտէր թէ ո՛րը առնէ և ո՛րը ձգէ: Ամէնէն վերջ
ուզեց իջնել նաւուն ամէնէն ստորին մասը բայց
տեսաւ որ առջին ջուրով լեցուած էր:

Ռօպէնսոն սկսաւ մտածել թէ առաջին ան-
գամ ի՞նչ բան պէտք էր համար տանիլ. ոչ մէկ
կերպով չէր կրնար որոշում մը տալ. երբեմն մէկ
բանը կ'ստնէր երբեմն ուրիշ մը, որ իրեն կարե-
ւոր կը թուէր, յետոյ ալ կը ձգէր և ուրիշ մը

կ'առնէր: Սակայն, ի վերջոյ, սկսաւ պաղարիւ-
նով մտածել և որոշեց ամենէն արժէքաւոր ու
կարեւոր բաները ցամաք փոխադրել. այսպէս վեր-
ցուց. — Ա. Երկու տակառ, մէկը վառօդ, միւսը
մանր գնդակ. Բ. Երկու հրացան և երկու զոյդ
ատրճանակ, երկու թուր և երկու դանակ. Գ.
Երկու ձեռք զգեստ, մէկը՝ իրեն, իսկ միւսը՝ գե-
րիին համար. Դ. Երկու երկվեցեակ շապիկ. Ե.
Երկու կացին, երկու սղոց, երկու քերիչ և եր-
կաթէ գաւազաններ ու քանի մը մուրճ և ուրիշ
զանազան տեսակի երկաթէ գործիքներ. Զ. Քանի
մը կտոր գիրք, ձերմակ թուղթ, գրիչ, մելան,
է. Հրահաններ արիթով և քարով. Ը. Մէկ տա-
կառ պաքսիմաթ. Թ. Քանի մը կտոր հաստ կը-
տաւ. Ժ. Այծը: Ռօպէնսոն գթասիրտ ըլլալուն
էր որ հուզեց այծը հոն ձգել երեսի վրայ, որով-
հետեւ նաւը ընկղմեալ վտանգին մէջն էր: Ամէն
բանէ առաջ պէտք էր լաստին վրայ մասնա-
ւոր տեղ մը շինել:

Ռօպէնսոն նաւապետին խուրին մէջ գաած
էր աման մը ոսկի և արկղիկ մը լեցուն ագաման.
դով, յայց հմտեցաւ անոնց. որովհետեւ անոնց
պէտք չունէր:

Ռօպէնսոն այս միջոցին անօթի ըլլալով ու-
զեց քիչ մը ճաշել այս անգամ եւրոպական ձե-
ւով որովհետեւ շատոնց է ի վեր կարօտցած էր:
Նստաւն մէջ գտաւ չոր միս և ձուկ քանի մը
պակսիմաթ, կարագ, իւղ և պանիր. գտաւ նաեւ
շիշ մը գինի. սեղանը դրաւ նաւավարին խուցը:

կանչեց գերին՝ և աթոռներով սեղան նստան։
ինը տարի յետոյ միակերպ կերակուրներէ վերջ
այսպիսի սեղան մը արտակարգ ուրախութիւն
պատճառեց Ռօպէնսոնի։

Իսկ գերին որ չէր գիտէր թէ Եւրոպացիներ-
րու կերակուրը ինչ է, չէր գիտէր թէ ինչպէս
գործածէ դա՛նակն ու պատառաքաղը. Ռօպէնսոն
կը սորվեցնէր իրեն. գերին ալ կը փափաքէր նը-
մանիլ օիրոջը, պատառաքաղով կտոր մը միս
առաւ, բերանը տանելու ատենը՝ ըստ իր սովո-
րութեան պատառաքաղին կոթը ձեռքին հետ բե-
րանը տարաւ այսպէսով միսին կտորը դէպի ա-
կանջին կողմը գնալ։ Ռօպէնսոն ուզեց գինի մը
խմցնել գերիին բայց ան չուզեց խմել որովհետեւ
միայն ջուր խմել վարժուած էր և չէ՞ կրնար
բարկ ըմպելիներ խմել, բայց պակսիմաթին վրայ
խենդեցաւ. ախորժակին յարմար ըլլալով։

Մակընթացութիւնը սկսած ըլլալով լաստին
վրայ ելլելով նաւէն դուրս ելան. ջուրին բարձ-
րանալովը լաստը ինքնին դէպի ցամաք կը յա-
ռաջանար և քիչ ժամանակի մէջ կղզի հասան և
պատրաստուեցան ցամաք հանել այն ամէն բա-
ները որոնք բեռցուած էին լաստին վրայ։

Գերին հետաքրքրուեցաւ և ուզեց հասկնալ
ի՞նչ օգուտ ունէին այդ բաները որոնք դուրս
հանեցին նաւէն, բայց Ռօպէնսոն գերիին այդ
մտածումը ջնջելու համար անմիջապէս անցաւ
ծառի մը ետեւ, հանեց իր զգեստները ու հագաւ
նաւէն բերած հագուստները, գուլպաներն ու

կօչիկներն ալ հագաւ ու այսպէսով զօրականի մը
երեւոյթը ստացաւ: Գլխարկը դրաւ գլուխը, սուրը
կապեց մէջքը և մէկէն ի մէկ եկաւ կանգնեցաւ
Ուրբաթ գերիին առջեւ: Գերին՝ զարմանալով ետ
ետ փախաւ, որովհետեւ մէկէն չի ճանչցաւ իր
տէրը, զայն գերբնական հոգի մը կարծելով: Ռօ-
պէնսոն՝ չկրնալով իր ծիծաղը զսպել, ձեռքի
նշանով գերին կանչեց իր մօտ և հաստառելով թէ
ինք միշտ նոյն Ռօպէնսոնն է միայն հագուստը
փոխուած: Յետոյ նաւաժարի հագուստ մը տուաւ
գերիին և հասկցուց թէ ինչ գէտ պէտք է հագ-
նի. պատուիրեց միեւնոյն ատեն որ իրեն պէս
երթայ ծառերուն ետեւը ու հոն փոխէ զգեստ-
ները:

Գերին հնազանդեցաւ տիրոջը հրամանին և
գնաց զգեստները փոխելու. սակայն այս հագ-
ուելը բաւական երկատ տեւեց, որովհետեւ գերին
հագուստները հագնելու կերպը չէր գիտեր և այս-
պէսով միշտ հագածը կը հանէր կրկին հագնելու
համար. օրինակ՝ երկու ոտքերը խոթեց շապիկին
թեւերուն մէջ. նմանապէս երկու թեւերը ան-
ցուց վարտիքին մէջէն. այսպէսով գլուխը գոց-
ուեցաւ. կը ջանար վերադառնալ կռնակի կողմէն
կոճկել: Վերջապէս փորձելով փորձելով, հազիւ
կրցաւ հասկնալ իր սխալը:

Երբ գերին ճշգորէն կրցաւ լաթերը հագնիլ,
ուրախութենէն նկսաւ ցատկոտել տղու մը պէս.
մանաւանդ թէ այդ զգեստները մարմինը կը պաշտ-
պանէին ճանճերու խայթումներէն: Միայն կօ-

շիկնէրը զինքը կը նեղէին. ուստի խնդրեց որ զանոնք չի հագնի: Ռօպէնսոն սորվեցուց գերիին կացինի ինչպէս նաեւ ուրիշ գործիքներու գործածութիւնը: Այս գործիքներով անմիջապէս աշխատանքի սկսելով, լաստին համար կայմ մը շինեցին որովհետեւ շատ կարեւոր էր և որ առագաստ մը պարզելով պիտի կրնային դիւրութեամբ նաւուն մօտենալ առանց սպասելու մակրնթացութեան: Մինչ Ռօպէնսոն կայմը կը պատրաստէր, գերին ալ դրկեց որ քնակարան երթայ և լամաները կթէ, որովհետեւ երկու օրէ ի վեր խեղճ կենդանիները անխնամ ձգուած էին: Գերին երբ հեռացաւ, Ռօպէնսոն լեցուց հրացանը և պահեց որպէսզի երբ գերին վերադառնայ այն ատեն միայն պարպէ:

Գերին վերադարձին շատ զարմացաւ երբ տեսաւ որ կայմը շատ շուտ լինցած էր: Ռօպէնսոն ճիշտ այդ միջոցին ծովուն վրայ տեսաւ բազ մը որ ձուկը բերնին կը թռչէր. ըսաւ գերիին. «Նայէ՛, սա թռչունը հիմա պիտի իյնայ» և անմիջապէս ծունկի գալով հրացանը պարպեց և թռչունը մէկէն գետին ինկաւ: Այս բանը այնքան սոսկում ազդեց գերիին, որ վախէն գետին փռուեցաւ, կարծելով թէ ինք զարնուած էր: Գերին այդ վայրկեանին ահաբեկ՝ կարծեց թէ թռչւան չափաւոր ինքը՝ Ռօպէնսոնն է. ուստի ծունկի գալով սկսաւ բազկատարած աղօթել Ռօպէնսոնի առջեւ, առանց բառ մը արտասանելու:

Այս տեսարանին առջեւ չդիմանալով Ռօպէնսոնի սիրտը և մանաւանդ աւելորդապաշտական գաղափարին երեւան գալը տեսնելով, վերցուց գերին, գրկեց զայն սիրով և յորդորեց որ վախը դադրեցնէ և ապահով ըլլայ. յետոյ ըսաւ, ասկէ վերջ քեզի ալ պիտի սորվեցնեմ այսպէս կրակել կայծակի նման. հասկցուց վառօդին եւ հրացանին ինչ զօրութիւն ունենալը եւ որպէսզի գործնականին մէջ ցոյց տայ, լեցուց հրացանը եւ գերին տալով հրամայեց որ արձակէ։ Սակայն գերին սոսկալի վախով մը՝ աղաչեց Ռօպէնսոնին որ ինք նետէ։ Ռօպէնսոն հարիւր քայլ հեռաւորութեան վրայ նշան մը դրաւ՝ պարպեց հրացանը եւ նշանին զարկաւ։

Այդ միջոցին քիչ մնաց գերին վախէն կրկին գետին փռուէր. ան կը կարծեր թէ այդ տեսած բաները բնութենէն բոլորովին դուրս բաներ էին։ Դրած նշանը կտոր կտոր եղած էր նետուած գրնդակէն։ Ռօպէնսոն այսպէսով լաւ մը հասկցուց գերին թէ ասկէ յետոյ շատ դիւրաւ պիտի կըրնան հալածել վայրենիները, այսպէս որոտումի նման գնդակը անոնց վրայ նետելով։

Իրիկունը վրայ հասած ըլլալով, վերադարձան իրենց բնակարանը, օրուան աշխատանքներէն հանգստանալու համար։

Ռոպէնսոն կղզին ոտք կոխելէն ի վեր այդպէս հանգիստ գիշեր մը չէր քնագած, որովհետեւ այդ օրէն ասդին առաջին անգամն ըլլալով ձեռք անցուցած էր իր փափաքածները. ուստի փառք տուաւ Աստուծոյ, որուն մեծապէս պարտական էր տեսած երջանկութեանը համար:

Սակայն Ռոպէնսոն բաւական չհամարելով իր երախտագիտական մաղթանքները ուզղել Աստուծոյ, ուզեց որ գերին ալ մասնակցի անոր, ուստի սորվեցուց անոր շնորհակալութեան աղօթքը:

Հետեւեալ օրը խիստ կանուխ ելան նաւէն, հանած բոլոր բաներնին տարին անտառին մէջ և վրան ծածկեցին տերեւներով, որպէս զի գոնէ մասաւր ժը անձրեւէն պաշտպանուի: Երբ ծովը սկսաւ բարձրանալ, ուստի ճարճայ ելտն նաւ երթալու և շնորհիւ լաստին և իրենց շինած թիակներու, առանց դժուարութեան կրցտն նաւին մօտենալ և մտնել նաւ. այս անգամ սակայն ինչ որ գտան նաւուն մէջ լաստին վրայ բեռցուցին որպէս զի լաստը աւելի ընդարձակուի և աւելի բեռ առնէ:

Ռոպէնսոն խորհելով որ նաւուն մէջ գտնուածները ամբողջ մէկ անգամէն կարելի չէ ցամաք փոխադրել, որոշեց այս անգամ ալ առնել անոնք միայն որոնց անմիջականօրէն պէտք կրնայ ունենալ: Առաջին անգամ որոշեց դուրս հանել նաւուն թնդանօթներէն մին, գործածելու համար զայն իրեն ապահովութեանը համար. վասն զի

կը վախճար որ վայրենի մարդիկ գային և յափշտակէին այն ամէն բաները, զոր նաւէն մեծ դժուարութեամբ դուրս բերած և պահած էին անտառին մէջ. և արդէն այդ անտառը շատ մօտ էր այն տեղին ուրկէ վայրենիները նաւով ցամաք կ'ելլէին: Թէև կրնար հրացանով զանոնք սպաննել, բայց ի նախազգուշութիւն թնդանօթ ալ հանեց և լաստին վրայ դրաւ. նաև երեք պարկ նպարեղէն, երկու օնտուկ գամ և գինի, տասներկու կացին, տակառ մը վառօդ, կապարէ գնդակ, առագաստ մը և ցորեն աղալու համար երկանաքար մը. ասոնք իրեն աւելի կարեւոր ըլլալուն աղամանդները նաւուն մէջ ձգեց:

Տակաւին չմեկնած Ռոպէնսօն, լաւ մը քննեց նաւը և տեսաւ որ մէջը արդէն ջուրով լեցուած է, ալիքները զարնելով նաւուն կողերուն տախտակները փրցուցեր էին, հասկցաւ թէ՛ եթէ նաւը երկրորդ ալեկոծութեան մը հանդիպի, բոլորովին պիտի խորտակուի, այս պատճառով աշխատեցաւ նաւէն կառելի եղածին չափ շատ աւելի բան դուրս հանել:

Այդ միջոցին հովը արդէն դէպի ցամաք սկըսած էր փչել. առագաստ բացին և թիերը քաշելով շատ յաջողօրէն մօտեցան ցամաքին: Ռոպէնսօն զղջաց թէ ի'նչպէս ոսկին և աղամանդները միասին չէր առած, թէև ինքը այդ վիճակին մէջ պէտք չունէր. սակայն կրնար ըլլալ որ անոնց տէրը ողջ ըլլալով իրմէ պահանջէր:

Յետոյ կ'ըսէր իւրովի. եթէ հովը սաստկա-
նայ և ալիքները կտոր կտոր ընեն նաւը և ոսկին
ու ադամանդները կորսուին, այն ատեն թէ խղճիս
և թէ Աստուծոյ առջև պարտական չե՞մ մնար.
Ի՞նչպէս պիտի արդարանամ խղճիս առջև: Ռո-
պէնսոն այս մտածումներուն մէջ կը տանջուէր
և կը խորհէր ետ դառնալ և նաւուն մէջ մնա-
ցածներն ալ առնել, բայց արդէն լաստը ցամա-
քին մօտեցած էր: Ռոպէնսոն անմիջապէս նշմա-
րեց թէ ջուրերը քաշուելուն հետեւանքով հա-
նած բաներնին ծովը պիտի թափէր, արդէն լաս-
տին գլուխը մէկէն ի մէկ աւազին վրայ խրեցաւ,
բարեբախտաբար Ռոպէնսոնն ու գերին լաստին
ետեւի կողմը կեցած էին և կրցան արգելք ըլլալ
լաստին ետեւը դրուած բաներուն ծովը թափե-
լուն:

Լաստը աղէկ մը տեղաւորելէ վերջ, սկսաւ
նաւէն հանած բաները դէպի ցամաք կրել ջու-
րին և տիղմին մէջէն քալելով և այնքան արագ
և կոկիկ կերպով կատարեցին այդ պարպումի
գործողութիւնը, որ կրցան շուտով մը վերադառ-
նալ նաւը՝ ջուրերը տակաւին չի բարձրացած:

Ռոպէնսոն նաւը ելնելուն պէս ոսկիին ու ա-
դամանդին արկղը առնելով տեղաւորեց լաստին
վրայ և այս կերպով ան խղճի թեթեւացում մը
ունեցաւ: Ժամանակ գտաւ նաւէն դարձեալ դուրս
հանելու պզտիկ սայլեր, զգեստներ, կտաւներ,
գործիքներ և տան մէջ գործածելի առարկաներ,

կանթեղ մը, ինչպէս նաև բոլոր այն թուղթերը, զորս գտաւ նաւավարի խուցին մէջ:

Ծովուն ջուրերը բարձրանալուն ճամբայ ելան և ջուրին հոսանքէն ու հովին շնորհիւ շուտ մը ցամաք հասան: Ռոպէնսօն չուզեց այլ եւս աշխատիլ այդ օրը, բայց որովհետև կը վախնար որ կ'անձրեւէ և նսւէն դուրս ցամաք հանած բաներնին կը թրջին և անպէտ կը դառնան, նամանաւանդ վառօդը որ փոքր խոնաւութենէ մը վերջ այլ եւս չգործածուիր, նսւէն դուրս հանած առագաստովը տաղաւար մը շինեց ուր պահեց իր թանկարժէք գանձերը:

Ռոպէնսօն նսւէն դուրս հանած ըլլալով, մկրատ, ասեղ և դերձան, անոնց շնորհիւ կրցաւ տաղաւարը շուտ մը կարել: Ան գերիին ալ սորվեցուց անոնց գործածութիւնը. գերին թէ կ'աշխատէր և թէ կը զարմանար այս նորօրինակ գիւտին վրայ, կը բաղդատէր իր ցեղը Եւրոպացիներուն հետ և կ'եղրակացնէր թէ՛ իրենք անոնց մօտ յիմար, խեղճ և բթամիտ արարածներ են:

Այս գործը լրացնելէն վերջ Ռոպէնսօն երբ տեսաւ որ երեկոյ ըլլալու բաւական ժամանակ կայ, ուզեց գերիին հասկցնել թէ՛ թնդանօթի ինչ զարմանալի գիւտ մըն է:

Ուստի թնդանօթը գետեղեց ճիշդ ծովուն դէմ. որպէս զի երբ ուռմբը արձակուի, գերին տեսնէ թէ՛ որքան հեռուն կրնայ երթալ. Ռոպէնսօն կրակ տուաւ թնդանօթին: Երբ գերին

Թնդանօթին ահարկու ձայնը լսեց՝ այնքան սաստիկ վախցաւ որ ամբողջ մարմնով սկսաւ դողալ. հակառակ որ մէկէ աւելի անգամներ լսած էր հրաքանին ձայնը: Գերին չկրցաւ իր մտքին հետ հաշտեցնել թէ՛ ի՛նչպէս ուռժը կը ցատկոտէր ծովին երեսը խռովելով ծովը: Ուրեմն, աւելցուց գերին, եթէ այս ուռժէն արձակես իմ ազգս թէ՛ քաղժաթիւ, անմիջապէս վախէն պիտի հալածուի. որովհետեւ չեն տարակուսիր թէ այս որոտուժը Թուփան չաստուածին ձայնն է:

Գիշերը արդէն վրայ հասած էր երբ Ռոպէնսօն վառեց բերած կանթեղը, որպէս զի կարդայ, նայի թէ հանած թուղթերը ի՛նչ են, որպէս զի տեղեկանայ թէ նաւը ո՛ւսկից կուգար և ո՛ւր կերթար. բայց դժբախտաբար բոլոր գրերն ալ իրեն անծանօթ ըլլալով, բան մըն ալ չի հասկցաւ: Այս պատճառաւ Ռոպէնսօն ինքզինքը կշտամբեց թէ՛ ի՛նչպէս իր մանկութիւնը անցուցած էր առանց ուրիշ լեզու մը սորվելու: Սակայն այդ թուղթերուն մէջ նշմարեց քանի մը նաժականեր գրուած Ամերիկայի Պարպատ կղզիին հասցէով. այդ կղզիին մէջ մեծ առեւտուր կ'ըլլար սեւամորթներու հետ: Այս սեւամորթ ցեղերը կը ծախէին իրենց զաւակները Ամերիկացիներուն շատ չնչին գումարի մը փոխարէն: Ռոպէնսօն թուղթերուն մէջ գտաւ նաեւ ծանուցում մը, որով կրցաւ հասկնալ թէ՛ նաւուն մէջ կը գտնուէին քաղժաթիւ գերիներ: Այս պարագաները ամբողջ-

ջովին գերիին հասկցնելու համար աւելցուց, ով
գիտէ այս խեղճ գերիները որքա՛ն ուրախ եղան
ծովուն ալեկոծութենէն որ զիրենք գնող Ամերի-
կացին կորսնցուց և թերեւս այդ գերիները նա-
ւակի մը միջոցով կրցան ինքզինքնին ցամաք նե-
տել ու այժմ կ'ապրին այս կղզիին մէկ անկիւնը:

Գերին այս ենթադրութիւնները յափշտակու-
թիւնով մը մտիկ կ'ընէր և հաւանութիւն կը
յայտնէր անոնց ճշմարիտ ըլլալուն:

Ուրեմն այս ենթադրութիւններս ճիշտ են
սիրելի ընկերս. հիմակ դուն կրնաս ինծի ըսել
թէ՝ ի՛նչ բանի համար էր որ կ'ըսէիր թէ՝ ի՛նչ
օգուտ կրնայ բերել մեզ այս նաւը որ փոթորիկը
զայն խրեց մեր կղզիին մօտ:

Գերին ամչնալով գետին նայիլ սկսաւ:

Ուստի ո՛վ Ուրբաթ, աւելցուց Ռոպէնսօն,
խորհէ թէ այս փոթորիկը մեզի ինչ բարիքներ
բերաւ, ինչ բաներ հանեցինք նաւէն, նայէ՛ ան-
գա՛մ մը որքա՛ն ուտելիք և հագնելիք բաներ ու-
նեցանք, որոնցմով մեր կեանքը աւելի և հեշտ
տանելի դարձաւ. ուրեմն պէտք է փառք տալ
Աստուածային նախախնամութեան:

Այս խօսքերուն վրայ գերին աչքերը գէպի
երկինք յառած ու բազկատարած՝ լալով թողու-
թիւն ինդրեց իր սխալանքներուն և յիմար են-
թադրութիւններուն: Ռոպէնսօն զգուշութեամբ
կը պահէր թուղթերն ու աղամանդները որպէս զի
օր մը երբ պատահի որ Եւրոպա երթայ, կարե-

նայ հասկնալ նաւուն տէրը ու զանոնք վերա-
դարձնէ։ Այսպէս վեց օր շարունակ օրը երկու
անգամ կամ երեք անգամ նաւ կերթային ու որ-
շափ կարելի էր մէջի բաները ցամաք կը բերէին։
Նաւուն մէջ կային տակաւին հազարումէկ զանա-
զան տեսակ առարկաներ, որոնք կարեւոր էին
իրենց, բոլորը մէկ ժողովեցին։ Ռոպէնսօն նաւուն
մէջ գտած փղոսկրերը և տակաւ մը սուրճը շու-
ղեց առնել իբր իրեն համար անպէտ բաներ, սա-
կայն ասոնց փոխարէն շատ մը տախտակներ փըր-
ցուցին և ցամաք բերին, որովհետեւ իրենց չափա-
ղանք պէտք էր։ Դուրս հանեցին նաեւ հինգ
թնդանօթ և բաւականաչափ երկաթ՝ որոնք փըր-
ցուցին նաւուն վրայէն։ Վերջապէս տասնեւու-
թերորդ անգամն էր որ նաւ զացած էին երբ տե-
սան որ փոթորիկ պիտի ելլէ, պատրաստուեցան
շուտով ճամբայ ելլել, այն յուսով թէ փոթորիկ
չեղած թիերու օգնութեամբ ցամաք պիտի կարե-
նան ելլել։ Սակայն բոլորովին հակառակը պա-
տահեցաւ։ Վասն զի տակաւին կէս ճամբան չի
հասած սկսաւ երկինքը որոտալ, կայծակներ ա-
ծակել, այնպէս որ ծովը այնքան սաստիկ խռ-
վեցաւ որ, ալիքները կ'անցնէին լաստին վրայէն
իրենց հետ քշել տանելով այն բոլոր բաները որ
չարաչար աշխատանքով մը միայն կրցեր էին հա-
ւաքել։

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՀԱԶԻԻ ՄԱՀՈՒԱՆԷ ԿԱԶԱՏԻ

Այդ միջոցին երկուքը միասին ուժով մը փաթթուեցան կայմին, որպէս զի ալիքները զիրենք ալ չի քշեն տանին. թէպէտ ալիքները երբեմն երբեմն կուգային անոնց գլուխէն ալ վեր բարձրանալ: Սակայն տկար լաստը չդիմանալով այդ փոթորիկին և սոսկալի ալիքներուն ագուցողածքները բաժնուեցան իրարմէ ցիր ու ցան ընելով լաստը: Գերին կը ջանար որ լողալով ցամաք ելլէ, իսկ Ռոպէնսօն գերանի մը փաթթուած երբեմն ծովուն անդունդը կ'իջնէր և երբեմն ալիքներուն գագաթը կ'ելլէր խեղճը այնքան խռոված էր որ, այդ վայրկեանին ոչ աչքերը կը տեսնէին և ոչ ալ ահանլները կը լսէին: Ռոպէնսօն բոլորովին ուժաթափ եղած և խելքը կորսնցուցած էր ու կ'աղաղակէր: Այդ միջոցին էր որ ահագին ալիք մը եկաւ ու առաւ տարաւ ձեռքը գտնուած գերանն ալ: Գերին միշտ հաւատարիմ իր տիրոջ, բնաւ չէր զատուեր, հսկառակ որ եթէ ինքը փափաքէր արդէն շատոնց ցամաք կրնար հասնիլ: Գերին տեսնելով որ իր տէրը առանց շարժուժի և լողալ փորձելու ծովին տակը կ'երթայ, անմիջապէս հասաւ և երկար աշխատութիւններէ վերջ յաջողեցաւ Ռոպէնսօնին մարմինը ցամաք բերել գրեթէ ուժասպառ:

Գերին գետնին վրայ երկարեց իր տէրը, յուսահատօրէն, և սկսաւ հեկեկալ բարձր ձայ-

նով. ան երբեմն կը շարժէր Ռոպէնսօնի մարմինը
և կը շփէր իր ամբողջ ուժովը, նոյն իսկ բերանը
բերնին կը տանէր որպէս զի այդպէսով շունչ տայ
իր տիրոջը. այնքան դառն կսկիծի մատնուած էր
երբ Ռոպէնսօն կենդանութեան նշաններ ցոյց տալ
սկսաւ. աչքերը բացաւ և հարցուց.

— Ես ո՞ւր եմ:

Գերին լալով պատասխանեց.

— Հո՛ս, տէր իմ, իմ գրկիս մէջ . . .

Ռոպէնսօն աւելի ինքզինքին եկած անհուն
գորովով մը փաթթուեցաւ գերին վիզը ըսելով.

— Դուն իմ աղատիչս ես, դո՛ւն իմ կեանքս փրկեցիր
ստոյգ մահէ մը: Գերին երբ իրապէս տե-
սաւ որ իր տէրը ողջնցած էր, ուրախութենէն
կարծես խելքը գլխէն թռաւ:

Ռոպէնսօն այս անգամ ալ աղատուած էր
ստոյգ մահէ մը: Նոյն գիշերը վրանին տակ գերին
տեղ շինեց իր տիրոջը և պառկեցուց. Ռոպէնսօն
կրած տառապանքէն յոգնաբեկ գիշերը մինչև լոյս
քնացաւ: Առաւօտուն արթննալուն տեսաւ թէ բո-
լորովին նոր ոյժ և կորով ստացեր էր. ուստի
շնորհակալ եղաւ Աստուծոյ որ զինքը այս փոր-
ձանքէն ալ աղատեց: Փոթորիկը մինչեւ լոյս տե-
ւած ըլլալով, Ռոպէնսօն հետաքրքիր էր հասկը-
նալու թէ արդեօք ի՞նչ եղաւ նաւը:

Արեւածագին Ռոպէնսօնի սիրտը տխրեցաւ,
որովհետեւ տեսաւ թէ նաւը անհետացեր է ու

միայն քանի ժը տախտակի կտորներ հոս հոն կը
ծփային ծովին երեսը. հասկցաւ թէ երէկուան ա-
լեկոծութիւնն էր ատոր պատճառը: Ահա այդ ա-
տենն էր որ Ռոպէնսօն զգաց անպատուութեան
խուժիւն մը նաւէն այդքան բաներ ազատած ըլ-
լալուն համար:

ՌՈՊԷՆՍՕՆ ԲՆԱԿԱՐԱՆԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԷ

Ռոպէնսօն ու գերին աշխատեցան ծովին վրայ
գտնուող տախտակները հաւաքել, քով քովի դի-
զել. որովհետեւ գիտէին թէ այդ տախտակներէն
իւրաքանչիւրը ատենին շատ կարեւոր դեր մը
պիտի կատարէր: Յետոյ նաւէն նախապէս դուրս
հանած բաները ուղեցին տեղաւորել բնակարանին
մէջ. բայց այդ մտածումը լաւ չի թուեցաւ իրենց
որովհետեւ ամէն մէկ անգամ բնակարանն երթալ-
նուն մնացածները պիտի ձգէին անպաշտպան և
մի գուցէ թշնամիներ գալով իրենց դէմքերը տա-
նէին. ուստի Ռոպէնսօն որոշեց որ մէկը սպասէ
և միւսը կրէ, և այսպէս փոխադարձաբար: Ռո-
պէնսօն լեցուց թնդանօթը բերանը ուղղելով դէ-
պի ծով, քովն ալ կրակ վառեց և ո՛վ որ հոն
սպասէր պէտք էր հոգ տանիլ որ կրակը չի մարի.
որպէս զի պատրաստ ըլլան ո և է յարձակողակա-
նի դէմ: Առաջին անգամ Ռոպէնսօն սկսաւ կրել
բաները, և որպէս զի մաքուր զգեստները չաղ-
տոսին, հանեց զանոնք և հագաւ նաւաստիի
զգեստները ու փոխանակ հին գէնքերուն՝ մէջքը

որկաւ հին դանակ մը և երկու լեցուն ատր-
նակ:

Նախ եւ առաջ իբ սայլովը տարաւ տակառ
վառօղ և ուրիշ կարեւոր բաներ, որոնք հա-
նարար կրնային խոնաւութենէն անգործածելի
ստնալ: Իսկ իբ հաւատարիմ շուներ բնաւ չէր
ստուէր իրմէ. ուստի Ռոպէնսօն կապեց զայն
յլին առջեւէն որ տեսակէտով մը օգտակար
ըլլար սայլը դէպի առաջ տանելուն: Կենդանին
ս փորձէին մէջ այնքան ուշիմութիւնցոյց տուաւ
գրեթէ առանձին կը քաշէր ու կը տանէր սայլը:

Ռոպէնսօն վերադարձին բոլոր լամաները հե-
ր բերաւ որպէս զի անոնց վրայ բաներ բեռցնէ.
որոնք եօթը հատ էին և իւրաքանչիւրը կրնար
ստուն օխա բեռ վերցնել. զարմանալի էր որ այդ
կենդանիները առանց յոգնելու միեւնոյն քանա-
ւութեամբ բեռ կը փոխադրէին: Այս ամբողջ բա-
ները բնակարտնին մէջ չսեղմելուն, ստիպուեցան
ակին մէջ ալ լեցնել: Ութ օրուան ընթացքին
մբողջովին կրցին կրել բացի տախտակներէն ո-
րոնք տեղաւորեցին խիտ մացառներու տակ. իսկ
յծը դրին լամաներու գոմին մէջ, որովհետեւ ա-
նոնց հետ բաւական ընտանեցած էր:

Ռոպէնսօն ուղեց կարգի դնել ամէն բան և
տեսաւ որ կարեւոր է շինել մասնաւոր տեղ մը
այն բաներուն համար որոնք բակը դրուած էին:
ուստի Ռոպէնսօն զարմանալի ճարպիկութեամբ մը
այտերը կտրեց, գերաններն ու տախտակները

տաշեց, պատերը շինեց. նախ առաստաղը ծածկեց տախտակով, յետոյ անոնց վրայ զետեղեց քօքօի տերեւներ, նաւէն փրցուցած պատուհաններն ալ զետեղեց և ունեցաւ գեղջկական փոքր տուն մը:

Այս գործը լմննալէն յետոյ, բաները կարգաւորեց անոր մէջ և խորհեցաւ թէ՛ պէտք էր առաջուան շինած բերդին ճաւբայ մը շինել. առաջին անգամ շինեց դուռ մը և շարժական կամուրջ մը: Ռոպէնսօն այս բաները շինելու համար երբեք չէր մտածեր, որովհետեւ ամէն բան առատօրէն ունէր, գամ, երկաթ, շղթայ, կղպանք, եւայլն, այդ պատճառաւ անմիջապէս գործի ձեռնարկեց:

Երկուքը մէկանց սկսան աշխատիլ, նախ շինեցին դուռն ու կամուրջը, յետոյ լուսամուտը պատնէշին դրանը համեմատ: Ասոնք կարգի դնելէն վերջ, կանգնեցին շարժական կամուրջը ճիշտ դրանը դիմացը. վրան ալ ծածկոց շինեցին. յետոյ թնդանօթները շարեցին պատնէշին վրայ բերդը պաշտպանելու համար: Անկէ վերջ բոլորովին ազատեցան վայրենիներու վախէն. բերդը մէկ դուռ միայն ունէր ուրկէ մեծ հանգստութեամբ կը մտնէին ու կ'ելնէին:

ՈՒՏԵՍՏԵՂՇՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Հնձելու ժամանակը եկաւ. Ռոպէնսօն մանգաղով մը սկսաւ մայիզը հնձել: Նոր գործիքներովը սկսաւ դիւրութեամբ հանել գետնախնձորները: Մայիզը ծեծելու համար երկու գաւազան շինեց, դատեց յարդը և պահեց: Թէեւ Ռոպէնսօն

նաւէն շատ մը պակսիմաթ առած էր, բայց դարձեալ իրեն տարեկան հացը պատրաստեց. ուստի փորձեց հաց շինել. նաւէն առած երկանաքարովը մայիզը ազաց ալիւր ընելու, մաղեց և ալիւր շինեց, փուռը դրաւ եփեց և այսպէս պատրաստեց պատուական հաց՝ զոր պահեց տոպրակի մէջ:

Ռոպէնսօն երկու տեսակ հաց ունեցաւ, մէկը հաճարի ալիւրէ, զոր նաւէն հանած էր, միւսը եգիպտացորենի կա՛ մայիզի: Ռոպէնսօնի համար առաջինը համով կուգար: Ռոպէնսօն գերիին օգնութեամբը շատ տեղեր փոխանակ եգիպտացորենի հաճար ցանեց որպէս զի ի հարկին չնեղուի: Տարին երկու անգամէն առատապէս կը հնձէր: Կանոնաւոր գործիքներ պատրաստեց երկրագործութիւնը առաջ տանելու համար: Բրիչ ունէր, բայց կարծր փայտէ էր. դարբինի խանութ մը շինեց նաւէն հանած տախտակներովը որպէս զի ուզած գործիքը շինէ:

Անձրեւներու շրջանին որ ատեն դաշտերը երթալ անկարելի կ'ըլլար, խանութին մէջ զանազան գործիքներ շինելով կ'ըբաղէր, շինեց նաեւ սայլ մը, հեռու տեղեր իր գործիքները փոխադրելու և աշխատելու: Սայլը իրենք կը փոխադրէին որովհետեւ հոն ձի և կով չկար: Ռոպէնսօն բոլոր այս նորութիւններովը և գիւտերովը չափազանց կուրախանար: Ռոպէնսօն հոն հնարիչ մըն էր պարզապէս և իմաստուն մը. եթէ հոն բազմութիւն գտնուէր, զինքը թերեւս երկնային էակ

մը համարէին, ինչպէս որ Փիւնիկեցիները Ռա-
գոն անուէն մէկը երկնային էակ նկատեցին սայլը
հնարած ըլլալուն համար:

Թէեւ լամաները բոռ կրելու աւելի յարմար
էին, բայց Ռոպէնսոն դանոնք անանկ մը կրթեց
որ կրցան սայլն ալ քաշել ձիու և եզի պէս:

Երբ անձրեւը դադրեցաւ, ցանեցին հաճար,
ոլորն ու գարի, զորս հինգ ամիսէն հնձեցին հրն-
գապատիկ արդիւնք քաղելով: Ռոպէնսոն շինեց
նաեւ համբարանոց մը այս ընդեղէններուն հա-
մար: Ռոպէնսոնի այծը յղի ըլլալով, երկու ձագ
ծնաւ. շունը անոնց կը հսկէր. Փօլ թութակն ալ
անոնց հետ կը զուարճանար: Լամաներն ալ մեծ
արդիւնք տուին. անոնց կաթէն շինեցին իւղ,
պանիր և մածուն: Լամաները դաշտի աշխատու-
թիւններու ալ կը գործածուէր:

Ռոպէնսոն ամէն կերպով երջանիկ էր և Աս-
տուծոյ փառք կուտար. միայն կը փափաքէր որ
ծնողքը տեսնէ և մէկ քանի ընկեր ալ ունենայ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՆՈՐ ՆԱԻ ԿԸ ՇԻՆԷ

Ռոպէնսոն ամէն օր նոր նոր գործեր և զա-
նազան բաներ կը հնարեր այն գործիքներով զորս
նաւէն բերած էր: Անիկա հիւսնութեամբ, դարբ-
նութեամբ, դերձակութեամբ, կօշկակարութեամբ,
հացագործութեամբ, պարտիզպանութեամբ, ձըկ-
նորսութեամբ, որսորդութեամբ, բրուտութեամբ
եւայլն կ'զբաղէր: Անիկա Եւրոպայի վարպետ
մարդոց շինածներուն նման գեղեցիկ և պատուա-

կան բաներ շինեց : Մարդ շարունակ աշխատելով
թէ մարմինը առաւելապէս յարմար կ'ըլլայ գոր-
ծելու և թէ միտքն ու խելքը աւելի ուշիմու
թեամբ կը զարգանայ և օրէ օր աւելի կատարե-
լութեան կը հասնի :

Ռոպէնսօն վեց ամիս շարունակ զուարճալի
գործեր կատարելով զբաղեցաւ , գերին՝ այդ ժա-
մանակամիջոցին չի համարձակեցաւ բնաւ ըսելու
թէ՝ «ե՞րբ պիտի երթանք իմ հայրենիքս» : Սա-
կայն երբ իր ձեռքի գործերը կը կատարէր , լե-
ռան վրայ կ'ելնէր չորս դին կը դիտէր և ծնած
կողիին կողմը դիտելով ի սրտէ կը հառաչէր և
կուլար , վասն զի կը խորհէր թէ՝ կրնայ ըլլալ որ
այլ եւս իր հայրը չի տեսնէ : Ռոպէնսօն այս վի-
ճակի տեսնելով հանդերձ այդ մասին բան մը չէր
խօսէր , որովհետեւ անոր փափաքը իրագործելու
ժամանակ չուներ :

Բաւական ժամանակ համբերեց մինչեւ որ
պիտանի բաները ամենքն ալ լրացան : Այն ատեն
Ռոպէնսօն առաջարկեց գերիին որ ուրիշ նաւ մը
շինենք ու երթանք հայրդ տեսնենք : Գերին այս
խօսքերը լսելուն պէս չափազանց ուրախացաւ և
մեծապէս երախտապարտ ճանչցաւ ինքզինքը Ռո-
պէնսօնին : Հետեւեալ օրը մէկէն նաւը շինել սկը-
սան : Կացիններու և ուրիշ գործիքներու օգ-
նութեամբ քիչ ժամանակի մէջ թէ՛ աղէկ և թէ՛
դիւրին կերպով շինուեցաւ նաւը առաջուան նա-
ւէն չատ աղէկ :

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՄԱՐԴԱԿԵՐՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Առտու ժը Ռոպէնսօն ինք զբաղած ըլլալով, ծովեզրը զրկեց գերին որպէս զի կրեայ բերէ. վասն զի երկար ատեն է որ չէր կերած: Հազիւ թէ քիչ մը ժամանակ անցած էր, գերին վազելով դարձաւ եկաւ խոռովեալ վիճակի մէջ. շունչը հատած էր վախէն և վազելէն, այնպէս որ հազիւ հազ սկսաւ թոթովել և ըսել թէ՝ «ահա՛ եկան, ահա՛ հոս են:» Ռոպէնսօն զարհուրելով հարցուց թէ՝ «ի՞նչ կ'ըսես:» Գերին պատասխանեց, «ո՛վ տէր իմ, մէկ երկուք, երեք, վեց նաւ:» Այնչափ սարսափած էր որ մինչեւ վեցը շիտկէ շիտակ չկրցաւ համրել: Ռոպէնսօն վազեց բնակարանին վրայ ելաւ, տեսաւ որ գերին չէ խաբուած, ստուգիւ վեց նաւ լեզուն լեռան մարդիկ կուգան և ցամաքին մօտեցեր են: Շուտով վար իջաւ, եւ սիրտ առաւ գերին որ կը դողար, և հարցուց.

— Եթէ թշնամիները վրանիս գան, բոլոր ուժդ թափելով մինչեւ մահ հաւատարմութեամբ պիտի ծեծկուի՞ս:

Գերին պատասխանեց.

— Թէ՛ արիւնովս և թէ՛ կեանքովս պատրաստ կեցեր եմ:

Եւ արդէն գերին վախը փարատած էր և սիրտ առած: Եւ երբ Ռոպէնսօն տեսաւ անոր այս պատրաստ վիճակը ըսաւ.

— Լա՛ւ, հիմա պէտք է ջանալ որ արգիլենք վայրենիներուն գարշելի տօնախմբութիւնը: Ես

քեզի կը հասկցնեմ ընելիքս երթալու ատեննիս :
Երթանք , ատենը չէ խօսելու , պէտք է ջանանք :

Անմիջապէս թնդանօթը բերդին վրայէն վար
առին և դրին սայլին վրայ : Երեքական հրա-
ցան , երկուական ատրճանակ , մէկմէկ սուսեր
և վառօդ առնելով թնդանօթը քաշեցին տարին ,
չմոռցան նաեւ նորաշէն շարժուն կամրջակը վեր-
ցնելու ի պահպանութիւն թէ բերդին և թէ
բնակարանին : Ռոպէնսոն և գերի իրենց պա-
տերազմական իրեղէններով առանց վայրենիներու
բռնելու , անտառներու մէջէն անցնելով
ծովափին մօտեցաւ : Հոն կազմ ու պատրաստ կէր
ցան զիմար համբուրելէ և երդուրննալէ վերջ ,
խոստանալով որ մինչեւ իրենց արեան վերջին
կաթիլը իրարու պիտի օգնեն և պիտի ջանան
ազատել վայրենիներու ձեռք ինկած գերիները :
Ռոպէնսոնի կողմէ որոշուած յարմարագոյն այդ
վայրին մէջ պահ մը հտնգիստ առնելէ յետոյ ,
Ռոպէնսոն կամաց մը ըսաւ գերիին որ սողա-
լով երթայ ցամաք ելնող վայրենիներուն մօտ
ծառին ետին , տեսնելու համար թէ ինչ կ'ընեն
թշնամիները : Գերին գնաց : Վերադարձին պատ-
մեց թէ « գրեթէ յիսուն մարդակեր վայրենի-
ներ , կրակին չորսդին շարուած , գերի մը մոր-
թելով միսը ուտելէ վերջ անոր ոսկորները կը
կրծէին . և թէ քիչ մը անդին կապուած ճեր-
մակ և մօրուսաւոր մարդ մըն ալ գետին ին-
կած է և կեր պիտի ըլլայ : »

Ռոպէնսոն նաւէն հանած դիտակովը նայելով հաստատեց գերիին ըսածները :

Ռոպէնսոն խոհեմութեամբ շարժեցաւ , թէեւ չափազանց յուզուած էր : Ուրբաթին ընելիքը սովորեցնելէ վերջ , Ռոպէնսոն հրացաններէն երկուքը գետինը դրաւ , մէկը ձեռքը առաւ . գերին ալ այնպէս ըրաւ : Ետքը թնդանօթին մօտեցաւ ձեռքի կրակովը կրակեց թնդանօթը և ետ փախաւ : Երբոր թնդանօթը բարձրէն նետուեցաւ՝ մարդակերները ամէնքը մէկանց գետնին վրայ փռուեցան ինկան իբրեւ մեռեալ : Այս միջոցին սակայն Ռոպէնսոն և Ուրվաթ պատերազմի պատրաստուեցան չի կրնալով ըլլալիքը գուշակել : Այդ միջոցին սակայն մարդակերներուն խելքը գլուխնին եկաւ , վեր ցատկեցին ու անոնցմէ ոմանք վախերնուն իրենց նաւերը ապաստանեցան , իսկ անոնք որ կտրիճ էին զէնքերնին առին որպէս զի կռուին : Երբ թնդանօթի ձայնը չի կրկնուեցաւ նաւ փախողներն ալ վերադարձան և սկսան զարհուրելի կերպով ոռնալու ձայներ հանել և պատերազմի պար խաղալ :

Ռոպէնսոն սպասեց մինչեւ որ պալը լմնցաւ , բայց երբ յանկարծ տեսաւ թէ անոնցմէ երկու հոգի կը վազեն , որպէս զի Եւրոպացի գերին մորթեն ու զուարճանան , անմիջապէս հրաման ըրաւ Ուրբաթի որ կրակէ : Երկուքը մէկանց

կրակեցին. տեսան որ ձախ կողմէն հինգ մեռած
և աջէն ալ երեք հոգի վիրաւորուած ինկան։
Մնացեալները սարսափահար ցիրուցան եղան
սոսկալի ձայներ հանելով։ Ռոպէնսոն ծաներուն
մէջէն դուրս ելաւ սուսերը ձեռքը, որպէս զի
կապուած Եւրոպացին ազատէ։ Քանի մը թշնա-
միներ սակայն երեւան ելան և սկսան դէմ
դնել. կրկին հրացանաձգութիւն. թշնամիներէն
երկու հոգի նորէն ինկան և մէկ քանին ալ վի-
րաւորուած փախան զարհուրելի աղաղակով.
փախչողներէն երեք հոգի եւս վիրաւորուած
ըլլալով գետին ինկան թէեւ չէին մեռած։

Այս անգամ Ռոպէնսոն և Ուրբաթ իրենց
թաքստոցէն յայտնի դուրս ելան։ Ռոպէնսոն երբ
կապուած մարդուն քով վազեց ազատելու հա-
մար զայն, փախչողները նորէն միացան որպէս
զի կռուին։ Ռոպէնսոնի հրամանովը սակայն
Ուրբաթ պարպեց հրացանը և մէկ հոգի եւս
ձգեց։

Ռոպէնսոն առիթէն օգտուելով դանակը հա-
նեց կտրտեց այն շուանները որոնցմով կապուած
էին Եւրոպացի գերիին ձեռքերն ու ոտքերը։

Ռոպէնսոն հարցուց անոր ինչ ազգէ ըլլալը։
Ռեզճ գերին լատիներէն լեզուով հազիւ հազ
կրցաւ հասկցնել թէ ինք Սպանեօլ քրիստոնեայ
մըն է։ Ռոպէնսոն իր հետը առած գինիէն խրմ-
ցուց Սպանեօլին որ շուտ մը ուժ առաւ։

Երբ մարդը աղէկ մը դօրացաւ . Ռոպէնսոն անոր ալ սուր ու զէնք տուաւ և Ուրբաթին ալ պատուիրեց որ հրացանները լեցնէ : Սպանեօլը զէնքը ձեռքը առածին պէս կատղած գազան դարձաւ , մէկէն վազեց թշնամիներուն վրայ ու երկու հոգի զարկաւ մեռցուց : Ուրբաթ ալ միւս կողմէն սկսաւ կռիւի : Գիրկընդխառն կռիւէ մը վերջ թշնամիներէն ոմանք սպաննուեցան , ոմանք ծով նետուեցան ու լողալով քանօթ գացին փախչելու համար և ոմանք ալ անտառներուն մէջ ցիրուցան պահուրտեցան :

Սպանեօլը սաստիկ տաքցած կը կռուէր : Թէեւ ան երկու անգամ մարդակերը գլխէն վիրաւորեց բայց այս վերջինը ստացած վերքէն կատղած՝ քիչ մնաց որ իր քարէ գանակովը Սպանեօլը մեռցնէր եթէ Ռոպէնսոն վրայ չի հասնէր և հրացանով դիտապաստ գետին չի փռէր : Սպանեօլ , ազատուելուն պէս , հրացանի ձեռին Ուրբաթի հետ սկսաւ հալածել անտառներուն մէջ ցիրուցան փախչող մարդակերները : Ռոպէնսոն անոնց չի միացաւ այլ քանօթով փախչող վայրենիներու շարժումները դիտեց : Երբ Ռոպէնսոն անոնց փախուստը կը դիտէր Ուրբաթ և Սպանեօլ յաղթական վերադարձան ու պատմեցին թէ անտառ փախչողներէն ոչ ոք ողջ մնաց :

Սպանեօլը և Ուրբաթ ուղեցին որ հոն մնա-

ցած քանօթին մէջ նաւով փախչողներուն հետեւէն հասնին ու մեռցնեն։ Ռոպէնսոն արգիլեց ըսելով․ «Սիրելիք բաւական արիւն թափեցինք․ թողուցէք որ անոնք այլեւս ողջ մնան․ անոնք, ալ ասկէ վերջ չեն կրնար մեզի վնաս պատճառել»։

Ռոպէնսոն նկատելով որ հարկ չեղած տեղը մարդ մեռցնելը անգթութիւն է, իր ընկերներուն խորհուրդ կուտար որ բաւականան միայն պատրաստ գտնուիլ ու է յարձակումի դէմ։

Առաքինի և մարդասէրն Ռոպէնսոն, Ուրբաթին շատ մը խրատներ տալէ յետոյ պատերազմ եղած տեղը ժուռ գալով կուլար ու ցաւելով • «Դնութիւն կ'ընէր զարնուողներուն որոնք տակաւին շունչ կուտային ու կ'առնէին։ Անոնցմէ ոմանց վէրքին վրայ գինի լեցնելով կը կապէր, և կը զօրացնէր, որպէս զի ողջ մնան։ Անոնցմէ ոմանք ալ իր գրկին վրայ հոգի կուտային։

Այս պատերազմին քսանըմէկ հոգի մեռան նոյն օրը․ իսկ յաւթողներուն քան մը չեղաւ․ այլ միայն թէ կուռելու ատեն Սպանեօլին մարմինը չարաչար ճզմուած էր։

ՌԻՐԲԱԹԻ ՀԱՄԱՐ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Ռոպէնսոն որ միշտ ամէն բանի հետաքրքրութիւն ցոյց կուտար, վայրենիներու ձգած քանօղը նայելու գնաց, զարմանքով տեսաւ որ

հոն ալ ձեռքը ոտքը կապուած գերի մը եւս կայ
որ ողջ ըլլալէ աւելի մեռած կ'երեւէր։ Ռոպէն-
սոն երբ կապերը քակելու գնաց տեսաւ որ մարդը
հոգեւարք կը հեւայ։ Բայց որովհետեւ մեռնելու
վրայ եղող մարդը լեռնցի էր, Ռոպէնսոն կան-
չեց Ուրբաթ գերին՝ որպէս զի իր լեզուովը հաս-
կընայ մարդուն ով ըլլալը։ Ուրբաթ մարդը տե-
սածին պէս մէկէն վրան ինկաւ ու սկսաւ լալ,
խելագարի նման փաթթուիլ։ Ուրբաթ այլայլմէ
եղած երբեմն կուլար, երբեմն կը խնդար, ու կը
խաղար, ձեռքերը կը սեղմէր, երեսին ու կուրծ-
քին կը զարնէր, նորէն կը պոռար ու կը ցատ-
կէր խենդի մը պէս։ Ռոպէնսոն և Սպանեօլ, ի
տես այս սրտաճմլիկ տեսարանին, սկսան լալ և
'և միեւնոյն ժամանակ ստիպել Ուրբաթը որպէս
զի անոր բերնէն առնեն այն երկու խօսքը թէ
«այս իմ հայրս է»։

Հոս անկարելի է նկարագրել որդիական սի-
րոյ արտայայտութիւնը զոր Ուրբաթ ցոյց
տուաւ իր հօրը մօտ։ Գրեթէ քոան անդամ քա-
նօղէն ցամաք ցատկեց, և ցամաքէն ալ քանօղ։
Մէկէն նստաւ՝ բացաւ իր կուրծքը բռնեց հօրը
գլուխը և ծոցը խօթեց որպէս զի տաքցնէ։ Եր-
բեմն կը շփէր ոտքերուն և ձեռքերուն յօդակա-
պերը որոօք սաստիկ սեղմումներէն կտրտեր ու
գօսացեր էին։ Ուրբաթ երբեմն երբեմն արտաս-
արտասուալից կը գրկէր ու կը համբուրէր իր

հայրը: Ռոպէնսոն իր մօտ գտնուած ամանին
գինին Ուրբաթի տուաւ որպէս զի անով հօրը
ձեռքերն ու ոտքերը լուայ որոնք չափազանց
ուռած էին:

Պահ մը հայր ու որդի իրարու մօտ մնացին
առանձինն:

Պահիկ մը վերջ Ռոպէնսոն եկաւ հարցուց թէ
արդեօք հայրը ուտելու բան մը կ'ուզէ: Անօթի
ծերը նշանացի հասկցուց թէ՝ «անօթութիւնէս
ես զիս կերած եմ արդէն»:

Ռոպէնսոն և Ուրբաթ իրենց ուտելիքները
անոր տուին: Հայրը զանոնք առածին պէս կե-
րաւ:

Ուրբաթ այդ միջոցին փութով բնակարան
գնաց և ամանով ջուր ու ուտելիք բերաւ: Ջուրը
հօրը տուաւ և կերակուրն ալ տիրոջը: Հայրը
ջուրը խմելուն պէս հոգի առաւ ու զօրացաւ:

Այն ատեն Ռոպէնսոն դարձաւ Սպանեօլին
տեսաւ որ ան յոգնութենէն խոտին վրայ մա-
րած ինկած էր: Ուրբաթ անոր ալ օգնեց ու զօ-
րացուց: Սպանեօլը նշանացի իր երախտագի-
տութիւնը կը յայտնէր: Վեր ելնել փորձեց բայց
չի կրցաւ, վասն զի կապերուն տեղերը որոնք
ուռած էին սաստիկ կը ցաւէին: Ուրբաթ տիրոջը
հրամանով կապերուն տեղերը գինիով կը շփէր:
Ուրբաթ մէկ կողմէն Սպանեօլը կը դարմանէր և
միւս կողմէ հօրը կը նայէր: Խեղճ ծերը հան-

դիտա պատկերու համար երկնցաւ : Ուրբաթ ան-
միջապէս քովը վազեց , բայց տեսաւ որ հանգիստ
պատկած էր . նորէն գնաց Սպանեօլին ծառա-
յութիւն ընելու :

Ռոպէնսոնի հրամանով Ուրբաթ օտարական-
ները ինչպէս նաեւ զէնքերը ծովի ճամբով բնա-
կարանին մօտ ծովափը փոխադրեց հոն մնացած
երկու քանօթներէն մէկուն միջոցաւ : Ռոպէն-
սոն ցամաքի ճամբով հազիւ թէ բնակարանին
մօտ հիւանդներու քով հասած էր , Ուրբաթ
մեծ արագութեամբ ցամաքի ճամբով վերադառ-
նալով միւս նաւն ալ հոն փոխադրեց :

Նաւերը բնակարանին դիմացը կապեցին :
Վերջը հիւանդները պատգարակով բնակարան
փոխադրեցին : Հիւանդները գերիին խնամքով
պատրաստած տեղւոյն վրայ պատկեցան : Ռո-
պէնսոն , դեղ , դարման ամեն բան ըրաւ հի-
ւանդները առողջացնելու համար : Հիւանդնե-
րուն ամենէն մեծ դեղը եղաւ այն գինին զոր
Ռոպէնսոն նաւուն մէջէն հանած էր : Ռոպէնսոն
գինին տաքցնելով անով հիւանդներուն ուռեցք-
ները փաթթեց և յետոյ լամայի ձագ մը մոր-
թել տուաւ օտարականները կերակրելու համար :

Ռոպէնսոն քանի կը նայէր ընկերներուն
իրեն այնպէս կը թուէր թէ կամաց կամաց թա-
ղաւոր կը ձեւանար : Եւ արդէն ամբողջ կղզիին
մէջ դտնուողները իր հպատակներն էին անոր
պարտական ըլլալով իրենց կեանքը :

ՌՌՊԷՆՍՈՆ ԱԶՍՏԱԽՈՀ

Պարագայ մը կար զոր կ'արժէր նկատողութեան ատենէլ։ Այդ հպատակներուն ամէն մէկը իր ատանձինն հաւատքն ունէր։ Ազատութենէ մէկը սպանեօլ էր և կաթուղիկ, գերին չէր մկրտուած, գերին հայրն ալ կոտորուած էր։ Եթէ Ռոպէնսոն բռնադատէր զանոնք միեւնոյն հաւատքին բերելու, հարկ պիտի ըլլար զանոնք նեղել, ուստի խորհեցաւ անոնց հոգին շահիլ բարի օրինակ ըլլալով և սպասել ճշմարտութեան ինքնին յայտնուելուն։ Ան կ'սպասէր որ ճշմարտութեան աղբիւրը՝ Աստուած՝ փոխէ մարդուն սիրտը և ճշմարիտ հաւատքը պայծառացնէ լուսաւորելով մոլորեալներուն միտքը։

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ Կ'ԻՅՆԱՅ ՍՊԱՆԵՅՈՂ ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒՆ ԶԵՌՔԸ

Այս միջոցին Ուրբաթ պատրաստած կերակուրները բերաւ և սկսաւ սեղան պատրաստել։ Երկուքն ալ չափազանց ուրախ էին, որովհետեւ մարդակերներուն ձեռքէն երկու ընկեր ազատած էին և որ աւելին է Ուրբաթի հայրը գտած էին։ Ուրբաթի ուրախութիւնը անպատմելի էր։ Երկու օտարականները պառկած տեղերնուն ելան։ Ինքզինքնին զօրացած զգալով եկան սեղան հաստան։ Ծեր ամերիկացին կերակուրներուն վրայ նայելով զարմացաւ, տեսնելով իր զաւկին,

Ուրբաթին, ճարտարութիւնն ու ճարպիկութիւնը, Ուրբաթ թարգման եղաւ տիրոջը և երկու օտարականներուն։ Ռոպէնսոն ինչ որ խօսեցաւ, Ուրբաթ թարգմանեց ծէր Ամերիկացիին և Սպանեօլին որ վեց ամիս վայրենիներուն մէջ մնալով բաւական սորված էր Ուրբաթի քաղքի լեզուն։

Օտարականները մէկ կողմէն կը ճաշէին մեծ հաճոյքով և միւս կողմէ կը պատմէին այն պատահարները որոնց ենթարկուած էին։

Սպանեօլը կ'ըսէր. «Որոշուած էր որ սեւ գերիներու վաճառականութիւն ընէինք։ Ափրիկէի կողմերէն ելանք։ Մեր նաւով բազմաթիւ գերի բերինք, զանոնք ոսկիի, փղոսկրի և ազամանդի հետ փոխելու համար. Այս գերիներ Պանրպատ կղզին պիտի տանէինք ծախելու համար. անոնցմէ արգէ՛ քսան հոգիի չափ մեռած էին իրարու վրայ լեցուած ըլլալով։ Սաստիկ հով մը զմեզ մեր ճամբէն մոլերեցուց և նետեց Պրազիլիոյ կողմերը։ Նաւը ջուր առաւ. ստիպուեցանք ցամաքին մօտենալ։ Սակայն սաստիկ ալեկոծութիւն մը զմեզ ցամաքէն հեռացուց։ Գիշերը յանկարծ նաւերնիս կղզիի մը մօտ խաւրակներու վրայ նստաւ։ Շատ թնդանօթներ արձակեցինք և ուրիշ նշաններ տուինք որպէս զի լսեն և մեզի օգնութեան հասնին. բայց ի զուր։ Ստիպուեցանք գերիներուն շղթաները

քակել և ազատ թողուլ, որպէս զի մեզի օգնեն
 նաւուն ջուրը պարպելու համար: Նաւը ամեն
 կողմէ ջուր կ'առնէր և անկարելի էր պարպել:
 Ձերբազատուած գերիները միաբանեցան և բռնի
 առին նաւուն մակոյկները փախչելով ազատելու
 համար: Մենք ամենքս տասներհինգ հոգի էինք:
 Անոնք մեր զէնքերը անգամ առին: Մեռնելէ զատ
 ուրիշ ճար չի կար: Սկսանք խորհիլ: Գերիներ-
 րուն աղաչեցինք որ զմեզ ալ հետերնին նաւէն
 դուրս հանեն: Ձէնք չառնելու պայմանաւ յո-
 ժարեցան • մակոյկներուն մէջ նստանք: Մա-
 կոյկները սաստիկ ծանրացած էին • ամեն վայր-
 կեան կ'ապասենք որ պիտօք ընկղմինք: Հողւով
 և մարմնով կը ջանայինք կղզի երթալ • սակայն
 հովը զմեզ գէպի ծով բացաւ: Վերջապէս շատ մը
 ջանքերէ վերջ, Աստուծոյ ողորմութեամբ ան-
 վտանգ հասանք կղզի մը • (Այս կղզին Ուրբաթ
 գերիին քաղաքն էր և նաւն ալ Ռոպէնսոնի
 պարպած նաւը): Կղզիին բնակիչները մարդավար
 և բարեսիրտ ըլլալով զմեզ սիրով ընդունեցին:
 Այդ խեղճերը աղքատ ըլլալով իբր սնունդ միայն
 պտուղ և ձուկ ունէին: Անոնք զմեզ ատոնցմով
 կերակրեցին ինքզինքնին զրկելով: Մենք ալ
 անոնց ձուկ որսալու նոր կերպ մը սովորեցու-
 ցինք: Սեւ գերիներուն վիճակը մերինէն աւելի
 աղէկ էր: Նախ որ գերութենէ ազատեցան և
 երկրորդ որ իրենց կենցաղը յարմար էր կղզե-

ցիներուն կենցաղին։ Ատեն մը այսպէս անցաւ․
բայց յետոյ դրացի ցեղ մը եկաւ և կղզիին տի-
րեց։ Պատերազմ տեղի ունեցաւ սակայն։ Մենք
ալ մասնակցեցանք։ Ես այս ուժեղ ծերին հետ
էի․ ան քաջութեամբ կը կռուէր․ բայց յանկարծ
թշնամիներէն պաշարուեցաւ․ վրայ հասայ որ-
պէս զի ազատեմ․ բայց դժբախտաբար ես ալ
անոր հետ գերի ինկայ։ Առանց բան մը ուտե-
լու երկու օր չարաչար կապուած մնացինք։ Իբ-
րեւ կերակուր միայն հոտած ձուկ մը դրին մեր
առջեւ։ Այս առտու կանուխ զմեզ քանօթնե-
րուն մէջ ձգեցին, որպէս զի դուրս տեղ մը եր-
թալով բարբարոսներուն ձեռքը իյնանք ու կեր-
ըլլանք։ Սակայն անտուածային նախախնա-
մութեամբը զձեզ զրկեց որ ազատինք։ Ո՛վ բա-
րեւիրտ մարդիկ կեանքերնիս ահա ձեզի կը
պարտինք։»

Այս միջոցիս Սպանեօլը սկսաւ յուզումէն
սաստիկ լալ։

Ռոպէնսոն զարմացաւ որ իր գուշակածին
պէս պատահած էին դէպքերը։ Յետոյ Սպանեօլը
նաւուն մէջ դնուած իրեղէններուն տեսակները
թուեց միառմի։ Ռոպէնսոն ցոյց տուաւ բոլոր
այն իրեղէնները զորս հանած էր այնչէս նաւէն
ուրկէ Սպանեօլը դուրս ելած էր։

Ռոպէնսոն ցոյց տուաւ նաեւ այն գրու-
թիւնները զորս նաւուն մեջ գտած էր։ Սպանե-

եօլը կարգաց զանոնք և հասկցաւ որ նաւուն մէջ
դտնուած աղամանդները, ոսկիները և հանդերձ-
ները Հնդկաստանէն Անգլիա վերադարձող և
նաւուն մէջը հիւանդանալով Ափրիկէի կողմը
ցամաքի վրալ մեռնող անգլիացի զօրավարին
կնոջ պիտի յանձնուէին :

Ռոպէնսոն այդ գոհարեղէնները և հազուա-
ները իբր աւանդ մեծ խնամքով պահեց :

Իրիկունը ամենքն ալ յողնած էին. կա-
նուխ պառկեցան Աստուծոյ գոհունակութիւն
յայտնելով :

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ԳԻԱԿԸ Կ'ԱՅՐԷ

Հետեւեալ օրը Ռոպէնսոն կարգաւորեց իր
փոքրիկ տէրութեան ոյժը : Թշնամիներուն դի-
ակաները դաշտին մէջ ձգուած էին և կը նեխէին :
Ան կը վախնար թէ չըլլայ թէ օդը ապականի
և հիւանդութիւն պատճառէ հոն : Ուստի իր ըն-
կերներուն հետ, կացին առնելով, գնաց փայտ
կտրելու որպէս զի վառելով դաշտին վրայ ին-
կած դիակաները այրէ Հնդկաստանցիներուն և հին
ազգերէն ոմանց սովորութեան համաձայն :

Ռոպէնսոն մեռեալներու դիակաները այրելէ
վերջը իր բնակավայրը դարձաւ, իր փոքրիկ եր-
կիրը մաքրած ըլլալու գոհունակութեամբ : Միւս
կողմէ Ուրբաթ ալ իր հօրը շատ մը բաներ սով-
րեցնելէ վերջ խորհուրդ տուաւ որ գազանի պէս

մարդու միւս չուտէ այլ եւս, և Եւրոպական քաղաքակրթութեան հետեւի ու բարբարոսական սովորութիւններէ հեռու մնայ:

Ռոպէնսոն Ուրբաթի հօրը անունը Հինգշաբթի դրաւ:

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՕՐԷՆՍԴԻՐ

ԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱՐԱՐ

Ռոպէնսոն Ուրբաթը նորեկներուն պէտ և թարգման կարգելէ վերջ իր ընկերներուն համար օրէնքներ դրաւ նկատի առնելով անոնց հանգստութիւնը և երջանկութիւնը: Ասկէ զատ ուզեց կղզին խուզարկելով մարդակերներուն ձեռքը ինկած գերիները ազատել: Այս նպատակին հասնելու համար իր ընկերներու խորհուրդին դիմեց: Սպանեօլը առաջ նետուեցաւ և առաջարկեց որ ինք մինակը երթայ և ընկերները փնտռէ: Ուստի ուզեց քանօդին մէջ մտնել թըշնամիներուն ետեւէն երթալու համար: Հինգշաբթի ալ նոյն պատրաստակամութիւնը յայտնեց: Ուրբաթ իր հօրը ծերութիւնը մատնանըջելով արգիլել ուզեց: Ռոպէնսոն տեսնելով որ վէճը պիտի սաստկանայ վճիռը ինք արձակեց: Ծերը որ լաւ նաւավար էր Սպանեօլին հետ թշնամիներուն ետեւէն ղրկել որոշեց:

Որոշումը գործադրել տալէ յառաջ, առ ի նա-

խաղաղութիւն, ցանք ընել տուաւ տասնապատիկ աւելի:

Յետոյ օրէնք դրաւ, որպէս զի նորագլուտ գերիները ունէ անհնազանդութիւն ցոյց չտան և օրինաց հնազանդին:

Սպանեօլը այս օրէնքները իր լեզուով թարգմանեց, գրեց և հետը առաւ իր ընկերներուն ցոյց տալու և հաւանութիւննին առնելով ստորագրել տալու համար:

Օրէնսդրութենէն վերջ ճամբու պաշարը պատրաստեցին և ճամբայ ելան նաւ մտնելով: Հովը յաջող կը փչէր:

Երկու ճամբորդները, Սպանեօլը և Ուրբաթի հայրը, առաքատը հովին տուած ողջագութեւնէ վերջ հեռացան: Այս բաժանումը Ուրբաթի մեծ ցաւ պատճառեց:

ՎԱԽԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

Ռոպէնսոն Ուրբաթը մխիթարելու համար ամեն օր միատեղ լեռները որսի կ'երթար: Օր մը երբ աւելի յառաջ պիտի երթային՝ տեսան որ շուներ փուշերով ծածկուած ապառաժի մը տակ կեցաւ և սկսաւ անդադար հաչել: Տեսան որ ապառաժին վրայ, ծակ մը կայ ուրկէ սողալով միայն կարելի էր մտնել: Ռոպէնսոնի հրամանով գերին գլուխը ծակէն ներս խօթածին պէս զարհուրելի աղաղակ մը արձուկեց և խենդի պէս

փառաւ : Ռոպէնսոն ետեւէն վազեց և հազիւ հազ հասաւ . բռնեց զայն և փախչելուն պատճառը հարցուց : Ուրբաթ պատասխանեց . — Ո՛հ, տէր իմ, փախչինք և ազաաենք կեանքերնիս . քարանձաւին մէջ ահռելի հրէշ մը կայ, աչքերը կրակի նման կը փայլին և սարսափելի լայն բերան մը ունի, որով կրնայ երկուքնիս ալ միասին կլլել :

Ռոպէնսոն ուղելով տեսնել հրէշը հակառակ Ռոպէնսոնի վախին, բնակարանէն, նաւէն հանած լապտերը բերել տուաւ : Ուրբաթի աներկիւղութիւնն ներշնչելէ վերջ, լապտերը մէկ ձեռքը և միւսն ալ հրացանը՝ գլուխը ծակէն ներս խօթեց : Իրաւ է թէ հոն զարհուրելի բան մը տեսաւ, բայց չփախաւ . այլ դէպ ի ներս երկնցուց լոյսը : Ի՞նչ տեսնէ աղէկ . ծեր լամպ մը . Ուրբաթ հակառակ որ սարսափած էր, չուղելով տէրը մինակ թողուլ հետեւեցաւ անոր . զարմացաւ մնաց և զղչաց փուճ տեղը վախցած ըլլալուն համար :

— Տեսա՞ր, ըսաւ Ռոպէնսոն, սիրելիս, վտխը մարդուս ինչե՛ր երեւակայել կուտայ : Տե՛ս, ահա, ուր են կրակի պէս աչքերը և սարսափելի բերանը : Սիրելիս պէտք է գիտնաս սր վախը չատ անգամ կը խաբէ մարդը և չեղած բաները երեւակայութեամբ հազար կերպ բան ցուցունել կուտայ :

Ուրբաթ խօսք տուաւ որ ասկէ վերջ բնաւ
բանէ մը չվախնայ:

Ռոպէնսոն և Ուրբաթ, ծեր լաման, որ ար-
դէն ոտքի ելած էր, հրեցին դուրս ձգեցին: Յե-
տոյ բնակարանը լաւ մը խուզարկեցին և իր
յարմարութեան համար իբր հանգստավայր մը
ու համբարանոց մը ընել որոշեցին և ըստ այնմ
շինեցին շտկեցին իրենց գործիքներով:

ՆՈՐ ՆԱԻ ՄԸ ԾՈՎՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՌՈՊԷՆՍՈՆ ՆՈՐ ԿԵԱՆՔԵՐ ԿԸ ՓՐԿԷ

Ութ օր անցաւ, դացողները չերեւցան:
Ուրբաթ ի գուր աչքերը ծովուն յառած՝ իր հօրը
և Սպանեօլին կ'սպասէր: Բայց օր մը յանկարծ
Ուրբաթ սկսաւ պօռալով ըսել. «Եկա՛ն, ե-
կա՛ն»:

Ռոպէնսոն դիտակը առաւ և լերան վրայ
ելաւ. որոշապէս տեսաւ որ մակոյկ մը կուգայ
հեռուէն:

Ընդ երկար դիտելէ վերջ հասկցաւ որ եկող-
ները իր մարդիկը չէին: և երկու մղոն հեռուն
տեսնուած նաւն ալ անգլիացիի նաւ մըն էր որ
հոն երկաթ նետած կեցած է: Ուրբաթ տխրե-
ցաւ որ յոյսը ի դերել ելաւ: Ռոպէնսոն ալ մերթ
կը զարմանար և մերթ կ'ուրախանար տեսնելով
Եւրոպացի նաւ մը որ կրնար զինքը այդ կըղ-
զիէն ազատել: Կը խորհէր սակայն թէ ինչ պատ-

ճառով կուգային այդ կղզին, քանի որ փոթորիկի բռնուած չէին օրերով ծովը խաղաղ ըլլալուն համար: Այդ կողմը Անգլիացիք բնակութիւն չունէին և վաճառականութիւն ալ չի կար: Սկսաւ վախնալ թէ մի գուցէ եկողները Բիրադ կոչուած աւազակներ ըլլան որոնք, թէեւ Եւրոպացի Անգլիացիներ են, բայց վայրագութեան մէջ մեծցած ըլլալով մանկութենէ չարիք ընեսովրած են և ազատ համարձակ ու անխղճօրէն գողութիւն ու սպանութիւն ի գործ կը դնեն: Հակառակ անոր սակայն, Ռոպէնսոն, զգուած ըլլալով առանձնակեցութենէ, կ'ուզէր այդ Բիրադներուն ձեքը իյնալ և ու է միջոցով մը ազատիլ մարդկային ընկերութիւն տեսնելու համար:

Ուրբաթ և Ռոպէնսոն նորէն բարձր տեղէ մը դիտեցին մակոյկը որ հետզհետէ նաւէն հեռանալով կղզիին կը մօտենար: Վերջապէս տեսան որ մակոյկէն խասնը մէկ հոգի ցամաք ելան պատերազմի կազմածներով: Անոնցմէ ութը և երեքն ալ կապուած, որոնք ծունր չոքած ազատութիւն կը խնդրէին: Զինեալները անոնց գլխուն վրայ անգթօրէն թուրը իբր սպառնալիք շողացնելէ վերջ անտառներուն մէջ ցրուեցան զանոնք ծովեզրը թողլով:

Ռոպէնսոն որ տառապեալներուն օգնութեան հասնիլ ուխտած էր, զէնքերը բերել

տալէ, և անտառին մէջ ցրուողները, որոնք կէսօրուան տաքը անցընելու համար ծառերուն տակ կը քնանային, քննելէ վերջ, ազատելու փութաց անվեհեր.

Ռոպէնսոն կալանաւորներուն տեսնուելէ յառաջ պոռաց. «Ո՞վ էք»: Անոնք կարծես կայծակնահար, զարհուրալից ոտքի ելան և ուզեցին փախչիլ: Բայց Ռոպէնսոն անգլիերէն լեզուով. «մի՛ փախչիք» աղաղակեց:

— Արդեօք երկինքէն եկա՞ծ էք մեզի համար, հարցուց անոնցմէ մին ապշահար:

— Օգնութիւնը երկինքէն կուգայ. ըսէ՛ք, դուք ո՞վ էք, ի՞նչ կրնամ ընել զձեզ ազատելու համար պատասխանեց Ռոպէնսոն:

— Ես նաւին նաւապետն եմ ըսաւ, կալանաւոր ընկերներէս մէկը ղեկավարն է և միւս ընկերս ալ ճամբորդ մը: Մեր նաւաստիները ինծի դէմ ելան նաւը յափշտակեցին: Կ'ուզէին որ սպաննեն զիս և ընկերներս որոնք անոնց հետ չմիացան և յանդիմանեցին զանոնք: Յետոյ սակայն իբր շնորհ զմեզ հոս այս անմարդաբնակ կղզին բերին ու ձգեցին, ուր զուրկ ամէն բանէ բնականաբար չարաչար պիտի կորսուինք:

— Զձեզ կ'ազատեմ, ըսաւ Ռոպէնսոն սակայն պայմանաւ որ, ցորչափ այս կղզին բնակիք պարտաւոր ըլլաք իմ կամքիս հպատակիլ, և երբ կարենամ ձեր նաւը ապստամբներուն ձեռ-

քէն ազատել, պարտական ըլլաք զիս ու ընկերս
Անդլիս տանելու :

Կալանաւորները սիրով յօժարեցան : Ռոպէն-
սոն քակեց կապերը ըսելով .

— Ահա ձեզի հրացան , բայց զանոնք պիտի
գործածէք իմ հրամաններուս համաձայն : Այժմ
ձեր թշնամիները պառկած կը քնանան , երթանք ,
ձերբակալենք առանց արիւնահեղութեան սակայն :

Ճամբայ ելան հետերնին առնելով չուան-
ները որոնցմով գերիները կապուած էին : Երբ
նաւաստիներուն մօտեցան տեսան որ անոնք խոր
քունի մէջ ինկած էին : Յանկարծակիի բերին
զանոնք և մէկիկ կապեցին : Թէեւ ասոնցմէ
երկու հոգի կապուելէ յառաջ արթնցան , բայց
սարսափի ազդեցութեան տակ կեանքերնին վը-
տանգի մէջ տեսնելով անոնք ալ անձնատուր
եղան : Ռոպէնսոն կալանաւորները զինաթափ
ընելէ վերջ ամենքն ալ բանտարկել տուաւ նոր
գտնուած քարայրի մը մէջ :

Հիմայ խնդիրը կը մնայ նաւը ազատել միւս
ապստամբ նաւաստիներէն զանոնք ի կարգ հրա-
ւիրելով : Ռոպէնսոն խոհեմութեամբ այդ ալ
զլուխ հանեց :

Երբ ցամաք ելնող նաւաստիները նաւ չի
վերադարձան , նաւին մէջի նաւաստիները թըն-
դանօթ արձակեցին իբր վերադարձի նշան , բայց
երբ տեսան թէ վերադարձող չեղաւ անոնցմէ

տասը հոգի զինեալ ստիպուեցան ուրիշ մակոյկով մը ցամաք ելնել և ընկերները փնտռել պոռալ կանչելով: Եւ երբ ցամաք քաշուած մակոյկին ծակ ըլլալը տեսան, — զոր ի զգուշութիւն Ռոպէնսոն ծակել տուած էր որպէս զի բանտարկեալները չի կարենան փախչիլ — սոսկացին մընացին: Մանաւանդ զարհուրեցան երբ իրենց պոռչտութքը անպատասխան մնաց:

Ռոպէնսոն նաւաստիներէն իմանալով որ այդ բանտարկեալներէն երեք հոգի ակամայ ապրտամբութեան հաւանած էին բանտէն հանել տուաւ, որոնք լալով և ողբալով ցմահ հաւատարմութիւն խոստացան:

Երկրորդ անգամ ցամաք ելլողները իրենց պոռչտութքը կը շարունակէին և երբեմն հրացանաձգութիւն կ'ընէին յուսալով թէ իրենց ընկերները կուգան և կը միանան: Բայց ի զուր, իրիկուան դէմ յուսահատած մակոյկ մտան և սկսան երթալ, վախնալով որ նուազ մէջի իրենց միւս ընկերները նաւը կ'առնեն և կ'երթան: Ռոպէնսոն վախնալով որ անոնց երթը նաւը ձեռք անցնելու արգելք կ'ըլլայ պատուիրեց Ուրբաթին որ միւս նաւավարներուն հետ ծառերուն տակ երթան և պոռան ըսելով թէ թէ «հոս ենք»: Ուրբաթ անմիջապէս պատուէրը ի գործ դրաւ:

Նաւաստիները որոնք նաւ նստելու վրայ

էին, ձայները լսելնուն պէս ետ դարձան և հրա-
ցան ի ձեռին դէպի ձայնը վազեցին: Ուրբաթ և
իր ընկերները, Ռոպէնսոնի պատուէրին համա-
ձայն պոռալով աւելի ներսերը գացին: Նաւաստի-
ները ալ անոնց հետեւեցան: Ուրբաթ և իր
ընկերները ուրիշ ճամբով մը Ռոպէնսոնի մօտ
եկան և պատմեցին ինչ որ պատահած էր:

Գիշերը վրայ հասաւ, Ռոպէնսոն անմիջա-
պէս իր ընկերներուն հետ յանկարծ յարձակե-
ցաւ այն երկու նաւաստիներուն վրայ որոնք
մակոյկին պահպանութիւն կ'ընէին: Նաւաստի-
ները անձնատուր եղան և անտառին մէջ կապ-
ուած վիճակի մէջ ձգուեցան: Ռոպէնսոն մա-
կոյկը ցամաք հանել տալով հեռու տեղ մը քա-
շել տուաւ առ ի զգուշութիւն:

Վերջապէս այն հինգ նաւաստիները որոնք
անտառին մէջ իրենց ընկերները փնտռելու գա-
ցած էին խիստ յոգնած վիճակի մէջ ետ դար-
ձան, բայց երբ մակոյկը չգտան խռովեցան:

Ռոպէնսոն հաւատարիմ նաւաստի մը դրկեց
և առաջարկեց զինաթափ վիճակի մէջ անձնա-
տուր ըլլալ կղզիին գլխաւորին:

Այդ միջոցին Ռոպէնսոն իր ընկերներուն
հետ սկսան զէնքերու ձայն հանել: Նաւաստի-
ները աւելի զարհուրեցան և ներում խնդրեցին
իշխանէն: Նաւապետը որ գաղտագողի անոնց
աւելի մօտեցած էր,

— Թովմատ Սմիթ, ձայնս կը ճանչնաս անշուշտ, վար դրէք զէնքերնիդ, կեանքերնիդ պիտի շնորհուի, բացի Աքին նաւավարէն որ ապրտամբութեան գլուխ կանգնեցաւ :

Ամէնքը զէնքերնին վար ձգեցին : Աքին ալ սկսաւ Թախանձանօք ներում խնդրել :

Նաւապետը իշխանին մօտ հարկ եւած միջնորդութիւնը ընել խոստանալով հրամայեց Ուրբաթի և երեք ընկերներուն որ անոնց ձեռքերը կապեն : Այս միջոցին երեք ապստամբ եւս հասան և երբ իրողութեան վերահասու եղան առանց այլեւայլի անձնատուր եղան և Թողուցին որ ձեռքերնին կապեն :

Ռոպէնսոն, որ զօրապետի հագուստ հագած էր, երեւցաւ : Ապստամբներէն անոնք որ իրապէս զղջացեր էին բնակարան տարին և միւս թէ յառաջ և թէ յետոյ բռնածնին ալ բանտ : Նախապէս բանտարկուածներէն երկու հոգի եւս բնակարան բերին և նոյն գիշերը անցուցին :

Ռոպէնսոնի համար ծանր կուգար այլեւս մնալ կղզիին մէջ, կ'ուզէր ծնողքը տեսնել : Առիթը եկած էր : Բայց իր փափաքին իրագործումը նաւուն մէջ մնացած միւս ապստամբներուն հնազանդելէն և նաւապետին կամքէն կախում ունէր :

Ապստամբներէն ներումի արժանանալով բընակարանին մէջ գտնուածները տասը հոգի էին :

Ռոպէնսոն անոնց առաջարկեց որ հաւը այս իրիկուն իրեն յանձնուի հակառակ պարագային ամենքն ալ պիտի մեռնին :

Ապստամբները խոստացան միւս կալոնաւորներէն խոտու մտնելէ վերջ : Ուստի, անմիջապէս ծակ մակոյկը շինելէ վերջ, երկու մակոյկ ծով իջեցուցին և հաւապետին հետ փութացին դէպի հաւ, կապուած գերիները պատանդ թողլով Ռոպէնսոնի մօտ : Ռոպէնսոն սիրտի դող, երբեմն բերդ, երբեմն իր բնակարանին վրայ կ'ելնէր, լսելու համար թնդանօթի ձայնը զոր հաւապետը արձակել խոստացած էր եթէ յաջողութիւն գտնէր : Փիշերը ուշ ատեն լսեց թնդանօթի շփոթ ձայն մը, յետոյ երկրորդ մը, և երրորդ մը : Սկսաւ ուրախանալ ըսելով իւրովի. «հաւին տիրեցի և մօտեցաւ ժամանակը որ եւրոպա երթամ» : Ուրախութեան պատճառը բացատրեց նաեւ Ուրբաթի որ չափազանց ուրախացաւ : Բայց Ուրբաթ միեւնոյն ժամանակ կը վշտանար քանի որ իր հայրը իր մօտը չէր :

Ռոպէնսոն ուրախութենէն լեռ բարձրացաւ և երկրպագութիւն ընելով Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ : Յետոյ վար իջաւ և սկսաւ Ուրբաթի Համպուրկ քաղաքին մասին խօսիլ և ճամբորդութեան կարգադրութիւններ ընել :

Ռոպէնսոն անհամբեր լուսնալուն կ'սպասէր աչօք բացօք հաւը դիտելու համար : Լուսցաւ :

բայց դժբաղդաբար նաւը աներեւոյթ եղած էր։ Ռոպէնսոնի տրտմութիւնը, լացն ու կոծը սահման չունէր։ Երբ Ռոպէնսոն կը խորհէր և Ուրբաթ ալ զինքը կը մխիթարէր, յանկարծ տեսնէր որ նաւապետը մէկ քանի հոգիով լեռնի վեր կ'ելնէ և նաւն ալ կղզիին արեւմտեան կողմը խարխիս նետած կ'սպասէ։ Նաւապետը երթեւեկի դիւրութեան համար նաւը հոն տարած էր։

Նաւապետը պատմելէ վերջ թէ ինչպէս ապրտամբները զսպեցին և տիրացան նաւունը սաւ լալով։

— Դուն ես ազատիչս, ո՛վ բարերարդ Ռոպէնսոն, այդ նաւը այլեւս քեզի կը վայլէ։

Նոյն օրը մեծ տօնախմբութիւն կատարեցին։ Ռոպէնսոն եւս նոյն օրը իր գլխուն եկածները համառօտակի պատմելէ վերջ՝ նաւապետէն խընդրեց որ Սպանեօլին և Ուրբաթին հօրը վերադարձին սպասեն և միւս սպանեօլներն ալ հետերնին հայրենիք տանին և ներուի նաեւ բանտարկուած բոլոր ապստամբներուն, քանի որ ներում մը շատ աւելի կ'արժէ քան ո եւ է ամենածանր պատիժ։ Նաւապետը խոստացաւ քերել տուաւ կալանաւորները և հաղորդեց տրուած վճիռը։

Այդ պահուն Ուրբաթի հայրը և Սպանեօլը եկան ու ցամաք ելան ընկերներով։ Ռոպէնսոնի զարմանքը մեծ եղաւ երբ տեսաւ թէ եկողներ

բուն մէջ երկու ալ կին մարդ կային որոնք երկու Սպանեօլներուն ընկերներն էին զորս Ռոպէնսոն Սպանեօլներէն ոմանց փափաքին համաձայն զանոնք իր կղզին թողուլ յօժարեցաւ, և տեղւոյն բնակչութեան՝ որոնց վեցը անգլիացի և երկուքը սպանեօլ էին դառնալով՝ ըսաւ.

— Այս կղզին, կը թողում ձեզի, օրինաւոր տէր կարգելով երկու Սպանեօլները. որոնց պատաւոր էք հնազանդիլ իբր հպատակ և իբր զինւոր: Ամենքն ալ ճշմարիտ հնազանդութիւն խոստացան: Յետոյ պատուիրեց որ նաւ տանին իր կաշիէ հագուստը, հովանոցը և երեսին ծածկոցը, տէգը, քարէ կացինը և աղեղը զորս ինք շինած էր, Փօլ թութակը, շունը և երկու լաման, ինչպէս նաեւ ոսկիի մանրուքը, աղամանդը և ձոյլ ոսկին:

ԴԵՊԻ ԵԻՐՈՊԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Բոլոր այս բաները նաւը դրաւ. հովը յաջող էր: Ծամբութեան նախօրեակին գեղեցիկ խնջոյք մը տրուեցաւ: Նաւապետը իբր փոխադարձ պատուասիրութիւն նաւէն բերել տուաւ զանազան ուտելիքներ, ինչպէս նաեւ վառօդ և երկաթեղէն գործիքներ զորս ընծայ տուաւ նորահաստատ բնակիչներուն:

Ռոպէնսոն՝ թոյլտուութեամբը հիւրերուն՝

լերան վրայ առանձնացաւ . միտքը բերաւ թո-
յոր քաշածները , աստուածային բարիքները .
շնորհակալ եղաւ Աստուծոյ որ մինչեւ այդ օր
անվտանգ պահած էր զինքը և հասցուցած այս
գեղեցիկ օրուան : Խնդրեց նաև Աստուծմէ որ
միեւնոյն պաշտպանութիւնը շնորհէ նաեւ իր
կղզին մնացողներուն , տալով անոնց ուէր և
միութիւն :

Լեռնէն վար իջաւ , վերջին մնաք բարովը
ըսաւ նոր բնակիչներուն : Ուրբաթը և Հինգ-
շաբթին հետը , մտաւ մակոյկին մէջ և անկէ
նաւ : Իր հետ մտան նաև այն Սպանեօլները
որոնք մտադրած էին միասին երթալ : Ռուպէն-
սոն տասներկու տարի հոն բնակելէ վերջ մեկ-
նեցաւ անկէ՝ որպէս զի իր հայրենիքը երթայ
և ծնողքը տեսնէ : Ծովը յաջող և անոյշ կը
փչէր : Ռուպէնսոն նաւին վրայ կեցած իր սիրելի
կղզին կը դիտէր տրտում և անխօս :

Վերջապէս կղզին աներեւոյթ եղաւ : Քսաներ-
րորդ օրը նաւը Քատիչէ քաղաքը հասաւ . հոն
հանեցին Ամերիկայէն վերադարձող ճամբորդ
Սպանեօլները : Ռուպէնսոն քաղաք մտնելուն
պէս կղզիին մօտ ցամաք նստած նաւուն մէ-
ջէն գտած մանրուք ոսկիները յանձնեց թշուա-
ռացած տիրոջը : Վաճառականը ուզեց ոսկիին
կէսը Ռուպէնսոնին տալ , բայց Ռուպէնսոն մեր-
ժեց ընդունիլ առարկելով թէ ինք պարտքը
միայն կատարած է :

Նաւը Անդլիա երթալու համար Քատիչէէն ճամբայ ելաւ: Ճամբան Հինգշաբթի մէկէն ի մէկ հիւանդացաւ և մեռաւ, հակառակ շուայլում զարմաններուն, Ուրբաթի մեծ ցաւ պատճառելով: Երկու լամաներն ալ հիւանդացան և ծովի օղին ընդերկար չգիմանալով սատկեցան:

Նաւը յաջողութեամբ հասաւ Անդլիա: Ռուպէնսոն փնտռելով գտաւ որբււայրի կնիկը այն Անդլիացիին, որուն ազամանդները իր քովն էր յանձնեց զանոնք: Ռուպէնսոն այդ նաւահանգիստին մէջ Համպուրկ գացող նաւ մը փոխադրուեցաւ անգլիացի նաւապետին արտօնութեամբ, մտածելով որ իրենց նաւէն աւելի կանուխ իր կ'երթայ իր սիրելի ծննդավայրը: Վերջապէս սկսաւ երեւնալ Ռուպէնսոնի ծնած քաղաքներուն հորիզոնը: Ռուպէնսոնի սիրտը ուրախութենէն կը տրոփէր: Նաւը վերջապէս անվնաս հասաւ Էլպա գետին բերանը: Հովը յանկարծ սաստկացաւ և նաւը փոթորիկէն ցամաք խրեցաւ: Շատ աշխատեցան բայց չկրցան նաւը վտանգէ ազատել և կրկին փոթորիկը բոլորովին ծովամոյն ըրաւ զայն: Մարդիկը միայն ազատեցան, ուրիշ ամեն բան կորսուեցաւ, բացի շունէն և Փօլ թութակէն:

Ռուպէնսոն ընկերներուն հետ հասաւ Քիւսքավ քաղաքը մերկ և աղքատ վիճակի մէջ: Ծովուն ալիքներէն ցամաք նետուած նիւթերուն մէջէն

գտաւ հովանոցը, կաշիէ հագուստը և երեսին ծածկոցը:

Ռոպէնսոն ոսկիի կորուստին համար, որ իր հարստութիւնը կը կազմէր, շատ ցաւ չգրաց, որովհետեւ միտքը դրած էր կեանքը պարզ և չափաւոր անցնել շնոհիւ աշխատութեան և կրդզին մէջ սոված արհեստներով: Վերջապէս Քիւսքավէն նաւ մտաւ և դէպի Համպուրկ ճամբայ ելաւ: Ռոպէնսոն տեսաւ վերջապէս Համպուրկէն զանգակատունները և սկսաւ լալ: Չորս ժամէն պիտի հասնէր իր ծնողաց քով: Ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր:

Վերջապէս նաւը հասաւ Համպուրկի նաւահանգիստը: Ռոպէնսոն անհամբեր դուրս ցատկեց և համբուրեց հողը: Բազմութիւնը իր շուրջը հաւաքուեցաւ. ինք անմիջապէս գնաց օթեւան մը. անկէ մէկ կողմէն լուր ղրկեց իր հօրը զայն անուղղակի տեղեակ պահելու և միւս կողմէ ճամբայ ելաւ տուն երթալու համար: Հասաւ տուն և հօրը վիզը ինկաւ: Երկուքն ալ ուրախութեան արցունք թափեցին լռիկ մնջիկ և սիրտ ի դող:

Ուրբաթ գերին այս ուրախառիթ տեսարանին առջեւ ապշահար կը մնար:

Դուռ դրացի Ռոպէնսոնի վերադարձը լսելով հաւաքուեցան և ուզեցին իր բերնէն լսել բոլոր այն դիպուածները որոնց ենթարկուած էր Ռոպէնսոն որ պատմելով իր գլխուն եկածները կը

խրատէր ծնողքները որպէս զի իրենց զաւակները
կրթեն ուսումով, բարի վարքով և բարեպաշտիկ
զգացումներով :

Միեւնոյն ժամանակ կը յորդորէր տղաք-
ները և պատանիները ըսելով. «սիրելի ընկեր-
ներս, հնազանդ եղէք ձեր հօրը և մօրը, նաեւ
ձեր ուսուցիչներուն, ջանացէք լաւ սովորիւ, ըլ-
լալ աստուածավախ և միեւնոյն ժամանակ աշ-
խատասէր որ մայր է ամեն առաքինութեանց» :

ՌՈՊԷՆՍՈՆԻ ՄՆԱՑԵԼ ԿԵԱՆՔԸ

Ռոպէնսոնի հայրը վաճառական ըլլալով ու-
զեց որ իր զաւակն ալ վաճառական ըլլայ : Բայց
Ռոպէնսոն մերժեց և Ուրբաթի հետ մասնաւոր
գործարանի մը մէջ սկսաւ հիւսնութեան, մեծ
ջանասիրութիւն ցոյց տալով : Երկուքն ալ բա-
րեպաշտութիւնը, ողորմածասիրութիւնը և ա-
ռաքինի վարքը ձեռքէ չի թողուցին : Առողջ
ապրեցան, վարեցին հանդիստ կեանք մը հասնե-
լով խոր ծերութեան :

Յորչափ Ռոպէնսոնի հայրը ողջ էր շարունակ
աշխատեցաւ գերիին հետ, առանց փոխելու իր
վարքն, բարքը և առանց հեռանալու իր հօրը
քովէն : Հայրը տակաւին ողջ էր երբ Ռոպէնսոն
իր շնորհիւ ազատուող նաւապետը Համպուրկ
եկաւ և շատ մը ընծայներ տուաւ իրեն ի նշան
երախտագիտութեան : Ռոպէնսոն առած նուէր-
ները իրեն բարութիւն ընողներուն առատ ա-
ռատ բաժնեց :

Գգտիկուց տունէն հեռանալով ճամբորդած
ատեն Փորթուքալցի նաւապետին իրեն տուած
դրամն ալ վճարեց։ Ռոպէնսոն կը պատմէ թէ՝
իր գլխուն եկածները՝ կառավարութիւնը, վկա-
ներու միջոցաւ պաշտօնապէս հաստատելէ և հան-
րայ թեան ծախուցանելէ վերջ սկզբունքով ընդու-
նեց նորագիւտ կղզիին իրեն սեփականութիւն
ըլլալը, առաջին անգամ ինք հոն ոտք կոխած
ըլլալուն և բնակչութիւն հաստատած ըլլալուն
համար։ Զինքը իր սիրելի կղզիէն փոխադրող
նաւը նորէն Ամերիկա կ'երթայ և քանի մը տարի
վերջ շատ մը հարստութեամբ կը վերադառնայ
և կը յանձնէ Ռոպէնսոնի։

Ռոպէնսոնի հայրը մեռաւ իր ծննդավայրը
վերադառնալէն եօթը տարի վերջ։ Ռոպէնսոն
այլեւս ինքզինքը ազատ զգալով Ուրբաթ գե-
րիին հետ վաճառականութեամբ կը մեկնի Հնդ-
կաստան և անկէ ալ իր կղզին կ'երթայ ութը
ամիս ճամբորդելէ վերջ։ Ռոպէնսոն իր օրագ-
րութեան մէջ կը գրէ թէ՝ «կղզիէն բաժնուելէս
տասը տարի անցեր էր, տեսայ որ շատ բան
հոխուած էր։ Թէեւ Սպանեօլները զորս իմ տեղս
դրած էի շատ լաւ նայած էին կղզիին, բայց անգ-
լիացիք շատ դժբախտութիւններու ենթարկած էին
զանոնք»։ Ռոպէնսոն կը գրէ նաեւ թէ՝ «բաւա-
կան ժամանակ հոն բնակեցայ և երկիրը մշա-
կութեան համար հաւասարապէս բաժնեցի, և ի
պաշտպանութիւն կղզիին Անգլիայէն բերել տուի
վառօղ, հրացան, գործիք, թուր, կացին, բրին-
ձեր։ Յետոյ գացի Պրազիլիա և հոն բնակու-

Թիւն հաստատեցի, վաճառականութեան յա
մար տեղ և Եւրոպացիներ շատ դռնուելուն հ
մար: Պրագիլիայէն իմ կղզիս զրկեցի ինը տա
Անգլիացի ինչպէս նաեւ կով, եզ և խոզ որոնց
քնաւ գոյութիւն ունեցած չէին հոն:

«Անկէ վերջ օր մը, ինչպէս ուրիշ անգա
ներ, վայրենիներէն երեք հարիւր հոգի կղզե
վրայ կը յարձակին, բայց կղզեցիք, չնորհիւ
տուած գէնքերուս զանոնք չարաչար պարտո
թեան կը մատնեն: Այս յաղթութենէն վե
անոնք այլեւս ապահով կեանք մը կը վարէ
աշխատելով իմ օրէնքներուս և կարգադրո
թիւններուս համաձայն:

«Երբ անգամ մըն ալ կղզիս այցելեցի տեա
ն քնակիչները ալ աւելի բազմացեր էին: Ուս
Սպանեօյներու կղզիէն քահանայ բերել տուի
խոհեմ և սրբակեաց ըլլալով զանոնք ուղղափա
քրիստոնէութեան մէջ հաստատեց, պսակ չեղո
ները պսակեց և չմկրտուածներուն ալ քրիստ
նէութիւն սորվեցնելով մկրտեց: Այս աստու
ծավայել կարգադրութիւնները՝ ընելէ վերջ դու
ելայ կղզիէն վերջնականապէս ուրախ ու զուար
և վերադարձայ Պրագիլիա և անկէ երբ եօթա
նասուն երկու տարեկան էի, դարձայ Համպու
Ուրբաթ գերիիս հետ միասին: Հոն անցուցի ծե
րութեան օրերս առանց շեղելու առաքինութե
և աստուածապաշտութենէ:

զեց
Ռ,
դ
ջ
Ի
ո
ս
Լ
ս
վ
ք
Ի
ե
ե
ները
ոստ բա

